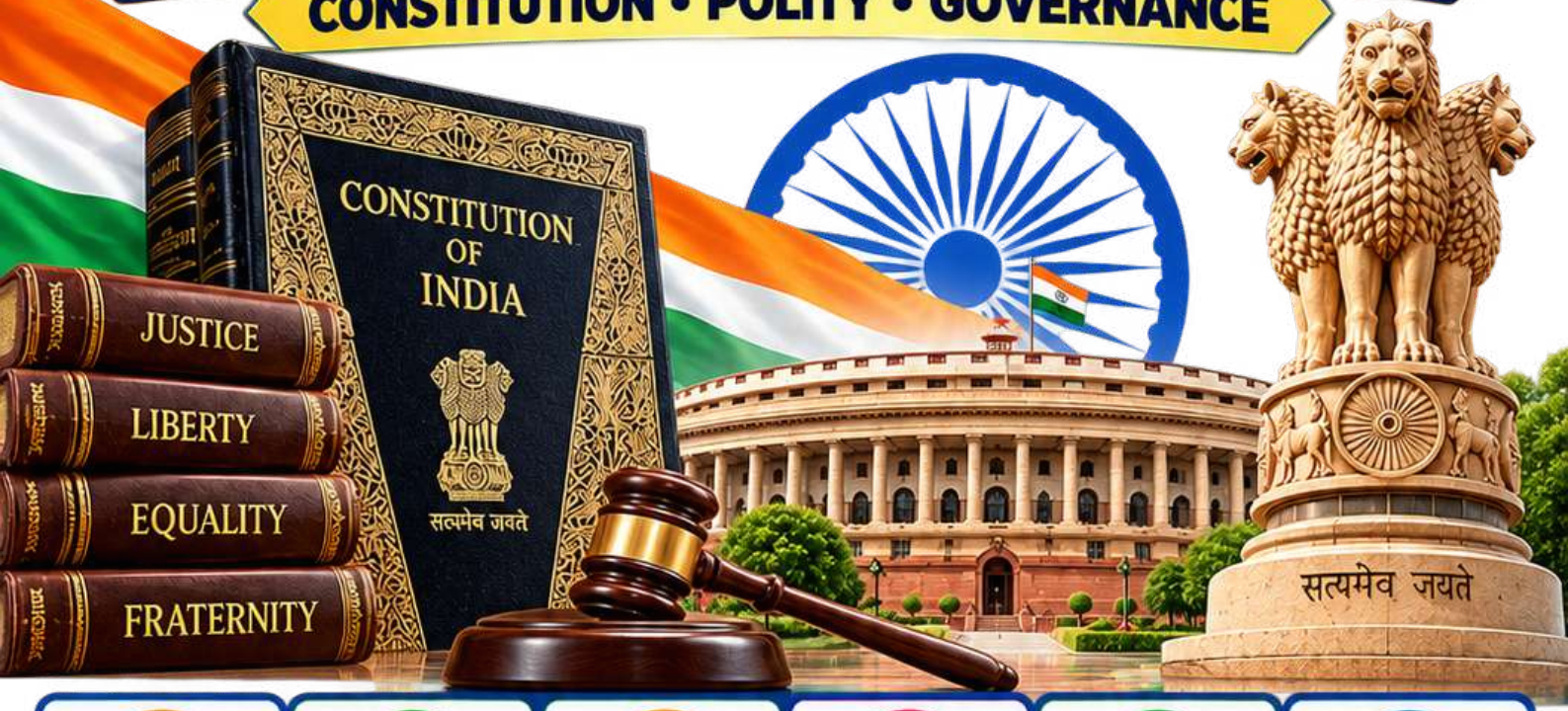
SKY DIGITAL CYBER

PREMIUM STUDY MATERIALS FOR COMPETITIVE EXAMS

INDIAN CONSTITUTION 2026

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ – ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

CONSTITUTION • POLITY • GOVERNANCE

- CONSTITUTIONAL HISTORY
- PREAMBLE
- FUNDAMENTAL RIGHTS
- DIRECTIVE PRINCIPLES
- FUNDAMENTAL DUTIES
- PRESIDENT & VICE-PRESIDENT
- PARLIAMENT
- PRIME MINISTER & COUNCIL OF MINISTERS
- SUPREME COURT & HIGH COURTS
- GOVERNOR & STATE GOVERNMENT
- CONSTITUTIONAL BODIES
- AMENDMENTS & IMPORTANT ARTICLES

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • KARNATAKA POLICE • RRB • SSC

CREATED BY

SKY DIGITAL CYBER

PREMIUM STUDY MATERIALS FOR COMPETITIVE EXAMS

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ ಮತ್ತು ಪುಟಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುಸ್ತಕ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ — 25 ಅಧ್ಯಾಯಗಳು, 500 ಪುಟಗಳು. ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಹೆಸರು, ಪ್ರಮುಖ ಉಪವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ನಿಖರ ಪುಟ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ	ಅಧ್ಯಾಯದ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಉಪವಿಷಯಗಳು	ಪುಟಗಳು
1	**ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ** (Introduction) — ಅರ್ಥ, ಮಹತ್ವ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ಲಕ್ಷಣಗಳು	3–21
2	**ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು** (Constituent Assembly & Sources) — ಸಮಿತಿಗಳು, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್, ದಿನಾಂಕಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳು	22–40
3	**ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ** (Preamble & Philosophy) — ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ನ್ಯಾಯ, 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, ತೀರ್ಪುಗಳು	41–60
4	**ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ** (Union & Territory; Citizenship) — ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳು, ಪೌರತ್ವ ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆ	61–80
5	**ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು** (Fundamental Rights) — ಭಾಗ III, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಶೋಷಣೆ ವಿರೋಧಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ರಿಟ್‌ಗಳು	81–100
6	**ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು** (DPSP & Duties) — ವರ್ಗೀಕರಣ, ಹಕ್ಕುಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ, 42ನೇ/86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ	101–120
7	**ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** (President & Vice-President) — ಚುನಾವಣೆ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಕ್ಷಮಾದಾನ, ಪದಚ್ಯುತಿ, ಹೋಲಿಕೆ	121–140
8	**ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ** (PM & Council of Ministers) — ನೇಮಕ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು	141–160
9	**ಸಂಸತ್ತು** (Parliament) — ಲೋಕಸಭೆ/ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ಮಸೂದೆಗಳು, ಬಜೆಟ್, ಸಮಿತಿಗಳು, ಸವಲತ್ತುಗಳು	161–180
10	**ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ** (Supreme Court & Judiciary) — ರಚನೆ, ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ, PIL, ಮೂಲ ರಚನೆ	181–200
11	**ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ** (Governor & CM) — ನೇಮಕ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ, ಹೋಲಿಕೆಗಳು	201–220
12	**ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್** (State Legislature & High Court) — ವಿಧಾನಸಭೆ/ಪರಿಷತ್ತು, ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಹೋಲಿಕೆ	221–240
13	**ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು** (Centre-State Relations) — ಶಾಸನ/ಆಡಳಿತ/ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳು, ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ	241–260

ಮುಂದುವರಿಕೆ ಪುಟ 2ರಲ್ಲಿ — ಅಧ್ಯಾಯಗಳು 14–25

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ ಮತ್ತು ಪುಟಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ — ಭಾಗ 2

ಅಧ್ಯಾಯಗಳು 14–25. ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ Quick Revision ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ MCQs ಇವೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ	ಅಧ್ಯಾಯದ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಉಪವಿಷಯಗಳು	ಪುಟಗಳು
14	**ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು** (Emergency Provisions) — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ, ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು; ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಗಳು	261–280
15	**ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ** (Amendments & Basic Structure) — ವಿಧಾನಗಳು, 42/44/52/73/74/86/101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು	281–300
16	**ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು** (Schedules, Parts & Articles) — 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಪರೀಕ್ಷಾ-ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು	301–320
17	**ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್** (Local Govt. & Panchayati Raj) — 73ನೇ/74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, ಮೂರು ಹಂತಗಳು, ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	321–340
18	**ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ** (Elections & ECI) — ಆಯೋಗದ ರಚನೆ, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಪಕ್ಷಗಳು	341–360
19	**ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು** (Constitutional Bodies) — CAG, UPSC, ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ, SC/ST ಆಯೋಗಗಳು, ನೀತಿ ಆಯೋಗ	361–380
20	**ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ** (Governance & Accountability) — RTI, ಲೋಕಪಾಲ್/ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ, ಇ-ಆಡಳಿತ	381–400
21	**ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** (Karnataka Polity) — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, CM, ವಿಧಾನಮಂಡಲ, ಹೈಕೋರ್ಟ್, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	401–420
22	**ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ** (Political Thought & Democracy) — ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮಾದರಿಗಳು, ಒಕ್ಕೂಟ/ಏಕಾತ್ಮಕ, ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ	421–440
23	**ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ** (Landmark Judgments) — ಮೂಲ ರಚನೆ, ಹಕ್ಕುಗಳು, ತುರ್ತು, ಚುನಾವಣೆ ತೀರ್ಪುಗಳು + MCQs	441–460
24	**ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು** (Mock Tests) — 5 ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು (461–475) + ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳು (476–480)	461–480
25	**ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ** (Final Revision) — ದಿನಾಂಕಗಳು, ಹೋಲಿಕೆಗಳು, ವಿಧಿಗಳು/ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು, ಅಂತಿಮ ಅಭ್ಯಾಸ (481–499)	481–499

ಓದುಗರಿಗೆ ಸೂಚನೆ

- ಪುಟ **500** SKY DIGITAL CYBER ಸೇವೆಗಳ ಮಾಹಿತಿ ಪುಟವಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ **Quick Revision + MCQs** ಇವೆ — ಮೊದಲು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಓದಿ, ನಂತರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 1 • ಪರಿಚಯ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ (Introduction to the Indian Constitution) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ಎಂದರೇನು, ಅದು ಏಕೆ ಅಗತ್ಯ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪಾತ್ರ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ಸಂವಿಧಾನ ಎಂದರೇನು? (What is a Constitution?)

ಅರ್ಥ

ಸಂವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

- ಸಂವಿಧಾನ ಎಂದರೆ ದೇಶದ **ಮೂಲಭೂತ ಕಾನೂನು (Fundamental Law)** — ಎಲ್ಲಾ ಕಾನೂನುಗಳಿಗಿಂತ ಮೇಲಾದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಕಾನೂನು.
- ಇದು ಸರ್ಕಾರದ **ರಚನೆ, ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು** ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ; ನಾಗರಿಕರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನ **ಲಿಖಿತ** (ಭಾರತ, ಅಮೆರಿಕ) ಅಥವಾ **ಅಲಿಖಿತ** (ಬ್ರಿಟನ್) ಆಗಿರಬಹುದು.

ಅಂಶಗಳು

ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು

- ಸರ್ಕಾರದ ಮೂರು ಅಂಗಗಳು — **ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ** — ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ.
- ಅಧಿಕಾರದ **ವಿಭಜನೆ ಮತ್ತು ಮಿತಿ** — ಯಾವ ಅಂಗವೂ ನಿರಂಕುಶವಾಗದಂತೆ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- ನಾಗರಿಕರ **ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು**; ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ವಿಧಾನ.

QUICK POINTS

- ಸಂವಿಧಾನ = ದೇಶದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಮೂಲಭೂತ ಕಾನೂನು.
- ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ವಿಶ್ವದ **ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಲಿಖಿತ** ಸಂವಿಧಾನ.
- ಅಂಗೀಕಾರ: **26 ನವೆಂಬರ್ 1949**; ಜಾರಿ: **26 ಜನವರಿ 1950**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನ ಏಕೆ ಅಗತ್ಯ? (Why is a Constitution Needed?)

ಕಾರಣಗಳು

ಸಂವಿಧಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ

- **ಅರಾಜಕತೆ ತಡೆ:** ಅಧಿಕಾರ ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿ, ಹೇಗೆ ಚಲಾವಣೆ — ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಅಧಿಕಾರದ ಮಿತಿ:** ಸರ್ಕಾರ ನಿರಂಕುಶವಾಗದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕುತ್ತದೆ; **ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ (Rule of Law)** ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ:** ನಾಗರಿಕರ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಖಾತರಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ.
- **ಸ್ಥಿರತೆ:** ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬದಲಾದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮೂಲ ಚೌಕಟ್ಟು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಣಾಮ

ಸಂವಿಧಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ?

- ಆಡಳಿತಗಾರರ **ಇಚ್ಛೆಯೇ ಕಾನೂನು** ಆಗುತ್ತದೆ; ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅಧಿಕಾರದ **ದುರ್ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ** ತಡೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
- ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ **ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದದ** ಆಧಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ನೆನಪಿಡಿ

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

- ಸಂವಿಧಾನವು **ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಪ್ಪಂದದ** ಲಿಖಿತ ರೂಪ — ಜನರು ಒಪ್ಪಿದ ಆಡಳಿತದ ನಿಯಮಗಳು.
- "ಸಂವಿಧಾನವಾದ (Constitutionalism)" ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಮಿತಿಗೊಳಿಸುವ ತತ್ವ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಪಾತ್ರ (Role in Democracy)

ಪಾತ್ರ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ

- **ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ ಜನರು:** "ನಾವು ಭಾರತದ ಜನರು..." — ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಜನರಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ.
- **ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಡಳಿತ:** ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- **ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ರಕ್ಷಣೆ:** ಬಹುಮತದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ.
- **ಶಾಂತಿಯುತ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರ:** ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗ.

ಭಾರತ

ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವ

- ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು **ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ** ದಾಖಲೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ **ಮೀಸಲಾತಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ** ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ.
- ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಗೆ **ಸ್ಪಷ್ಟ ಚೌಕಟ್ಟು**.

QUICK POINTS

- ಸಂವಿಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ **ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ**.
- ಭಾರತ: ವಿಶ್ವದ **ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ**; ಸಂವಿಧಾನವೇ ಅದರ ಜೀವಾಳ.
- ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ: **26 ನವೆಂಬರ್** (2015ರಿಂದ ಆಚರಣೆ).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ — ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಬೇಡಿಕೆ, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಮಾತುಕತೆಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಹಾದಿಯ ಫಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

◆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಬೇಡಿಕೆ (Demand for Constituent Assembly)

1. **1934 — ಎಂ.ಎನ್. ರಾಯ್**
   ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು **ಮೊದಲು** ಮುಂದಿಟ್ಟವರು.

2. **1935 — ಕಾಂಗ್ರೆಸ್**
   ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಮಂಡಿಸಿತು.

3. **1938 — ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ**
   "ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮಾತ್ರ ಸಂವಿಧಾನ ರಚಿಸಬಲ್ಲದು" ಎಂದು ಘೋಷಣೆ.

4. **1940 — ಆಗಸ್ಟ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪ**
   ಬ್ರಿಟಿಷರು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು **ತತ್ತ್ವತಃ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು**.

ಸೂಚನೆ

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ವಿಸ್ತೃತ ವಿವರಗಳು **ಅಧ್ಯಾಯ 2**ರಲ್ಲಿವೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ (Cripps & Cabinet Missions)

1942

ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್ (Cripps Mission)

- ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಸಹಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಬ್ರಿಟನ್ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿಯೋಗ.
- ಯುದ್ಧಾನಂತರ **ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನ** ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಭರವಸೆ.
- ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಎರಡೂ **ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವು** — ಗಾಂಧೀಜಿ ಇದನ್ನು "ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮೇಲಿನ ಪೋಸ್ಟ್-ಡೇಟೆಡ್ ಚೆಕ್" ಎಂದರು.

1946

ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ (Cabinet Mission)

- ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರದ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಲು ಬಂದ ಮೂವರು ಸದಸ್ಯರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನಿಯೋಗ.
- **ತ್ರಿಸ್ತರೀಯ ಒಕ್ಕೂಟ** ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ; ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು.
- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ರಚನೆಗೆ **ವಿಸ್ತೃತ ಯೋಜನೆ** ನೀಡಿತು — ಇದರ ಆಧಾರದಲ್ಲೇ ಸಭೆ ರಚನೆಯಾಯಿತು.

QUICK POINTS

- ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್: **1942**; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್: **1946**.
- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ರಚನೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ರಚನೆ — ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ನೋಟ

1. **ಜುಲೈ 1946 — ಚುನಾವಣೆ**
   ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಸಭೆಗೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯಿತು.

2. **9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946 — ಮೊದಲ ಸಭೆ**
   ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನ; **ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ** ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ (ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯ).

3. **11 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಭೆಯ ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ.

4. **13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ನೆಹರೂ **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ (Objectives Resolution)** ಮಂಡಿಸಿದರು.

5. **26 ನವೆಂಬರ್ 1949**
   ಸಂವಿಧಾನ **ಅಂಗೀಕಾರ**; **26 ಜನವರಿ 1950**ರಂದು ಜಾರಿ.

ಮುಂದೆ

ಸಭೆಯ ಸಂಯೋಜನೆ, ಸಮಿತಿಗಳು, ಕರಡು ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ **ಅಧ್ಯಾಯ 2**ರಲ್ಲಿ.

DIGITAL CYBER

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಯ್ದೆಗಳು

1773ರಿಂದ 1947ರವರೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಸತ್ತು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡಿಪಾಯ ಹಾಕಿದವು. ಇವು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ.

◆ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಯ್ದೆಗಳು (1773–1861)

1. **1773 — ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ (Regulating Act)**

   ಕಂಪನಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಸತ್ತಿನ **ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ**; ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್ → **ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್** (ಮೊದಲಿಗ: ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್); ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್** ಸ್ಥಾಪನೆ.

2. **1784 — ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ**

   ದ್ವಂದ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ: ವಾಣಿಜ್ಯ ಕಾರ್ಯ — ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮಂಡಳಿ; ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯ — **ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ (Board of Control)**.

3. **1833 — ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ**

   ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ → **ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್** (ಮೊದಲಿಗ: ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್); ಕಂಪನಿ ಕೇವಲ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ.

4. **1858 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ**

   1857ರ ದಂಗೆಯ ನಂತರ **ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ನೇರ ಆಡಳಿತ**; ಭಾರತದ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ + **ವೈಸರಾಯ್** (ಮೊದಲಿಗ: ಕ್ಯಾನಿಂಗ್).

5. **1861 — ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ**

   ಶಾಸನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಭಾರತೀಯರ **ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ**; ಖಾತೆ (portfolio) ಪದ್ಧತಿಯ ಆರಂಭ.

DIGITAL CYBER

◆ ನಂತರದ ಕಾಯ್ದೆಗಳು (1892–1947)

6 **1892 — ಭಾರತೀಯ ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ**

ಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳ; ಬಜೆಟ್ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ (ಮತದಾನವಿಲ್ಲ); **ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ** ತತ್ವದ ಆರಂಭ.

7 **1909 — ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೊ ಸುಧಾರಣೆ**

ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ **ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ**; ಪರಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ನೇರ ಚುನಾವಣೆ; **ಸತ್ಯೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಿನ್ಹಾ** — ವೈಸರಾಯ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಯ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ.

8 **1919 — ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ-ಚೆಮ್ಸ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಸುಧಾರಣೆ**

ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ **ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ (Dyarchy)**; ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ; ಸಿಖ್, ಕ್ರೈಸ್ತರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ.

9 **1935 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ**

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ; ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ; **ಫೆಡರಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ** (1937); RBI ಸ್ಥಾಪನೆ (1935).

10 **1947 — ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ**

15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947ರಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ವಿಭಜನೆ; ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಗಳೇ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆ (Comparison Table)

ಕಾಯ್ದೆ	ವರ್ಷ	ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ
ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ	1773	ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ ಹುದ್ದೆ; ಕಲ್ಕತ್ತಾ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್
ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆ	1784	ದ್ವಂದ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ; ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ
ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ	1833	ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್; ಕಾನೂನು ಆಯೋಗ
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ	1858	ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ನೇರ ಆಡಳಿತ; ವೈಸರಾಯ್
ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ	1861	ಭಾರತೀಯರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ; ಖಾತೆ ಪದ್ಧತಿ
ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ	1892	ಬಜೆಟ್ ಚರ್ಚೆ; ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ
ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೊ	1909	ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ
ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ-ಚೆಮ್ಸ್‌ಫೋರ್ಡ್	1919	ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ	1935	ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ; ಫೆಡರಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ
ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ	1947	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಭಜನೆ

EXAM TRAP — ಗೊಂದಲದ ಜೋಡಿಗಳು

1773 = ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ; 1784 = ಪಿಟ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ. 1861 = ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ; 1892 = ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ. 1909 = ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ; 1919 = ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ. ವರ್ಷ-ಅಂಶ ಜೋಡಿಯನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಕಲಿಯಿರಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

1773ರಿಂದ 1947ರವರೆಗಿನ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದವರೆಗಿನ ಪಯಣ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ (timeline) ನೋಡೋಣ.

◆ 1773–1858: ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಯುಗ

1. **1773 — ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಸತ್ತು ಕಂಪನಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ **ಮೊದಲ ಬಾರಿ** ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಿತು.

2. **1784 — ಪಿಟ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ**
   ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳ **ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ**; ದ್ವಂದ್ವ ಆಡಳಿತ.

3. **1833 — ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಶಾಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; **ಮೆಕಾಲೆ** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗ.

4. **1853 — ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಸಿವಿಲ್ ಸೇವೆಗೆ **ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆ**; ಶಾಸನ ಪರಿಷತ್ತಿನ ವಿಸ್ತರಣೆ.

5. **1857–58 — ಮಹಾದಂಗೆ**
   1857ರ ದಂಗೆಯ ನಂತರ ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತ **ಅಂತ್ಯ**; 1858ರಲ್ಲಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ನೇರ ಆಡಳಿತ.

DIGITAL CYBER

◆ 1861–1919: ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವಿಸ್ತರಣೆ

6 **1861 — ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ**

ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಶಾಸನ ಪರಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ **ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ** ಮಾಡುವ ಆರಂಭ.

7 **1885 — ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸ್ಥಾಪನೆ**

ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹುಟ್ಟು; ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ತೀವ್ರ.

8 **1892 — ಪರಿಷತ್ ಕಾಯ್ದೆ**

ಬಜೆಟ್ ಮೇಲೆ **ಚರ್ಚೆ**; ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣಾ ತತ್ವದ ಪರಿಚಯ.

9 **1909 — ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೊ**

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ — ಕೋಮು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ಬೀಜ; "ಒಡೆದು ಆಳು" ನೀತಿ.

10 **1919 — ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ-ಚೆಮ್ಸ್‌ಫೋರ್ಡ್**

ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ **ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ**; ಸ್ವರಾಜ್ಯದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂಬ ಭರವಸೆ.

ನೆನಪಿಡಿ

1892 → ಚರ್ಚೆ ಮಾತ್ರ (ಮತದಾನವಿಲ್ಲ); 1909 → ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ; 1919 → ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ. ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆನಪಿಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ 1935–1947: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದತ್ತ

11 **1935 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ**

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ; 1937ರಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸರ್ಕಾರಗಳ ರಚನೆ; ಸಂವಿಧಾನದ **ಮುಖ್ಯ ಮೂಲ**.

12 **1942 — ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್**

ಯುದ್ಧಾನಂತರದ ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಭರವಸೆ; ಭಾರತೀಯ ನಾಯಕರಿಂದ **ತಿರಸ್ಕಾರ**.

13 **1946 — ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್**

ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರ ಯೋಜನೆ; **ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ**ಯ ರಚನೆಗೆ ಮಾರ್ಗ.

14 **1947 — ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ**

15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947: ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ವಿಭಜನೆ; ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಅಂತ್ಯ.

15 **1949–50 — ಸಂವಿಧಾನ**

26 ನವೆಂಬರ್ 1949 ಅಂಗೀಕಾರ; **26 ಜನವರಿ 1950** ಜಾರಿ — ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ.

QUICK POINTS

- 174 ವರ್ಷಗಳ (1773–1947) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪಯಣ.
- 1935ರ ಕಾಯ್ದೆ — ಸಂವಿಧಾನದ **ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮೂಲ**.
- 1947ರ ಕಾಯ್ದೆ — ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಯುಗದ **ಅಂತ್ಯ**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ — ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಭಾರತೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿದ **ಅನನ್ಯ ದಾಖಲೆ**. ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

◆ ಮೂಲ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು

395	22	8
ಮೂಲ ವಿಧಿಗಳು	ಮೂಲ ಭಾಗಗಳು	ಮೂಲ ಅನುಸೂಚಿಗಳು

ಲಕ್ಷಣ 1

ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ

- ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ **ಅತಿ ದೀರ್ಘ** ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ — ದೇಶದ ಗಾತ್ರ, ವೈವಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ವಿವರವಾದ ವಿಧಿಗಳೇ ಕಾರಣ.
- ಒಕ್ಕೂಟ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡರ ಆಡಳಿತವನ್ನೂ ಒಂದೇ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲಕ್ಷಣ 2

ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆ (Borrowed Features)

- ವಿಶ್ವದ ವಿವಿಧ ಸಂವಿಧಾನಗಳ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು **ಆಯ್ದುಕೊಂಡು** ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಇದು "ಎರವಲು ಪಡೆದ ಚೀಲ" ಅಲ್ಲ — ಭಾರತೀಯ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ **ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ**. (ವಿವರಗಳು ಅಧ್ಯಾಯ 2ರಲ್ಲಿ.)

DIGITAL CYBER

◆ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಲಕ್ಷಣ 3

ಏಕಾತ್ಮಕ ಒಲವಿನ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Federal with Unitary Bias)

- ಅಧಿಕಾರ **ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ** ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆ — ಒಕ್ಕೂಟದ ಲಕ್ಷಣ.
- ಆದರೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಏಕ ಪೌರತ್ವ, ಸಮಗ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗದಂತಹ **ಏಕಾತ್ಮಕ** ಅಂಶಗಳು ಬಲಿಷ್ಠ.
- ಕೆ.ಸಿ. ವೇರ್ ಭಾರತವನ್ನು **"ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ" (Quasi-Federal)** ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಲಕ್ಷಣ 4

ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿ

- ಕಾರ್ಯಾಂಗ (ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ) **ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ** ಹೊಣೆಗಾರ — ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾದರಿ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ನಾಮಮಾತ್ರ** ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.

ಲಕ್ಷಣ 5

ದೃಢ ಮತ್ತು ಸುಲಭದ ಮಿಶ್ರಣ

- **ವಿಧಿ 368** ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನ ನೀಡುತ್ತದೆ — ಕೆಲವು ವಿಧಿಗಳು ಸುಲಭ, ಕೆಲವು ದೃಢ.
- ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ (Basic Structure) ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತಿಲ್ಲ — **ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)** ತೀರ್ಪು.

DIGITAL CYBER

◆ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಲಕ್ಷಣ 6

ಹಕ್ಕುಗಳು, ತತ್ವಗಳು, ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಭಾಗ III)** — ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾದವು.
- **ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (ಭಾಗ IV)** — ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ; ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದು.
- **ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (ಭಾಗ IVA)** — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.

ಲಕ್ಷಣ 7

ಜಾತ್ಯತೀತ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ, ಏಕ ಪೌರತ್ವ

- **ಜಾತ್ಯತೀತ ರಾಜ್ಯ** — ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕೃತ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ; ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ.
- **ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ (ವಿಧಿ 326)** — 18 ವರ್ಷ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತದಾನ ಹಕ್ಕು.
- **ಏಕ ಪೌರತ್ವ** — ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, CAG, UPSC — **ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು**.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಧಿಗಳು; **ತ್ರಿಸ್ತರೀಯ** ಸರ್ಕಾರ (73ನೇ/74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1
ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು

ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥ ಅಗತ್ಯ. ಇವು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳೂ ಹೌದು.

◆ ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪದಗಳು

ಪದ 1–2

ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ

- **ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ (Sovereignty):** ರಾಜ್ಯದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ — ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಶಕ್ತಿಗೆ **ಅಧೀನವಲ್ಲ**.
- **ಸಮಾಜವಾದಿ (Socialist):** ಸಂಪತ್ತಿನ ನ್ಯಾಯಯುತ ಹಂಚಿಕೆ; 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ.

ಪದ 3–4

ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ

- **ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ (Secular):** ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ **ಸಮಾನ ಗೌರವ**; 1976ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- **ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ (Democratic):** ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ **ಜನರು**; ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ.

ಪದ 5

ಗಣರಾಜ್ಯ (Republic)

- ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ **ಚುನಾಯಿತ** — ಆನುವಂಶಿಕ ರಾಜ/ರಾಣಿಯಲ್ಲ.
- ಭಾರತ **26 ಜನವರಿ 1950**ರಂದು ಗಣರಾಜ್ಯವಾಯಿತು.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಭ್ರಾತೃತ್ವ

ಮೌಲ್ಯಗಳು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಆದರ್ಶಗಳು

- **ನ್ಯಾಯ (Justice):** ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ — ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನ್ಯಾಯಯುತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- **ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (Liberty):** ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- **ಸಮಾನತೆ (Equality):** ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆ; ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ.
- **ಭ್ರಾತೃತ್ವ (Fraternity):** ವ್ಯಕ್ತಿಗೌರವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ-ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಸಹೋದರತ್ವ.

EXAM TRAP — ಸಾಮಾನ್ಯ ತಪ್ಪುಗಳು

1) "ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ" ಪದಗಳು **ಮೂಲ** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವು. 2) **ಗಣರಾಜ್ಯ ≠ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ**: ಗಣರಾಜ್ಯ = ಚುನಾಯಿತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ = ಜನರೇ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ. 3) ಭ್ರಾತೃತ್ವಕ್ಕೆ **ಎರಡು** ಉದ್ದೇಶ: ವ್ಯಕ್ತಿಗೌರವ + ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ.

ನೆನಪಿಡಿ

ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನ **ಅಧ್ಯಾಯ 3 (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ)**ರಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚಯ

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision)

QUICK REVISION — ಅಧ್ಯಾಯ 1

- ಸಂವಿಧಾನ = ದೇಶದ **ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಮೂಲಭೂತ ಕಾನೂನು**.
- ಅಂಗೀಕಾರ **26 ನವೆಂಬರ್ 1949**; ಜಾರಿ **26 ಜನವರಿ 1950**; ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ: 26 ನವೆಂಬರ್.
- ಮೂಲತಃ **395 ವಿಧಿಗಳು, 22 ಭಾಗಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳು**.
- ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಕಲ್ಪನೆ: **ಎಂ.ಎನ್. ರಾಯ್ (1934)**; ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬೇಡಿಕೆ: 1935.
- ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್ **1942**; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ **1946**.
- 1935ರ ಕಾಯ್ದೆ — ಸಂವಿಧಾನದ **ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮೂಲ**; 1909 — ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ; 1919 — ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ.
- ಏಕಾತ್ಮಕ ಒಲವಿನ **ಒಕ್ಕೂಟ**; ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿ; ವಿಧಿ 368 — ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- "ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ" — **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)**ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 1–10)

1. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ದಿನಾಂಕ ಯಾವುದು?

A) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947 B) 26 ಜನವರಿ 1950 C) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949 D) 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946

ಉತ್ತರ: C. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ 26 ನವೆಂಬರ್ 1949ರಂದು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು.

2. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಾಂಕ?

A) 26 ಜನವರಿ 1950 B) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949 C) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947 D) 26 ಜನವರಿ 1949

ಉತ್ತರ: A. 26 ಜನವರಿ 1950ರಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದು ಭಾರತ ಗಣರಾಜ್ಯವಾಯಿತು.

3. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ವಿಧಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 448 B) 395 C) 385 D) 405

ಉತ್ತರ: B. ಮೂಲತಃ 395 ವಿಧಿಗಳು, 22 ಭಾಗಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳಿದ್ದವು.

4. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘ ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ. II. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 22 ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳಿದ್ದವು.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸತ್ಯ.

5. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮುಂದಿಟ್ಟವರು ಯಾರು?

A) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ B) ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ C) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ D) ಎಂ.ಎನ್. ರಾಯ್

ಉತ್ತರ: D. ಎಂ.ಎನ್. ರಾಯ್ 1934ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಂಡಿಸಿದರು.

6. ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಕಾಯ್ದೆ ಯಾವುದು?

A) 1909ರ ಕಾಯ್ದೆ B) 1919ರ ಕಾಯ್ದೆ C) 1935ರ ಕಾಯ್ದೆ D) 1947ರ ಕಾಯ್ದೆ

ಉತ್ತರ: C. 1935ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ನೀಡಿತು.

7. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಭಾಗಶಃ ದೃಢ, ಭಾಗಶಃ ಸುಲಭ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 368 ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) ಎರಡೂ ಸರಿ ಆದರೆ R ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು R, Aಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

8. 1784ರ ಪಿಟ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು?

A) ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ (ದ್ವಂದ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ) B) ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ ಹುದ್ದೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ C) ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ D) ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ

ಉತ್ತರ: A. ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ (ರಾಜಕೀಯ) ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮಂಡಳಿ (ವಾಣಿಜ್ಯ) — ದ್ವಂದ್ವ ನಿಯಂತ್ರಣ.

9. ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೊ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ (1909) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ?

A) ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ B) ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ C) ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ D) ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ

ಉತ್ತರ: A. 1909ರ ಕಾಯ್ದೆ ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ ನೀಡಿತು.

10. ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷ?

A) 1942 B) 1946 C) 1940 D) 1947

ಉತ್ತರ: B. ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ 1946ರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಯೋಜನೆ ನೀಡಿತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 11–20)

11. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 1947 B) 1949 C) 1935 D) 1950
ಉತ್ತರ: A. 1947ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947ರಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಭಿಸಿತು.

12. ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ (Sovereignty) ಎಂದರೆ?
A) ಜನರಿಂದ ಚುನಾಯಿತ ಸರ್ಕಾರ B) ಧರ್ಮದಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯ C) ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರ D) ಅಧಿಕಾರದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ
ಉತ್ತರ: C. ಯಾವುದೇ ಬಾಹ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅಧೀನವಲ್ಲದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರವೇ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ.

13. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. II. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏಕಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.
A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ
ಉತ್ತರ: C. ಭಾರತ "ಏಕಾತ್ಮಕ ಒಲವಿನ ಒಕ್ಕೂಟ" — ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸತ್ಯ.

14. ಗಣರಾಜ್ಯ (Republic) ಎಂದರೆ?
A) ಆನುವಂಶಿಕ ರಾಜನಿರುವ ರಾಜ್ಯ B) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾಯಿತನಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯ C) ಧಾರ್ಮಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿರುವ ರಾಜ್ಯ D) ಸೇನಾ ಆಡಳಿತದ ರಾಜ್ಯ
ಉತ್ತರ: B. ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾಯಿತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಗಣರಾಜ್ಯ.

15. 1919ರ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ (Dyarchy) ಎಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾಯಿತು?
A) ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ B) ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ C) ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ D) ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಉತ್ತರ: D. 1919ರ ಕಾಯ್ದೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ ಪರಿಚಯಿಸಿತು.

16. 1858ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪರಿಣಾಮ?
A) ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತದ ಮುಂದುವರಿಕೆ B) ದ್ವಂದ್ವ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ಥಾಪನೆ C) ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ನೇರ ಆಡಳಿತ D) ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ
ಉತ್ತರ: C. 1857ರ ದಂಗೆಯ ನಂತರ ಅಧಿಕಾರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಣೆ.

17. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ 1919ರ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದು?
A) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ B) ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ C) ನೇರ ಚುನಾವಣೆ D) ಬಜೆಟ್ ಚರ್ಚೆ
ಉತ್ತರ: B. ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ 1919ರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶ; ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಕ್ಷೇತ್ರ 1909ರದ್ದು.

18. ಭಾರತದ ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ?
A) ಬ್ರಿಟನ್ B) ಅಮೆರಿಕ C) ಕೆನಡಾ D) ಫ್ರಾನ್ಸ್
ಉತ್ತರ: A. ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾದರಿಯಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.

19. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ?
A) ವಿಧಿ 325 B) ವಿಧಿ 326 C) ವಿಧಿ 324 D) ವಿಧಿ 327
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 326 ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

20. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪೌರತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿದೆ?
A) ದ್ವಿ ಪೌರತ್ವ B) ರಾಜ್ಯ ಪೌರತ್ವ ಮಾತ್ರ C) ಏಕ ಪೌರತ್ವ D) ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪೌರತ್ವ
ಉತ್ತರ: C. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕ ಪೌರತ್ವವಿದೆ — ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ 2 — ಪರಿಚಯ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ (Constituent Assembly) ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ. (ಪುಟಗಳು 22–40)

◆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ (Background)

ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ, 1946

ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ

- 1946ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್** (ಪೆಥಿಕ್ ಲಾರೆನ್ಸ್, ಕ್ರಿಪ್ಸ್, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಯೋಜನೆ ನೀಡಿತು.
- ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು **ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ** ಚುನಾಯಿತರಾಗಬೇಕು — ಪ್ರಾಂತೀಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರಿಂದ.
- ಪ್ರತಿ 10 ಲಕ್ಷ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ **1 ಪ್ರತಿನಿಧಿ** ಎಂಬ ಅನುಪಾತ ನಿಗದಿಯಾಯಿತು.

ಮೂಲ: ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ, 16 ಮೇ 1946

389	292	93
ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರು	ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು	ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು

DIGITAL CYBER

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2
ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

◆ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಸಂಯೋಜನೆ (Composition)

ಸದಸ್ಯರ ಹಂಚಿಕೆ

389 ಸದಸ್ಯರ ರಚನೆ

- **292** ಸದಸ್ಯರು — ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ (11 ಗವರ್ನರ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು).
- **93** ಸದಸ್ಯರು — ದೇಶೀ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ (ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ).
- **4** ಸದಸ್ಯರು — ಮುಖ್ಯ ಆಯುಕ್ತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ (ದೆಹಲಿ, ಅಜ್ಮೇರ್-ಮೇವಾಡ, ಕೂರ್ಗ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಬಲೂಚಿಸ್ತಾನ).
- ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು **ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ** (Single Transferable Vote) ಮೂಲಕ ಅನುಪಾತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು.

ಗಮನಿಸಿ

- ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ರಚನಾ ಸಭೆಯನ್ನು **ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿತು**; ವಿಭಜನೆಯ ನಂತರ ಅದರ ಸದಸ್ಯರು ಹೊರನಡೆದರು.
- ವಿಭಜನೆಯ ನಂತರ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ **299**ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು (229 ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು + 70 ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು).

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2
ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

◆ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (First Session)

9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946

ಮೊದಲ ಸಭೆ

- ರಚನಾ ಸಭೆಯ **ಮೊದಲ ಸಭೆ 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**ರಂದು ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.
- ಸಭೆಯಲ್ಲಿ **211 ಸದಸ್ಯರು** ಹಾಜರಿದ್ದರು.
- ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯರಾದ **ಡಾ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ** ಅವರನ್ನು **ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ**ರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

11 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946

ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಆಯ್ಕೆ

- **ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್** ಅವರು 11 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946ರಂದು **ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ**ರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು.
- ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು: **H.C. ಮುಖರ್ಜಿ** ಮತ್ತು **V.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ**.
- ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಲಹೆಗಾರ: **B.N. ರಾವ್**; ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ: **H.V.R. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್**.

QUICK POINTS

- ಮೊದಲ ಸಭೆ: **9-12-1946**; ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಸಿನ್ಹಾ**; ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ (11-12-1946)**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2
ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

◆ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು — ಭಾಗ 1 (Major Committees)

ಸಮಿತಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಕರಡು ಸಮಿತಿ (Drafting Committee)	ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸಮಿತಿ (Union Powers Committee)	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ
ಕೇಂದ್ರ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿ (Union Constitution Committee)	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ
ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ ಸಮಿತಿ (Provincial Constitution Committee)	ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಮಿತಿ	ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್
ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳ ಸಮಿತಿ (Rules of Procedure)	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ನೆನಪಿನ ಸೂತ್ರ

- **ನೆಹರೂ** — ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 3 ಸಮಿತಿಗಳು; **ಪಟೇಲ್** — ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು, ಹಕ್ಕುಗಳು, ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು; **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್** — ಕರಡು ಸಮಿತಿ ಮಾತ್ರ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು — ಭಾಗ 2 (More Committees)

ಸಮಿತಿ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಸ್ಟೀರಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ (Steering Committee)	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಸಮಿತಿ	ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ
ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಸಮಿತಿ (States Committee)	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಪಸಮಿತಿ	J.B. ಕೃಪಲಾನಿ
ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಉಪಸಮಿತಿ	H.C. ಮುಖರ್ಜಿ
ಬುಡಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹೊರಗಿಡಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಉಪಸಮಿತಿ	A.V. ಠಕ್ಕರ್

ಉಪಸಮಿತಿಗಳು

- ಮೇಲಿನ 3 ಉಪಸಮಿತಿಗಳು **ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ**ಯ (ಪಟೇಲ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದವು.
- ಈಶಾನ್ಯ ಗಡಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಉಪಸಮಿತಿ: **ಗೋಪಿನಾಥ್ ಬೋರ್ಡೊಲೊಯ್**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

◆ ಸಮಿತಿಗಳು — ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿ (Exam Focus)

QUICK POINTS

- ಕರಡು ಸಮಿತಿ — **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್** (29 ಆಗಸ್ಟ್ 1947ರಂದು ರಚನೆ).
- ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರಗಳು + ಕೇಂದ್ರ ಸಂವಿಧಾನ + ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು — **ನೆಹರೂ**.
- ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಂವಿಧಾನ + ಹಕ್ಕುಗಳು/ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ — **ಪಟೇಲ್**.
- ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ + ಸ್ಟೀರಿಂಗ್ — **ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್**; ಹಣಕಾಸು/ಸಿಬ್ಬಂದಿ — **ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ**.

EXAM TRAP — ಸಮಿತಿ ಗೊಂದಲ

ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್**, ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್**. "ಸಂವಿಧಾನದ ಪಿತಾಮಹ" ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್‌ರನ್ನು ಕರೆಯುವುದು ಜನಪ್ರಿಯ ಬಿರುದು — ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತ ಬಿರುದಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ 7 ಸದಸ್ಯರು (Drafting Committee Members)

ಕ್ರ.	ಸದಸ್ಯರು	ಟಿಪ್ಪಣಿ
1	**ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್**	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
2	N. ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	—
3	ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್	—
4	K.M. ಮುನ್ಷಿ	—
5	ಸೈಯದ್ ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಸಾದುಲ್ಲಾ	ಅಸ್ಸಾಂನ ಏಕೈಕ ಸದಸ್ಯ
6	B.L. ಮಿಟ್ಟರ್ → N. ಮಾಧವ ರಾವ್	ಮಿಟ್ಟರ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ನಂತರ
7	D.P. ಖೈತಾನ್ → T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ	ಖೈತಾನ್ ನಿಧನದ ನಂತರ

ಗಮನಿಸಿ

- ಕರಡು ಸಮಿತಿ **29 ಆಗಸ್ಟ್ 1947**ರಂದು ರಚನೆಯಾಯಿತು.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯ (Working of the Committee)

ಕರಡು ತಯಾರಿ

ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳು

- **B.N. ರಾವ್** ಅವರು ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ಕರಡು** ತಯಾರಿಸಿದರು.
- ಕರಡು ಸಮಿತಿ **ಫೆಬ್ರವರಿ 1948**ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಕರಡನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ನಂತರ **ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1948**ರಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಕರಡು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.
- **4 ನವೆಂಬರ್ 1948**ರಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದರು (ಮೊದಲ ವಾಚನ).

ಚರ್ಚೆ

- ಕರಡಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಧಿಯ ಮೇಲೂ **ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆ** ನಡೆಯಿತು — 7,635 ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ 2,473 ಚರ್ಚೆಯಾದವು.
- ಚರ್ಚೆಗಳು **2 ವರ್ಷ 11 ತಿಂಗಳು 18 ದಿನ**ಗಳ ಕಾಲ ನಡೆದವು.

ಮೂಲ: ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಚರ್ಚೆಗಳು

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪಾತ್ರ (Ambedkar's Role)

ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ (1891–1956)

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ

- ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ **ಅಧ್ಯಕ್ಷ**ರಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿ, ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರೂಪುರೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ **ಮೊದಲ ಕಾನೂನು ಸಚಿವ**ರಾಗಿದ್ದರು.
- ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ **"ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪಿತಾಮಹ"** ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.

QUICK POINTS

- ಕರಡು ಸಮಿತಿ ರಚನೆ: **29-8-1947**; ಮೊದಲ ಕರಡು: **ಫೆಬ್ರವರಿ 1948**; ಮಂಡನೆ: **4-11-1948**.
- 7 ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ: **ಮಿಟ್ಟರ್ → ಮಾಧವ ರಾವ್**; **ಖೈತಾನ್ → T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ದಿನಾಂಕಗಳು — ಭಾಗ 1 (Key Dates)

1. **9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಸಭೆ; ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ.

2. **11 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ.

3. **13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ನೆಹರೂ **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ** (Objectives Resolution) ಮಂಡಿಸಿದರು.

4. **22 ಜನವರಿ 1947**
   ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರ — ಇದೇ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಆಧಾರ.

5. **29 ಆಗಸ್ಟ್ 1947**
   ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕರಡು ಸಮಿತಿ ರಚನೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ದಿನಾಂಕಗಳು — ಭಾಗ 2 (Key Dates)

6 **4 ನವೆಂಬರ್ 1948**

ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನದ ಮಂಡನೆ — ಮೊದಲ ವಾಚನ (First Reading).

7 **26 ನವೆಂಬರ್ 1949**

ಸಂವಿಧಾನ **ಅಂಗೀಕಾರ** — ಕೆಲವು ವಿಧಿಗಳು (ಪೌರತ್ವ, ಚುನಾವಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅದೇ ದಿನ ಜಾರಿ.

8 **24 ಜನವರಿ 1950**

284 ಸದಸ್ಯರು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು; ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗಾನ ಅಂಗೀಕಾರ.

9 **26 ಜನವರಿ 1950**

ಸಂವಿಧಾನ **ಪೂರ್ಣ ಜಾರಿ** — ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ; 1930ರ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ದಿನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ದಿನಾಂಕ.

QUICK POINTS

- ಅಂಗೀಕಾರ: **26-11-1949** (ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ); ಜಾರಿ: **26-1-1950** (ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು

◆ ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು (Process Facts)

2:11:18	11	284
ವರ್ಷ:ತಿಂಗಳು:ದಿನ	ಅಧಿವೇಶನಗಳು	ಸಹಿ ಹಾಕಿದವರು

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳು

- ಒಟ್ಟು **11 ಅಧಿವೇಶನ**ಗಳಲ್ಲಿ 165 ದಿನಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು.
- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ **395 ವಿಧಿಗಳು, 22 ಭಾಗಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳು** ಇದ್ದವು.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿ **ಕೈಬರಹ**ದಲ್ಲಿ — ಕಲಾವಿದ **ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್** ಅವರ ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ; ಕ್ಯಾಲಿಗ್ರಫಿ **ಪ್ರೇಮ್ ಬಿಹಾರಿ ನಾರಾಯಣ್ ರೈಜಾದಾ**.

EXAM TRAP — ದಿನಾಂಕ ಗೊಂದಲ

26 ನವೆಂಬರ್ 1949 = ಅಂಗೀಕಾರ (ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ/Samvidhan Diwas); **26 ಜನವರಿ 1950** = ಜಾರಿ (ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ). ಎರಡನ್ನೂ ಬೆರೆಸಬೇಡಿ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಗಳು — ಪ್ರಧಾನ ಮೂಲ (Major Source)

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಮೂಲ **ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ, 1935** (Government of India Act, 1935). ಸುಮಾರು **250 ವಿಧಿಗಳು** ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿವೆ.

1935ರ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅಂಶಗಳು

- **ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** (Federal Scheme) — ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ.
- **ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆ** ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- **ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ** ವಿಧಿಗಳು.
- **ನ್ಯಾಯಾಂಗ** ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು **ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ**ಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ.

ನೆನಪಿಡಿ

- 1935ರ ಕಾಯ್ದೆಯ ಒಕ್ಕೂಟ ಯೋಜನೆ ಎಂದಿಗೂ ಜಾರಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅದರ ರಚನೆ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಯಿತು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಇತರ ಮೂಲಗಳು (Other Sources)

ಭಾರತೀಯ ಮೂಲಗಳು

- **ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ, 1919** — ದ್ವಿ-ಆಡಳಿತ (Dyarchy) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಶಃ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- **ನೆಹರೂ ವರದಿ, 1928** — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ.
- **ಕರಾಚಿ ನಿರ್ಣಯ, 1931** — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.
- **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ, 1947** — ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ.

ವಿದೇಶಿ ಮೂಲಗಳು (ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ)

- ಬ್ರಿಟನ್, ಅಮೆರಿಕ, ಐರ್ಲೆಂಡ್, ಕೆನಡಾ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಜರ್ಮನಿ, USSR, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಜಪಾನ್ — ವಿವರ ಪುಟ 37–38ರಲ್ಲಿ.

DIGITAL CYBER

◆ "ಎರವಲು ಸಂವಿಧಾನ" ಟೀಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ (Borrowed Constitution Debate)

ಟೀಕೆ

- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವು ವಿವಿಧ ದೇಶಗಳಿಂದ ಎರವಲು ಪಡೆದದ್ದು — **ಮೌಲಿಕತೆಯ ಕೊರತೆ** ಎಂದು ಕೆಲವರು ಟೀಕಿಸಿದರು.
- ಇದು "ವಕೀಲರ ಸ್ವರ್ಗ" (Lawyer's Paradise) ಎಂದು ಟೀಕೆಗೊಳಗಾಯಿತು.

ಸಮರ್ಥನೆ

- ಎರವಲು ಪಡೆದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಭಾರತದ **ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ** ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ವಿಶ್ವದ ಎಲ್ಲ ಸಂವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದು **ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ**, ನಕಲು ಅಲ್ಲ.
- ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವು **ಜಗತ್ತಿನ ಅತಿ ದೀರ್ಘ ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ** — ತನ್ನದೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ದೇಶವಾರು ಎರವಲು ಅಂಶಗಳು — ಭಾಗ 1 (Country-wise Borrowings)

ದೇಶ	ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು
ಬ್ರಿಟನ್	ಸಂಸದೀಯ ಸರ್ಕಾರ, ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ (Rule of Law), ಏಕ ಪೌರತ್ವ, ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಅಮೆರಿಕ (USA)	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆ
ಐರ್ಲೆಂಡ್	ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (DPSP), ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ
ಕೆನಡಾ	ಬಲಿಷ್ಠ ಕೇಂದ್ರದ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಉಳಿದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ (Concurrent List), ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ

DIGITAL CYBER

◆ ದೇಶವಾರು ಎರವಲು ಅಂಶಗಳು — ಭಾಗ 2 (Country-wise Borrowings)

ದೇಶ	ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು
ಜರ್ಮನಿ (ವೈಮರ್)	ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಧಿಗಳು
USSR (ರಷ್ಯಾ)	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು; ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಆದರ್ಶ
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಗಣರಾಜ್ಯ (Republic) ಪರಿಕಲ್ಪನೆ; ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಭ್ರಾತೃತ್ವ
ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ	ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನ; ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಚುನಾವಣೆ
ಜಪಾನ್	ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತ ವಿಧಾನ (Procedure Established by Law)

ನೆನಪಿನ ಸೂತ್ರ

- **ಅಮೆರಿಕ** — ಹಕ್ಕುಗಳು; **ಐರ್ಲೆಂಡ್** — ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು; **USSR** — ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ಮೂರೂ "D" ಅಲ್ಲ — **USA–Ireland–USSR** ಅನುಕ್ರಮ ನೆನಪಿಡಿ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 2 — ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision)

QUICK REVISION — ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಗಳು

- ರಚನಾ ಸಭೆ: ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆ (1946); **389** ಸದಸ್ಯರು — 292 ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು + 93 ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು + 4 ಆಯುಕ್ತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು.
- ಮೊದಲ ಸಭೆ **9-12-1946**; ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ**; ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ (11-12-1946)**.
- ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ: ನೆಹರೂ (13-12-1946); ಅಂಗೀಕಾರ **22-1-1947**.
- ಕರಡು ಸಮಿತಿ: **29-8-1947**; ಅಧ್ಯಕ್ಷ **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್**; 7 ಸದಸ್ಯರು (ಮಿಟ್ಟರ್→ಮಾಧವ ರಾವ್; ಖೈತಾನ್→T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ).
- ಸಂವಿಧಾನ ಅಂಗೀಕಾರ **26-11-1949**; ಸಹಿ **24-1-1950** (284 ಸದಸ್ಯರು); ಜಾರಿ **26-1-1950**.
- ಪ್ರಧಾನ ಮೂಲ: **ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ, 1935** (~250 ವಿಧಿಗಳು).
- ಬ್ರಿಟನ್ — ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; USA — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು; ಐರ್ಲೆಂಡ್ — DPSP; USSR — ಕರ್ತವ್ಯಗಳು; ಕೆನಡಾ — ಬಲಿಷ್ಠ ಕೇಂದ್ರ.
- ಸಮಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಕರಡು — ಅಂಬೇಡ್ಕರ್; ಕೇಂದ್ರ ಸಮಿತಿಗಳು — ನೆಹರೂ; ಪ್ರಾಂತ್ಯ/ಹಕ್ಕುಗಳು — ಪಟೇಲ್; ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ — ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 2 — ಅಭ್ಯಾಸ MCQs (20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

1. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷ?

A) 1942 B) 1945 C) 1946 D) 1947

ಉತ್ತರ: C. ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ 1946ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

2. ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 389ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಪಾಲು?

A) 292 B) 229 C) 93 D) 296

ಉತ್ತರ: A. 292 ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು + 93 ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು + 4 ಆಯುಕ್ತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳು = 389.

3. ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಸಭೆ ನಡೆದ ದಿನಾಂಕ?

A) 26-11-1949 B) 9-12-1946 C) 11-12-1946 D) 26-1-1950

ಉತ್ತರ: B. ಮೊದಲ ಸಭೆ 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946.

4. ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು?

A) ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ B) ನೆಹರೂ C) ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ D) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

ಉತ್ತರ: C. ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.

5. ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ದಿನಾಂಕ?

A) 9-12-1946 B) 11-12-1946 C) 13-12-1946 D) 22-1-1947

ಉತ್ತರ: B. 11 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946.

6. ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದವರು?

A) ಪಟೇಲ್ B) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ C) ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ D) ನೆಹರೂ

ಉತ್ತರ: D. ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ 13-12-1946ರಂದು ಮಂಡಿಸಿದರು.

7. ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು?

A) ನೆಹರೂ B) ಪಟೇಲ್ C) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ D) ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ

ಉತ್ತರ: C. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್.

8. ಕರಡು ಸಮಿತಿ ರಚನೆಯಾದ ದಿನಾಂಕ?

A) 29-8-1947 B) 4-11-1948 C) 26-11-1949 D) 26-1-1950

ಉತ್ತರ: A. 29 ಆಗಸ್ಟ್ 1947.

9. B.L. ಮಿಟ್ಟರ್ ಅವರ ಬದಲಿಗೆ ಕರಡು ಸಮಿತಿಗೆ ಬಂದವರು?

A) T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ B) N. ಮಾಧವ ರಾವ್ C) K.M. ಮುನ್ಷಿ D) ಸಾದುಲ್ಲಾ

ಉತ್ತರ: B. ಮಿಟ್ಟರ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ನಂತರ N. ಮಾಧವ ರಾವ್ ಬಂದರು.

10. D.P. ಖೈತಾನ್ ಅವರ ಬದಲಿಗೆ ಬಂದವರು?

A) N. ಮಾಧವ ರಾವ್ B) ಅಲ್ಲಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿ C) T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ D) ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್

ಉತ್ತರ: C. ಖೈತಾನ್ ನಿಧನದ ನಂತರ T.T. ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರಿ.

11. ಸಂವಿಧಾನ ಅಂಗೀಕಾರವಾದ ದಿನಾಂಕ?

A) 26-1-1950 B) 26-11-1949 C) 24-1-1950 D) 15-8-1947

ಉತ್ತರ: B. 26 ನವೆಂಬರ್ 1949 (ಸಂವಿಧಾನ ದಿನ).

12. ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ?

A) 299 B) 211 C) 389 D) 284

ಉತ್ತರ: D. 24-1-1950ರಂದು 284 ಸದಸ್ಯರು ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು.

13. ಸಂವಿಧಾನ ಪೂರ್ಣ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನ?

A) 26-11-1949 B) 24-1-1950 C) 26-1-1950 D) 15-8-1947

ಉತ್ತರ: C. 26 ಜನವರಿ 1950 (ಗಣರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ).

14. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಮೂಲ?

A) USA ಸಂವಿಧಾನ B) ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ, 1935 C) ಐರಿಶ್ ಸಂವಿಧಾನ D) ನೆಹರೂ ವರದಿ

ಉತ್ತರ: B. 1935ರ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ~250 ವಿಧಿಗಳು ಸ್ವೀಕೃತ.

15. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (DPSP) ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ?

A) USA B) ಬ್ರಿಟನ್ C) USSR D) ಐರ್ಲೆಂಡ್

ಉತ್ತರ: D. ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ.

16. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಯಾವ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ?

A) ಫ್ರಾನ್ಸ್ B) USSR C) ಜಪಾನ್ D) ಜರ್ಮನಿ

ಉತ್ತರ: B. USSR (ಸೋವಿಯತ್) ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ.

17. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಧಿಗಳು ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ ಎರವಲು?

A) USA B) ಜರ್ಮನಿ (ವೈಮರ್) C) ಕೆನಡಾ D) ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

ಉತ್ತರ: B. ಜರ್ಮನಿಯ ವೈಮರ್ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ.

18. ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ (Concurrent List) ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ?

A) ಕೆನಡಾ B) ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ C) ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ D) ಐರ್ಲೆಂಡ್

ಉತ್ತರ: B. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ.

19. ಕೇಂದ್ರ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು?

A) ಪಟೇಲ್ B) ನೆಹರೂ C) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ D) ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ.

20. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ: 1. ಕರಡು ಸಮಿತಿಗೆ 7 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. 2. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಗೆ 2 ವರ್ಷ 11 ತಿಂಗಳು 18 ದಿನ ಹಿಡಿಯಿತು. ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆ?

A) 1 ಮಾತ್ರ B) 2 ಮಾತ್ರ C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ D) ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 3ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ **ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ (Preamble)** ಮತ್ತು ಅದರ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರವಾಗಿದೆ — ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಎಂದರೇನು? (What is a Preamble?)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಅರ್ಥ

- **ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ** ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ದಸ್ತಾವೇಜಿನ **ಪೀಠಿಕೆ / ಮುನ್ನುಡಿ** — ಅದರ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಭಾಗ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಉದ್ದೇಶ, ಆದರ್ಶಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ**ವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಕಾರರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ **ಕೀಲಿಕೈ** ಇದ್ದಂತೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉಕ್ತಿಗಳು

- **ಎನ್. ಎ. ಪಾಲ್ಖಿವಾಲಾ:** "ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ** (Identity Card)."
- **ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಬಾರ್ಕರ್:** "ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲಸ್ವರ** (Key-note)."
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಆತ್ಮ** ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪಠ್ಯ (Text of the Preamble)

ಮೂಲ ಪಠ್ಯ — ಕನ್ನಡ

"ಭಾರತದ ಜನಗಳಾದ ನಾವು, ಭಾರತವನ್ನು ಒಂದು **ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಮಾಜವಾದಿ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ**ವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದಕ್ಕೂ; ಅದರ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ **ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ**ವನ್ನೂ; **ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆರಾಧನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ**ವನ್ನೂ; **ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆ**ಯನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ; ಮತ್ತು ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿ **ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ**ಯನ್ನು ಹಾಗೂ **ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ**ಯನ್ನು ಸುನಿಶ್ಚಿತಗೊಳಿಸುವ **ಭ್ರಾತೃತ್ವ**ವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ; ನಮ್ಮ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ **1949ರ ನವೆಂಬರ್ 26**ನೇ ದಿನದಂದು ಈ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಅಧಿನಿಯಮಿಸಿ, ನಮಗೆ ನಾವೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ."

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976ರ ನಂತರದ ಪಠ್ಯ)

ನೆನಪಿಡಿ

- ಆರಂಭ: **"ಭಾರತದ ಜನಗಳಾದ ನಾವು"** — ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ **ಜನರೇ**.
- ಅಂತ್ಯ: **"ನಮಗೆ ನಾವೇ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ"** — ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಜನರೇ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು **ನೆಹರೂ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ**ವನ್ನು (1946) ಆಧರಿಸಿದೆ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು (Purpose of the Preamble)

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ?

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ**ವನ್ನು ಘೋಷಿಸುತ್ತದೆ — ಅದು **ಭಾರತದ ಜನರು**.
- ಸಂವಿಧಾನದ **ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು** ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ **ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ** ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳ **ಮೂಲಮಾಪನ** (touchstone) ಆಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಹತ್ವ

ಏಕೆ ಮುಖ್ಯ?

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು** ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವುದೇ ವಿಧಿ **ಅಸ್ಪಷ್ಟ**ವಾಗಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಇದು ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯ** (Basic Structure) ಭಾಗವಾಗಿದೆ — ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ತೀರ್ಪು, 1973.

QUICK POINTS

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ = ಸಂವಿಧಾನದ **ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ**.
- ಆಧಾರ: ನೆಹರೂ ಅವರ **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ** (1946).
- ಪಾಲ್ಖಿವಾಲಾ: **ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ**; ಬಾರ್ಕರ್: **ಮೂಲಸ್ವರ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಐದು ಮೂಲಸ್ತಂಭಗಳು — ಭಾಗ 1 (Five Key Terms — Part 1)

ಪದ 1

ಸಾರ್ವಭೌಮ (Sovereign)

- ಭಾರತವು **ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ** ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ — ಯಾವುದೇ ವಿದೇಶಿ ಶಕ್ತಿಯ ಅಧೀನವಲ್ಲ.
- ಭಾರತ ತನ್ನ **ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯನ್ನು** ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಆದರೆ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಯು **ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು** ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಪದ 2

ಸಮಾಜವಾದಿ (Socialist)

- **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)**ಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.
- ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವಾದ = **ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜವಾದ** — ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನೆ.
- ಸಂಪತ್ತಿನ **ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಹಂಚಿಕೆ** ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಇದರ ಗುರಿ.

ಮೂಲ: 42ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಐದು ಮೂಲಸ್ತಂಭಗಳು — ಭಾಗ 2 (Five Key Terms — Part 2)

ಪದ 3

ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ (Secular)

- **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)**ಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.
- ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ **ಸ್ವಂತ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ** — ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಗೌರವ (ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ).
- ರಾಜ್ಯವು ಧರ್ಮದ ಪರವೂ ಅಲ್ಲ, **ವಿರೋಧಿಯೂ ಅಲ್ಲ** — ತಟಸ್ಥ ನಿಲುವು.
- ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಧಿಗಳು: **ವಿಧಿ 25–28** (ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು).

ಪದ 4

ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ (Democratic)

- ಅಧಿಕಾರವು **ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ** — ಸರ್ಕಾರವು ಜನರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.
- **ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ**, ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಇದರ ಆಧಾರ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ** — ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆಡಳಿತ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಐದು ಮೂಲಸ್ತಂಭಗಳು — ಭಾಗ 3 (Five Key Terms — Part 3)

ಪದ 5

ಗಣರಾಜ್ಯ (Republic)

- ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು **ಚುನಾಯಿತರು** — ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ರಾಜರಲ್ಲ.
- ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು **ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ**ರಾಗುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 54).
- ರಾಜಕೀಯ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆಯು **ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ** ಇದೆ — ಯಾರೂ ಜನ್ಮತಃ ಆಡಳಿತಗಾರರಲ್ಲ.

QUICK POINTS — ಐದು ಪದಗಳು

- **ಸಾರ್ವಭೌಮ:** ಆಂತರಿಕ + ಬಾಹ್ಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- **ಸಮಾಜವಾದಿ:** 1976ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ; ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜವಾದ.
- **ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ:** 1976ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ; ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ.
- **ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ:** ಅಧಿಕಾರ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ.
- **ಗಣರಾಜ್ಯ:** ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾಯಿತ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ).

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಆದರ್ಶಗಳು — ಭಾಗ 1 (Four Ideals — Part 1)

ಆದರ್ಶ 1

ನ್ಯಾಯ (Justice) — ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ

- **ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ:** ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ — ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನ.
- **ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯ:** ಶೋಷಣೆ ಇಲ್ಲ; ಸಂಪತ್ತಿನ ನ್ಯಾಯೋಚಿತ ಹಂಚಿಕೆ.
- **ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ:** ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ರಾಜಕೀಯ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಮತದಾನ, ಸ್ಪರ್ಧೆ).

ಆದರ್ಶ 2

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (Liberty) — ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ, ಆರಾಧನೆ

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು **ಐದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು** ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ — ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.
- ಆದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ **ನಿರಂಕುಶವಲ್ಲ** — ವಿಧಿ 19ರ (2)–(6)ರಲ್ಲಿ ಸಮಂಜಸ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿವೆ.
- ಒಬ್ಬರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ **ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಬಾರದು**.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಆದರ್ಶಗಳು — ಭಾಗ 2 (Four Ideals — Part 2)

ಆದರ್ಶ 3

ಸಮಾನತೆ (Equality) — ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶ

- **ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಸಮಾನತೆ:** ಹುಟ್ಟು, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೇಲು-ಕೀಳು ಇಲ್ಲ.
- **ಅವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆ:** ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ.
- ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಧಿಗಳು: **ವಿಧಿ 14–18** (ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು).

ಆದರ್ಶ 4

ಭ್ರಾತೃತ್ವ (Fraternity) — ಘನತೆ ಮತ್ತು ಏಕತೆ

- **ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ:** ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
- **ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ:** ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಭ್ರಾತೃತ್ವವು **ವಿಧಿ 51A**ರ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಂದ ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ನಾಲ್ಕು ಆದರ್ಶಗಳ ಹೋಲಿಕೆ (Comparison of Four Ideals)

ಆದರ್ಶ	ಅರ್ಥ	ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಧಿಗಳು
ನ್ಯಾಯ	ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ	ಭಾಗ III + ಭಾಗ IV
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ, ಆರಾಧನೆ	ವಿಧಿ 19, 25–28
ಸಮಾನತೆ	ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆ	ವಿಧಿ 14–18
ಭ್ರಾತೃತ್ವ	ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ; ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ-ಅಖಂಡತೆ	ವಿಧಿ 51A

EXAM TRAP — ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಪಟ್ಟಿ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು **ಐದು** ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಸರಿಸುತ್ತದೆ: ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ, ಆರಾಧನೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ **"ಓಡಾಟದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ"** ಅಥವಾ **"ವ್ಯಾಪಾರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ"** ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಗೊಂದಲ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ — ಅವು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ!

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದಿದ್ದಲ್ಲ — ಅದಕ್ಕೆ ಸುದೀರ್ಘ **ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ** ಇದೆ. ಇದರ ಮೂಲ **ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ** ಅವರ **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ**ದಲ್ಲಿ (Objectives Resolution) ಅಡಗಿದೆ.

◆ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ (Objectives Resolution)

1946–1947

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಮೂಲ

- **13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946:** ನೆಹರೂ ಅವರು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು **ಮಂಡಿಸಿದರು**.
- **22 ಜನವರಿ 1947:** ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸಭೆಯು **ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು**.
- ಈ ನಿರ್ಣಯವೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ **ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ** — ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆಯ ಬೀಜಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- ಭಾರತವನ್ನು **ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಗಣರಾಜ್ಯ**ವನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪ.
- ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು, ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ **ರಕ್ಷಣೆ**ಯ ಭರವಸೆ.
- ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿಗೆ ಭಾರತದ **ಕೊಡುಗೆ**ಯ ಆಶಯ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ರಚನಾ ಪಯಣ (Drafting Timeline)

1. **13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946**
   ನೆಹರೂ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಿಸಿದರು.

2. **22 ಜನವರಿ 1947**
   ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರ.

3. **29 ಆಗಸ್ಟ್ 1947**
   ಕರಡು ಸಮಿತಿ ನೇಮಕ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್).

4. **ಫೆಬ್ರವರಿ 1948**
   ಕರಡು ಸಂವಿಧಾನ ಪ್ರಕಟ — ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಕರಡು ಸೇರಿತ್ತು.

5. **26 ನವೆಂಬರ್ 1949**
   ಸಂವಿಧಾನ (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಹಿತ) ಅಂಗೀಕಾರ.

6. **26 ಜನವರಿ 1950**
   ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿ — ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

7. **1960**
   ಬೆರೂಬಾರಿ ತೀರ್ಪು: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ.

8. **1973**
   ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ.

9. **1976**
   42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: 3 ಹೊಸ ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರಡು ಹಂತದ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು (Drafting Notes)

ಕರಡು

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು?

- ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು **ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ** (1949ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್) ಚರ್ಚಿಸಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.
- ಕಾರಣ: ಸಂವಿಧಾನದ **ವಿಷಯವೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ** ಆಧಾರ — ವಿಷಯ ಸಿದ್ಧವಾದ ನಂತರವೇ ಪೀಠಿಕೆ.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು **ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ** ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.

ವಿಶೇಷತೆ

ಇತರ ಸಂವಿಧಾನಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನತೆ

- ಅಮೆರಿಕದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ("We the people...") ಯಿಂದ **ಸ್ಫೂರ್ತಿ** — ಆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಆದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲೂ **ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಇಲ್ಲ** ಎಂಬುದು ಗಮನಾರ್ಹ — ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ವಿಶೇಷ.

QUICK POINTS — ದಿನಾಂಕಗಳು

- **13-12-1946:** ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡನೆ.
- **22-01-1947:** ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರ.
- **26-11-1949:** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅಂಗೀಕಾರ.
- **26-01-1950:** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಜಾರಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

ಪರಿಚಯ

42ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ (1975–77) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಾರವು ತಂದ ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು **"ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ"** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

◆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ (Background of 42nd Amendment)

1976

ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂದರ್ಭ

- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (25 ಜೂನ್ 1975 – 21 ಮಾರ್ಚ್ 1977) ಅಂಗೀಕಾರ.
- ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ **ವ್ಯಾಪಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು** — ಅದಕ್ಕೇ "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎಂಬ ಹೆಸರು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಅಂಕಿತ: **18 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1976**; ಜಾರಿ: **3 ಜನವರಿ 1977**.

ಇತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು

- ಭಾಗ IVA — **ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು** (ವಿಧಿ 51A) ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ **ಆದ್ಯತೆ** ನೀಡುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ **3 ಹೊಸ ಪದಗಳು** ಸೇರ್ಪಡೆ — ಮುಂದಿನ ಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿವರ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ: ಮೊದಲು vs ನಂತರ (Before vs After 42nd Amendment)

ಅಂಶ	1976ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು	1976ರ ನಂತರ
ರಾಜ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ	ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ	**ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಮಾಜವಾದಿ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ**
ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಗುರಿ	ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ	**ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ**
ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಪದಗಳು	—	**ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅಖಂಡತೆ** (3 ಪದಗಳು)

ವಿವರಣೆ

- "ಏಕತೆ" (Unity) ಎಂಬ ಪದದ ಜೊತೆಗೆ **"ಅಖಂಡತೆ" (Integrity)** ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.
- ಈ ಮೂರು ಪದಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಸಂವಿಧಾನದ **ಆಶಯದಲ್ಲಿ** ಇದ್ದವು — ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಈ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು **ಸಿಂಧು** ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮಹತ್ವ (Significance)

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಏಕೆ ಮಹತ್ವದ್ದು?

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು **ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು** ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯೇ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು.
- ಆದರೆ **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು** ನಾಶಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ — ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ತತ್ವ (1973) ಅನ್ವಯ.
- ಭಾರತದ **ಜಾತ್ಯತೀತ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ** ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

EXAM TRAP — ಮೂರನೇ ಪದ ಮರೆಯಬೇಡಿ!

ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ **"ಸಮಾಜವಾದಿ"** ಮತ್ತು **"ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ"** ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ **"ಅಖಂಡತೆ" (Integrity)** ಎಂಬ ಮೂರನೇ ಪದವೂ ಸೇರಿತು — "ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ **ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ**". ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ "ಎಷ್ಟು ಪದಗಳು ಸೇರಿದವು?" ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ **3**!

QUICK POINTS

- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = **1976** = "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ".
- ಸೇರ್ಪಡೆ: **ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅಖಂಡತೆ**.
- ಭಾಗ IVA (ಕರ್ತವ್ಯಗಳು) ಕೂಡ ಇದೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗವೇ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೇ** ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

◆ ತೀರ್ಪು 1: ಬೆರೂಬಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ (Berubari Union, 1960)

1960

ಇನ್ ರಿ ಬೆರೂಬಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ

- **8 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಪೀಠದ ಸಲಹಾ ತೀರ್ಪು (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದ ಮೇರೆಗೆ).
- ತೀರ್ಪು: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗವಲ್ಲ** — ಇದು ಕೇವಲ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ **ಕೀಲಿಕೈ**.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲವಲ್ಲ**, ಕೇವಲ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ.

ಮೂಲ: *In re Berubari Union, AIR 1960 SC 845*

ಸಂದರ್ಭ

- ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಬೆರೂಬಾರಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ.
- ವಿಧಿ 3ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆಯೇ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ತೀರ್ಪು 2: ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (Kesavananda Bharati, 1973)

1973 — ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪು

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ vs ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯ

- **13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಸಂವಿಧಾನ ಪೀಠ — ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.
- ಬೆರೂಬಾರಿ ತೀರ್ಪನ್ನು **ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು**: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗವೇ** ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು **ಮೂಲ ರಚನೆಯ** (Basic Structure) ಭಾಗ — ಅದನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು **ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು**, ಆದರೆ ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: *Kesavananda Bharati v. State of Kerala*, (1973) 4 SCC 225

QUICK POINTS

- **1960 (ಬೆರೂಬಾರಿ):** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ.
- **1973 (ಕೇಶವಾನಂದ):** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ — ಮೂಲ ರಚನೆ.
- ಈ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯ **ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯ** ಪ್ರಶ್ನೆ!

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ತೀರ್ಪು 3 ಮತ್ತು 4: ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ (Reaffirmations)

1993

ರಘುನಾಥರಾವ್ ಗಣಪತರಾವ್ vs ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ

- ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ತತ್ವವನ್ನು **ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿತು**.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗವಾಗಿದೆ** ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು.

ಮೂಲ: *Raghunathrao Ganpatrao v. Union of India*, (1993)

1995

LIC of India vs ಕನ್ಸ್ಯೂಮರ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಕೇಸ್

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ** ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ**ವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ: *LIC of India v. Consumer Education & Research Centre*, (1995)

EXAM TRAP — ಬೆರೂಬಾರಿ → ಕೇಶವಾನಂದ ಬದಲಾವಣೆ

ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ **"1960ರ ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರಕಾರ"** ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ: **ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ**. **"1973ರ ನಂತರದ ಸ್ಥಿತಿ"** ಅಥವಾ **"ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ"** ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ: **ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ — ಮೂಲ ರಚನೆ**. ವರ್ಷವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಡಿ!

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

QUICK REVISION — ಅಧ್ಯಾಯ 3

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಆಧಾರ: **ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ** (ನೆಹರೂ, 13-12-1946; ಅಂಗೀಕಾರ 22-01-1947).
- ಐದು ಪದಗಳು: **ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ, ಗಣರಾಜ್ಯ**.
- ನಾಲ್ಕು ಆದರ್ಶಗಳು: **ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಭ್ರಾತೃತ್ವ**.
- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976): **ಸಮಾಜವಾದಿ + ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ + ಅಖಂಡತೆ** ಸೇರ್ಪಡೆ.
- 1960 ಬೆರೂಬಾರಿ: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ **ಭಾಗವಲ್ಲ**; 1973 ಕೇಶವಾನಂದ: **ಭಾಗವೇ** (ಮೂಲ ರಚನೆ).
- 1993 ರಘುನಾಥರಾವ್ + 1995 LIC: ಕೇಶವಾನಂದ **ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ**.
- ಪಾಲ್ಖಿವಾಲಾ: **ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ**; ಬಾರ್ಕರ್: **ಮೂಲಸ್ವರ**.
- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅಂಗೀಕಾರ: **26-11-1949**; ಜಾರಿ: **26-01-1950**.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 1–8)

1. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ?

A) ಲಾಹೋರ್ ನಿರ್ಣಯ B) ಕರಾಚಿ ನಿರ್ಣಯ C) ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ D) ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರಾಜ್ ನಿರ್ಣಯ

ಉತ್ತರ: C. ನೆಹರೂ ಮಂಡಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯವೇ (1946) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಆಧಾರ.

2. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರಿದ ಪದಗಳು?

A) ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ B) ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅಖಂಡತೆ C) ಗಣರಾಜ್ಯ, ನ್ಯಾಯ D) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ

ಉತ್ತರ: B. 1976ರಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಪದಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು.

3. ಬೆರೂಬಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ (1960) ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರಕಾರ?

A) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ B) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ C) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯೇ ಮೂಲ ರಚನೆ D) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಸಲಾಗದು

ಉತ್ತರ: A. 1960ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಭಾಗವಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪು; 1973ರಲ್ಲಿ ಬದಲಾಯಿತು.

4. ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದವರು?

A) ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ B) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ C) ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್ D) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. ನೆಹರೂ 13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946ರಂದು ಮಂಡಿಸಿದರು.

5. ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರಗೊಂಡ ದಿನಾಂಕ?

A) 13 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946 B) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949 C) 22 ಜನವರಿ 1947 D) 26 ಜನವರಿ 1950

ಉತ್ತರ: C. 22 ಜನವರಿ 1947ರಂದು ಸಭೆಯು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು.

6. "ಸಾರ್ವಭೌಮ" ಪದದ ಅರ್ಥವೇನು?

A) ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾಯಿತ B) ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಂತ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ C) ಅಧಿಕಾರ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ D) ಆಂತರಿಕ-ಬಾಹ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಉತ್ತರ: D. ಯಾವುದೇ ವಿದೇಶಿ ಶಕ್ತಿಯ ಅಧೀನವಲ್ಲದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ.

7. ಹೇಳಿಕೆಗಳು: 1) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು. 2) ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯೇ (1976) ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿಸಿದೆ; ಕೇಶವಾನಂದ (1973) ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ.

8. "ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ" ಪದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರಿದ ವರ್ಷ?

A) 1976 B) 1950 C) 1973 D) 1949

ಉತ್ತರ: A. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 3
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ತಾತ್ವಿಕ ಆಧಾರ

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 9–20)

9. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ (R): ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದಿತು.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: A. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದ್ದರಿಂದ "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ".

10. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಯಾವುದು?

A) ಚಿಂತನೆ B) ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ C) ನಂಬಿಕೆ D) ಓಡಾಟ

ಉತ್ತರ: D. ಚಿಂತನೆ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ನಂಬಿಕೆ, ಧರ್ಮ, ಆರಾಧನೆ — ಈ ಐದೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿವೆ.

11. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನ್ಯಾಯದ ಮೂರು ರೂಪಗಳು?

A) ನಾಗರಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ B) ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ C) ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಸಾಮೂಹಿಕ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ D) ಕಾನೂನುಬದ್ಧ, ನೈತಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ

ಉತ್ತರ: B. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ನ್ಯಾಯ.

12. ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳು ಯಾವುವು?

A) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ B) ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ C) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ-ಅಖಂಡತೆ D) ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ

ಉತ್ತರ: C. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ + ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ.

13. ಪಾಲ್ಕಿವಾಲಾ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಎಂದರೆ?

A) ಮೂಲಸ್ವರ B) ಸಂವಿಧಾನದ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿ C) ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ D) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಕೀಲಿಕೈ

ಉತ್ತರ: B. "Identity Card of the Constitution" — ಎನ್. ಎ. ಪಾಲ್ಕಿವಾಲಾ.

14. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಅಂಗೀಕಾರಗೊಂಡ ದಿನಾಂಕ?

A) 26 ಜನವರಿ 1950 B) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947 C) 22 ಜನವರಿ 1947 D) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949

ಉತ್ತರ: D. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 26-11-1949ರಂದು ಅಂಗೀಕಾರ.

15. "ಗಣರಾಜ್ಯ" ಎಂದರೆ?

A) ರಾಜ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ B) ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ರಾಜ್ಯ C) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಚುನಾಯಿತ D) ಸೇನಾ ಆಡಳಿತ

ಉತ್ತರ: C. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 54).

16. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಮೊದಲು ಭ್ರಾತೃತ್ವದ ಗುರಿ ಏನಾಗಿತ್ತು?

A) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ B) ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆ C) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಘನತೆ D) ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ

ಉತ್ತರ: A. "ಅಖಂಡತೆ" ಪದ 1976ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.

17. LIC of India ಪ್ರಕರಣ (1995)ದ ತೀರ್ಪು?

A) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ B) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ C) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಸಲಾಗದು D) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಕಾನೂನು ಬಲವಿಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: B. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದು ಪುನರುಚ್ಚಾರಣೆ.

18. ಸಮಾನತೆಯ ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳು?

A) ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ B) ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಭ್ರಾತೃತ್ವ C) ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜಾತಿ D) ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಸಮಾನತೆ

ಉತ್ತರ: D. Equality of status and of opportunity.

19. ರಘುನಾಥರಾವ್ ಗಣಪತರಾವ್ (1993) ತೀರ್ಪು ಏನು ಮಾಡಿತು?

A) ಬೆರೂಬಾರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು B) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಭಾಗವಲ್ಲ ಎಂದಿತು C) ಕೇಶವಾನಂದ ತತ್ವವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿತು D) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು

ಉತ್ತರ: C. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು.

20. ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದರು?

A) 8 B) 11 C) 13 D) 5

ಉತ್ತರ: C. 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂವಿಧಾನ ಪೀಠ — ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪೀಠಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ (Union & Its Territory; Citizenship). ಭಾಗ I (ವಿಧಿಗಳು 1–4) — ಭಾರತದ ಹೆಸರು, ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ. ಭಾಗ II (ವಿಧಿಗಳು 5–11) — ಪೌರತ್ವದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ.

◆ ವಿಧಿ 1 — "India, that is Bharat, shall be a Union of States"

ಭಾಗ I • ವಿಧಿ 1

ಭಾರತದ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶ

- **ವಿಧಿ 1(1):** "India, that is Bharat, shall be a **Union of States**" — ದೇಶದ ಹೆಸರು **ಭಾರತ**.
- **ವಿಧಿ 1(2):** ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು **ಮೊದಲ ಅನುಸೂಚಿ**ಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತಿರುತ್ತವೆ.
- **ವಿಧಿ 1(3):** "ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ" — (a) ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರದೇಶಗಳು, (b) ಮೊದಲ ಅನುಸೂಚಿಯ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು, (c) ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *I*

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

"ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ" vs "ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ"

- **ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ** (Territory of India) — ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥ: ರಾಜ್ಯಗಳು + ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು + ಸ್ವಾಧೀನ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- **ಭಾರತದ ಒಕ್ಕೂಟ** (Union of India) — ಕೇವಲ **ರಾಜ್ಯಗಳು** ಮಾತ್ರ; ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೇರಿಲ್ಲ.
- ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಘೋಷಿಸಬಹುದು.

DIGITAL CYBER

EXAM TRAP — "Union" vs "Federation"

ಭಾರತವನ್ನು "Union of States" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, "Federation of States" ಎಂದಲ್ಲ. ಕಾರಣ: (1) ಭಾರತೀಯ ಒಕ್ಕೂಟವು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಒಪ್ಪಂದದ ಫಲವಲ್ಲ; (2) ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ **ಬೇರ್ಪಡುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ** (no right to secede). ಇದನ್ನು ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರು.

◆ ವಿಧಿ 2 — ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ

ವಿಧಿ 2

ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪ್ರವೇಶ/ಸ್ಥಾಪನೆ

- ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ **ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದು** ಅಥವಾ ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು.
- ಷರತ್ತುಗಳು ಸಂಸತ್ತು "ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ" ಇರುತ್ತವೆ.
- ಉದಾ: **ಸಿಕ್ಕಿಂ** (1975) — ವಿಧಿ 2 ಮತ್ತು 3ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.

◆ ವಿಧಿ 3 — ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ, ಗಡಿ ಬದಲಾವಣೆ

ವಿಧಿ 3

ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- (a) ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ; (b) ಪ್ರದೇಶ ವಿಸ್ತರಣೆ; (c) ಪ್ರದೇಶ ಕಡಿತ; (d) ಗಡಿ ಬದಲಾವಣೆ; (e) ರಾಜ್ಯದ **ಹೆಸರು ಬದಲಾವಣೆ**.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಶಿಫಾರಸ್ಸು** ಇಲ್ಲದೆ ಮಸೂದೆ ಮಂಡಿಸಲಾಗದು.
- ಪೀಡಿತ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ **ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ** ಉಲ್ಲೇಖ — ಆದರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ **ಬದ್ಧವಲ್ಲ**.
- **ಸರಳ ಬಹುಮತ** + ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ — ವಿಧಿ 368ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 2–3

SKY DIGITAL CYBER

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ತೀರ್ಪು

ಬೆರೂಬಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ಪ್ರಕರಣ (1960)

- ವಿಧಿ 3ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು **ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು** (cession) ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರದೇಶ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿಕೆಗೆ ವಿಧಿ **368**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಗತ್ಯ.
- ಫಲಿತಾಂಶ: **9ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1960** — ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬೆರೂಬಾರಿ ವರ್ಗಾವಣೆ.

◆ ವಿಧಿ 4 — ಅನುಬಂಧ ವಿಧಿಗಳು

ವಿಧಿ 4

- ವಿಧಿ 2/3ರ ಅಡಿಯ ಕಾನೂನುಗಳು **ಮೊದಲ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ಅನುಸೂಚಿಗಳನ್ನು** ತಿದ್ದಬಹುದು.
- **ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ** ಅಂಗೀಕಾರ; ವಿಧಿ 368ರ ಅಡಿಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು.
- ಬಾಬುಲಾಲ್ ಪರಾಟೆ ಪ್ರಕರಣ (1960) — ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ **ಬದ್ಧವಲ್ಲ** ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್.

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ	ಬಹುಮತ
1	"Union of States"; ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ	—
2	ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ/ಸ್ಥಾಪನೆ	ಸರಳ
3	ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ, ಗಡಿ/ಹೆಸರು ಬದಲಾವಣೆ	ಸರಳ
4	ಅನುಬಂಧ ವಿಧಿಗಳು; ಅನುಸೂಚಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ	ಸರಳ

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 2, 3, 4 — **ಸರಳ ಬಹುಮತ**; ವಿಧಿ 368 ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದ್ಧವಲ್ಲ; ಪ್ರದೇಶ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿಕೆ — ವಿಧಿ 368 ಅಗತ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ — ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಂತಗಳು (1)

ಹಿನ್ನೆಲೆ

ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಆಯೋಗ (1953)

- **ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗ** (1953) — ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಿಫಾರಸು.
- **ಆಂಧ್ರ ರಾಜ್ಯ** (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1953) — ಮೊದಲ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯ (ಮದ್ರಾಸ್‌ನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು).

1. **1956 — ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ**
   14 ರಾಜ್ಯಗಳು + 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು; 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಭಾಗ A/B/C/D ವರ್ಗೀಕರಣ ರದ್ದು.
2. **1960 — ಬಾಂಬೆ ವಿಭಜನೆ**
   1 ಮೇ 1960 — **ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ** ಮತ್ತು **ಗುಜರಾತ್** ರಚನೆ.
3. **1963 — ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್**
   1 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1963 — **16ನೇ ರಾಜ್ಯ**.
4. **1966 — ಹರಿಯಾಣ**
   1 ನವೆಂಬರ್ 1966 — **17ನೇ ರಾಜ್ಯ** (ಪಂಜಾಬ್ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ).

DIGITAL CYBER

◆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ — ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಂತಗಳು (2)

5 **1971 — ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ**

25 ಜನವರಿ 1971 — **18ನೇ ರಾಜ್ಯ**.

6 **1975 — ಸಿಕ್ಕಿಂ**

35ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಸಹವರ್ತಿ ರಾಜ್ಯ; **36ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ** — 16 ಮೇ 1975ರಿಂದ **22ನೇ ರಾಜ್ಯ**.

7 **1987 — ಮಿಜೋರಾಂ ಮತ್ತು ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ**

20 ಫೆಬ್ರವರಿ 1987 — **23ನೇ** ಮತ್ತು **24ನೇ** ರಾಜ್ಯಗಳು.

8 **1987 — ಗೋವಾ**

30 ಮೇ 1987 — **25ನೇ ರಾಜ್ಯ** (ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯ).

ಗಮನಿಸಿ

ಸಿಕ್ಕಿಂ — ವಿಶೇಷ ಹಂತ

- ಸಿಕ್ಕಿಂ ಮೊದಲು **35ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1975)**ಯಿಂದ "ಸಹವರ್ತಿ ರಾಜ್ಯ" (associate state) ಆಯಿತು.
- ನಂತರ **36ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1975)**ಯಿಂದ ಪೂರ್ಣ ರಾಜ್ಯ — ವಿಧಿ 2 ಮತ್ತು 3ರ ಬಳಕೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ — ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಂತಗಳು (3)

9 **2000 — ಮೂರು ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳು**

ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ (1 ನವೆಂಬರ್ — 26ನೇ), **ಉತ್ತರಾಖಂಡ** (9 ನವೆಂಬರ್ — 27ನೇ), **ಜಾರ್ಖಂಡ್** (15 ನವೆಂಬರ್ — 28ನೇ).

10 **2014 — ತೆಲಂಗಾಣ**

2 ಜೂನ್ 2014 — **29ನೇ ರಾಜ್ಯ** (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 2014).

11 **2019 — ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣೆ**

31 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2019 — **ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ** (ಶಾಸಕಾಂಗಸಹಿತ) ಮತ್ತು **ಲಡಾಖ್** (ಶಾಸಕಾಂಗರಹಿತ) ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

12 **2020 — ವಿಲೀನ**

26 ಜನವರಿ 2020 — ದಾದ್ರಾ ಮತ್ತು ನಗರ ಹವೇಲಿ + ದಮನ್ ಮತ್ತು ದಿಯು ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ.

28	8
ರಾಜ್ಯಗಳು	ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿ

- ಶಾಸಕಾಂಗಸಹಿತ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು: **ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ**.
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ: **ರಾಜಸ್ಥಾನ**; ಚಿಕ್ಕದು: **ಗೋವಾ**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ — 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ಪೌರತ್ವ (Citizenship) — ಭಾಗ II, ವಿಧಿಗಳು **5–11**. ಸಂವಿಧಾನವು ಜಾರಿ ದಿನದ (26 ಜನವರಿ 1950) ಪೌರತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ; ನಂತರದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆಗೆ (ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955) ಬಿಡಲಾಗಿದೆ.

◆ ವಿಧಿ 5 — ಜಾರಿ ದಿನದ ಪೌರತ್ವ

ವಿಧಿ 5

ನಿವಾಸ + ಮೂರು ಷರತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ನಿವಾಸ** (domicile) ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೆಳಗಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು:
- (a) ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಜನನ**; ಅಥವಾ (b) ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನನ; ಅಥವಾ (c) ಜಾರಿಗೆ **5 ವರ್ಷ** ಮೊದಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿವಾಸ.

◆ ವಿಧಿ 6 — ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸಿಗರು

ವಿಧಿ 6

- **19 ಜುಲೈ 1948ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು** ವಲಸೆ — ವಲಸೆಯಿಂದಲೂ ನಿವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಪೌರತ್ವ.
- **19 ಜುಲೈ 1948ರಂದು/ನಂತರ** ವಲಸೆ — ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ **ನೋಂದಣಿ** + ನೋಂದಣಿಗೆ 6 ತಿಂಗಳು ಮೊದಲು ನಿವಾಸ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *II*

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ 7 — ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರು

ವಿಧಿ 7

- **1 ಮಾರ್ಚ್ 1947ರ ನಂತರ** ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರು ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು.
- **ವಿನಾಯಿತಿ:** ಪುನರ್ವಸತಿ/ಶಾಶ್ವತ ವಾಪಸಾತಿಗಾಗಿ **ಪರವಾನಗಿ** (permit) ಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿದವರು — ವಿಧಿ 6ರಂತೆಯೇ ಪೌರತ್ವ.

◆ ವಿಧಿ 8 — ವಿದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು

ವಿಧಿ 8

- ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ವಾಸಿಸುವ **ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ** — ತಾನು/ಪೋಷಕರು/ಅಜ್ಜ-ಅಜ್ಜಿ ಅವಿಭಜಿತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೆ.
- ಭಾರತದ **ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ/ದೂತಾವಾಸ ಪ್ರತಿನಿಧಿ**ಯಿಂದ ನೋಂದಣಿ ಮೂಲಕ ಪೌರತ್ವ.

◆ ವಿಧಿ 9 — ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ

ವಿಧಿ 9

- ಯಾವುದೇ ವಿದೇಶದ ಪೌರತ್ವವನ್ನು **ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ** ಪಡೆದವರು — ವಿಧಿ 5, 6, 8ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಲಾರರು.
- ಇದು ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆಯ **9ನೇ ಪ್ರಕರಣ**ದ (termination) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *II*

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ 10 ಮತ್ತು 11

ವಿಧಿ 10

ಪೌರತ್ವದ ಮುಂದುವರಿಕೆ

- ಭಾಗ IIರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪೌರತ್ವ **ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ**.
- ಆದರೆ ಸಂಸತ್ತು ರೂಪಿಸುವ ಯಾವುದೇ **ಕಾನೂನಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ**.

ವಿಧಿ 11

ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಧಿಕಾರ

- ಪೌರತ್ವದ **ಸಂಪಾದನೆ, ಅಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು** ಕಾನೂನಿನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ.
- ಇದರ ಅಡಿಯೇ **ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955** ಜಾರಿ.
- ಸಂಸತ್ತು ಭಾಗ IIರ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾನೂನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
5	ಜಾರಿ ದಿನದ ಪೌರತ್ವ
6	ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸಿಗರು
7	ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರು
8	ವಿದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು
9	ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ
10	ಪೌರತ್ವದ ಮುಂದುವರಿಕೆ
11	ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಧಿಕಾರ

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 — ವಿಧಿ 11ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ರೂಪಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆ. ಪೌರತ್ವ **ಸಂಪಾದನೆಯ 5 ವಿಧಾನಗಳು** ಮತ್ತು **ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ 3 ವಿಧಾನಗಳನ್ನು** ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

◆ ಸಂಪಾದನೆಯ 5 ವಿಧಾನಗಳು

ಪ್ರಕರಣ 3 • ಜನ್ಮ

ಜನ್ಮದಿಂದ ಪೌರತ್ವ (Birth)

- **26 ಜನವರಿ 1950 – 1 ಜುಲೈ 1987:** ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು (ವಿದೇಶಿ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕರ/ಶತ್ರು ಅನ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರತು).
- **1 ಜುಲೈ 1987 – 3 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2004:** ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ **ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು** ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
- **3 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2004ರಿಂದ:** ಒಬ್ಬ ಪೋಷಕ ಪ್ರಜೆ + ಇನ್ನೊಬ್ಬರು **ಅಕ್ರಮ ವಲಸಿಗರಲ್ಲ**.

ಪ್ರಕರಣ 4 • ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ

ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದಿಂದ (Descent)

- **1950–1992:** ತಂದೆ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿದ್ದರೆ (ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಜನನ).
- **1992–2004:** ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ **ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು** ಪ್ರಜೆ (1992ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ).
- **2004ರಿಂದ:** ಜನನವನ್ನು **1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ** ಭಾರತೀಯ ದೂತಾವಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿರಬೇಕು.

DIGITAL CYBER

ಪ್ರಕರಣ 5 • ನೋಂದಣಿ

ನೋಂದಣಿಯಿಂದ (Registration)

- ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು — **7 ವರ್ಷ** ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿವಾಸ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದವರು — 7 ವರ್ಷ ನಿವಾಸ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳ **ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಮಕ್ಕಳು**; 5 ವರ್ಷ OCI + 12 ತಿಂಗಳು ನಿವಾಸ.

ಪ್ರಕರಣ 6 • ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣ

ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣ (Naturalisation)

- **ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ಷರತ್ತುಗಳು: ಅರ್ಜಿಗೆ 12 ತಿಂಗಳು ಮೊದಲು ನಿರಂತರ ನಿವಾಸ + ಹಿಂದಿನ 14 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ **11 ವರ್ಷ** ನಿವಾಸ.
- ಉತ್ತಮ ನಡತೆ; **ಎಂಟನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ** ಭಾಷೆಯ ಸಮರ್ಪಕ ಜ್ಞಾನ; ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ ಉದ್ದೇಶ.

ಪ್ರಕರಣ 7 • ಪ್ರದೇಶ ವಿಲೀನ

ಪ್ರದೇಶ ವಿಲೀನದಿಂದ (Incorporation of Territory)

- ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ **ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದಂತೆ** ಪ್ರಜೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಉದಾ: **ಗೋವಾ (1961)**, ಸಿಕ್ಕಿಂ (1975).

ಮೂಲ: ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 — ಪ್ರಕರಣಗಳು 5–7

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 4

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ

◆ ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

1986 • 1992 • 2003

- **1986:** ಜನ್ಮ ಪೌರತ್ವ ನಿರ್ಬಂಧ — 1987ರ ನಂತರ ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
- **1992:** ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದಲ್ಲಿ **ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ** — ತಾಯಿಯ ಮೂಲಕವೂ ಪೌರತ್ವ.
- **2003: OCI** ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಪರಿಚಯ; ಅಕ್ರಮ ವಲಸಿಗರಿಗೆ ಜನ್ಮ/ನೋಂದಣಿ ಪೌರತ್ವ ನಿರಾಕರಣೆ.

2005 • 2015 • 2019

- **2005:** OCI ವಿಧಿಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- **2015: PIO ಕಾರ್ಡ್ ಯೋಜನೆ OCIಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನ.**
- **2019 (CAA):** ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ **31 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು** ಬಂದ ಹಿಂದೂ, ಸಿಖ್, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಪಾರ್ಸಿ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ವಲಸಿಗರಿಗೆ — ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಿರುಕುಳ/ಭಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪೌರತ್ವ; ನಿವಾಸ ಅರ್ಹತೆ 11ರಿಂದ **5 ವರ್ಷಕ್ಕೆ** ಇಳಿಕೆ.

CAA 2019 — ವಿನಾಯಿತಿಗಳು

- ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ, ತ್ರಿಪುರಾದ **ಆರನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ** ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.
- **ಇನ್ನರ್ ಲೈನ್ ಪರ್ಮಿಟ್** (ILP) ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.
- ಜಾರಿ: **10 ಜನವರಿ 2020**.

ಮೂಲ: ಪೌರತ್ವ (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯ್ದೆ, 2019

DIGITAL CYBER

◆ ಪೌರತ್ವ ಸಂಪಾದನೆ — ವಿವರ (1)

ಜನ್ಮ — ವಿನಾಯಿತಿಗಳು

ಪೌರತ್ವ ಸಿಗದ ಸಂದರ್ಭಗಳು

- ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ **ವಿದೇಶಿ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕರ** ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ.
- ಶತ್ರು ಆಕ್ರಮಿತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ **ಶತ್ರು ಅನ್ಯರ** ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ.
- ಅಕ್ರಮ ವಲಸಿಗರ ಮಕ್ಕಳು (2004ರ ನಂತರ) — ಒಬ್ಬ ಪೋಷಕ ಪ್ರಜೆಯಾದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಕ್ರಮ ವಲಸಿಗರಾಗಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲ.

ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ — ನೋಂದಣಿ ನಿಯಮ

- 2004ರ ನಂತರ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಗು — **1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ** ದೂತಾವಾಸ ನೋಂದಣಿ ಕಡ್ಡಾಯ.
- ನೋಂದಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಡವಾಗಿ ನೋಂದಾಯಿಸಬಹುದು.
- ಪೋಷಕರು ಭಾರತೀಯ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಮಗುವಿನ ಜನನ ನೋಂದಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಸಂಪಾದನೆ: **ಜನ್ಮ (3), ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ (4), ನೋಂದಣಿ (5), ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣ (6), ಪ್ರದೇಶ ವಿಲೀನ (7)**.
- ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ: **ತ್ಯಾಗ (8), ಅಂತ್ಯ (9), ವಂಚಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (10)**.

DIGITAL CYBER

◆ ಪೌರತ್ವ ಸಂಪಾದನೆ — ವಿವರ (2)

ನೋಂದಣಿ — 7 ವರ್ಗಗಳು (ಪ್ರಕರಣ 5)

- ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು — ಅರ್ಜಿಗೆ ಮೊದಲು **7 ವರ್ಷ** ನಿವಾಸ.
- ಅವಿಭಜಿತ ಭಾರತದ ಹೊರಗಿನ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು — 7 ವರ್ಷ ನಿವಾಸ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯನ್ನು **ವಿವಾಹವಾದವರು** — 7 ವರ್ಷ ನಿವಾಸ.
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳ **ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಮಕ್ಕಳು**.
- **5 ವರ್ಷ OCI** + ಅರ್ಜಿಗೆ 12 ತಿಂಗಳು ಮೊದಲು ನಿವಾಸ.

ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣ — ಷರತ್ತುಗಳು (ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿ)

- ಅರ್ಜಿಗೆ **12 ತಿಂಗಳು** ಮೊದಲು ನಿರಂತರ ನಿವಾಸ + ಹಿಂದಿನ **14 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 11 ವರ್ಷ**.
- ಉತ್ತಮ ನಡತೆ; **ಎಂಟನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ** ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ/ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ; ಪರಸ್ಪರತೆಯ ತತ್ವ.

ಮೂಲ: ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 — ಪ್ರಕರಣಗಳು 5, 6

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪೌರತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ 3 ವಿಧಾನಗಳು

ಪ್ರಕರಣ 8 • ತ್ಯಾಗ

ತ್ಯಾಗ (Renunciation)

- ಪ್ರಜೆಯು **ಘೋಷಣೆಯ** ಮೂಲಕ ಪೌರತ್ವ ತ್ಯಜಿಸಬಹುದು.
- ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಮಗುವೂ ಪೌರತ್ವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ — ಆದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸಿನ **1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ** ಪುನಃ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಪ್ರಕರಣ 9 • ಅಂತ್ಯ

ಅಂತ್ಯ (Termination)

- ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವವನ್ನು **ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ** ಪಡೆದರೆ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ **ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ** ಅಂತ್ಯ.
- ಇದು ವಿಧಿ 9ರ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ರೂಪ.

ಪ್ರಕರಣ 10 • ವಂಚಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ

ವಂಚಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ (Deprivation)

- **ವಂಚನೆಯಿಂದ** ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ; **ಅನಿಷ್ಠ/ದ್ರೋಹ** ತೋರಿದರೆ.
- 7 ವರ್ಷ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿವಾಸ + ದೂತಾವಾಸದಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸದಿದ್ದರೆ.
- ನೋಂದಣಿ/ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣದ 5 ವರ್ಷದೊಳಗೆ **2 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು** ಶಿಕ್ಷೆ.

EXAM TRAP — ಏಕ ಪೌರತ್ವ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಏಕ ಪೌರತ್ವ** (single citizenship) ಮಾತ್ರ — ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ **ದ್ವಿ ಪೌರತ್ವ** (ರಾಷ್ಟ್ರ + ರಾಜ್ಯ) ಇದೆ. **OCI ದ್ವಿ ಪೌರತ್ವವಲ್ಲ** — ಅದು ಪೌರತ್ವವೇ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ವೀಸಾ ಸೌಲಭ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಆಧಾರಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳು (1)

ಪರೀಕ್ಷಾ ಶೈಲಿ

ಸನ್ನಿವೇಶ 1–3

- **ಸನ್ನಿವೇಶ 1:** ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ ದಂಪತಿಗೆ ಮಗು ಜನನ — ಮಗುವಿಗೆ **ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ** (ಪ್ರಕರಣ 4); ಜನನ ನೋಂದಣಿ ಕಡ್ಡಾಯ.
- **ಸನ್ನಿವೇಶ 2:** ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕೆನಡಾ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದರೆ — **ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಅಂತ್ಯ** (ಪ್ರಕರಣ 9).
- **ಸನ್ನಿವೇಶ 3:** ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ರಾಯಭಾರಿಯ ಮಗು ಜನನ — **ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ** (ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ ವಿನಾಯಿತಿ).

ಪರೀಕ್ಷಾ ಶೈಲಿ

ಸನ್ನಿವೇಶ 4–5

- **ಸನ್ನಿವೇಶ 4:** 1990ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಟಿಬೆಟಿಯನ್ ನಿರಾಶ್ರಿತ ದಂಪತಿಗೆ ಮಗು ಜನನ — ಪೋಷಕರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲದ ಕಾರಣ **ಜನ್ಮ ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ** (1987–2004 ನಿಯಮ).
- **ಸನ್ನಿವೇಶ 5:** ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ ಬಯಸಿದರೆ — **ನೋಂದಣಿ** (7 ವರ್ಷ ನಿವಾಸ) ಅಥವಾ **OCI** ಆಯ್ಕೆ.

ಮೂಲ: ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 — ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ OCI vs ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ — ಹೋಲಿಕೆ

ಅಂಶ	ಭಾರತೀಯ ಪೌರತ್ವ	OCI
ಮತದಾನ	ಹೌದು	ಇಲ್ಲ
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹುದ್ದೆ	ಅರ್ಹ	ಅನರ್ಹ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಇ.)
ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗ	ಅರ್ಹ	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನರ್ಹ
ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್	ಭಾರತೀಯ	ಇಲ್ಲ (ವಿದೇಶಿ ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್)
ಭಾರತ ಪ್ರವೇಶ	ನಿರ್ಬಂಧರಹಿತ	ಜೀವಾವಧಿ ಬಹು-ಪ್ರವೇಶ ವೀಸಾ
ಆರ್ಥಿಕ/ಶೈಕ್ಷಣಿಕ	ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು	NRI ಸಮಾನತೆ

ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

- **NRI:** ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ **ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ**.
- **PIO:** ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಜೆ — ಯೋಜನೆ **2015ರಲ್ಲಿ OCIಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನ**.
- **OCI:** 26 ಜನವರಿ 1950ರಂದು ಪೌರತ್ವಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಿದ್ದ/ನಂತರ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿದ್ದ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಜೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು/ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು; ಪಾಕಿಸ್ತಾನ/ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಮೂಲದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸನ್ನಿವೇಶ-ಆಧಾರಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳು (2)

ಪರೀಕ್ಷಾ ಶೈಲಿ

ಸನ್ನಿವೇಶ 6–8

- **ಸನ್ನಿವೇಶ 6:** ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ 10 ವರ್ಷ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ — ಪೌರತ್ವ **ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ** (ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯದ ಹೊರತು).
- **ಸನ್ನಿವೇಶ 7:** ವಂಚನೆಯಿಂದ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ — ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ **ವಂಚಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು** (ಪ್ರಕರಣ 10).
- **ಸನ್ನಿವೇಶ 8:** ತ್ಯಾಗ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ 10 ವರ್ಷದ ಮಗು — ಮಗುವಿನ ಪೌರತ್ವವೂ ಅಂತ್ಯ; **18ರ ನಂತರ 1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ** ಪುನಃ ಪಡೆಯಬಹುದು.

QUICK POINTS

- ಭಾರತ — **ಏಕ ಪೌರತ್ವ**; OCI ≠ ಪೌರತ್ವ.
- ವಿಧಿ 11 → **ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ, 1955**; ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು: 1986, 1992, 2003, 2005, 2015, 2019.
- CAA 2019: 6 ಸಮುದಾಯಗಳು, 3 ದೇಶಗಳು, **31 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014** ಗಡುವು.
- ಪ್ರಸ್ತುತ: **28 ರಾಜ್ಯಗಳು + 8 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು**.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 4
ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪೌರತ್ವ

◆ ಪುನರವಲೋಕನ — ವಿಧಿಗಳು 1-11

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
1	"Union of States"; ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶ
2	ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ/ಸ್ಥಾಪನೆ
3	ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ, ಗಡಿ/ಹೆಸರು ಬದಲಾವಣೆ
4	ಅನುಬಂಧ ವಿಧಿಗಳು; ಸರಳ ಬಹುಮತ
5	ಜಾರಿ ದಿನದ ಪೌರತ್ವ
6	ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸಿಗರು (19 ಜುಲೈ 1948)
7	ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ (1 ಮಾರ್ಚ್ 1947)
8	ವಿದೇಶದ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು
9	ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ
10	ಪೌರತ್ವದ ಮುಂದುವರಿಕೆ
11	ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಧಿಕಾರ

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 4 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1-8)

1. "India, that is Bharat, shall be a Union of States" — ಯಾವ ವಿಧಿ?

A) ವಿಧಿ 2 B) ವಿಧಿ 1 C) ವಿಧಿ 3 D) ವಿಧಿ 5

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 1(1) ದೇಶದ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

2. ಹೇಳಿಕೆಗಳು: (1) ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಅಗತ್ಯ. (2) ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದ್ಧ. (3) ಸರಳ ಬಹುಮತ ಸಾಕು. ಸರಿಯಾದವು?

A) 1, 2 B) 2, 3 C) 1, 3 D) ಎಲ್ಲವೂ

ಉತ್ತರ: C. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬದ್ಧವಲ್ಲ; ವಿಧಿ 368 ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.

3. ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವುದು?

A) ವಿಧಿ 368ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) ವಿಧಿ 3ರ ಕಾಯ್ದೆ C) ವಿಧಿ 2ರ ಕಾಯ್ದೆ D) ಸರಳ ಬಹುಮತ

ಉತ್ತರ: A. ಬೆರೂಬಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ (1960) — ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಿಕೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಗತ್ಯ.

4. ತೆಲಂಗಾಣ 29ನೇ ರಾಜ್ಯವಾದ ವರ್ಷ?

A) 2000 B) 1987 C) 2014 D) 2019

ಉತ್ತರ: C. 2 ಜೂನ್ 2014 — ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ.

5. ವಿಧಿ 7 ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದು?

A) ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದವರು B) ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸಿಗರು C) ವಿದೇಶದ ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು D) ಸ್ವಯಂ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ

ಉತ್ತರ: A. 1 ಮಾರ್ಚ್ 1947ರ ನಂತರ ಪಾಕಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ವಲಸೆ — ಪೌರತ್ವವಿಲ್ಲ.

6. ನೋಂದಣಿಯಿಂದ ಪೌರತ್ವ — ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕರಣ?

A) 3 B) 4 C) 6 D) 5

ಉತ್ತರ: D. ಪ್ರಕರಣ 5 — ನೋಂದಣಿ; 3 ಜನ್ಮ, 4 ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ, 6 ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣ.

7. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕ ಪೌರತ್ವವಿದೆ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 9 ಸ್ವಯಂ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದವರನ್ನು ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

A) A, R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆ B) A, R ಸರಿ; R ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸರಿ; R ಏಕ ಪೌರತ್ವದ ಆಧಾರವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ.

8. OCI ಕಾರ್ಡ್‌ದಾರರಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹಕ್ಕು?

A) ವ್ಯಾಪಾರ B) ಅಧ್ಯಯನ C) ಪ್ರಯಾಣ D) ಮತದಾನ

ಉತ್ತರ: D. OCI ಪೌರತ್ವವಲ್ಲ — ಮತದಾನ, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹುದ್ದೆಗಳಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 4 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (9–20)

9. ವಿಧಿ 6ರಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದಿಂದ ವಲಸೆಯ ನಿರ್ಣಾಯಕ ದಿನಾಂಕ?

A) 19 ಜುಲೈ 1948 B) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947 C) 26 ಜನವರಿ 1950 D) 1 ಮಾರ್ಚ್ 1947

ಉತ್ತರ: A. ಈ ದಿನಾಂಕಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು/ನಂತರ ವಲಸೆಗೆ ಬೇರೆ ನಿಯಮಗಳು.

10. ಪೌರತ್ವ "ವಂಚಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ"ಗೆ (ಪ್ರಕರಣ 10) ಆಧಾರವಲ್ಲದ್ದು?

A) ವಂಚನೆ B) 7 ವರ್ಷ ವಿದೇಶ ನಿವಾಸ C) ಸ್ವಯಂ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆಯುವಿಕೆ D) ದ್ರೋಹ

ಉತ್ತರ: C. ಅದು ಪ್ರಕರಣ 9ರ "ಅಂತ್ಯ" (termination), ವಂಚಿತಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲ.

11. ನೈಸರ್ಗಿಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ನಿವಾಸ ಅರ್ಹತೆ?

A) 7 ವರ್ಷ B) 5 ವರ್ಷ C) 14ರಲ್ಲಿ 11 ವರ್ಷ + 12 ತಿಂಗಳು D) 12 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: C. ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿ — 12 ತಿಂಗಳು ನಿರಂತರ + 14ರಲ್ಲಿ 11 ವರ್ಷ.

12. 36ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿಂ ಪೂರ್ಣ ರಾಜ್ಯವಾದ ವರ್ಷ?

A) 1974 B) 1976 C) 1975 D) 1987

ಉತ್ತರ: C. 16 ಮೇ 1975 — 22ನೇ ರಾಜ್ಯ (35ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಸಹವರ್ತಿ ರಾಜ್ಯ).

13. ಶಾಸಕಾಂಗವಿರುವ ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶ?

A) ಲಡಾಖ್ B) ಚಂಡೀಗಢ C) ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ D) ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ

ಉತ್ತರ: C. ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ — ಶಾಸಕಾಂಗಸಹಿತ.

14. ವಿಧಿ 8ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಮಾಡುವವರು?

A) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ B) ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ/ದೂತಾವಾಸ ಪ್ರತಿನಿಧಿ C) ಗೃಹ ಸಚಿವಾಲಯ ನೇರ D) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

ಉತ್ತರ: B. ಭಾರತದ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ/ದೂತಾವಾಸ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಿಂದ ನೋಂದಣಿ.

15. CAA 2019ರ ಗಡುವು ದಿನಾಂಕ?

A) 10 ಜನವರಿ 2020 B) 31 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014 C) 1 ಜನವರಿ 2015 D) 31 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2019

ಉತ್ತರ: B. ಈ ದಿನಾಂಕಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಬಂದ 6 ಸಮುದಾಯಗಳ ವಲಸಿಗರಿಗೆ.

16. ಹೇಳಿಕೆಗಳು: (1) PIO ಯೋಜನೆ 2015ರಲ್ಲಿ OCIಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನ. (2) OCIದಾರರು ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಮತ ಹಾಕಬಹುದು. ಸರಿಯಾದವು?

A) 1 ಮಾತ್ರ B) 2 ಮಾತ್ರ C) ಎರಡೂ D) ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: A. OCI ಪೌರತ್ವವಲ್ಲ — ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ.

17. ತ್ಯಾಗ ಘೋಷಣೆಯ ನಂತರ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ಮಗು ಪೌರತ್ವ ಪುನಃ ಪಡೆಯುವ ಅವಧಿ?

A) 6 ತಿಂಗಳು B) 18ರ ನಂತರ 1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ C) 2 ವರ್ಷ D) ಯಾವಾಗಾದರೂ

ಉತ್ತರ: B. ಪ್ರಕರಣ 8 — ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಸಿನ 1 ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಪುನಃ ಪಡೆಯಬಹುದು.

18. ಮೊದಲ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯ?

A) ಗುಜರಾತ್ B) ಆಂಧ್ರ ರಾಜ್ಯ C) ಹರಿಯಾಣ D) ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್

ಉತ್ತರ: B. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1953 — ಮದ್ರಾಸ್‌ನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಆಂಧ್ರ ರಾಜ್ಯ.

19. ವಿಧಿ 4 ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದು?

A) ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳು B) ಅನುಬಂಧ ವಿಧಿಗಳು; ಸರಳ ಬಹುಮತ C) ಪೌರತ್ವ D) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 2/3ರ ಅನುಬಂಧ ವಿಧಿಗಳು; ಅನುಸೂಚಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ.

20. 1995ರಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಿ ರಾಯಭಾರಿ ದಂಪತಿಗೆ ಮಗು ಜನನ — ಪೌರತ್ವ?

A) ಜನ್ಮದಿಂದ ಹೌದು B) ನೋಂದಣಿಯಿಂದ ಹೌದು C) ಇಲ್ಲ D) 18ರ ನಂತರ ಹೌದು

ಉತ್ತರ: C. ವಿದೇಶಿ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜನ್ಮ ಪೌರತ್ವದ ವಿನಾಯಿತಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ III (ವಿಧಿ 12–35)** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು (Fundamental Rights) ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ **"Magna Carta"** ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ (justiciable) — ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದರೆ ನೇರವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಬಹುದು.

6	12–35	5
ಹಕ್ಕುಗಳ ವರ್ಗಗಳು	ವಿಧಿಗಳು (ಭಾಗ III)	ರಿಟ್‌ಗಳು (ವಿಧಿ 32)

◆ ವಿಧಿ 12 — "ರಾಜ್ಯ"ದ (State) ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

ವಿಧಿ 12

ರಾಜ್ಯ ಎಂದರೆ ಯಾರು?

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು (Government & Parliament of India).
- ರಾಜ್ಯಗಳ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು; ಎಲ್ಲಾ **ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು** (ಪಂಚಾಯತ್, ಪುರಸಭೆ).
- ಭಾರತದ ಪ್ರದೇಶದೊಳಗಿನ ಅಥವಾ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುವ **ಇತರ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು**.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ **ರಾಜ್ಯದ ವಿರುದ್ಧ** ಲಭ್ಯ (ಕೆಲವು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ — ವಿಧಿ 15(2), 17, 23, 24).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *III*

ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಂಶ

"ಇತರ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು" — ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ

- ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು "ರಾಜ್ಯ" — ಉದಾ: LIC, ONGC (Rajasthan Electricity Board ಪ್ರಕರಣ).
- BCCI "ರಾಜ್ಯ" ಅಲ್ಲ — Zee Telefilms ಪ್ರಕರಣ (2005).
- ವಿಧಿ 12ರ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಭಾಗ III ಮತ್ತು ಭಾಗ IVಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ 13 — ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ಶೂನ್ಯ

ವಿಧಿ 13

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಾಕವಚ

- **13(1):** ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಿನ ಕಾನೂನುಗಳು ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶೂನ್ಯ.
- **13(2):** ರಾಜ್ಯವು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವ/ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುವ ಕಾನೂನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ; ಮಾಡಿದರೆ ಶೂನ್ಯ.
- **13(3):** "ಕಾನೂನು" ಎಂದರೆ — ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ, ಆದೇಶ, ಉಪ-ಕಾನೂನು, ನಿಯಮ, ಅಧಿಸೂಚನೆ, ಪದ್ಧತಿ.
- **13(4):** ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ವಿಧಿ 13ರ "ಕಾನೂನು" ಅಲ್ಲ (**24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971**).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 13

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು

ಎಕ್ಲಿಪ್ಸ್ ಮತ್ತು ವಿಭಜನೀಯತೆ

- **ಎಕ್ಲಿಪ್ಸ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Doctrine of Eclipse):** ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾನೂನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ — "ಗ್ರಹಣ"ಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ; ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು (Bhikaji Narain ಪ್ರಕರಣ).
- **ವಿಭಜನೀಯತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ (Severability):** ಕಾನೂನಿನ ವಿರುದ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- **Golaknath (1967):** ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪು.
- **Kesavananda Bharati (1973):** Golaknath ತೀರ್ಪನ್ನು ರದ್ದು — ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ, ಆದರೆ **ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ** ಧಕ್ಕೆಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 13 — ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾನೂನು **ಶೂನ್ಯ**.
- 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971): ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು "ಕಾನೂನು" ಅಲ್ಲ.
- ಎಕ್ಲಿಪ್ಸ್ + ವಿಭಜನೀಯತೆ — ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅತಿಮುಖ್ಯ.

DIGITAL CYBER

◆ ಆರು ವಿಧದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅವಲೋಕನ

ಹಕ್ಕು	ವಿಧಿಗಳು	ಮುಖ್ಯ ಅಂಶ
ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು	14–18	ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ; ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು	19–22	6 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು; ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು
ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು	23–24	ಮಾನವ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ
ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	25–28	ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ, ಆಚರಣೆ, ಪ್ರಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು	29–30	ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳು
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ	32	ರಿಟ್‌ಗಳು; "ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ"

ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಯಾರಿಗೆ? ಯಾವಾಗ ಅಮಾನತು?

- ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳು **ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ**: ವಿಧಿ 15, 16, 19, 29, 30.
- ಉಳಿದವು **ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ** (ವಿದೇಶಿಯರಿಗೂ): ವಿಧಿ 14, 20, 21, 22, 23, 24, 25–28.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19 ಅಮಾನತು (ವಿಧಿ 358); ವಿಧಿ 20 ಮತ್ತು 21 **ಎಂದೂ ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ** (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978).

QUICK POINTS

- ಭಾಗ III = ವಿಧಿ **12–35**; "Magna Carta".
- ವಿಧಿ 31 (ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು) ರದ್ದು — ಈಗ ವಿಧಿ **300A** ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು.
- ವಿಧಿ 32 — ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: ಸಂವಿಧಾನದ **"ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ"**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 14–18) — ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತದ (Rule of Law) ಆಧಾರ. ವಿಧಿ 14 ಸಾಮಾನ್ಯ ತತ್ವ; ವಿಧಿ 15–18 ಅದರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅನ್ವಯಗಳು. ಈ ಹಕ್ಕು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಾಣ.

ವಿಧಿ 14

ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ

- **"Equality before law"** — ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮೂಲ; ಯಾರೂ ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲ.
- **"Equal protection of laws"** — ಅಮೆರಿಕನ್ ಮೂಲ; ಸಮಾನರಿಗೆ ಸಮಾನ ವರ್ತನೆ.
- **ಸಮಂಜಸ ವರ್ಗೀಕರಣ** ಅನುಮತಿ: (1) ಸ್ಪಷ್ಟ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, (2) ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ತಾರ್ಕಿಕ ಸಂಬಂಧ.
- ವಿನಾಯಿತಿಗಳು: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ವಿಧಿ 361ರ ರಕ್ಷಣೆ; ವಿದೇಶಿ ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 14

ವಿಧಿ 15

ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ (5 ಆಧಾರಗಳು)

- ಆಧಾರಗಳು: **ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ** — ಕೇವಲ ಇವುಗಳ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ.
- 15(2): ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ನಡುವೆಯೂ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ.
- ವಿನಾಯಿತಿಗಳು: 15(3) ಮಹಿಳೆ/ಮಕ್ಕಳು; 15(4) SC/ST/SEBC (**1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1951**).
- 15(5) ಖಾಸಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ (**93ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2005**); 15(6) EWS ಮೀಸಲಾತಿ (**103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2019**).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 15

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 16

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ

- 16(1): ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗ/ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ.
- 16(2): ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, **ವಂಶ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ನಿವಾಸ** ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ (7 ಆಧಾರಗಳು).
- 16(3): ನಿವಾಸದ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು **ಸಂಸತ್ತು** ಮಾತ್ರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಬಹುದು.
- 16(4): ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ; 16(4A) SC/STಗೆ ಬಡ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ (**77ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1995**).
- 16(4B) ಭರ್ತಿಯಾಗದ ಮೀಸಲು ಹುದ್ದೆಗಳ ಮುಂದೂಡಿಕೆ (**81ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2000**); 16(6) EWS ಮೀಸಲಾತಿ (103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 16

ವಿಧಿ 17

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆ

- "ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ" ರದ್ದು; ಯಾವುದೇ ರೂಪದ ಆಚರಣೆ **ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ**.
- ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾಯ್ದೆ: **ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1955** (ಮೊದಲು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಅಪರಾಧಗಳ ಕಾಯ್ದೆ).
- ಇದು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಕ್ಕು.

ವಿಧಿ 18

ಬಿರುದುಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ

- ರಾಜ್ಯವು **ಬಿರುದುಗಳನ್ನು** ನೀಡುವಂತಿಲ್ಲ; ನಾಗರಿಕರು ವಿದೇಶಿ ಬಿರುದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ವಿನಾಯಿತಿ: **ಸೈನಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ** ಗೌರವಗಳು (ಉದಾ: ಪರಮವೀರ ಚಕ್ರ, ಪದ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಬಿರುದುಗಳಲ್ಲ).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 17–18

SKY DIGITAL CYBER

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 15 vs ವಿಧಿ 16

ವಿಧಿ 15ರಲ್ಲಿ **"ವಂಶ" (descent) ಮತ್ತು "ನಿವಾಸ" (residence)** ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ — ಇವು ವಿಧಿ 16ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವೆ! ವಿಧಿ 15 = 5 ಆಧಾರಗಳು; ವಿಧಿ 16 = 7 ಆಧಾರಗಳು. ವಿಧಿ 16 **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ** ಅನ್ವಯ — ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಲ್ಲ.

ಅಂಶ	ವಿಧಿ 15	ವಿಧಿ 16
ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಸಾಮಾನ್ಯ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾತ್ರ
ಆಧಾರಗಳು	5 (ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ)	7 (+ ವಂಶ, ನಿವಾಸ)
ವಿನಾಯಿತಿ	15(3)–15(6) (ಮಹಿಳೆ, SC/ST, EWS)	16(3)–16(6) (ನಿವಾಸ, ಮೀಸಲಾತಿ, EWS)

ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ

ಮೀಸಲಾತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಸರಣಿ

- **77ನೇ (1995):** SC/ST ಬಡ್ತಿ ಮೀಸಲಾತಿ — 16(4A).
- **81ನೇ (2000):** ಭರ್ತಿಯಾಗದ ಹುದ್ದೆಗಳ ಮುಂದೂಡಿಕೆ — 16(4B); 50% ಮಿತಿಯಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ.
- **85ನೇ (2001):** ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಹಿರಿತನ (consequential seniority).
- **103ನೇ (2019):** EWSಗೆ 10% ಮೀಸಲಾತಿ — 15(6), 16(6).

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 14: ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ (ಬ್ರಿಟಿಷ್) + ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ (ಅಮೆರಿಕನ್).
- ವಿಧಿ 17: ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆ; ಕಾಯ್ದೆ — **1955**.
- ವಿಧಿ 18: ಬಿರುದು ನಿರ್ಮೂಲನೆ; ಸೈನಿಕ/ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ.

ಅಧ್ಯಾಯ 5
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 19–22) — ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೀವಾಳ. ವಿಧಿ 19 ಆರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ; ವಿಧಿ 20–22 ಅಪರಾಧ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ವಿಧಿ 19

ಆರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು — 19(1)(a) ರಿಂದ (g)

- (a) ಮಾತು ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ; (b) ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರರಹಿತ ಸಭೆ; (c) ಸಂಘ/ಒಕ್ಕೂಟ ರಚನೆ.
- (d) ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಮುಕ್ತ ಸಂಚಾರ; (e) ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಸ/ನೆಲೆ; (g) ವೃತ್ತಿ/ವ್ಯಾಪಾರ.
- **19(1)(f) (ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು) — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)ರಲ್ಲಿ ರದ್ದು;** ಈಗ ವಿಧಿ 300A ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು.
- ಸಮಂಜಸ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು: 19(2)–(6) — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೈತಿಕತೆ, ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 19

ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ

ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಆಧಾರಗಳು

- 19(2): ಮಾತಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಿರ್ಬಂಧ — ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ, ಮಾನನಷ್ಟ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ನಿರ್ಬಂಧ "ಸಮಂಜಸ"ವಾಗಿರಬೇಕು — ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 19 ಕೇವಲ **ನಾಗರಿಕರಿಗೆ** ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯ.

DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 20

ಅಪರಾಧ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ (3 ರಕ್ಷಣೆಗಳು)

- **20(1):** ಭೂತಕಾಲಿಕ ದಂಡ ಕಾನೂನು ನಿಷೇಧ (ex-post-facto) — ಅಪರಾಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ.
- **20(2):** ಒಂದೇ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ವಿಚಾರಣೆ/ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ (**double jeopardy**).
- **20(3):** ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧವೇ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಲು ಒತ್ತಾಯ ಇಲ್ಲ (**self-incrimination** ನಿಷೇಧ).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 20

ವಿಧಿ 21

ಜೀವಿಸುವ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು

- "ಕಾನೂನಿನ ವಿಧಾನವಿಲ್ಲದೆ" ಜೀವ/ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ.
- **Maneka Gandhi (1978):** ವಿಧಾನವು **ನ್ಯಾಯಯುತ, ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸ**ವಾಗಿರಬೇಕು — ವಿಧಿ 21ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- ವಿಸ್ತೃತ ಅರ್ಥ: ಘನತೆಯ ಬದುಕು, ಗೌಪ್ಯತೆ (**Puttaswamy, 2017**), ಶುದ್ಧ ಪರಿಸರ, ಕಾನೂನು ನೆರವು ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಿಧಿ 21A

ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು

- **86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2002):** 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು.
- ಅನುಷ್ಠಾನ: **ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ (RTE), 2009**.
- ಇದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ವಿಧಿ 45 (ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವ)ದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 21, 21A

DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 22

ಬಂಧನ ಮತ್ತು ತಡೆಬಂಧನದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ

- ಬಂಧನದ ಕಾರಣ ತಿಳಿಸುವ ಹಕ್ಕು; ವಕೀಲರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುವ ಹಕ್ಕು; **24 ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ** ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಮುಂದೆ ಹಾಜರು.
- **ತಡೆಬಂಧನ (Preventive detention):** ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಗರಿಷ್ಠ **3 ತಿಂಗಳು**.
- ತಡೆಬಂಧನದ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು; ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು.
- ಶತ್ರು ದೇಶದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ತಡೆಬಂಧನ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಬಂಧಿತರಿಗೆ ಕೆಲವು ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 22

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 20 vs 22, 21 vs 21A

ವಿಧಿ 20 = **ಅಪರಾಧ ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರದ** ರಕ್ಷಣೆ; ವಿಧಿ 22 = **ಬಂಧನದ ಸಮಯದ** ರಕ್ಷಣೆ. ವಿಧಿ 21 = ಜೀವಿಸುವ ಹಕ್ಕು (ಸಾಮಾನ್ಯ); ವಿಧಿ 21A = **6–14 ವರ್ಷ** ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002). ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಧಿ 20, 21 ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ!

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 19: **6** ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು; 19(1)(f) ರದ್ದು (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ವಿಧಿ 20: 3 ರಕ್ಷಣೆಗಳು — ಭೂತಕಾಲಿಕ ಕಾನೂನು, double jeopardy, self-incrimination.
- ವಿಧಿ 21: Maneka Gandhi (1978) — ನ್ಯಾಯಯುತ ವಿಧಾನ; ವಿಧಿ 22: 24 ಗಂಟೆ + 3 ತಿಂಗಳು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 23–24) ಮಾನವ ಘನತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ; **ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (ವಿಧಿ 25–28)** ಭಾರತದ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ (secular) ಸ್ವರೂಪದ ಆಧಾರ. ಎರಡೂ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯ.

ವಿಧಿ 23

ಮಾನವ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ಮತ್ತು ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆ ನಿಷೇಧ

- ಮಾನವರ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ (trafficking), **ಬೇಗಾರ್** (begar) ಮತ್ತು ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆ ನಿಷೇಧ — ಶಿಕ್ಷಾರ್ಹ ಅಪರಾಧ.
- ವಿನಾಯಿತಿ: ರಾಜ್ಯವು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ **ಕಡ್ಡಾಯ ಸೇವೆ** ವಿಧಿಸಬಹುದು (ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ).
- ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಹಕ್ಕು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 23

ವಿಧಿ 24

ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ

- **14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ** ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಗಣಿ ಅಥವಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಅನುಷ್ಠಾನ: ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ (ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ) ಕಾಯ್ದೆ, 1986 (2016ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ಇದೂ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಲಭ್ಯ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 24

DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 25

ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

- ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ಧರ್ಮವನ್ನು **ಆಚರಿಸುವ, ಅನುಸರಿಸುವ, ಪ್ರಚಾರ** ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು.
- ನಿರ್ಬಂಧಗಳು: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೈತಿಕತೆ, ಆರೋಗ್ಯ; ರಾಜ್ಯವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ **ಲೌಕಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು** ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಹುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶದಂತಹ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಹುದು.
- ಕೃಪಾಣ ಧರಿಸುವುದು ಸಿಖ್ಖರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಪರಿಗಣನೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 25

ವಿಧಿ 26

ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

- ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ಧರ್ಮದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು.
- ಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಚರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಹಕ್ಕು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 26

ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿ

ವಿಧಿ 25 ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ; ವಿಧಿ 26 ಸಂಸ್ಥೆಗೆ

- ವಿಧಿ 25 = **ವ್ಯಕ್ತಿಯ** ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ; ವಿಧಿ 26 = **ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥ/ಸಂಸ್ಥೆಯ** ಹಕ್ಕು.
- ಎರಡೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನೈತಿಕತೆ, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.

SKY DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 27

ಧಾರ್ಮಿಕ ತೆರಿಗೆ ನಿಷೇಧ

- ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ **ತೆರಿಗೆ** ವಿಧಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಶುಲ್ಕ (fee) ವಿಧಿಸಬಹುದು — ತೆರಿಗೆಗೂ ಶುಲ್ಕಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ (ಶುಲ್ಕಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲ ಸೇವೆ ಇರುತ್ತದೆ).

ವಿಧಿ 28

ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ನಿಯಮ

- ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ **ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ**.
- ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ/ನೆರವು ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ **ಬಲವಂತವಿಲ್ಲ**.
- ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸ್ವಂತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ (ವಿಧಿ 30) ಈ ನಿರ್ಬಂಧ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 27–28

EXAM TRAP — 25, 26, 27, 28 ಗೊಂದಲ

25 = ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಚರಣೆ/ಪ್ರಚಾರ; 26 = ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆ; 27 = ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ **ತೆರಿಗೆ ಇಲ್ಲ**; 28 = ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ **ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲ**.
"ಪ್ರಚಾರ" (propagation) ಪದ ವಿಧಿ 25ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ!

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 23: ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ, ಬೇಗಾರ್ ನಿಷೇಧ; ವಿಧಿ 24: **14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ** ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ.
- ವಿಧಿ 25–28: ಎಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಲಭ್ಯ; ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ಆಧಾರ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (ವಿಧಿ 29–30) ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ (minorities) ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಕೇವಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯ.

ವಿಧಿ 29

ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ

- **29(1):** ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹೊಂದಿರುವ **ನಾಗರಿಕರ ಯಾವುದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ** ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು (ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ!).
- **29(2):** ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಭಾಷೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಿತ/ನೆರವು ಪಡೆದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 29

ವಿಧಿ 30

ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ

- **30(1):** ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಿಕ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು **ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ** ನಡೆಸುವ ಹಕ್ಕು.
- **30(2):** ನೆರವು ನೀಡುವಾಗ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು — ಸಮಂಜಸ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾತ್ರ ಅನುಮತಿ (TMA Pai ಪ್ರಕರಣ, 2002).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 30

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 31 — ರದ್ದು

ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿನಿಂದ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಿಗೆ

- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 31 ಆಸ್ತಿಯ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಾಗಿತ್ತು.
- **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)** ವಿಧಿ 31ನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು; ಈಗ ಆಸ್ತಿ **ವಿಧಿ 300A**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು (ಭಾಗ XII).
- ಪರಿಣಾಮ: ಆಸ್ತಿಗಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ವಿಧಿ 32ರಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 31A

ಎಸ್ಟೇಟ್ ಸ್ವಾಧೀನ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ

- **1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951)**ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ — ಜಮೀನು ಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು.
- ಎಸ್ಟೇಟ್ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು ವಿಧಿ 14, 19 ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೂ ಶೂನ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 31B

ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಮಾನ್ಯತೆ

- ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಯ್ದೆಗಳು/ನಿಯಮಗಳು ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- **IR Coelho (2007):** 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973ರ ನಂತರ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು **ಮೂಲ ರಚನಾ** ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 31, 31*A*, 31*B*

DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 31C

ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ

- **25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971)**ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ **39(b), (c)** (ಭೌತಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಹಂಚಿಕೆ) ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಕಾನೂನುಗಳು ವಿಧಿ 14, 19, 31 ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೂ ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ.
- **Kesavananda Bharati (1973):** ರಕ್ಷಣೆ 39(b), (c)ಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತ — ಎಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗಲ್ಲ.
- **Minerva Mills (1980):** ಎಲ್ಲ DPSPಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಭಾಗವನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು; ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ **ಸಾಮರಸ್ಯ** ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 31C

EXAM TRAP — 31A vs 31B vs 31C

31A = **ಎಸ್ಟೇಟ್/ಜಮೀನು ಸುಧಾರಣೆ** ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ; 31B = **ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿ**ಯ ಮಾನ್ಯತೆ; 31C = **39(b), (c)** ಜಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ. ಮೂರೂ 1951/1971ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಿಂದ ಬಂದವು — ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ!

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 29(1): **ಯಾವುದೇ** ನಾಗರಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ; ವಿಧಿ 30: ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.
- ವಿಧಿ 31 ರದ್ದು (1978) → ವಿಧಿ **300A**; 31C: 39(b), (c) ಮಾತ್ರ — Minerva Mills (1980).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 32) — ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಇದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ **"ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ"** (heart and soul) ಎಂದು ಕರೆದರು. ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕೇ ಒಂದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು.

ವಿಧಿ 32

ರಿಟ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಪರಿಹಾರ

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ **5 ವಿಧದ ರಿಟ್‌ಗಳನ್ನು** ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 32ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಧಿ 32ನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 32

ರಿಟ್	ಅರ್ಥ	ಯಾವಾಗ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ
Habeas Corpus	"ದೇಹವನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸು"	ಅಕ್ರಮ ಬಂಧನ/ವಶದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ
Mandamus	"ಆಜ್ಞೆ"	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದಿದ್ದಾಗ
Prohibition	"ನಿಷೇಧ"	ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅಧಿಕಾರ ಮೀರದಂತೆ ತಡೆಯಲು
Certiorari	"ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲು"	ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶ ರದ್ದುಪಡಿಸಲು
Quo Warranto	"ಯಾವ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ"	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಯ ಅಕ್ರಮ ಆಕ್ರಮಣ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಿಟ್‌ಗಳ ವಿವರ

Habeas Corpus ಮತ್ತು Mandamus

- **Habeas Corpus:** ಬಂಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲು ಆದೇಶ — ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕವಚ; ಸಾರ್ವಜನಿಕ/ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ.
- **Mandamus:** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಆಜ್ಞೆ; ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ರಿಟ್‌ಗಳ ವಿವರ

Prohibition, Certiorari, Quo Warranto

- **Prohibition:** ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ತಡೆಯಲು (ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ).
- **Certiorari:** ಆದೇಶವಾದ ನಂತರ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರಿಸಿ **ರದ್ದುಪಡಿಸಲು** (ಚಿಕಿತ್ಸಾತ್ಮಕ).
- **Quo Warranto:** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು; ಹುದ್ದೆ **ಶಾಶ್ವತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ** ಹುದ್ದೆಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಅಂಶ	ವಿಧಿ 32 (SC)	ವಿಧಿ 226 (HC)
ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ	ಹಕ್ಕುಗಳು + ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ
ಸ್ವರೂಪ	ಸ್ವತಃ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು	ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದ ಪರಿಹಾರ
ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರದೇಶ	ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾರತ	ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯ/ಪ್ರದೇಶ

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 32 = **"ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ"** (ಅಂಬೇಡ್ಕರ್).
- Prohibition = ಮುನ್ನ; Certiorari = ನಂತರ ರದ್ದು; Mandamus ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಇಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 5ರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪುನರವಲೋಕನ — ಆರು ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬದಲಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಹೆಗ್ಗುರುತು ತೀರ್ಪುಗಳು.

◆ ಆರು ಹಕ್ಕುಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

ಹಕ್ಕು	ವಿಧಿ	ಲಭ್ಯತೆ
ಸಮಾನತೆ	14–18	14 ಎಲ್ಲರಿಗೆ; 15, 16 ನಾಗರಿಕರಿಗೆ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	19–22	19 ನಾಗರಿಕರಿಗೆ; 20–22 ಎಲ್ಲರಿಗೆ
ಶೋಷಣೆ ವಿರುದ್ಧ	23–24	ಎಲ್ಲರಿಗೆ (ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವೂ)
ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	25–28	ಎಲ್ಲರಿಗೆ
ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ	29–30	ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರ	32	ಎಲ್ಲರಿಗೆ

◆ ಹೆಗ್ಗುರುತು ತೀರ್ಪುಗಳು

1. **Golaknath (1967)**
   ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ — ನಂತರ ರದ್ದು.

2. **Kesavananda Bharati (1973)**
   ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ; ಆದರೆ **ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ** ಧಕ್ಕೆಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.

3. **Maneka Gandhi (1978)**
   ವಿಧಿ 21ರ "ವಿಧಾನ" ನ್ಯಾಯಯುತ, ಸರಿಯಾದ, ಸಮಂಜಸವಾಗಿರಬೇಕು.

4. **Minerva Mills (1980)**
   ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ **ಸಾಮರಸ್ಯ** ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಧ್ಯಾಯ 5 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–10). ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

1. ವಿಧಿ 12ರ "ರಾಜ್ಯ" ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರದಿರುವುದು ಯಾವುದು?

A) ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತು B) ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು C) ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳು D) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

ಉತ್ತರ: C. ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳು "ರಾಜ್ಯ" ಅಲ್ಲ; ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಮಾತ್ರ.

2. ವಿಧಿ 13ರ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 13 ಕೇವಲ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ B) ರಾಜ್ಯವು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸುವ ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಹುದು C) ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳು "ಕಾನೂನು" ಅಲ್ಲ D) ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ವಿಧಿ 13ರ "ಕಾನೂನು" ಅಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: D. 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971) — ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ವಿಧಿ 13ರ "ಕಾನೂನು" ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

3. "ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ" (Equality before law) ತತ್ವದ ಮೂಲ ಯಾವುದು?

A) ಅಮೆರಿಕನ್ ಸಂವಿಧಾನ B) ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನ C) ಫ್ರೆಂಚ್ ಸಂವಿಧಾನ D) ಐರಿಷ್ ಸಂವಿಧಾನ

ಉತ್ತರ: B. ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ — ಬ್ರಿಟಿಷ್; ಕಾನೂನುಗಳ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ — ಅಮೆರಿಕನ್.

4. ವಿಧಿ 15ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧದ ಆಧಾರವಲ್ಲದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ವಂಶ (descent) B) ಧರ್ಮ C) ಜಾತಿ D) ಲಿಂಗ

ಉತ್ತರ: A. "ವಂಶ" ಮತ್ತು "ನಿವಾಸ" ವಿಧಿ 16ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವೆ; ವಿಧಿ 15ರಲ್ಲಿ 5 ಆಧಾರಗಳು ಮಾತ್ರ.

5. SC/ST ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಬಡ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ (ವಿಧಿ 16(4A)) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಬಂದಿತು?

A) 81ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 85ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 93ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 77ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: D. 77ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1995) — ವಿಧಿ 16(4A) ಸೇರ್ಪಡೆ.

6. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ (ವಿಧಿ 17) ನಿರ್ಮೂಲನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಕಾಯ್ದೆ ಯಾವುದು?

A) 1947ರ ಕಾಯ್ದೆ B) ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 C) 1976ರ ಕಾಯ್ದೆ D) 1989ರ ಕಾಯ್ದೆ

ಉತ್ತರ: B. ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1955 (ಮೊದಲು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ಅಪರಾಧಗಳ ಕಾಯ್ದೆ).

7. ವಿಧಿ 18ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಸಲಾದ ಗೌರವ ಯಾವುದು?

A) ರಾಜ್ಯ ನೀಡುವ ಬಿರುದು B) ವಿದೇಶಿ ಬಿರುದು ಸ್ವೀಕಾರ C) ಸೈನಿಕ ಗೌರವ D) ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಬಿರುದು

ಉತ್ತರ: C. ಸೈನಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗೌರವಗಳಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ; ಬಿರುದುಗಳು ನಿಷೇಧ.

8. ವಿಧಿ 19(1)(f) (ಆಸ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ) ಅನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: A. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978) — ಆಸ್ತಿ ಈಗ ವಿಧಿ 300Aರ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು.

9. "ಒಂದೇ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ" (double jeopardy) — ಯಾವ ವಿಧಿ?

A) ವಿಧಿ 20(1) B) ವಿಧಿ 20(3) C) ವಿಧಿ 21 D) ವಿಧಿ 20(2)

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 20(2) — double jeopardy ನಿಷೇಧ.

10. Maneka Gandhi ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ (1978) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತತ್ವ ಯಾವುದು?

A) ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ B) ವಿಧಿ 21ರ "ವಿಧಾನ"ವು ನ್ಯಾಯಯುತ, ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿರಬೇಕು C) ಆಸ್ತಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು D) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 21 ಅಮಾನತಾಗುತ್ತದೆ

ಉತ್ತರ: B. Maneka Gandhi — ವಿಧಾನವು fair, just and reasonable ಆಗಿರಬೇಕು; ವಿಧಿ 21ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತರಣೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 5

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು

100

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಧ್ಯಾಯ 5 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (11–20). ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕೆಳಗಿನ ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

11. ವಿಧಿ 21A (ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು) — ವಯೋಮಿತಿ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 5–14 ವರ್ಷ, 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 6–16 ವರ್ಷ, 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 6–14 ವರ್ಷ, 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2002) D) 3–18 ವರ್ಷ, 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: C. 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2002) — 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ, ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ.

12. ತಡೆಬಂಧನದಲ್ಲಿ (preventive detention) ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 3 ತಿಂಗಳು B) 1 ತಿಂಗಳು C) 2 ತಿಂಗಳು D) 6 ತಿಂಗಳು

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 22 — ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗರಿಷ್ಠ 3 ತಿಂಗಳು.

13. ವಿಧಿ 24ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಿತ ಮಕ್ಕಳ ವಯಸ್ಸು?

A) 12 ವರ್ಷದೊಳಗೆ B) 16 ವರ್ಷದೊಳಗೆ C) 18 ವರ್ಷದೊಳಗೆ D) 14 ವರ್ಷದೊಳಗೆ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 24 — 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆ/ಗಣಿ/ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

14. ಧರ್ಮದ "ಪ್ರಚಾರ" (propagation) ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕು ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 26 B) ವಿಧಿ 25 C) ವಿಧಿ 27 D) ವಿಧಿ 28

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 25 — ಆಚರಣೆ, ಅನುಸರಣೆ, ಪ್ರಚಾರ; "ಪ್ರಚಾರ" ಪದ ಇಲ್ಲೇ ಮಾತ್ರ.

15. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣದಿಂದ ನಡೆಯುವ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿಷೇಧ — ಯಾವ ವಿಧಿ?

A) ವಿಧಿ 25 B) ವಿಧಿ 26 C) ವಿಧಿ 27 D) ವಿಧಿ 28

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 28 — ರಾಜ್ಯ-ಅನುದಾನಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ.

16. ವಿಧಿ 29(1)ರ ಹಕ್ಕು ಯಾರಿಗೆ ಲಭ್ಯ?

A) ನಾಗರಿಕರ ಯಾವುದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ (ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷೆ/ಲಿಪಿ/ಸಂಸ್ಕೃತಿ) B) ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ C) ಕೇವಲ SC/ST ವರ್ಗಕ್ಕೆ D) ವಿದೇಶಿ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ

ಉತ್ತರ: A. 29(1) — "ನಾಗರಿಕರ ಯಾವುದೇ ವರ್ಗ"; ಕೇವಲ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ.

17. ವಿಧಿ 31C ಯಾವ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ?

A) ಎಲ್ಲ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಜಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳು B) ವಿಧಿ 39(a), (d) ಜಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳು C) ವಿಧಿ 39(b), (c) ಜಾರಿ ಕಾನೂನುಗಳು ಮಾತ್ರ D) ವಿಧಿ 44ರ ಕಾನೂನುಗಳು

ಉತ್ತರ: C. 31C — 39(b), (c)ಗೆ ಮಾತ್ರ (Kesavananda; Minerva Mills ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು).

18. ವಿಧಿ 32ನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ "ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ" ಎಂದು ಕರೆದವರು ಯಾರು?

A) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು B) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ C) ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್ D) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ — ವಿಧಿ 32 "heart and soul of the Constitution".

19. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ವಿಧಿ 32ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 226ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಪರಿಹಾರ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದ್ದು.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: D. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ; ಆದರೆ R, Aಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ — ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಧಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

20. ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ: 1. ವಿಧಿ 15 ಕೇವಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯ. 2. ವಿಧಿ 16 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯ. 3. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ವಿಧಿ 20 ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

A) 1 ಮತ್ತು 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 1, 2 ಮತ್ತು 3 ಸರಿ C) 2 ಮತ್ತು 3 ಮಾತ್ರ ಸರಿ D) 1 ಮತ್ತು 3 ಮಾತ್ರ ಸರಿ

ಉತ್ತರ: B. ಮೂರೂ ಸರಿ — 15 ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ; 16 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ; 20, 21 ಎಂದೂ ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 6 — ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (DPSP & Fundamental Duties). ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ IVರಲ್ಲಿನ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (ವಿಧಿಗಳು 36-51)** ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾನೂನು ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ, ವರ್ಗೀಕರಣ, ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

16	IV	3
ವಿಧಿಗಳು (36–51)	ಭಾಗ	ವರ್ಗಗಳು

◆ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಅರ್ಥ (Meaning of Directive Principles)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

"ನಿರ್ದೇಶಕ" ಎಂದರೆ ಏನು?

- **ನಿರ್ದೇಶಕ (Directive)** ಎಂದರೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವಂಥದ್ದು — ರಾಜ್ಯವು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಆದರ್ಶಗಳು.
- ಇವು **ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ (State)** ನೀಡಲಾದ ಸೂಚನೆಗಳು; ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಹಕ್ಕು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಉದ್ದೇಶ: **ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ** ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *IV*

QUICK POINTS

- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು: **ಭಾಗ IV, ವಿಧಿಗಳು 36–51**.
- ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ; ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನೇರ ಹಕ್ಕಲ್ಲ.
- ಗುರಿ: **ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ** (welfare state) ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ 37 — ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವ (Article 37)

ವಿಧಿ 37

ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದು

- ಈ ಭಾಗದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು **ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ** (non-justiciable).
- ತತ್ವಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಾಗಿ ನಾಗರಿಕರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಇದು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸ — ಹಕ್ಕುಗಳು ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯ (ವಿಧಿ 32).

ಕರ್ತವ್ಯ

ಆದರೂ "ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ"

- ಈ ತತ್ವಗಳು **ದೇಶದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ (fundamental)** ಆಗಿವೆ.
- ಕಾನೂನು ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು **ರಾಜ್ಯದ ಕರ್ತವ್ಯ**.
- ನೈತಿಕ ಬಲ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ವಿಧಿ 36

"ರಾಜ್ಯ"ದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

- ವಿಧಿ 36ರಲ್ಲಿ **"ರಾಜ್ಯ"** ಎಂದರೆ ವಿಧಿ 12ರಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ — ಸರ್ಕಾರ, ಸಂಸತ್ತು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು.
- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ.

EXAM TRAP — ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯತೆ ಗೊಂದಲ

ತತ್ವಗಳು "ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ" ಎಂದರೆ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂದಲ್ಲ — ವಿಧಿ 37ರ ಪ್ರಕಾರ ಅವು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ. "DPSP ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪ್ರಸ್ತುತ" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ **ತಪ್ಪು**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಮೂಲ (Sources of DPSP)

ವಿದೇಶಿ ಮೂಲ

ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ (1937)

- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು **ಐರ್ಲೆಂಡ್ (Ireland) ಸಂವಿಧಾನ**ದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಐರ್ಲೆಂಡ್ ತಾನು **ಸ್ಪೇನ್** ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು.
- ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪ್ರಭಾವವೂ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

"ನವೀನ ಲಕ್ಷಣ" (Novel Feature)

- ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ **"ನವೀನ ಲಕ್ಷಣ"** ಎಂದು ಕರೆದರು.
- ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು.
- ಕೆಲವು ಸದಸ್ಯರು ಇವು ಕೇವಲ "ಪವಿತ್ರ ಆಶಯಗಳ" ಸಂಗ್ರಹ ಎಂದು ಟೀಕಿಸಿದರು.

QUICK POINTS

- ಮೂಲ: **ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ (1937)**.
- ಅಂಬೇಡ್ಕರ್: **"ನವೀನ ಲಕ್ಷಣ"** (novel feature).
- ಗಾಂಧೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರಭಾವ.

DIGITAL CYBER

◆ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಉದ್ದೇಶ (Objectives of DPSP)

ಗುರಿ

ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆ

- ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ **ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ** ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಆದಾಯ, ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿನ **ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ** ಮಾಡುವುದು.
- ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜೀವನೋಪಾಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ದೊರೆಯುವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣ.

ಸ್ವರೂಪ

ತತ್ವಗಳ ಸ್ವರೂಪ — ಸಕಾರಾತ್ಮಕ

- ಇವು **ಸಕಾರಾತ್ಮಕ (positive)** ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — ರಾಜ್ಯ ಏನು **ಮಾಡಬೇಕು** ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ.
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು **ನಕಾರಾತ್ಮಕ (negative)** — ರಾಜ್ಯ ಏನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ.
- ತತ್ವಗಳು **ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ**; ಹಕ್ಕುಗಳು **ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ** ಕಾಪಾಡುತ್ತವೆ.

QUICK POINTS

- ಉದ್ದೇಶ: **ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ** (welfare state).
- ತತ್ವಗಳು = ಸಕಾರಾತ್ಮಕ; ಹಕ್ಕುಗಳು = ನಕಾರಾತ್ಮಕ.
- ತತ್ವಗಳು ಸಾಮೂಹಿಕ; ಹಕ್ಕುಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು (Socialist Principles)

ವರ್ಗ 1

ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳು

- ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು **ಆದಾಯ ಅಸಮಾನತೆ** ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಗುರಿ.
- ಕಾರ್ಮಿಕರ ಕಲ್ಯಾಣ, ಜೀವನೋಪಾಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆಗೆ ಒತ್ತು.

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
38	ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ
39	ಜೀವನೋಪಾಯ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಂಚಿಕೆ, ಸಮಾನ ವೇತನ (a–f)
41	ಕೆಲಸ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೆರವಿನ ಹಕ್ಕು
42	ಮಾನವೀಯ ಕೆಲಸದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಮಾತೃತ್ವ ಪರಿಹಾರ
43	ಜೀವನ ವೇತನ (living wage), ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೈಗಾರಿಕೆ
43A	ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ
47	ಪೋಷಣೆ, ಜೀವನಮಟ್ಟ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ; ಮಾದಕ ನಿಷೇಧ

QUICK POINTS

- ಸಮಾಜವಾದಿ: **38, 39, 41, 42, 43, 43A, 47**.
- 43A — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ.

◆ ಗಾಂಧೀವಾದಿ ತತ್ವಗಳು (Gandhian Principles)

ವರ್ಗ 2

ಗಾಂಧೀವಾದಿ ತತ್ವಗಳು

- ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ **ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್** ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಚಿಂತನೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ.
- ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಉನ್ನತಿ ಮತ್ತು ಮದ್ಯನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಒತ್ತು.

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
40	ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸಂಘಟನೆ
43	ಗ್ರಾಮೀಣ/ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ (cottage industries) ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ
43B	ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ (97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2011)
46	SC/ST ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ
47	ಮಾದಕ ಪಾನೀಯ ಮತ್ತು ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯಗಳ ನಿಷೇಧ
48	ಕೃಷಿ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ; ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ

QUICK POINTS

- ಗಾಂಧೀವಾದಿ: **40, 43, 43B, 46, 47, 48**.
- 43B — 97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2011)ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಉದಾರವಾದಿ-ಬೌದ್ಧಿಕ ತತ್ವಗಳು (Liberal-Intellectual Principles)

ವರ್ಗ 3

ಉದಾರವಾದಿ-ಬೌದ್ಧಿಕ ತತ್ವಗಳು

- ಆಧುನಿಕ ಉದಾರವಾದಿ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು **ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾದ**ದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ.
- ಶಿಕ್ಷಣ, ಪರಿಸರ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು.

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
44	ಸಮಾನ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ (Uniform Civil Code)
45	6 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ್ಯಾರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
48A	ಪರಿಸರ, ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
49	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
50	ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು
51	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ

QUICK POINTS

- ಉದಾರವಾದಿ: **44, 45, 48A, 49, 50, 51**.
- ವಿಧಿ 44 (UCC) — ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುವ ತತ್ವ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

◆ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಹೊಸ ತತ್ವಗಳು (New Directives)

1. **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976**
   ವಿಧಿ 39A (ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು), 43A (ಕಾರ್ಮಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ), 48A (ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ) ಸೇರ್ಪಡೆ.

2. **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978**
   ವಿಧಿ 38(2) — ಆದಾಯ, ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ರಾಜ್ಯ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕು.

3. **86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002**
   ವಿಧಿ 45 ಪರಿಷ್ಕರಣ — 6 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯಾರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ.

4. **97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2011**
   ವಿಧಿ 43B — ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.

ನೆನಪಿಡಿ

ವಿಧಿ 39A — ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು

- ಬಡವರು ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲರಿಗೆ **ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು** — ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣದಿಂದ ನ್ಯಾಯ ನಿರಾಕರಣೆಯಾಗಬಾರದು.
- ಈ ತತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ **ಕಾನೂನು ಸೇವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ** ವ್ಯವಸ್ಥೆ (NALSA, 1987 ಕಾಯ್ದೆ).

QUICK POINTS

- 42ನೇ: **39A, 43A, 48A** | 44ನೇ: **38(2)**.
- 86ನೇ: ವಿಧಿ 45 ಪರಿಷ್ಕರಣ | 97ನೇ: **43B**.

DIGITAL CYBER

◆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು vs ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (FR vs DPSP)

ಅಂಶ	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು	ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು
ಭಾಗ/ವಿಧಿ	ಭಾಗ III (12–35)	ಭಾಗ IV (36–51)
ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯತೆ	ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯ (ವಿಧಿ 32)	ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ (ವಿಧಿ 37)
ಸ್ವರೂಪ	ನಕಾರಾತ್ಮಕ (ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ)	ಸಕಾರಾತ್ಮಕ (ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನ)
ಉದ್ದೇಶ	ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ
ಮೂಲ	ಅಮೆರಿಕ ಸಂವಿಧಾನ	ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಸಾರಾಂಶ

ಪೂರಕ ಸಂಬಂಧ

- ಹಕ್ಕುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ **ರಕ್ಷಣಾ ಕವಚ**; ತತ್ವಗಳು ರಾಜ್ಯದ **ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ನಕ್ಷೆ**.
- ಎರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ — ಒಂದಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಪೂರ್ಣ.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: ಎರಡರ ನಡುವೆ **ಸಾಮರಸ್ಯ** ಸಾಧಿಸಬೇಕು.

DIGITAL CYBER

◆ ಹಕ್ಕು-ತತ್ವ ಸಂಘರ್ಷ: ಆರಂಭಿಕ ಹಂತ (Early Conflict)

1951

ಚಂಪಕಂ ದೊರೈರಾಜನ್ ಪ್ರಕರಣ (1951)

- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಪ್ರಬಲ** ಎಂದು ತೀರ್ಪು.
- ಪರಿಣಾಮ: **1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951)** — ವಿಧಿ 15(4) ಸೇರ್ಪಡೆ (ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮೀಸಲಾತಿ).

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1951

1971

25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮತ್ತು ವಿಧಿ 31C

- ವಿಧಿ **31C** ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ 39(b)–(c) ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಕಾನೂನುಗಳು ವಿಧಿ 14, 19, 31 ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೂ ಅಸಿಂಧುವಲ್ಲ.
- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ **ಮೊದಲ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆ**.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 31C ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಮೂಲ 31C ಕೇವಲ ವಿಧಿ **39(b) ಮತ್ತು 39(c)**ಗೆ ಮಾತ್ರ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿತು. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು — ಆದರೆ Minerva Mills (1980) ಈ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು.

DIGITAL CYBER

◆ ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಮತ್ತು ಕೇಶವಾನಂದ (Golaknath & Kesavananda)

1967

ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣ (1967)

- ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು **ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದಲೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ** ಎಂದು ತೀರ್ಪು.
- ಪರಿಣಾಮ: **24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971)** — ಸಂಸತ್ತಿನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1967

1973

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ (1973)

- **ಮೂಲ ರಚನಾ ತತ್ವ** (Basic Structure Doctrine) — ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳ ನಡುವೆ **ಸಾಮರಸ್ಯ (harmony)** — ಎರಡೂ ಪೂರಕ, ವಿರೋಧಿಯಲ್ಲ.
- 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ; 7–6 ಬಹುಮತದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1973

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಮತ್ತು ಸಾಮರಸ್ಯ ತತ್ವ (Minerva Mills, 1980)

1980

ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ (1980)

- ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳ ನಡುವಿನ **ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನವೇ** ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ರಚನೆ.
- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾದ ವಿಧಿ **31Cಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು**.
- "ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮದ ಎರಡು ಚಕ್ರಗಳು" — ನ್ಯಾಯಾಲಯ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1980

QUICK POINTS — ಸಂಘರ್ಷದ ವಿಕಾಸ

- 1951 ಚಂಪಕಂ: **ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಪ್ರಬಲ** → 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- 1967 ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್: ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಸಿಯುವಂತಿಲ್ಲ → 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- 1971: 25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — **ವಿಧಿ 31C** (39(b)–(c) ರಕ್ಷಣೆ).
- 1973 ಕೇಶವಾನಂದ: **ಸಾಮರಸ್ಯ ತತ್ವ** + ಮೂಲ ರಚನೆ.
- 1980 ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್: ಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಮೂಲ ರಚನೆ; 31C ವಿಸ್ತರಣೆ ರದ್ದು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Fundamental Duties) — ನಾಗರಿಕರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ನೈತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು. ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ IVA, ವಿಧಿ 51A**ಯಲ್ಲಿರುವ ಇವು **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)**ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು ಮತ್ತು **ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ**.

◆ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯ (Introduction to Fundamental Duties)

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ

ಭಾಗ IVA, ವಿಧಿ 51A

- **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976**ರ ಮೂಲಕ ಸೇರ್ಪಡೆ — ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ಆರಂಭದಲ್ಲಿ **10 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು** (a)–(j); 2002ರಲ್ಲಿ 11ನೇ (k) ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ಹಕ್ಕುಗಳಂತೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ **ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದು** (non-justiciable).

ಮೂಲ

ಸೋವಿಯತ್ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಸ್ವೀಕಾರ

- **USSR (ಸೋವಿಯತ್ ಒಕ್ಕೂಟ)** ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ವೀಕಾರ.
- **ಸ್ವರ್ಣ್ ಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ (1976)** ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ಹಕ್ಕುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೂ ಪ್ರಜೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎಂಬ ತತ್ವ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — ಭಾಗ 1 (Duties a–e)

51A (a)–(e)

- **(a)** ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವುದು; **ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆ**ಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- **(b)** ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ **ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು** ಪಾಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- **(c)** ಭಾರತದ **ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ, ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅಖಂಡತೆಯನ್ನು** ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- **(d)** ದೇಶವನ್ನು **ರಕ್ಷಿಸುವುದು**; ಕರೆ ಬಂದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- **(e)** **ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭ್ರಾತೃತ್ವ** ಬೆಳೆಸುವುದು; ಮಹಿಳೆಯರ ಘನತೆಗೆ ಕುಂದುಂಟುಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 51A

QUICK POINTS

- (a): ಧ್ವಜ–ಗೀತೆ ಗೌರವ | (c): ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ–ಏಕತೆ–ಅಖಂಡತೆ.
- (e): ಭ್ರಾತೃತ್ವ + ಮಹಿಳಾ ಘನತೆ — ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಿಯ ವಿಷಯ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — ಭಾಗ 2 (Duties f–k)

51A (f)–(j)

- **(f)** ಮಿಶ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ **ಶ್ರೀಮಂತ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು** ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- **(g)** ಅರಣ್ಯ, ಸರೋವರ, ನದಿ, ವನ್ಯಜೀವಿ ಸೇರಿದಂತೆ **ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ**; ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕರುಣೆ ಹೊಂದಿರುವುದು.
- **(h) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ**, ಮಾನವತಾವಾದ, ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣಾ ಚೈತನ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು.
- **(i)** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು **ರಕ್ಷಿಸುವುದು**; ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು.
- **(j)** ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ **ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯತ್ತ** ಶ್ರಮಿಸುವುದು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 51A

51A (k)

11ನೇ ಕರ್ತವ್ಯ (2002)

- **86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002**ರ ಮೂಲಕ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ **ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶ** ಒದಗಿಸುವುದು ಪೋಷಕ/ಪಾಲಕರ ಕರ್ತವ್ಯ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976 (42nd Amendment)

1976

ಸ್ವರ್ಣ್ ಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ

- ಸರ್ದಾರ್ **ಸ್ವರ್ಣ್ ಸಿಂಗ್** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಸಮಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.
- ಸಮಿತಿ **8 ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು** ಸೂಚಿಸಿತು; ಸರ್ಕಾರ **10**ನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (1975–77) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

ಪರಿಣಾಮ

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಕೊಡುಗೆ

- **ಭಾಗ IVA (ವಿಧಿ 51A)** — ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳಿಗೆ **39A, 43A, 48A** ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ವಿಧಿ 31Cಯನ್ನು **ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಗಳಿಗೆ** ವಿಸ್ತರಣೆ (ನಂತರ Minerva Mills ರದ್ದು).

QUICK POINTS

- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = **"ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ"** ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಕರ್ತವ್ಯಗಳು: 8 ಶಿಫಾರಸು → 10 ಅಳವಡಿಕೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002 (86th Amendment)

2002

ವಿಧಿ 21A — ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು

- 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ **ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ** — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 21A).
- ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

ಪರಿಣಾಮ

ವಿಧಿ 45 ಮತ್ತು 51A(k)

- ವಿಧಿ **45 ಪರಿಷ್ಕರಣ**: 6 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯಾರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ.
- **51A(k)**: ಪೋಷಕರು 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶ ನೀಡುವ ಕರ್ತವ್ಯ.
- ಒಂದೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಹಕ್ಕು + ತತ್ವ + ಕರ್ತವ್ಯ ಮೂರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ.

EXAM TRAP — 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ತ್ರಿವಳಿ ಪರಿಣಾಮ

86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2002) ಮೂರು ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿತು: **ವಿಧಿ 21A** (ಹಕ್ಕು), **ವಿಧಿ 45** ಪರಿಷ್ಕರಣ (ತತ್ವ), **51A(k)** (ಕರ್ತವ್ಯ). ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು — ಮೂರೂ ನೆನಪಿಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿ, 1999 (Verma Committee)

1999

ನ್ಯಾ. ಜೆ.ಎಸ್. ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿ

- ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ **ಕಾರ್ಯರೂಪಗೊಳಿಸುವಿಕೆ** (operationalization) ಕುರಿತು ರಚಿತ ಸಮಿತಿ.
- ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ **ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು** ಗುರುತಿಸಿತು.
- ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತು.

ಉದಾಹರಣೆ

ಕರ್ತವ್ಯ–ಕಾನೂನು ಸಂಬಂಧ

- 51A(a) → **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗೌರವ ಅವಮಾನ ತಡೆ ಕಾಯ್ದೆ, 1971**.
- 51A(g) → ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕಾನೂನುಗಳು.
- 51A(i) → ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಸ್ತಿ ಹಾನಿ ತಡೆ ಕಾನೂನುಗಳು.

QUICK POINTS

- ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿ: **1999**; ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯರೂಪಗೊಳಿಸುವಿಕೆ.
- ಸ್ವರ್ಣ್ ಸಿಂಗ್ ಸಮಿತಿ: **1976**; 8 ಶಿಫಾರಸು → 10 ಅಳವಡಿಕೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಹಕ್ಕು vs ತತ್ವ vs ಕರ್ತವ್ಯ (FR vs DPSP vs Duties)

ಅಂಶ	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು	ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು
ಭಾಗ/ವಿಧಿ	III (12–35)	IV (36–51)	IVA (51A)
ಸ್ವರೂಪ	ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುಗಳು	ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನ	ನಾಗರಿಕರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು
ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯತೆ	ಹೌದು (ವಿಧಿ 32)	ಇಲ್ಲ (ವಿಧಿ 37)	ಇಲ್ಲ
ಮೂಲ	ಅಮೆರಿಕ	ಐರ್ಲೆಂಡ್	USSR
ಉದ್ದೇಶ	ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿ
ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿ	—	42ನೇ (ಹೊಸ ತತ್ವಗಳು)	42ನೇ (ಸೇರ್ಪಡೆ), 86ನೇ (11ನೇ)

QUICK REVISION — ಅಧ್ಯಾಯ 6

- DPSP: **ಭಾಗ IV (36–51)**; ಮೂಲ ಐರ್ಲೆಂಡ್; ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ "ನವೀನ ಲಕ್ಷಣ".
- ವರ್ಗಗಳು: ಸಮಾಜವಾದಿ (38, 39, 41, 42, 43, 43A, 47); ಗಾಂಧೀವಾದಿ (40, 43B, 46, 48); ಉದಾರವಾದಿ (44, 50, 51).
- ಸಾಮರಸ್ಯ: ಕೇಶವಾನಂದ (1973), ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980); ವಿಧಿ 31C.
- ಕರ್ತವ್ಯಗಳು: **51A**; 42ನೇ (10) + 86ನೇ (11ನೇ); ಮೂಲ USSR.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 6 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs)

1. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ?

A) III B) IV C) IVA D) V

ಉತ್ತರ: B. ಭಾಗ IV, ವಿಧಿಗಳು 36–51.

2. ವಿಧಿ 37ರ ಪ್ರಕಾರ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ?

A) ಸಂಪೂರ್ಣ ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯ B) ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ C) ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯ D) ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ, ಆದರೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ

ಉತ್ತರ: D. ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ.

3. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಯಾವ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ?

A) ಅಮೆರಿಕ B) ಬ್ರಿಟನ್ C) ಐರ್ಲೆಂಡ್ D) ಕೆನಡಾ

ಉತ್ತರ: C. ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ (1937)ದಿಂದ.

4. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು "ನವೀನ ಲಕ್ಷಣ" ಎಂದು ಕರೆದವರು?

A) ನೆಹರೂ B) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ C) ಪಟೇಲ್ D) ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್.

5. ಸಮಾನ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ (UCC) ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ?

A) 42 B) 43 C) 44 D) 45

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 44 — ಉದಾರವಾದಿ ವರ್ಗ.

6. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸಂಘಟನೆ — ಯಾವ ವಿಧಿ?

A) 38 B) 39 C) 40 D) 41

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 40 — ಗಾಂಧೀವಾದಿ ವರ್ಗ.

7. ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು (ವಿಧಿ 39A) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸೇರಿತು?

A) 24ನೇ B) 42ನೇ C) 44ನೇ D) 52ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976.

8. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ (ವಿಧಿ 43B) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ?

A) 86ನೇ B) 92ನೇ C) 97ನೇ D) 101ನೇ

ಉತ್ತರ: C. 97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2011.

9. ಚಂಪಕಂ ದೊರೈರಾಜನ್ ಪ್ರಕರಣದ ವರ್ಷ?

A) 1951 B) 1967 C) 1973 D) 1980

ಉತ್ತರ: A. 1951 — ಹಕ್ಕುಗಳೇ ಪ್ರಬಲ; 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಕಾರಣ.

10. ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973) ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕೊಡುಗೆ?

A) ಮೂಲ ರಚನಾ ತತ್ವ B) ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ C) ಹಕ್ಕುಗಳ ರದ್ದತಿ D) ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಪರಿಮಿತ ಅಧಿಕಾರ

ಉತ್ತರ: A. ಮೂಲ ರಚನಾ ತತ್ವ + ಹಕ್ಕು-ತತ್ವ ಸಾಮರಸ್ಯ.

11. ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) ಪ್ರಕಾರ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ ಯಾವುದು?

A) ಹಕ್ಕು-ತತ್ವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನ B) ಕೇವಲ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು C) ಕೇವಲ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು D) ಸಂಸತ್ತಿನ ಸರ್ವೋಚ್ಚತೆ

ಉತ್ತರ: A. ಸಾಮರಸ್ಯವೇ ಮೂಲ ರಚನೆ; 31C ವಿಸ್ತರಣೆ ರದ್ದು.

12. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿವೆ?

A) 50 B) 51 C) 51A D) 52

ಉತ್ತರ: C. ಭಾಗ IVA, ವಿಧಿ 51A.

13. ಮೂಲತಃ (1976ರಲ್ಲಿ) ಎಷ್ಟು ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿದ್ದವು?

A) 8 B) 9 C) 12 D) 10

ಉತ್ತರ: D. 10 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು; 2002ರಲ್ಲಿ 11ನೇ ಸೇರ್ಪಡೆ.

14. 11ನೇ ಕರ್ತವ್ಯ (51A(k)) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸೇರಿತು?

A) 42ನೇ B) 44ನೇ C) 52ನೇ D) 86ನೇ

ಉತ್ತರ: D. 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002.

15. ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಯಾವ ದೇಶದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ?

A) USSR B) ಅಮೆರಿಕ C) ಜಪಾನ್ D) ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

ಉತ್ತರ: A. ಸೋವಿಯತ್ ಒಕ್ಕೂಟದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ.

16. "ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ" ಬೆಳೆಸುವುದು ಯಾವ ಕರ್ತವ್ಯ?

A) 51A(f) B) 51A(g) C) 51A(h) D) 51A(i)

ಉತ್ತರ: C. 51A(h) — ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ, ಮಾನವತಾವಾದ.

17. ಹೇಳಿಕೆಗಳು: 1. ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. 2. ವಿಧಿ 37ರ ಪ್ರಕಾರ ಅವು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ. ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆ?

A) 1 ಮಾತ್ರ B) 2 ಮಾತ್ರ C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ D) ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿ.

18. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಕಾರಣ (R): ಅವುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ನೇರ ದಂಡನೆ ವಿಧಿಸಿಲ್ಲ.

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸರಿ; ನೇರ ದಂಡನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೇ ನ್ಯಾಯಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣ.

19. ವಿಧಿ 31C (25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಮೂಲತಃ ಯಾವ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿತು?

A) 39(b) ಮತ್ತು 39(c) B) 38 ಮತ್ತು 39 C) ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು D) 41–43

ಉತ್ತರ: A. ಮೂಲತಃ 39(b)–(c) ಮಾತ್ರ; 42ನೇ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು.

20. ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯರೂಪಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಕುರಿತ ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿಯ ವರ್ಷ?

A) 1997 B) 1998 C) 1999 D) 2001

ಉತ್ತರ: C. ನ್ಯಾ. ಜೆ.ಎಸ್. ವರ್ಮಾ ಸಮಿತಿ, 1999.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 7 • ಪರಿಚಯ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (President & Vice-President) — ಸಂವಿಧಾನದ Vನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ (Part V) ವಿಧಿ 52–73ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ (Union Executive) ರಚನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಚುನಾವಣೆ, ಪದಚ್ಯುತಿ, ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

52	5	35
ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆ — ವಿಧಿ	ವರ್ಷಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸ್ಥಾನ (Position of the President)

ಸ್ಥಾನಮಾನ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

- **ವಿಧಿ 52:** "ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು" — ಅವರು ದೇಶದ **ರಾಷ್ಟ್ರಮುಖ್ಯಸ್ಥ (Head of State)** ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಜೆ.
- **ವಿಧಿ 53:** ಕೇಂದ್ರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಹಿತ; ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳ **ಸರ್ವೋಚ್ಚ ದಂಡನಾಯಕ (Supreme Commander)** — ವಿಧಿ 53(2).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *V*

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ನಾಮಮಾತ್ರ vs ವಾಸ್ತವ ಕಾರ್ಯಾಂಗ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ನಾಮಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ (Nominal Executive)**; ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ವಾಸ್ತವ ಕಾರ್ಯಾಂಗ (Real Executive)**.
- **ವಿಧಿ 74:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ-ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ; **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)** ಸಲಹೆಯನ್ನು ಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿತು.
- **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978):** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆ** ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು.

DIGITAL CYBER

◆ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Executive Powers)

ನೇಮಕಾತಿಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ನೇಮಕಾತಿ ಅಧಿಕಾರ

- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ **ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ವಿಧಿ 75.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ (ವಿಧಿ 76), CAG (ವಿಧಿ 148), CEC ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು (ವಿಧಿ 324).
- UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರು (ವಿಧಿ 316), ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (ವಿಧಿ 280), SC/HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು (ವಿಧಿ 124, 217).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 53, 74–78

ಆಡಳಿತ

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವ್ಯವಹಾರ ನಿಯಮಗಳು — **ವಿಧಿ 77**; ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — **ವಿಧಿ 78**.
- ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ (ವಿಧಿ 239); ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಘೋಷಣೆ (ವಿಧಿ 244).
- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ ಸ್ಥಾಪನೆ (ವಿಧಿ 263); ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗ (ವಿಧಿ 340).

QUICK POINTS

- ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ: **ವಿಧಿ 53**; ಸಲಹಾ ಬದ್ಧತೆ: **ವಿಧಿ 74** + 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ದಂಡನಾಯಕ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ವಿಧಿ 53(2).

DIGITAL CYBER

◆ ಶಾಸನಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Legislative Powers)

ಸಂಸತ್ತು

ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರ

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವುದು, **ಮುಂದೂಡುವುದು (Prorogation)** ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆ **ವಿಸರ್ಜನೆ** — ವಿಧಿ 85.
- ಸಂಸತ್ತನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ (ವಿಧಿ 86); ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ **ವಿಶೇಷ ಭಾಷಣ** — ವಿಧಿ 87.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ **12 ಸದಸ್ಯರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ** (ವಿಧಿ 80) — ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಮಾಜಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ.
- ಉಭಯ ಸದನಗಳ **ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ** ಕರೆಯುವುದು — ವಿಧಿ 108.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 79–88

ಮಸೂದೆ

ಮಸೂದೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು

- **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ (Money Bill)** ಮಂಡನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು** ಅಗತ್ಯ — ವಿಧಿ 117.
- ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ/ತಡೆ/ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಿಕೆ — **ವಿಧಿ 111** (ಮುಂದಿನ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರ).
- ಸಂಸತ್ತು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ **ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ (Ordinance)** — ವಿಧಿ 123.

EXAM TRAP — ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ

ಲೋಕಸಭೆಗೆ 2 ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಸದಸ್ಯರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು **104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020)** ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಹಣಕಾಸು + ನ್ಯಾಯಾಂಗ

ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ

- ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ (**ಬಜೆಟ್**) ಸಂಸತ್ತಿನ ಮುಂದಿಡುವುದು — ವಿಧಿ 112.
- **ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ (Contingency Fund)** — ವಿಧಿ 267; ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ನೇಮಕ — ವಿಧಿ 280.
- SC/HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ **ಸಲಹಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ** ಕೋರಬಹುದು — ವಿಧಿ 143.
- **ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ** — ವಿಧಿ 72 (ವಿವರ ಮುಂದೆ).

ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ + ಸೇನಾ

ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರತಿನಿಧಿ; ರಾಯಭಾರಿಗಳ ನೇಮಕ; ಒಪ್ಪಂದಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ.
- ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಘೋಷಣೆ (ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು); ಸೇನಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ನೇಮಕ.
- **ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ** ಘೋಷಣೆ — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ (352), ರಾಜ್ಯ (356), ಹಣಕಾಸು (360).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *V* ಮತ್ತು *XVIII*

QUICK POINTS

- ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: **ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್** (1950–62) — ಎರಡು ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿ ಪೂರೈಸಿದ ಏಕೈಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.
- ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: **ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್** (2007–12).
- ಪ್ರಸ್ತುತ (2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗೆ): **ದ್ರೌಪದಿ ಮುರ್ಮು** — 15ನೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಚುನಾವಣೆ — ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ (ವಿಧಿ 54)

ವಿಧಿ 54

ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ (Electoral College)

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ **ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು** (ಲೋಕಸಭೆ + ರಾಜ್ಯಸಭೆ).
- ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ **ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು**; ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಪುದುಚೇರಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.
- ಮತದಾನ **ರಹಸ್ಯ ಮತಪತ್ರ** ಮೂಲಕ; ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 54

EXAM TRAP — ಯಾರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ **ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು** ಮತ್ತು **ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು (MLCs)** ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ — ಶಾಸಕರು (MLAs) ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು + ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು = ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ.
- 50 ಪ್ರತಿಪಾದಕರು + 50 ಅನುಮೋದಕರು; ಠೇವಣಿ **₹15,000** (1952ರ ಕಾಯ್ದೆ).

DIGITAL CYBER

◆ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ — ವಿಧಿ 55

ವಿಧಿ 55

ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೀಯ ಮತ + ಅನುಪಾತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ

- ಚುನಾವಣೆ **ಅನುಪಾತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ (Proportional Representation)** ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ **ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೀಯ ಮತ (Single Transferable Vote)** ಮೂಲಕ.
- ಗೆಲ್ಲಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ **ಕೋಟಾ = (ಚಲಾಯಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳು ÷ 2) + 1**.
- ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ **ಏಕರೂಪತೆ**; ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರದ ನಡುವೆ **ಸಮಾನತೆ** — ವಿಧಿ 55(3).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 55

ಸೂತ್ರ

ಮತಗಳ ಮೌಲ್ಯ (Value of Votes)

- **ಶಾಸಕರ ಮತದ ಮೌಲ್ಯ** = (ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ÷ ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರ ಸಂಖ್ಯೆ) ÷ 1000.
- **ಸಂಸದರ ಮತದ ಮೌಲ್ಯ** = ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸಕರ ಮತಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯ ÷ ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಆಧಾರ: **1971ರ ಜನಗಣತಿ** — 84ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2001), 2026ರ ನಂತರದ ಜನಗಣತಿವರೆಗೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅರ್ಹತೆ, ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಮತ್ತು ಪುನರಾಯ್ಕೆ

ವಿಧಿ 58

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualifications)

- ಭಾರತದ **ಪ್ರಜೆ** ಆಗಿರಬೇಕು; **35 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಬೇಕು.
- **ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ** ಆಯ್ಕೆಯಾಗಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ (Office of Profit)** ಹೊಂದಿರಬಾರದು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 58

ವಿಧಿ 57, 60

ಪುನರಾಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಚನ

- **ವಿಧಿ 57:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬೇಕಾದರೂ **ಮರುಆಯ್ಕೆಗೆ** ಅರ್ಹರು.
- **ವಿಧಿ 60:** ಪ್ರಮಾಣವಚನ — **ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ (CJI)** (ಅವರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ) ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರಮಾಣ: ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು **ಕಾಪಾಡುವುದು, ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು**.

QUICK POINTS

- 35 ವರ್ಷ + ಲೋಕಸಭಾ ಅರ್ಹತೆ + ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ ಇಲ್ಲ = ವಿಧಿ 58.
- ಪ್ರಮಾಣವಚನ: **CJI**; ಮರುಆಯ್ಕೆ: **ಅಪರಿಮಿತ** (ವಿಧಿ 57).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮತ್ತು ರಾಜೀನಾಮೆ (ವಿಧಿ 56)

ವಿಧಿ 56

5 ವರ್ಷಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ

- ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ **5 ವರ್ಷ** — ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಲೆಕ್ಕ.
- ಅವಧಿ ಮುಗಿದರೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ — ವಿಧಿ 56(1)(c).
- **ರಾಜೀನಾಮೆ:** ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ — ವಿಧಿ 56(1)(a).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 56

ವಿಧಿ 59, 62

ಹುದ್ದೆಯ ಷರತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸಂಸತ್ತು/ವಿಧಾನಮಂಡಲದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು; ಬೇರೆ ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ ಹೊಂದಿರಬಾರದು — ವಿಧಿ 59.
- ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆ ಭರ್ತಿಗೆ **6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಬೇಕು — ವಿಧಿ 62(2).
- ಖಾಲಿ ಇದ್ದಾಗ **ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ — ವಿಧಿ 65.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪದಚ್ಯುತಿ — Impeachment (ವಿಧಿ 61)

ವಿಧಿ 61

ಪದಚ್ಯುತಿಯ ಆಧಾರ

- ಏಕೈಕ ಆಧಾರ: **"ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ" (Violation of the Constitution).**
- ಆರೋಪವನ್ನು **ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸದನ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು; ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನೂ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ.

1. **ನೋಟಿಸ್**
   ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ **ಕನಿಷ್ಠ 1/4** ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ಸಹಿ ಮಾಡಿದ **14 ದಿನಗಳ** ಲಿಖಿತ ನೋಟಿಸ್.
2. **ಮಂಡನೆ**
   ಆರೋಪ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಸದನದ **ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 2/3 ಬಹುಮತ**ದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು.
3. **ತನಿಖೆ**
   ಇನ್ನೊಂದು ಸದನ ಆರೋಪದ ತನಿಖೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಹಾಜರಾಗಿ **ಸಮರ್ಥನೆ** ನೀಡುವ ಹಕ್ಕು.
4. **ನಿರ್ಣಯ**
   ಎರಡನೇ ಸದನವೂ **2/3 ಬಹುಮತ**ದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

EXAM TRAP — ಪದಚ್ಯುತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ?

ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು ಪದಚ್ಯುತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು (ಅವರು ಸದನದ ಸದಸ್ಯರು). ಆದರೆ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 7
ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

◆ ಖಾಲಿ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ

ವಿಧಿ 65

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ **ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರ, ಸವಲತ್ತು ಮತ್ತು **ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು** ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಆಗ ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು **ಉಪಸಭಾಪತಿ (Deputy Chairman)** ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 64–65

ವಿಧಿ 70

ತುರ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ — 1969ರ ಕಾಯ್ದೆ

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೂ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಸತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು — ವಿಧಿ 70.
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ) ಕಾಯ್ದೆ, 1969:** ಮೊದಲು **CJI**, ನಂತರ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ.
- ಉದಾ: 1969ರಲ್ಲಿ **ಎಂ. ಹಿದಾಯತುಲ್ಲಾ** (CJI) ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿದ್ದರು.

QUICK POINTS

- ಖಾಲಿ → ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ; ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೂ ಇಲ್ಲ → **CJI** (1969ರ ಕಾಯ್ದೆ).
- ಪದಚ್ಯುತಿಯ ಏಕೈಕ ಆಧಾರ: **ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ (Pardoning Power — ವಿಧಿ 72)

ವಿಧಿ 72

ಮೂರು ಪ್ರಕರಣಗಳು

- **ಸೇನಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court Martial)** ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ.
- **ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನಿನ** ವಿರುದ್ಧದ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ.
- **ಮರಣದಂಡನೆ (Death Sentence)** ಪ್ರಕರಣಗಳು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 72

ಪ್ರಕಾರ	ಅರ್ಥ
ಕ್ಷಮಾದಾನ (Pardon)	ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಅಪರಾಧದ ಕಳಂಕ ಎರಡನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು
ಲಘುಕರಣ (Commutation)	ಕಠಿಣ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಬದಲು ಹಗುರ ಶಿಕ್ಷೆ (ಉದಾ: ಮರಣದಂಡನೆ → ಜೀವಾವಧಿ)
ಕಡಿತ (Remission)	ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಅವಧಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು
ವಿಳಂಬ (Respite)	ವಿಶೇಷ ಕಾರಣಕ್ಕೆ (ಉದಾ: ಗರ್ಭಧಾರಣೆ) ಕಡಿಮೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವುದು
ತಡೆ (Reprieve)	ಮರಣದಂಡನೆ ಜಾರಿಯನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮುಂದೂಡುವುದು

DIGITAL CYBER

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ vs ರಾಜ್ಯಪಾಲ — ಕ್ಷಮಾದಾನ

ಅಂಶ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ವಿಧಿ 72)	ರಾಜ್ಯಪಾಲ (ವಿಧಿ 161)
ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ	ಹೌದು — ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ಷಮಿಸಬಹುದು	ಇಲ್ಲ — ಅಮಾನತು/ಕಡಿತ/ಲಘುಕರಣ ಮಾತ್ರ
ಸೇನಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ	ಅಧಿಕಾರ ಇದೆ	ಅಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲ
ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನು ಅಪರಾಧ	ಹೌದು	ಇಲ್ಲ (ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಮಾತ್ರ)
ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಅಪರಾಧ	ಇಲ್ಲ	ಹೌದು

EXAM TRAP — ಮರಣದಂಡನೆ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು **ಕ್ಷಮಾದಾನ (Pardon)** ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ **ಇಲ್ಲ**; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಬಹುದು, ಕಡಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಲಘುಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಕೇವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.

QUICK POINTS

- 5 ವಿಧಗಳು: ಕ್ಷಮಾದಾನ, ಲಘುಕರಣ, ಕಡಿತ, ವಿಳಂಬ, ತಡೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲ vs ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: **ಮರಣದಂಡನೆ + ಸೇನಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ** = ಕೇವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ಮಸೂದೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ (ವಿಧಿ 111)

ವಿಧಿ 111

ಮೂರು ಆಯ್ಕೆಗಳು

- **ಅನುಮತಿ (Assent):** ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
- **ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದು (Withhold):** ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ — **ನಿರಂಕುಶ ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರ (Absolute Veto)**.
- **ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದು (Return):** ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ — **ಅಮಾನತು ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರ (Suspensive Veto)**.
- ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ಅನುಮತಿ ನೀಡಲೇಬೇಕು**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 111

ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರದ ವಿಧಗಳು

ಮೂರು Vetoಗಳು

- **ಜೇಬು ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರ (Pocket Veto):** ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲ — ಕಾಲಮಿತಿ ನಿಗದಿಯಿಲ್ಲ. ಉದಾ: 1986ರ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಮಸೂದೆ — **ಜ್ಞಾನಿ ಜೈಲ್ ಸಿಂಗ್**.
- **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ**ಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ — ಅನುಮತಿ ಅಥವಾ ತಡೆ ಮಾತ್ರ.
- **ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆ**ಗೆ ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ — **24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971)** ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿತು.

DIGITAL CYBER

◆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ಸ್ಥಾನ (ವಿಧಿ 63-65)

ವಿಧಿ 63, 64

ಹುದ್ದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯ

- **ವಿಧಿ 63:** "ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು".
- **ವಿಧಿ 64:** ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ಪದನಿಮಿತ್ತ ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ (Ex-officio Chairman)**; ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ — **ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ (Casting Vote)** ಮಾತ್ರ.
- ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 63–64

ಪ್ರಸ್ತುತ • 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ಸಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್

- **15ನೇ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** — 12 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2025ರಂದು ಪ್ರಮಾಣವಚನ.
- 9 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2025ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಿ. ಸುದರ್ಶನ್ ರೆಡ್ಡಿ ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು.
- ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮಾಜಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು; ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಮಾಜಿ ಸಂಸದರು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಚುನಾವಣೆ (ವಿಧಿ 66)

ವಿಧಿ 66

ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿ

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳ **ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು** (ಚುನಾಯಿತ + **ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ**) ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಅನುಪಾತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ + ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೀಯ ಮತ + **ರಹಸ್ಯ ಮತಪತ್ರ**.
- **ಶಾಸಕರು (MLAs) ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ** — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 66

EXAM TRAP — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ vs ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು + ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು; ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು **ಇಲ್ಲ**. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು ಸೇರಿದಂತೆ **ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು**; ಶಾಸಕರು **ಇಲ್ಲ**. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆ!

ವಿಧಿ 66(3), 67

ಅರ್ಹತೆ, ಅವಧಿ ಮತ್ತು ವಜಾ

- ಅರ್ಹತೆ: ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ; **35 ವರ್ಷ**; **ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ** ಆಯ್ಕೆಗೆ ಅರ್ಹ; ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ ಇಲ್ಲ.
- ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ**; ರಾಜೀನಾಮೆ — **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ** ಬರೆದು.
- ವಜಾ: ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ **ಆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ**ದ ನಿರ್ಣಯ + ಲೋಕಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ; **14 ದಿನಗಳ** ನೋಟಿಸ್.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಗತಿಗಳು

ಕಾರ್ಯಗಳು

ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಪಾತ್ರ

- ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಕಲಾಪಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ; ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- **ಪ್ರಮಾಣವಚನ:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ಅಥವಾ ಅವರಿಂದ ನೇಮಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ) ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ — ವಿಧಿ 69.

ಸಂಗತಿಗಳು

ಪರೀಕ್ಷಾ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಂಗತಿಗಳು

- ವೇತನ: ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ **₹4 ಲಕ್ಷ/ತಿಂಗಳು** (ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವೇತನವಿಲ್ಲ).
- ಮೊದಲ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: **ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್** (1952–62); ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾದರು.
- ಚುನಾವಣಾ ವಿವಾದಗಳು: **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್** ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ — ವಿಧಿ 71.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 67–71

QUICK POINTS

- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ = **ಪದನಿಮಿತ್ತ ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ** (ವಿಧಿ 64).
- ಚುನಾವಣೆ: ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು (ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು ಸೇರಿ); ಶಾಸಕರು ಇಲ್ಲ.
- ವಜಾ: ರಾಜ್ಯಸಭಾ ನಿರ್ಣಯ (ಆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ) + ಲೋಕಸಭಾ ಒಪ್ಪಿಗೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ vs ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ಹೋಲಿಕೆ

ಅಂಶ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
ವಿಧಿ	52	63
ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ	ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು + ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು	ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು (ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು ಸೇರಿ)
ಅರ್ಹತೆ	35 ವರ್ಷ; ಲೋಕಸಭಾ ಅರ್ಹತೆ	35 ವರ್ಷ; ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಅರ್ಹತೆ
ಅವಧಿ	5 ವರ್ಷ (ವಿಧಿ 56)	5 ವರ್ಷ (ವಿಧಿ 67)
ರಾಜೀನಾಮೆ	ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ
ವಜಾ/ಪದಚ್ಯುತಿ	ಪದಚ್ಯುತಿ — ವಿಧಿ 61 (2/3 ಬಹುಮತ)	ರಾಜ್ಯಸಭಾ ನಿರ್ಣಯ + ಲೋಕಸಭಾ ಒಪ್ಪಿಗೆ
ಪ್ರಮಾಣವಚನ	CJI ಬೋಧನೆ (ವಿಧಿ 60)	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಬೋಧನೆ (ವಿಧಿ 69)
ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ	ರಾಷ್ಟ್ರಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಪದನಿಮಿತ್ತ ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ

QUICK POINTS

- ರಾಜೀನಾಮೆ ದಿಕ್ಕು: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → **ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**.
- ಪ್ರಮಾಣವಚನ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **CJI**; ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಅಧಿಕಾರ (Ordinance — ವಿಧಿ 123)

ವಿಧಿ 123

ಷರತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅವಧಿ

- ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಭಯ ಸದನಗಳು **ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ** ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣ ಕ್ರಮ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾದಾಗ.
- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆಯಷ್ಟೇ **ಬಲ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮ**.
- ಸಂಸತ್ತು ಪುನಃ ಸೇರಿದ **6 ವಾರಗಳೊಳಗೆ** ಅಂಗೀಕಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ (ಗರಿಷ್ಠ ~7.5 ತಿಂಗಳು).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 123

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ

ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ತೀರ್ಪುಗಳು

- **38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1975):** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು — ಈ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)** ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು.
- **ಡಿ.ಸಿ. ವಾಧ್ವಾ ಪ್ರಕರಣ (1987):** ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳ ಮರುಜಾರಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೇಲಿನ **ವಂಚನೆ**.
- **ಆರ್.ಸಿ. ಕೂಪರ್ ಪ್ರಕರಣ (1970):** ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದರೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಅಧಿಕಾರ — **ವಿಧಿ 213**.

QUICK POINTS

- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ = ಸಂಸತ್ತು ಇಲ್ಲದಾಗಿನ **ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಕಾನೂನು**; 6 ವಾರಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ.
- ಮರುಜಾರಿ = ವಂಚನೆ — **ಡಿ.ಸಿ. ವಾಧ್ವಾ (1987)**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 7

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision)

ಅಧ್ಯಾಯ 7 — KEY FACTS

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ವಿಧಿ **52**; ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ: ವಿಧಿ **53**; ಸಲಹಾ ಬದ್ಧತೆ: ವಿಧಿ **74** (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ಚುನಾವಣೆ: ವಿಧಿ **54** (ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು + ಶಾಸಕರು); ಪದ್ಧತಿ: ವಿಧಿ **55** (STV, ಕೋಟಾ).
- ಅರ್ಹತೆ: ವಿಧಿ **58** (35 ವರ್ಷ); ಅವಧಿ: ವಿಧಿ **56** (5 ವರ್ಷ); ಪದಚ್ಯುತಿ: ವಿಧಿ **61** (2/3).
- ಕ್ಷಮಾದಾನ: ವಿಧಿ **72**; ಮಸೂದೆ: ವಿಧಿ **111**; ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ: ವಿಧಿ **123**.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ವಿಧಿ **63**; ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ವಿಧಿ **64**; ಚುನಾವಣೆ: ವಿಧಿ **66** (ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು).
- ರಾಜೀನಾಮೆ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ; ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–10)

1. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) 51 B) 52 C) 53 D) 54

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 52 — "ಭಾರತಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು".

2. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬದ್ಧ ಎಂದು ಮಾಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 24ನೇ B) 42ನೇ C) 44ನೇ D) 52ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ವಿಧಿ 74ಕ್ಕೆ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು.

3. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ B) ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ C) ದೆಹಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ D) ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸಕರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ

ಉತ್ತರ: C. ಕೇವಲ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು; ದೆಹಲಿ-ಪುದುಚೇರಿ ಶಾಸಕರೂ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ.

4. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕೋಟಾ?

A) (ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳು ÷ 2) + 1 B) ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳ 1/3 C) (ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳು ÷ 3) + 1 D) ಒಟ್ಟು ಮತಗಳ 50%

ಉತ್ತರ: A. ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೀಯ ಮತ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟಾ = (ಒಟ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಮತ ÷ 2) + 1.

5. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಾಗಲು ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು?

A) 25 B) 30 C) 35 D) 40

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 58 — 35 ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣ + ಲೋಕಸಭಾ ಅರ್ಹತೆ.

6. ಪದಚ್ಯುತಿ (Impeachment) ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಬಹುಮತ?

A) ಸರಳ ಬಹುಮತ B) ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 2/3 ಬಹುಮತ C) ಹಾಜರಿದ್ದವರ 2/3 D) 3/4 ಬಹುಮತ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 61 — ಉಭಯ ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 2/3 ಬಹುಮತ.

7. ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಾದಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ?

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕ್ಷಮಾದಾನ ಮಾಡಬಹುದು B) ಕೇವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ C) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಅಮಾನತು/ಕಡಿತ/ಲಘುಕರಣ ಮಾಡಬಹುದು D) B ಮತ್ತು C ಎರಡೂ ಸರಿ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 72 vs 161 — ಕ್ಷಮಾದಾನ (Pardon) ಕೇವಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ.

8. ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ?

A) ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು B) ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗದು; ಅನುಮತಿ ಅಥವಾ ತಡೆ ಮಾತ್ರ C) ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು D) 14 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 111 — ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

9. ಜೇಬು ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರ (Pocket Veto) ಬಳಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ?

A) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ B) ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ C) ಜ್ಞಾನಿ ಜೈಲ್ ಸಿಂಗ್ D) ಎ.ಪಿ.ಜೆ. ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ

ಉತ್ತರ: C. 1986ರ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಮಸೂದೆ — ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

10. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವವರು?

A) ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು ಮಾತ್ರ B) ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು C) ಸಂಸದರು + ಶಾಸಕರು D) ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 66 — ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸದರು; ಶಾಸಕರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (11–20)

11. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಯಾವ ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು?
A) ಲೋಕಸಭೆ B) ರಾಜ್ಯಸಭೆ C) ಉಭಯ ಸದನಗಳು D) ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 64 — ಪದನಿಮಿತ್ತ (Ex-officio) ರಾಜ್ಯಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ.

12. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ವಜಾ (Removal) ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದದ್ದು?
A) ಲೋಕಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತ B) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸರಳ ಬಹುಮತ C) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ + ಲೋಕಸಭಾ ಒಪ್ಪಿಗೆ D) ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಬಹುಮತ
ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 67 — 14 ದಿನಗಳ ನೋಟಿಸ್; ಪದಚ್ಯುತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

13. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಯಿತು. ಕಾರಣ (R): 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿತು.
A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ
ಉತ್ತರ: B. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು; ಆದರೆ R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ.

14. ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಯ (Ordinance) ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ?
A) 6 ತಿಂಗಳು B) ಸಂಸತ್ತು ಪುನಃ ಸೇರಿದ 6 ವಾರಗಳು C) 1 ವರ್ಷ D) ಅವಧಿ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 123 — ಪುನಃ ಸೇರಿದ 6 ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅಂತ್ಯ.

15. ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆಗಳ ಮರುಜಾರಿಯನ್ನು "ಸಂವಿಧಾನದ ಮೇಲಿನ ವಂಚನೆ" ಎಂದ ತೀರ್ಪು?
A) ಡಿ.ಸಿ. ವಾಧ್ವಾ (1987) B) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) C) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973) D) ಮೆನಕಾ ಗಾಂಧಿ (1978)
ಉತ್ತರ: A. ಡಿ.ಸಿ. ವಾಧ್ವಾ vs ಬಿಹಾರ ರಾಜ್ಯ — ಮರುಜಾರಿ ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ.

16. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಬೋಧಿಸುವವರು?
A) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ C) ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ D) ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ
ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 60 — CJI (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ).

17. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ?
A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗೆ B) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ C) CJIಗೆ D) ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 56(1)(a) — ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ.

18. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 24ನೇ (1971) B) 25ನೇ (1971) C) 42ನೇ (1976) D) 44ನೇ (1978)
ಉತ್ತರ: A. 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ನಿಷೇಧಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.

19. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ತುರ್ತು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?
A) 352 B) 356 C) 360 D) 123
ಉತ್ತರ: D. 352/356/360 ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು; 123 ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ.

20. 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಯಾರು?
A) ಜಗದೀಪ್ ಧನಕಡ್ B) ವೆಂಕಯ್ಯ ನಾಯ್ಡು C) ಹಮೀದ್ ಅನ್ಸಾರಿ D) ಸಿ. ಪಿ. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್
ಉತ್ತರ: D. 15ನೇ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — 12 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2025ರಂದು ಪ್ರಮಾಣವಚನ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 8

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (Prime Minister) ಭಾರತದ **ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ** — ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ PM ನೇಮಕ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಚನೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

74	75	78
ವಿಧಿ (ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ)	ವಿಧಿ (ನೇಮಕ/ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ)	ವಿಧಿ (PM ಕರ್ತವ್ಯಗಳು)

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ

ವಿಧಿ 74 — ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (Council of Ministers)

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ** ನೀಡಲು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಇರುತ್ತದೆ.
- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976): ಈ ಸಲಹೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **ಬದ್ಧಕಾರಿ** (binding).
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978): ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು.
- ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರದ ಸಲಹೆ ಅಂತಿಮ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 74

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ (Appointment of PM)

ವಿಧಿ 75

ನೇಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 75(1)).
- ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸಂಪ್ರದಾಯ: ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ **ಬಹುಮತ** ಹೊಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ/ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ನಾಯಕನನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಯಾವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ** (discretion) ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 75

QUICK POINTS

- PM ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** (ವಿಧಿ 75(1)).
- ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕ: PM **ಸಲಹೆಯ** ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.
- PM ಗೆ **ಅವಧಿ ನಿಗದಿ ಇಲ್ಲ** — ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಇರುವವರೆಗೆ.

91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)

ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಮಿತಿ

- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ (PM ಸೇರಿ) ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ **15%** ಮೀರಬಾರದು.
- ಲೋಕಸಭಾ ಬಲ 543 → ಗರಿಷ್ಠ ಮಂತ್ರಿಗಳು **81**.
- ಪಕ್ಷಾಂತರದಿಂದ ಅನರ್ಹಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: 91ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ನಿಯಮ

6 ತಿಂಗಳ ನಿಯಮ (ವಿಧಿ 75(5))

- ನೇಮಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ PM **ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ**.
- ಆದರೆ 6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಲೋಕಸಭೆ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲೇಬೇಕು.
- ಆಗದಿದ್ದರೆ ಮಂತ್ರಿ ಹುದ್ದೆ **ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ**.
- ಉದಾಹರಣೆ: ದೇವೇಗೌಡ (1996), ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್ (2004) — ನೇಮಕದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 75(5)

ಸ್ಥಾನಮಾನ

"ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ" (First Among Equals)

- PM ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ನಾಯಕ** — "primus inter pares".
- ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು **ಆಯ್ಕೆ, ಹಂಚಿಕೆ, ವಜಾ** ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ PM ಗೆ.
- PM ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರೆ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವೇ **ಬೀಳುತ್ತದೆ**.
- ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ: "PM ಸೂರ್ಯನಿದ್ದಂತೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಗ್ರಹಗಳು".

ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾಹಿತಿ

ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

- **ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ** — 26 ಮೇ 2014ರಿಂದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ.
- 2014, 2019, 2024ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು — ಸತತ **3ನೇ ಅವಧಿ**.
- 7 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2026: ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ **25 ವರ್ಷ** ಪೂರೈಸಿದರು (ಗುಜರಾತ್ CM 2001ರಿಂದ).

2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ (*pmindia.gov.in*)

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 8
ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

◆ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (ವಿಧಿ 78)

ವಿಧಿ 78

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ PM ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕೇಳಿದ **ಮಾಹಿತಿ** ನೀಡುವುದು.
- ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಬಯಸಿದರೆ **ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಪರಿಗಣನೆಗೆ** ಸಲ್ಲಿಸುವುದು.
- ವಿಧಿ 78 PM ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ನಡುವಿನ **ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತು**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 78

ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ

- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ **ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯ** ನೇತೃತ್ವ.
- ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿಯ ಮುಖ್ಯ **ವಕ್ತಾರ** ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿ.
- ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ **ನಾಯಕ** (ಲೋಕಸಭಾ ನಾಯಕ).
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆಗೆ **ಲಿಖಿತ ಶಿಫಾರಸು** (ವಿಧಿ 352, 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 74 vs 75 vs 78

74 = ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ; 75 = ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ; 78 = PM ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿ/ಕರ್ತವ್ಯ. ಮೂರನ್ನೂ ಬೆರೆಸಬೇಡಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ

PM ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

- **ನೀತಿ ಆಯೋಗ** (NITI Aayog) — ಅಧ್ಯಕ್ಷ.
- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಪತ್ತು ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ** (NDMA) — ಅಧ್ಯಕ್ಷ.
- **ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ** (Inter-State Council, ವಿಧಿ 263) — ಅಧ್ಯಕ್ಷ.
- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತಾ ಮಂಡಳಿ** (National Integration Council) — ಅಧ್ಯಕ್ಷ.
- ಎಲ್ಲ **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳ** ಅಧ್ಯಕ್ಷ.

ನೇಮಕಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ

PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಕಗಳು

- ಮಂತ್ರಿಗಳು, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, CAG, UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯರು — PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಕ.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್/ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು — **ಕೊಲಿಜಿಯಂ** ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ (PM ಸರ್ಕಾರದ ಸಮಾಲೋಚನೆ).
- ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್, ರಾಯಭಾರಿಗಳು — PM ಸಲಹೆ.

QUICK POINTS

- ನೀತಿ ಆಯೋಗ + NDMA + ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ: **PM ಅಧ್ಯಕ್ಷ**.
- ವಿಧಿ 352 ತುರ್ತು: PM ನ **ಲಿಖಿತ ಶಿಫಾರಸು** ಕಡ್ಡಾಯ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದು: **ವಿಧಿ 78**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸಂಪರ್ಕ ಕೊಂಡಿ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ↔ PM ↔ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ನಾಮಮಾತ್ರ** ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; PM **ನಿಜವಾದ** ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು PM ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ**.
- PM ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಡುವಿನ **ಏಕೈಕ ಸಂಪರ್ಕ** (ವಿಧಿ 78).
- ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೃದಯ: **PM ನೇತೃತ್ವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸರ್ಕಾರ**.

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ vs ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

ಅಂಶ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
ಸ್ಥಾನ	ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಅಧಿಕಾರ	ನಾಮಮಾತ್ರ (nominal)	ನಿಜವಾದ (real)
ಚುನಾವಣೆ	ಪರೋಕ್ಷ (ಚುನಾಯಕ ಮಂಡಳಿ)	ಲೋಕಸಭಾ ಬಹುಮತದ ನಾಯಕ
ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ	ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ನೇರ ಹೊಣೆ ಇಲ್ಲ	ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ
ವಿಧಿ	52–62	74, 75, 78

DIGITAL CYBER

◆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮೂರು ಹಂತಗಳು

ರಚನೆ

ಮೂರು ಶ್ರೇಣಿಗಳು

- **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಹಿರಿಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು; ಪ್ರಮುಖ ಖಾತೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಹಾಜರು.
- **ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಎರಡು ವಿಧ: **ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭಾರ** (ಖಾತೆಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಉಸ್ತುವಾರಿ) ಮತ್ತು **ಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಭಾರವಿಲ್ಲದ** (ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಹಾಯ).
- **ಉಪ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಕಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿ; ಸಹಾಯಕ ಪಾತ್ರ; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಗೆ ಹಾಜರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 75; ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳು

◆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ vs ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್

ಅಂಶ	ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (Council)	ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ (Cabinet)
ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಎಲ್ಲ 3 ಹಂತದ ಮಂತ್ರಿಗಳು	ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮಾತ್ರ
ಗಾತ್ರ	ದೊಡ್ಡದು (ಗರಿಷ್ಠ 81)	ಚಿಕ್ಕದು (15–20)
ಸಭೆ	ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ	ನಿಯಮಿತವಾಗಿ
ಕಾರ್ಯ	ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ನಿಜವಾದ ನಿರ್ಧಾರ ಸಂಸ್ಥೆ
ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ	ವಿಧಿ 74, 75	44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ

SKY DIGITAL CYBER

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **ಸಲಹೆ** ನೀಡುವುದು (ವಿಧಿ 74).
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ **ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆ** ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ.
- ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ **ಮಂಡಿಸುವುದು**; ಬಜೆಟ್ ತಯಾರಿ.
- ವಿದೇಶಾಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು **ಒಪ್ಪಂದಗಳ** ನಿರ್ವಹಣೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರ

- ಸರ್ಕಾರದ **ಉನ್ನತ ನಿರ್ಧಾರ** ಸಂಸ್ಥೆ — "ಚಕ್ರದೊಳಗಿನ ಚಕ್ರ" (inner wheel).
- ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ, ಶಾಸನಾತ್ಮಕ, ಹಣಕಾಸು ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಯುದ್ಧ-ಶಾಂತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- PM ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ **ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ** (ಸಂಪ್ರದಾಯ) ಸಭೆ.

EXAM TRAP — "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಪದ

ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಪದವಿರಲಿಲ್ಲ — **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)** ವಿಧಿ 352ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿತು. "ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ" (Council of Ministers) ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು; "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಎಂದರೆ ಹಿರಿಯ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಚನ

ಪದಗ್ರಹಣ

- ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಎದುರು **ಪ್ರಮಾಣವಚನ** ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 75(4), 3ನೇ ಅನುಸೂಚಿ).
- ಎರಡು ಪ್ರಮಾಣ: **ಪದದ ಪ್ರಮಾಣ** (oath of office) ಮತ್ತು **ಗೋಪ್ಯತಾ ಪ್ರಮಾಣ** (oath of secrecy).
- ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳು: **ಸಂಸತ್ತು** ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ (ವಿಧಿ 75(6)).

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

"ಕಿಚನ್ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" (Kitchen Cabinet)

- PM ನ **ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ** 3–5 ಮಂತ್ರಿಗಳ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಗುಂಪು.
- ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ **ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ** — ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ.
- ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಮೊದಲು PM ಇವರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ "ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ" ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜೀನಾಮೆ

ಹುದ್ದೆ ತೆರವು

- ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಸಂತೋಷ ಇರುವವರೆಗೆ** ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 75(2)).
- PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು **ವಜಾ** ಮಾಡಬಹುದು.
- PM ರಾಜೀನಾಮೆ = ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಅಂತ್ಯ**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 75

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 8
ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

◆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (ವಿಧಿ 75(3))

ಪರಿಚಯ

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ** ಹೊಣೆಗಾರ. ಇದರ ಅರ್ಥ: ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಹೊಣೆ — "ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈಜುತ್ತಾರೆ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ" (swim and sink together).

ತತ್ವ

ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಅಂಶಗಳು

- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು **ಎಲ್ಲರೂ ಬೆಂಬಲಿಸಬೇಕು** — ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು.
- ಲೋಕಸಭೆ **ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ** ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು.
- ಇದು ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ **ಆಧಾರಸ್ತಂಭ**.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ **ಇಲ್ಲ** — ಕೇವಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 75(3)

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೊಣೆ

- ಪ್ರತಿ ಮಂತ್ರಿ ತನ್ನ ಖಾತೆಗೆ **ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ** ಹೊಣೆ.
- PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ **ವಜಾ** ಮಾಡಬಹುದು.
- ಸಾಮೂಹಿಕ + ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ **ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ** ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ (No-Confidence Motion)

ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ

ನಿಯಮಗಳು

- ಕೇವಲ **ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ** ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸಬಹುದು.
- ಮಂಡನೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ **50 ಸದಸ್ಯರ** ಬೆಂಬಲ ಅಗತ್ಯ.
- ಕಾರಣಗಳನ್ನು **ನೀಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ** — ಸರಳ ಬಹುಮತ ಸಾಕು.
- ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ರಾಜೀನಾಮೆ** ನೀಡಬೇಕು.

ಇತಿಹಾಸ

ಪ್ರಮುಖ ಘಟನೆಗಳು

- ಮೊದಲ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ: **1963** — J.B. ಕೃಪಲಾನಿ (ನೆಹರೂ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ; ವಿಫಲ).
- 1999: ವಾಜಪೇಯಿ ಸರ್ಕಾರ **1 ಮತದಿಂದ** ಬಿದ್ದಿತು (270–271).
- ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆ **ಅಪರೂಪ**.

QUICK POINTS

- ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ: **ಲೋಕಸಭೆಗೆ** ಮಾತ್ರ (ವಿಧಿ 75(3)).
- ಅವಿಶ್ವಾಸ: ಲೋಕಸಭೆ ಮಾತ್ರ; **50 ಸದಸ್ಯರ** ಬೆಂಬಲ; ಕಾರಣ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಮೊದಲ ಅವಿಶ್ವಾಸ: **1963, ಕೃಪಲಾನಿ**.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿವಿಧ ನಿರ್ಣಯಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

ನಿರ್ಣಯ	ಸದನ	ಪರಿಣಾಮ
ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ	ಲೋಕಸಭೆ ಮಾತ್ರ	ಸರ್ಕಾರ ಬೀಳುತ್ತದೆ
ಖಂಡನಾ ನಿರ್ಣಯ (Censure)	ಲೋಕಸಭೆ	ಸರ್ಕಾರ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ; ಕಾರಣ ನೀಡಬೇಕು
ದಿನಾಂಕ ನಿಗದಿಯಿಲ್ಲದ ನಿರ್ಣಯ	ಲೋಕ/ರಾಜ್ಯಸಭೆ	ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ
ಮುಂದೂಡಿಕೆ ನಿರ್ಣಯ	ಲೋಕಸಭೆ	ತುರ್ತು ವಿಷಯದ ಚರ್ಚೆ; ಸರ್ಕಾರ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ

EXAM TRAP — ಖಂಡನೆ vs ಅವಿಶ್ವಾಸ

ಖಂಡನಾ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದು ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೂ ಸರ್ಕಾರ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. **ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ**ಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಲೇಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸ ಮಂಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ವಿಧಿ 75(2) — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸಂತೋಷ

- ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **"ಸಂತೋಷ ಇರುವವರೆಗೆ"** (during pleasure) ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಆದರೆ ಇದು PM ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ **ನಾಮಮಾತ್ರ** ಅಧಿಕಾರ.
- ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ: **ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ** — ಅದೇ ಸರ್ಕಾರದ ಜೀವಾಳ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ನ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು** ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದ, **ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳ** (Rules of Business) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ **PM ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ**.

ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು

4 ಪ್ರಮುಖ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು

- **ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿ** (ACC) — ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕಾತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- **ಭದ್ರತಾ ಸಮಿತಿ** (CCS) — ರಕ್ಷಣೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭದ್ರತೆ, ವಿದೇಶಾಂಗ ನೀತಿ.
- **ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಮಿತಿ** (CCEA) — ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳು, ಬೆಲೆ, ಹೂಡಿಕೆ.
- **ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಮಿತಿ** (CCPA) — ರಾಜಕೀಯ-ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿರ್ಧಾರಗಳು.

ಇತರ ಸಮಿತಿಗಳು

- ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಮಿತಿ, ವಸತಿ ಸಮಿತಿ (Accommodation).
- ಸಮಿತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ **ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ** — PM ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ** ಸಮಾನ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳ ವಿವರ

ACC

ನೇಮಕಾತಿಗಳ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿ (Appointments Committee of the Cabinet)

- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ**; ಸದಸ್ಯ: ಗೃಹ ಸಚಿವ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ **ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗಳ** ನೇಮಕಾತಿ (ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು, PSU ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು).
- UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕದ ಶಿಫಾರಸು.

CCS

ಭದ್ರತಾ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿ (Cabinet Committee on Security)

- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ**; ಸದಸ್ಯರು: ರಕ್ಷಣಾ, ಗೃಹ, ವಿದೇಶಾಂಗ, ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು.
- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭದ್ರತೆ**, ರಕ್ಷಣಾ ನೀತಿ, ಯುದ್ಧ-ಶಾಂತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- ಸರ್ಕಾರದ **ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ** ಸಮಿತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣನೆ.

CCEA / CCPA

ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಮಿತಿಗಳು

- **CCEA**: ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ, ಕನಿಷ್ಠ ಬೆಂಬಲ ಬೆಲೆ (MSP), ಹೂಡಿಕೆ ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- **CCPA**: ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದಂತಹ **ರಾಜಕೀಯ** ನಿರ್ಧಾರಗಳು.
- ಎರಡಕ್ಕೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ**.

SKY DIGITAL CYBER

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ

ಸಮಿತಿಗಳ ಕಾನೂನು ಸ್ಥಾನಮಾನ

- ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ **ನೇರ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ** — ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳ ಉತ್ಪನ್ನ.
- ಸಮಿತಿ ನಿರ್ಧಾರ = **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ನಿರ್ಧಾರ**; ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು.
- PM ಸಮಿತಿಗಳ **ರಚನೆ, ಪುನರ್‌ರಚನೆ, ರದ್ದತಿ** ಮಾಡಬಹುದು.

◆ ಸಮಿತಿಗಳ ಸಾರಾಂಶ

ಸಮಿತಿ	ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ	ಅಧ್ಯಕ್ಷ
ACC	ಉನ್ನತ ನೇಮಕಾತಿಗಳು	PM
CCS	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭದ್ರತೆ	PM
CCEA	ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿಗಳು	PM
CCPA	ರಾಜಕೀಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳು	PM
ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರ	ಸಂಸತ್ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪ	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿರಿಯ ಸಚಿವ

QUICK POINTS

- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು: **ಸಂವಿಧಾನೇತರ** ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.
- ACC, CCS, CCEA, CCPA — ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **PM**.
- CCS = **ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ** ಸಮಿತಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಮತ್ತು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಸಲಹೆ ಬದ್ಧಕಾರಿ

- ವಿಧಿ 74(1)ಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ: ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ **ಬದ್ಧಕಾರಿ** (binding).
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ** ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲದ ತಿದ್ದುಪಡಿ — "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯ ಅವಕಾಶ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆ** ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು.
- ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರ ನೀಡಿದ ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು**.
- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ **ಕಠೋರತೆಯನ್ನು** ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿತು.

ಮೂಲ: 42ನೇ (1976) ಮತ್ತು 44ನೇ (1978) ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

EXAM TRAP — 42 vs 44

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಬದ್ಧಕಾರಿ ಮಾಡಿತು; **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ** ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿತು. "ಬದ್ಧಕಾರಿ" = 42; "ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ" = 44 ಎಂದು ನೆನಪಿಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ-PM-ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಸಂಬಂಧ

ಸಂಪರ್ಕ ಸರಪಳಿ

ಅಧಿಕಾರದ ಹರಿವು

- **ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ → PM → ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ:** ನಿರ್ಧಾರಗಳು PM ಮೂಲಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ (ವಿಧಿ 78).
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → PM → ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು PM ಮೂಲಕ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲಕ್ಕೆ.
- PM **ಎರಡೂ ದಿಕ್ಕಿನ** ಏಕೈಕ ಅಧಿಕೃತ ಸಂಪರ್ಕ.
- ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ** ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಲುವು

ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪುಗಳು

- **ಶಂಶೇರ್ ಸಿಂಗ್ vs ಪಂಜಾಬ್ ರಾಜ್ಯ (1974):** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.
- **U.N.R. ರಾವ್ vs ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ (1971):** ಲೋಕಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದರೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ**.
- ಎರಡೂ ತೀರ್ಪುಗಳು **ಸಂಸದೀಯ** ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದವು.

ಮೂಲ: ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪುಗಳು

ಅಪವಾದ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ (ಸೀಮಿತ)

- ಯಾವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ **PM ನೇಮಕ**.
- ಲೋಕಸಭೆ **ವಿಸರ್ಜನೆ** (ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ).
- ಇವು **ಪರಿಸ್ಥಿತಿಜನ್ಯ** ವಿವೇಚನೆ — ನಿತ್ಯದ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

ವಿಷಯ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ	ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ
ಮೂಲ	ವಿಧಿ 52–62	ವಿಧಿ 74, 75, 78	ವಿಧಿ 74, 75
ಪಾತ್ರ	ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಸಲಹಾ ಸಂಸ್ಥೆ
ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವರೂಪ	ನಾಮಮಾತ್ರ	ನಿಜವಾದ	ಸಾಮೂಹಿಕ
ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ	ನೇರ ಹೊಣೆ ಇಲ್ಲ	ಲೋಕಸಭೆಗೆ	ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ
ನೇಮಕ	ಚುನಾಯಕ ಮಂಡಳಿ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಕ	PM ಸಲಹೆಯ ಮೇಲೆ

QUICK POINTS

- ಸಲಹೆ ಬದ್ಧಕಾರಿ: **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**; ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ: **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**.
- ಶಂಶೇರ್ ಸಿಂಗ್ (1974): ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೇ** ಕಾರ್ಯ.
- ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ PM ನೇಮಕ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ವಿವೇಚನೆ**.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 8 — ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ

QUICK REVISION

- ವಿಧಿ **74**: ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ/ಸಲಹೆ; 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = ಬದ್ಧಕಾರಿ; 44ನೇ = ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ.
- ವಿಧಿ **75**: PM ನೇಮಕ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ); ಮಂತ್ರಿಗಳು PM ಸಲಹೆಯ ಮೇಲೆ; 6 ತಿಂಗಳ ನಿಯಮ; 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = ಗರಿಷ್ಠ **15%**.
- ವಿಧಿ **75(3)**: **ಲೋಕಸಭೆಗೆ** ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ; ವಿಧಿ **78**: PM ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ.
- ಮೂರು ಹಂತ: ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು (ಸ್ವತಂತ್ರ/ಅಲ್ಲ), ಉಪ ಮಂತ್ರಿಗಳು.
- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (ದೊಡ್ಡ, ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಗಳು) vs ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ (ಚಿಕ್ಕ, ನಿರ್ಧಾರ ಸಂಸ್ಥೆ; "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಪದ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ).
- ಅವಿಶ್ವಾಸ: **ಲೋಕಸಭೆ** ಮಾತ್ರ; 50 ಸದಸ್ಯರ ಬೆಂಬಲ; ಕಾರಣ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ; ಮೊದಲನೆಯದು 1963 (ಕೃಪಲಾನಿ).
- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನೇತರ; ACC, CCS, CCEA, CCPA — ಅಧ್ಯಕ್ಷ **PM**; CCS ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ.
- PM ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ: ನೀತಿ ಆಯೋಗ, NDMA, ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ, ಎಲ್ಲ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಗಳು.
- "ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ"; PM ರಾಜೀನಾಮೆ = ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಅಂತ್ಯ.
- ಶಂಶೇರ್ ಸಿಂಗ್ (1974); U.N.R. ರಾವ್ (1971); ಪ್ರಮಾಣವಚನ — ಪದ + ಗೋಪ್ಯತೆ (3ನೇ ಅನುಸೂಚಿ).

ನೆನಪಿಡಿ

ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಜಾದೂ

- **74** = ಸಲಹೆ | **75** = ನೇಮಕ/ಹೊಣೆ | **78** = PM ಕರ್ತವ್ಯ.
- **15%** = ಮಂತ್ರಿಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ (91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) | **6** ತಿಂಗಳ ನಿಯಮ.
- **42** = ಬದ್ಧಕಾರಿ | **44** = ಮರುಪರಿಶೀಲನೆ | **50** = ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಸದಸ್ಯರು.

DIGITAL CYBER

ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 8 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (12)

1. ವಿಧಿ 74ರ ಪ್ರಕಾರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೇನು?

A) ಕಾನೂನು ರಚನೆ B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ C) ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನೇಮಕಾತಿ D) ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 74 — PM ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

2. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸುವವರು ಯಾರು?

A) ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು B) ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ D) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 75(1) — PM ಅನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

3. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 50ಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತ B) ಮಂತ್ರಿಗಳು ಲೋಕಸಭಾ ಬಲದ 15% ಮೀರಬಾರದು C) PM ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ ನಿಗದಿ D) ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಉತ್ತರ: B. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (PM ಸೇರಿ) ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ 15% ಮೀರಬಾರದು.

4. ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯನಲ್ಲದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರೆ ಎಷ್ಟು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸದಸ್ಯರಾಗಬೇಕು?

A) 3 B) 6 C) 9 D) 12

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 75(5) — 6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರಾಗದಿದ್ದರೆ ಹುದ್ದೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

5. "ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ" (First Among Equals) ಎಂದು ಯಾರನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ C) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ D) ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು

ಉತ್ತರ: C. PM ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಾಯಕ — primus inter pares.

6. ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 74 B) ವಿಧಿ 75(3) C) ವಿಧಿ 76 D) ವಿಧಿ 78

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 75(3) — ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರ.

7. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಪ್ಪಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸಬಹುದು B) 50 ಸದಸ್ಯರ ಬೆಂಬಲ ಅಗತ್ಯ C) ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲೇಬೇಕು D) ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಸರ್ಕಾರ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು

ಉತ್ತರ: C. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನೀಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಖಂಡನಾ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅಗತ್ಯ.

8. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬದ್ಧಕಾರಿ ಮಾಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 24ನೇ B) 42ನೇ C) 44ನೇ D) 52ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) — ಸಲಹೆ ಬದ್ಧಕಾರಿ; 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿತು.

9. ಈ ಕೆಳಗಿನವರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸದವರು ಯಾರು?

A) ACC — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ B) CCS — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ C) CCEA — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ D) ಲೋಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಸಮಿತಿ — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

ಉತ್ತರ: D. ಲೋಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಸಮಿತಿ (PAC) ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿ — ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲ.

10. ಸಮರ್ಥನೆ (A): PM ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರೆ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ (R): ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ PM ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, A ಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, A ಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. PM ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಾಯಕ; ಅವರ ನಿರ್ಗಮನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

11. "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಪದವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ (ವಿಧಿ 74ರಲ್ಲಿ) B) 44ನೇ (ವಿಧಿ 352ರಲ್ಲಿ) C) 52ನೇ (10ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ) D) 91ನೇ (ವಿಧಿ 75ರಲ್ಲಿ)

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978) ವಿಧಿ 352ರಲ್ಲಿ "ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್" ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು.

12. ವಿಧಿ 78ರ ಪ್ರಕಾರ PM ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಯಾವುದು?

A) ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ B) ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು C) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಕೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 78 — ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಕೇಳಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು PM ಕರ್ತವ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 9 • ಪರಿಚಯ

ಸಂಸತ್ತು (Parliament) — ಭಾರತದ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸಕಾಂಗ. ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ V, ಅಧ್ಯಾಯ II (ವಿಧಿಗಳು 79–122)** ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ, ಎರಡು ಸದನಗಳ ಹೋಲಿಕೆ, ಮಸೂದೆಗಳ ವಿಧಗಳು, ಬಜೆಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ (Composition of Parliament)

ವಿಧಿ 79

ಸಂಸತ್ತಿನ ಮೂರು ಅಂಗಗಳು

- ವಿಧಿ 79ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತು = **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** + **ರಾಜ್ಯಸಭಾ** (Council of States) + **ಲೋಕಸಭಾ** (House of the People).
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಯಾವ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಸತ್ತಿನ **ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ** — ಅವರ ಅಂಕಿತವಿಲ್ಲದೆ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ದ್ವಿಸದನ (Bicameral)** ಶಾಸಕಾಂಗ — ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾದರಿಯ ಸಂಸದೀಯ ಪದ್ಧತಿ.

ವಿಧಿಗಳು 79–88

ಸಂಸತ್ತಿನ ಸಂಘಟನೆ — ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

- **ವಿಧಿ 79:** ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ. **ವಿಧಿ 80:** ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ರಚನೆ. **ವಿಧಿ 81:** ಲೋಕಸಭೆಯ ರಚನೆ.
- **ವಿಧಿ 83:** ಸದನಗಳ ಅವಧಿ. **ವಿಧಿ 84:** ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆ. **ವಿಧಿ 85:** ಅಧಿವೇಶನಗಳು.
- **ವಿಧಿ 86–88:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಭಾಷಣ, ಸಂದೇಶ ಮತ್ತು ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾತಿ ಹಕ್ಕು.

QUICK POINTS

- ಸಂಸತ್ತು = ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ + ರಾಜ್ಯಸಭಾ + ಲೋಕಸಭಾ (**ವಿಧಿ 79**).
- ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಷಯಗಳು: **ಭಾಗ V, ವಿಧಿಗಳು 79–122**.
- "ಲೋಕಸಭಾ" ಮತ್ತು "ರಾಜ್ಯಸಭಾ" ಹೆಸರುಗಳು **1954**ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಲೋಕಸಭೆ (House of the People) — ವಿಧಿ 81

ಸಂಖ್ಯಾಬಲ

ಗರಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಖ್ಯೆ

- ವಿಧಿ 81ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಗರಿಷ್ಠ **550** (ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ 530 + ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ 20). 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020)ಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಸಮುದಾಯದ **2 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ** ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ **552** ಇತ್ತು.
- **104ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020)** ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಮೀಸಲಾತಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಖ್ಯೆ **543** ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು (ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ 530 + ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ 13).

ಚುನಾವಣೆ

ನೇರ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅವಧಿ

- ಸದಸ್ಯರು **ನೇರವಾಗಿ** ಜನರಿಂದ ಚುನಾಯಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ — ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು, **ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ**.
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ** (ವಿಧಿ 83); ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ವಿಸರ್ಜನೆ ಸಾಧ್ಯ.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಧಿಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆಗೆ 1 ವರ್ಷ**ದಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

543	550	5
ಪ್ರಸ್ತುತ ಸದಸ್ಯರು	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಗರಿಷ್ಠ	ವರ್ಷ ಅವಧಿ

QUICK POINTS

- ಲೋಕಸಭೆ = **ಜನರ ಸದನ**; ಪ್ರಥಮ ಸದನ / ಕೆಳಮನೆ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಮೊದಲ ಲೋಕಸಭೆ **1952**; ಮೊದಲ ಸ್ಪೀಕರ್ **ಜಿ.ವಿ. ಮಾವಳಂಕರ್**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಾಜ್ಯಸಭೆ (Council of States) — ವಿಧಿ 80

ಸಂಖ್ಯಾಬಲ

ಗರಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಖ್ಯೆ

- ವಿಧಿ 80ರ ಪ್ರಕಾರ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆ **250** — ರಾಜ್ಯ/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತಗಳಿಂದ **238 ಚುನಾಯಿತ** + ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ **12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ**.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಖ್ಯೆ **245** (233 ಚುನಾಯಿತ + 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ).
- ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹಂಚಿಕೆ **4ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** (Fourth Schedule)ಯಲ್ಲಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆ

ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ

- ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು **ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ** ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ — **ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ, ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೀಯ ಮತ** ಪದ್ಧತಿ.
- 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು — **ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಮಾಜಸೇವೆ** ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ/ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದವರು.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆ **ಶಾಶ್ವತ ಸದನ** — ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಸದಸ್ಯರ ಅವಧಿ **6 ವರ್ಷ**, ಪ್ರತಿ **2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1/3** ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತಿ.

QUICK POINTS

- ರಾಜ್ಯಸಭೆ = **ರಾಜ್ಯಗಳ ಸದನ**; ದ್ವಿತೀಯ ಸದನ / ಮೇಲ್ಮನೆ.
- ಮೊದಲ ರಾಜ್ಯಸಭೆ **1952**; ಮೊದಲ ಸಭಾಪತಿ **ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್**.
- ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು: ಲೋಕಸಭೆ **25**, ರಾಜ್ಯಸಭೆ **30**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಲೋಕಸಭೆ vs ರಾಜ್ಯಸಭೆ — ವಿವರವಾದ ಹೋಲಿಕೆ

ಆಧಾರ	ಲೋಕಸಭೆ	ರಾಜ್ಯಸಭೆ
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ	ಪ್ರಥಮ ಸದನ / ಕೆಳಮನೆ	ದ್ವಿತೀಯ ಸದನ / ಮೇಲ್ಮನೆ
ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆ	550 (ಐತಿಹಾಸಿಕ 552; ಪ್ರಸ್ತುತ 543)	250 (ಪ್ರಸ್ತುತ 245)
ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ	ನೇರ ಚುನಾವಣೆ (ಜನರಿಂದ)	ಪರೋಕ್ಷ (ಶಾಸಕರಿಂದ) + 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ
ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	5 ವರ್ಷ	6 ವರ್ಷ (ಸದಸ್ಯರಿಗೆ)
ವಿಸರ್ಜನೆ	ವಿಸರ್ಜನೆ ಸಾಧ್ಯ	ಶಾಶ್ವತ — ವಿಸರ್ಜನೆಯಿಲ್ಲ
ನಿವೃತ್ತಿ	ಇಡೀ ಸದನ ಒಟ್ಟಿಗೆ	ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1/3 ನಿವೃತ್ತಿ
ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ	ಸ್ಪೀಕರ್ (ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಆಯ್ಕೆ)	ಸಭಾಪತಿ (ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದನಿಮಿತ್ತ)
ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು	25 ವರ್ಷ	30 ವರ್ಷ

ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ

- ಲೋಕಸಭೆ **ಜನರನ್ನು** ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ; ರಾಜ್ಯಸಭೆ **ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು** ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.
- ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ 13, ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ 4 (+ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ) ಸ್ಥಾನಗಳು.

DIGITAL CYBER

◆ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳು

ವಿಧಿ 249

ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು

- ರಾಜ್ಯಸಭೆ **2/3 ಬಹುಮತ**ದಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೂ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮಾಡಬಹುದು.
- ನಿರ್ಣಯದ ಅವಧಿ **1 ವರ್ಷ**; ನವೀಕರಣ ಸಾಧ್ಯ; ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಆಧಾರ.
- ಇದು ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ — ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಇಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 312

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ

- ರಾಜ್ಯಸಭೆ **2/3 ಬಹುಮತ**ದಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ, ಹೊಸ **ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆ (All India Service)** ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ.
- ಉದಾ: IAS, IPS, IFS — ವಿಧಿ 312ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸೇವೆಗಳು.
- ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪದಚ್ಯುತಿ ನಿರ್ಣಯವೂ **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭ**ವಾಗಬೇಕು (ವಿಧಿ 67).

QUICK POINTS

- ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳು: **ವಿಧಿ 249 + ವಿಧಿ 312**.
- ಎರಡಕ್ಕೂ **2/3 ಬಹುಮತ**ದ ನಿರ್ಣಯ ಅಗತ್ಯ — ಪರೀಕ್ಷಾ ಫೇವರಿಟ್.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ

ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ

ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ** ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಡನೆಯಾಗಬಹುದು (ವಿಧಿ 109) — ರಾಜ್ಯಸಭೆ 14 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾತ್ರ.
- **ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ (No-Confidence Motion)** ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ — ಸರ್ಕಾರ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ (ವಿಧಿ 75(3)).
- ಬಜೆಟ್/ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮೇಲಿನ **ಮತದಾನ** ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶೇಷ ಹಕ್ಕು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ

ಸ್ಪೀಕರ್ vs ಸಭಾಪತಿ

- **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್:** ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆ (ವಿಧಿ 93); ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ **ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ** + 14 ದಿನಗಳ ಸೂಚನೆ (ವಿಧಿ 94).
- **ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸಭಾಪತಿ: ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪದನಿಮಿತ್ತ** ಸಭಾಪತಿ (ವಿಧಿ 64, 89); ಉಪಸಭಾಪತಿಯನ್ನು ಸದಸ್ಯರೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್** ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 108).

EXAM TRAP — ವಿಸರ್ಜನೆ

ರಾಜ್ಯಸಭೆ **ಶಾಶ್ವತ ಸದನ** — ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ವಿಸರ್ಜಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು (ವಿಧಿ 85). "ರಾಜ್ಯಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನೆ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅದು ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆ (Qualifications) — ವಿಧಿ 84

4 ಅರ್ಹತೆಗಳು

ವಿಧಿ 84ರ ಷರತ್ತುಗಳು

- ಅಭ್ಯರ್ಥಿ **ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ**ಯಾಗಿರಬೇಕು.
- **ಪ್ರಮಾಣವಚನ/ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ** ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು (3ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ನಮೂನೆ).
- ವಯಸ್ಸು: ಲೋಕಸಭೆಗೆ **25 ವರ್ಷ**, ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ **30 ವರ್ಷ** ಕನಿಷ್ಠ.
- ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ **ಇತರ ಅರ್ಹತೆಗಳು** (ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ 1951).

RPA 1951

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅರ್ಹತೆಗಳು

- ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೆಸರು **ಯಾವುದಾದರೂ ಸಂಸದೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ** ಇರಬೇಕು (ಅದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ).
- SC/ST ಮೀಸಲು ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಆ ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕು.
- ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಮತದಾರರಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಷರತ್ತು **2003ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ**ಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

QUICK POINTS

- ಅರ್ಹತೆ = ವಿಧಿ **84**; ಅನರ್ಹತೆ = ವಿಧಿ **102** — ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಗೊಂದಲ ಬೇಡ.
- ವಯಸ್ಸು: ಲೋಕಸಭೆ 25 / ರಾಜ್ಯಸಭೆ 30.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆ (Disqualifications) — ವಿಧಿ 102

5 ಅನರ್ಹತೆಗಳು

ವಿಧಿ 102(1)ರ ಆಧಾರಗಳು

- ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ** ಹೊಂದಿದ್ದರೆ (ಸಂಸತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಿದ ಹುದ್ದೆ ಹೊರತು).
- **ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ** — ಸಮರ್ಥ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೆ.
- **ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದ ದಿವಾಳಿ** (undischarged insolvent) ಆಗಿದ್ದರೆ.
- ಭಾರತದ **ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲದಿದ್ದರೆ** ಅಥವಾ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಜತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ.
- ಸಂಸತ್ತು ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ **ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಅನರ್ಹತೆ** (RPA 1951).

10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ (52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985)

- ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು **ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ** ಅನರ್ಹತೆ.
- ಪಕ್ಷದ **ನಿರ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮತ** ಚಲಾಯಿಸಿದರೆ/ಗೈರುಹಾಜರಾದರೆ.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಸದಸ್ಯ ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರೆ; ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸದಸ್ಯ **6 ತಿಂಗಳ** ನಂತರ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರೆ.
- ನಿರ್ಧಾರ: **ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು** (ಸ್ಪೀಕರ್/ಸಭಾಪತಿ) — **ಕಿಹೋಟೋ ಹೊಲೋಹನ್ ತೀರ್ಪು (1992)** ಇದನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು.

ವಿಧಿ 103

- ಅನರ್ಹತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ನಿರ್ಧಾರ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** — **ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ** ಪಡೆದು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸ್ಥಾನಗಳ ಖಾಲಿ (Vacation of Seats) — ವಿಧಿ 101

ಖಾಲಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು

ವಿಧಿ 101ರ ನಿಯಮಗಳು

- **ದ್ವಿಸದಸ್ಯತ್ವ ನಿಷೇಧ:** ಒಬ್ಬರು ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು; ಎರಡು ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದರೆ ಒಂದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.
- **ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ** ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ವಿಧಿ 102ರ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಒಳಗಾದರೆ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿ.
- **ರಾಜೀನಾಮೆ:** ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸ್ಪೀಕರ್‌ಗೆ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಭಾಪತಿಗೆ ಬರೆದು ಕೊಡಬೇಕು.
- ಸದನದ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ **60 ದಿನ** ಗೈರುಹಾಜರಾದರೆ ಸದನವೇ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬಹುದು.

ವಿಧಿ 104

ದಂಡದ ನಿಯಮ

- ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಅಥವಾ ಅನರ್ಹತೆ ಇದ್ದಾಗಿಯೂ ಕುಳಿತು/ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದರೆ — **ದಿನಕ್ಕೆ 500 ರೂ.** ದಂಡ.
- ಈ ಮೊತ್ತವನ್ನು **ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಗೆ** ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಲವೆಂದು ವಸೂಲಿ.

QUICK POINTS

- ರಾಜೀನಾಮೆ: LS → **ಸ್ಪೀಕರ್**; RS → **ಸಭಾಪತಿ**.
- 60 ದಿನ ಗೈರುಹಾಜರಿ → ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿ ಘೋಷಣೆ ಸಾಧ್ಯ.
- ವಿಧಿ 104 ದಂಡ: **ದಿನಕ್ಕೆ 500 ರೂ.**

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳು (Ordinary Bills) — ವಿಧಿ 107

ಮಂಡನೆ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಯ ಹಾದಿ

- ಹಣಕಾಸು/ಹಣಕಾಸು ವಿಧೇಯಕ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಯನ್ನು **ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು.
- ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಿಸಿದರೆ **ಸರ್ಕಾರಿ ಮಸೂದೆ**; ಸದಸ್ಯ ಮಂಡಿಸಿದರೆ **ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಮಸೂದೆ**.
- **ಮೂರು ಓದುಗಳು:** ಪ್ರಥಮ ಓದು (ಮಂಡನೆ) → ದ್ವಿತೀಯ ಓದು (ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆ/ಸಮಿತಿ) → ತೃತೀಯ ಓದು (ಅಂಗೀಕಾರ).

ವಿಧಿ 108

ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ (Joint Sitting)

- ಒಂದು ಸದನ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು **ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ / ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ / 6 ತಿಂಗಳು** ಕಳೆದರೆ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ: **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್** (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಪೀಕರ್/ಉಪಸಭಾಪತಿ).
- ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ **3 ಬಾರಿ**: ವರದಕ್ಷಿಣೆ ನಿಷೇಧ (1961), ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವಾ ಆಯೋಗ ರದ್ದು (1978), POTA (2002).

QUICK POINTS

- ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ: **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೆ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ**; ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೂ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.
- ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ **ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತಚಲಾಯಿಸಿದವರ ಬಹುಮತ**ದಿಂದ.

DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ವಿಧೇಯಕಗಳು

ವಿಧಿ 110

ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

- ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವುದು/ರದ್ದು/ಮನ್ನಾ/ಬದಲಾವಣೆ/ನಿಯಂತ್ರಣ; ಸರ್ಕಾರದ **ಸಾಲ** ನಿಯಂತ್ರಣ.
- ಭಾರತದ **ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ / ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ**ಯ ಪಾಲನೆ; ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ **ವಿನಿಯೋಗ**.
- ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚದ ಘೋಷಣೆ; ಲೆಕ್ಕದ ಮೇಲಿನ ಸ್ವೀಕೃತಿ; **ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ** — ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಸೂದೆ.

ವಿಧಿ 117

ಹಣಕಾಸು ವಿಧೇಯಕ I ಮತ್ತು II

- **ವಿಧೇಯಕ I (117(1)):** ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯಂತಹ ವಿಷಯ + ಇತರ ವಿಷಯ; ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಂಡನೆ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು** ಅಗತ್ಯ; ರಾಜ್ಯಸಭೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ/ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬಹುದು.
- **ವಿಧೇಯಕ II (117(3)):** ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ವೆಚ್ಚವಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆ; ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಧಾನ, ಆದರೆ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು ಅಗತ್ಯ.

EXAM TRAP — ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ

ಯಾವುದಾದರೂ ಮಸೂದೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅಂತಿಮ** — ಅದನ್ನು ಯಾವ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣವಿಲ್ಲದೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆ (ವಿಧಿ 368) ಮತ್ತು ಮಸೂದೆ → ಕಾಯ್ದೆ

ವಿಧಿ 368

ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನ

- ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ **ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ** ಅಗತ್ಯ: ಸದನದ **ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ** + ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತಚಲಾಯಿಸಿದವರ **2/3 ಬಹುಮತ**.
- ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ **ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಅನುಮೋದನೆ** ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಅಗತ್ಯ.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವ ಅನುಮತಿ ಬೇಡ**; ಅಂಕಿತ ನೀಡಲೇಬೇಕು (24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971).

◆ ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದೆಯಾಗುವ ಹರಿವು

1. **ಮಂಡನೆ (ಪ್ರಥಮ ಓದು)**
   ಸದನದಲ್ಲಿ ಮಸೂದೆ ಮಂಡನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆ.
2. **ದ್ವಿತೀಯ ಓದು**
   ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆ; ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಸಮಿತಿಗೆ ರವಾನೆ.
3. **ತೃತೀಯ ಓದು**
   ಅಂತಿಮ ಮತದಾನ — ಸದನದ ಅಂಗೀಕಾರ.
4. **ಇನ್ನೊಂದು ಸದನ**
   ಅದೇ ಮೂರು ಹಂತಗಳು; ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ.
5. **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತ (ವಿಧಿ 111)**
   ಅಂಕಿತ / ತಡೆಹಿಡಿಯುವಿಕೆ / ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಿಕೆ (ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ).

EXAM TRAP

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ **ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವಿಲ್ಲ** — ವಿಧಿ 108 ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ — ವಿಧಿ 110ರ 7 ಅಂಶಗಳು

ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಎಂದರೇನು?

- **ತೆರಿಗೆ:** ವಿಧಿಸುವುದು, ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವುದು, ಮನ್ನಾ ಮಾಡುವುದು, ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
- **ಸಾಲ:** ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವಿಕೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- **ನಿಧಿಗಳು:** ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿಯ ಪಾಲನೆ; ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಗೆ ಹಣ ಪಾವತಿ/ಅದರಿಂದ ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ.
- **ವಿನಿಯೋಗ:** ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹಣದ ವಿನಿಯೋಗ (appropriation).
- **ವೆಚ್ಚ:** ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚದ ಘೋಷಣೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಳ.
- **ಲೆಕ್ಕ:** ಲೆಕ್ಕದ ಮೇಲಿನ ಹಣದ ಸ್ವೀಕೃತಿ; **ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ** ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಗಳ ವಿಷಯಗಳು.

EXAM TRAP — ಸ್ಪೀಕರ್ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ

ಮಸೂದೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ**; ಈ ನಿರ್ಧಾರ **ಅಂತಿಮ** — ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಸದನ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದಂಡ/ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸುವ ಮಸೂದೆ ಮಾತ್ರ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ — ವಿಧಿ 110ರ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಬೇಕು.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವಿಧಾನ (ವಿಧಿ 109) ಮತ್ತು ಬಜೆಟ್ (ವಿಧಿ 112)

ವಿಧಿ 109

ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನ

- ಮಂಡನೆ **ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ**; ಮಂಡನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು** ಅಗತ್ಯ (ವಿಧಿ 117(1)).
- ಲೋಕಸಭಾ ಅಂಗೀಕಾರದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ — **14 ದಿನಗಳೊಳಗೆ** ಶಿಫಾರಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬೇಕು.
- ಲೋಕಸಭೆ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು **ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು**; 14 ದಿನದಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗದಿದ್ದರೆ **ಪರಿಗಣಿತ ಅಂಗೀಕಾರ** (deemed passed).

ವಿಧಿ 112

ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ (ಬಜೆಟ್)

- ಪ್ರತಿ ಹಣಕಾಸು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಅಂದಾಜು ಸ್ವೀಕೃತಿ-ವೆಚ್ಚಗಳ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ **ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಮುಂದೆ** ಮಂಡಿಸಬೇಕು.
- **ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚ (Charged):** ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ವೇತನ, SC/HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವೇತನ, CAG, ಸಭಾಪತಿ/ಸ್ಪೀಕರ್ ವೇತನ, ಸಾಲದ ಶುಲ್ಕಗಳು.
- **ಮತದ ವೆಚ್ಚ (Made):** ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆಗಳಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಮಂಡನೆ.

QUICK POINTS

- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ: LS ಮಾತ್ರ ಮಂಡನೆ; RS ಗೆ **14 ದಿನ**.
- ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚ **ಮತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ**; ಚರ್ಚೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಬಜೆಟ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಂತಗಳು

1. **ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ**
   ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರಿಂದ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ ಮಂಡನೆ.
2. **ಸಾಮಾನ್ಯ ಚರ್ಚೆ**
   ಬಜೆಟ್‌ನ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಚರ್ಚೆ; ಮತದಾನವಿಲ್ಲ.
3. **ಇಲಾಖಾ ಸಮಿತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ**
   ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆ.
4. **ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆಗಳ ಮತದಾನ**
   ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮತದಾನ; ಕಟ್ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ.
5. **ವಿನಿಯೋಗ ಮಸೂದೆ (ವಿಧಿ 114)**
   ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹಣ ಹಿಂಪಡೆಯಲು ಕಾನೂನು ಅಧಿಕಾರ.
6. **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ**
   ತೆರಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳಿಗೆ ಕಾನೂನು ರೂಪ (ವಿಧಿ 265 — ಕಾನೂನಿಲ್ಲದೆ ತೆರಿಗೆಯಿಲ್ಲ).

ಕಟ್ ನಿರ್ಣಯ + ಗಿಲೋಟಿನ್

- **ಪಾಲಿಸಿ ಕಟ್:** ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು 1 ರೂ.ಗೆ ಇಳಿಕೆ — ನೀತಿಯ ಅಸಮ್ಮತಿ. **ಆರ್ಥಿಕ ಕಟ್:** ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತ — ಉಳಿತಾಯ. **ಟೋಕನ್ ಕಟ್:** 100 ರೂ. — ಕುಂದುಕೊರತೆ.
- **ಗಿಲೋಟಿನ್:** ಕೊನೆಯ ದಿನ ಬಾಕಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮತಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿವೇಶನಗಳು (Sessions) — ವಿಧಿ 85

ಮೂರು ಅಧಿವೇಶನಗಳು

ವಾರ್ಷಿಕ ಅಧಿವೇಶನ ಚಕ್ರ

- **ಬಜೆಟ್ ಅಧಿವೇಶನ** (ಫೆಬ್ರವರಿ–ಮೇ) — ಅತಿ ದೀರ್ಘ; ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ ಮತ್ತು ಅಂಗೀಕಾರ.
- **ಮಾನ್ಸೂನ್ ಅಧಿವೇಶನ** (ಜುಲೈ–ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್); **ಚಳಿಗಾಲದ ಅಧಿವೇಶನ** (ನವೆಂಬರ್–ಡಿಸೆಂಬರ್).
- ವಿಧಿ 85: ಒಂದು ಅಧಿವೇಶನದ ಕೊನೆಯ ಸಭೆಗೂ ಮುಂದಿನ ಅಧಿವೇಶನದ ಮೊದಲ ಸಭೆಗೂ **6 ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರ** ಇರಬಾರದು.

ಪರಿಭಾಷೆ

ಮುಂದೂಡಿಕೆ vs ಸತ್ರಾವಸಾನ vs ವಿಸರ್ಜನೆ

- **ಮುಂದೂಡಿಕೆ (Adjournment):** ಸಭೆಯನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಗೆ ಮುಂದೂಡುವುದು — ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- **ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮುಂದೂಡಿಕೆ (Sine die):** ದಿನ ನಿಗದಿಪಡಿಸದೆ ಮುಂದೂಡುವುದು.
- **ಸತ್ರಾವಸಾನ (Prorogation):** ಅಧಿವೇಶನದ ಸಮಾಪ್ತಿ — **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ಮಸೂದೆಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- **ವಿಸರ್ಜನೆ (Dissolution):** ಲೋಕಸಭೆಯ ಅಂತ್ಯ — **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ಬಾಕಿ ಮಸೂದೆಗಳು ವ್ಯರ್ಥ.

QUICK POINTS

- ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವವರು: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** (ವಿಧಿ 85).
- ಕೋರಂ: ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ **1/10** (ವಿಧಿ 100).

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿ (Question Hour)

3 ವಿಧಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

- **ನಕ್ಷತ್ರ ಚಿಹ್ನಿತ (Starred): ಮೌಖಿಕ** ಉತ್ತರ; ಪೂರಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ; ನಕ್ಷತ್ರ (*) ಗುರುತು.
- **ನಕ್ಷತ್ರರಹಿತ (Unstarred): ಲಿಖಿತ** ಉತ್ತರ; ಪೂರಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಲ್ಲ.
- **ಅಲ್ಪ ಸೂಚನೆ (Short Notice): 10 ದಿನಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ** ಸೂಚನೆ; ತುರ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯ; ಮೌಖಿಕ ಉತ್ತರ.

ಶೂನ್ಯ ವೇಳೆ + ನಿರ್ಣಯ

Zero Hour ಮತ್ತು ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ

- **ಶೂನ್ಯ ವೇಳೆ:** ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿಯ ನಂತರ; **ಭಾರತೀಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ (1962)**; ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ; ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪ.
- **ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ:** ವಿಧಿ 75(3)ರ ಆಧಾರ — ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ; **ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ**; ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ **50 ಸದಸ್ಯರ** ಬೆಂಬಲ ಅಗತ್ಯ.

QUICK POINTS

- ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿ = ಸಭೆಯ **ಮೊದಲ ಗಂಟೆ**.
- ಖಂಡನಾ ನಿರ್ಣಯ (Censure): ಕಾರಣ ನೀಡಬೇಕು; ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ತೀವ್ರ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಗಳು (Parliamentary Committees)

ಹಣಕಾಸು ಸಮಿತಿಗಳು

ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸಮಿತಿಗಳು

- **ಲೋಕ ಲೆಕ್ಕ ಸಮಿತಿ (PAC):** 1921ರಿಂದ; **22 ಸದಸ್ಯರು (15 LS + 7 RS)**; ಅಧ್ಯಕ್ಷರು **1967ರಿಂದ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರು**; CAG ವರದಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ.
- **ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿ (Estimates): 30 ಸದಸ್ಯರು — ಎಲ್ಲರೂ ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದ**; ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದವರು; "ನಿರಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಿತಿ".
- **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಸಮಿತಿ:** 1964 (ಕೃಷ್ಣ ಮೆನನ್ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸು); **22 ಸದಸ್ಯರು (15 LS + 7 RS)**.

ವಿಧಿ 105

ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು (Privileges)

- ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ **ಭಾಷಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ** (ಇತರ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು); ಸದನದ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ **ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ರಕ್ಷಣೆ**.
- ಇತರ ಸವಲತ್ತುಗಳು: ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವವರೆಗೆ — ಆರಂಭದಲ್ಲಿ **ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್**ನ ಸವಲತ್ತುಗಳೇ ಅನ್ವಯ.
- ವಿಧಿ **122**: ಕಾರ್ಯವಿಧಾನದ ಅಕ್ರಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗದು.

QUICK POINTS

- PAC: 22 (15+7), ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ; Estimates: 30 (ಎಲ್ಲಾ LS).
- ಸವಲತ್ತುಗಳು = ವಿಧಿ **105**; ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಿಷೇಧ = ವಿಧಿ **122**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision) — ಅಧ್ಯಾಯ 9

QUICK REVISION — ಸಂಸತ್ತು

- ಸಂಸತ್ತು = ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ + ರಾಜ್ಯಸಭಾ + ಲೋಕಸಭಾ (**ವಿಧಿ 79**); ವಿಧಿಗಳು **79–122**.
- ಲೋಕಸಭೆ: ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಗರಿಷ್ಠ **550** (104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2020ಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ 552); ಪ್ರಸ್ತುತ ಸದಸ್ಯರು **543**; ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ**.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆ: ಗರಿಷ್ಠ **250** (238+12), ಪ್ರಸ್ತುತ **245**; ಶಾಶ್ವತ ಸದನ; 1/3 ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಿವೃತ್ತಿ.
- ಅರ್ಹತೆ **ವಿಧಿ 84** (25/30 ವರ್ಷ); ಅನರ್ಹತೆ **ವಿಧಿ 102**; ಪಕ್ಷಾಂತರ = **10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** (1985).
- ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ **ವಿಧಿ 108** — ಹಣಕಾಸು + ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಇಲ್ಲ; 3 ಬಾರಿ (1961, 1978, 2002).
- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ: ವಿಧಿ **110** ವ್ಯಾಖ್ಯೆ; ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ; ವಿಧಿ **109** — LS ಮಾತ್ರ, RS ಗೆ 14 ದಿನ.
- ಬಜೆಟ್ = ವಿಧಿ **112**; ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚ ಮತಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಕೋರಂ **1/10**.
- PAC 22 (15+7); Estimates 30 (ಎಲ್ಲಾ LS); ಸವಲತ್ತು = ವಿಧಿ **105**; ಅವಿಶ್ವಾಸ = LS ಮಾತ್ರ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 1–10)

1. ವಿಧಿ 79ರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದ ಸಂಸತ್ತು ಯಾವ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ?

A) ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮಾತ್ರ B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಲೋಕಸಭೆ ಮಾತ್ರ D) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 79: ಸಂಸತ್ತು = ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ + ರಾಜ್ಯಸಭಾ + ಲೋಕಸಭಾ.

2. ಲೋಕಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 543 B) 545 C) 550 D) 552

ಉತ್ತರ: C. 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020)ರ ನಂತರ ವಿಧಿ 81ರ ಪ್ರಕಾರ ಗರಿಷ್ಠ 550; ಅದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನದೊಂದಿಗೆ 552 ಇತ್ತು.

3. ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಸಮುದಾಯದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020) D) 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: C. 104ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020) ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ಮೀಸಲಾತಿ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು.

4. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ನಿವೃತ್ತಿ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು?

A) ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 1/4 ನಿವೃತ್ತಿ B) ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1/3 ನಿವೃತ್ತಿ C) ಪ್ರತಿ 3 ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1/2 ನಿವೃತ್ತಿ D) 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ಣ ನಿವೃತ್ತಿ

ಉತ್ತರ: B. ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಶಾಶ್ವತ ಸದನ; ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ 1/3 ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

5. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ವಿಸರ್ಜಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. II. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಶಾಶ್ವತ ಸದನ; ಲೋಕಸಭೆಯ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ (ವಿಧಿ 83).

6. ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ (ವಿಧಿ 108) ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಯಾವುದು ಸರಿ?

A) ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ B) ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ C) ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಬದಲಿಗೆ ಸ್ಪೀಕರ್ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 108 ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

7. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ. ಕಾರಣ (R): ಸ್ಪೀಕರ್ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) ಎರಡೂ ಸರಿ ಆದರೆ R ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ; ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅಂತಿಮ ಎಂಬುದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ನಿಯಮ.

8. ಸಂಸತ್ತಿನ ಕೋರಂ (quorum) ಎಷ್ಟು?

A) 1/5 B) 1/4 C) 1/10 D) 1/3

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 100ರ ಪ್ರಕಾರ ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/10 ಕೋರಂ.

9. ವಿಧಿ 110ರ ಪ್ರಕಾರ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬಾರದ ವಿಷಯ ಯಾವುದು?

A) ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವುದು B) ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ವಿನಿಯೋಗ C) ದಂಡ/ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ D) ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಲ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಉತ್ತರ: C. ಕೇವಲ ದಂಡ/ಶುಲ್ಕ ವಿಧಿಸುವ ಮಸೂದೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ — ವಿಧಿ 110ರ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಬೇಕು.

10. ಪಕ್ಷಾಂತರದ ಆಧಾರದ ಅನರ್ಹತೆಯ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಯಾರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (ಸ್ಪೀಕರ್/ಸಭಾಪತಿ) C) ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ D) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್

ಉತ್ತರ: B. 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸದನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ (ಕಿಹೋಟೋ ಹೊಲೋಹನ್, 1992).

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 11–20)

11. ವಿಧಿ 102ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ಆಧಾರವಲ್ಲದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ B) ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದ ದಿವಾಳಿ C) 60 ದಿನ ಗೈರುಹಾಜರಿ D) ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ

ಉತ್ತರ: C. 60 ದಿನ ಗೈರುಹಾಜರಿ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿಗೆ (ವಿಧಿ 101) ಕಾರಣ; ವಿಧಿ 102ರ ಅನರ್ಹತೆಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

12. ಲೋಕ ಲೆಕ್ಕ ಸಮಿತಿಯ (PAC) ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಯಾವುದು?

A) 1967ರಿಂದ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು B) ಯಾವಾಗಲೂ ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದವರೇ C) ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರೇ D) ಸ್ಪೀಕರ್ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ

ಉತ್ತರ: A. 1967ರಿಂದ PAC ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಿಂದ — ಸಂಪ್ರದಾಯ; ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ 22 ಸದಸ್ಯರು (15 LS + 7 RS).

13. ವಿಧಿ 249ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬಹುಮತ?

A) ಸರಳ ಬಹುಮತ B) 2/3 ಬಹುಮತ C) ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ D) 3/4 ಬಹುಮತ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 249 ಮತ್ತು 312 ಎರಡಕ್ಕೂ ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತಚಲಾಯಿಸಿದವರ 2/3 ಬಹುಮತ ಅಗತ್ಯ.

14. ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ (Estimates Committee) ವಿಶೇಷತೆ ಏನು?

A) 22 ಸದಸ್ಯರು B) ಎಲ್ಲಾ 30 ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದಲೇ C) ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಿಂದ D) 1964ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ

ಉತ್ತರ: B. ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ 30 ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದಲೇ; "ನಿರಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಿತಿ" ಎಂದೂ ಹೆಸರು.

15. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮಂಡಿಸಬಹುದಾದ ಸದನ ಯಾವುದು?

A) ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮಾತ್ರ B) ಲೋಕಸಭೆ ಮಾತ್ರ C) ಎರಡೂ ಸದನಗಳು D) ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ

ಉತ್ತರ: B. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ (ವಿಧಿ 75(3)); ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

16. ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು?

A) 25 ವರ್ಷ B) 30 ವರ್ಷ C) 35 ವರ್ಷ D) 21 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 84: ಲೋಕಸಭೆಗೆ 25, ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ 30 ವರ್ಷ ಕನಿಷ್ಠ.

17. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ಶೂನ್ಯ ವೇಳೆ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿಲ್ಲ. II. ಶೂನ್ಯ ವೇಳೆ 1962ರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಶೂನ್ಯ ವೇಳೆ ಭಾರತೀಯ ಆವಿಷ್ಕಾರ (1962); ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ — ಎರಡೂ ಸತ್ಯ.

18. ವಿಧಿ 112ರ "ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚ" (charged expenditure) ಕುರಿತು ಯಾವುದು ಸರಿ?

A) ಲೋಕಸಭೆಯ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ B) ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ; ಚರ್ಚೆ ಮಾತ್ರ C) ರಾಜ್ಯಸಭೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅನುಮತಿ ಬೇಡ

ಉತ್ತರ: B. ಶುಲ್ಕದ ವೆಚ್ಚ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ; ಚರ್ಚೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವಕಾಶ.

19. ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಯಾರು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ C) ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ D) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 108ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

20. ವಿಧಿ 105 ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದಕ್ಕೆ?

A) ಸದಸ್ಯರ ವೇತನ B) ಸಂಸದೀಯ ಸವಲತ್ತುಗಳು C) ಅಧಿವೇಶನಗಳ ಅವಧಿ D) ಸಮಿತಿಗಳ ರಚನೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 105 ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದನಗಳು, ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳ ಅಧಿಕಾರ, ಸವಲತ್ತು ಮತ್ತು ವಿನಾಯಿತಿಗಳ ಕುರಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ 10 • ಪರಿಚಯ

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ (Supreme Court & Judiciary) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಚನೆ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನೇಮಕಾತಿ, ಅದರ ವಿಶಾಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ, ರಿಟ್‌ಗಳು, PIL ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Integrated Judiciary)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಏಕೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಎಂದರೇನು?

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಒಂದೇ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** ಇದೆ — ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್, ಕೆಳಗೆ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು.
- ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳೆರಡನ್ನೂ **ಇದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು** ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ; ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಫೆಡರಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಲ್ಲ.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ತೀರ್ಪುಗಳು ದೇಶದ **ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೂ ಬದ್ಧ** (ವಿಧಿ 141).

ಹೋಲಿಕೆ

ಭಾರತ vs ಅಮೆರಿಕ

- **ಅಮೆರಿಕ:** ದ್ವಂದ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Dual System) — ಫೆಡರಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ.
- **ಭಾರತ:** ಏಕೀಕೃತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ — ಒಂದೇ ಶ್ರೇಣಿ; ಇದು **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತೆಯನ್ನು** ಬಲಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಂಶ: ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ **ಒಕ್ಕೂಟ ಲಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ**ವಾದ ಏಕಾತ್ಮಕ ಅಂಶ.

QUICK POINTS

- ಭಾರತ: **ಏಕೀಕೃತ** ನ್ಯಾಯಾಂಗ; ಅಮೆರಿಕ: **ದ್ವಂದ್ವ** ನ್ಯಾಯಾಂಗ.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧ — **ವಿಧಿ 141**.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: ಭಾಗ V, ವಿಧಿ **124–147**.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಶ್ರೇಣಿ (Hierarchy of Courts)

ಮಟ್ಟ 1 — ಶಿಖರ

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ (Supreme Court)

- ಭಾರತದ **ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯ**; ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪೀಠ.
- ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ V, ವಿಧಿ 124–147**ರಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ.
- ಸ್ಥಾಪನೆ: **26 ಜನವರಿ 1950** (ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯ ದಿನ).

ಮಟ್ಟ 2 — ರಾಜ್ಯ

ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು (High Courts)

- ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ (ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ) ಒಂದು ಹೈಕೋರ್ಟ್; **ಭಾಗ VI, ವಿಧಿ 214–231**.
- ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು: **ಕಲ್ಕತ್ತಾ, ಬಾಂಬೆ, ಮದ್ರಾಸ್ — 1862**.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು: **62 ವರ್ಷ**.

ಮಟ್ಟ 3 — ಜಿಲ್ಲಾ

ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು (Subordinate Courts)

- **ಭಾಗ VI, ವಿಧಿ 233–237**ರಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆ; ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕ — ವಿಧಿ 233.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ **ಅಧೀನದಲ್ಲಿ** ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ

◆ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

ಸಿವಿಲ್ ಪಕ್ಷ

ದಾವಾ (Civil) ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು

- **ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ (District Judge)** — ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ.
- ಕೆಳಗೆ: ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ (ಹಿರಿಯ/ಕಿರಿಯ ವಿಭಾಗ).
- ನೇಮಕ: ವಿಧಿ **233** — ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ, ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸಮಾಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ.

ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪಕ್ಷ

ಅಪರಾಧ (Criminal) ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು

- **ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ (Sessions Judge)** — ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ.
- ಕೆಳಗೆ: ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿ (CJM), ಪ್ರಥಮ/ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಗಳು.
- ಗಂಭೀರ ಅಪರಾಧಗಳ (ಮರಣದಂಡನೆ ಸಹಿತ) ವಿಚಾರಣೆ ಸೆಷನ್ಸ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ.

ವಿಶೇಷ

ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು (Tribunals)

- **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1976**ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ **323A** (ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ) ಮತ್ತು **323B** (ಇತರ).
- ಉದಾ: ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ (CAT), ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಮೇಲ್ಮನವಿ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ.

QUICK POINTS

- ಶ್ರೇಣಿ: ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ → ಹೈಕೋರ್ಟ್ → ಜಿಲ್ಲಾ/ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು.
- ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕ: ವಿಧಿ **233**.
- ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ: ವಿಧಿ **323A/323B** (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಚನೆ (Composition)

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ

ಭಾಗ V, ವಿಧಿ 124–147

- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಚನೆ, ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು **ಭಾಗ Vರ ವಿಧಿ 124–147** ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.
- ಸ್ಥಾಪನೆ: **26 ಜನವರಿ 1950** — ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯಾದ ದಿನವೇ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
- ಮೂಲತಃ **ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ + 7 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು = 8** ಮಂದಿ ಇದ್ದರು (1950).

ಅರ್ಹತೆ — ವಿಧಿ 124(3)

ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆಗಳು

- ಭಾರತದ **ಪ್ರಜೆ**ಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಕನಿಷ್ಠ **5 ವರ್ಷ** ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ **ಅಥವಾ** ಕನಿಷ್ಠ **10 ವರ್ಷ** ಹೈಕೋರ್ಟ್ ವಕೀಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರಬೇಕು.
- **ಅಥವಾ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ **ವಿಶಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ (Distinguished Jurist)**ರಾಗಿರಬೇಕು.

QUICK POINTS

- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: ಭಾಗ V, ವಿಧಿ **124–147**; ಸ್ಥಾಪನೆ **1950**.
- ಅರ್ಹತೆ: ಪ್ರಜೆ + 5 ವರ್ಷ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ / 10 ವರ್ಷ ವಕೀಲ / ವಿಶಿಷ್ಟ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ.
- **ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸಿನ ಷರತ್ತು ಇಲ್ಲ** — ಪರೀಕ್ಷಾ ಬೋನು!

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನೇಮಕಾತಿ — ಕೊಲೀಜಿಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Collegium System)

ವಿಧಿ 124(2)

ನೇಮಕಾತಿಯ ವಿಧಾನ

- ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ — ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ **ಸಮಾಲೋಚನೆ**ಯೊಂದಿಗೆ.
- "ಸಮಾಲೋಚನೆ"ಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯವೇ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿತು — ಇಲ್ಲಿಂದ ಕೊಲೀಜಿಯಂ ಹುಟ್ಟಿತು.

1. **ಪ್ರಥಮ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1981)**
   S.P. ಗುಪ್ತಾ ಪ್ರಕರಣ — "ಸಮಾಲೋಚನೆ" ಎಂದರೆ "ಒಪ್ಪಿಗೆ" ಅಲ್ಲ; ಕಾರ್ಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ.
2. **ದ್ವಿತೀಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1993)**
   ತೀರ್ಪು ರದ್ದು — "ಸಮಾಲೋಚನೆ" = "ಒಪ್ಪಿಗೆ"; **ಕೊಲೀಜಿಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** ಜನ್ಮ.
3. **ತೃತೀಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1998)**
   ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖದ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ — ಕೊಲೀಜಿಯಂ = **CJI + 4 ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು**.
4. **NJAC — 99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2014)**
   ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನೇಮಕಾತಿ ಆಯೋಗ ರಚನೆ; **2015ರಲ್ಲಿ 4:1 ಬಹುಮತದಿಂದ** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು.

ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ

- NJAC ರದ್ದಾದ ನಂತರ **ಕೊಲೀಜಿಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ** ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.
- ಕೊಲೀಜಿಯಂ ಶಿಫಾರಸು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬದ್ಧವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ, ಪದಚ್ಯುತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು

ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ

ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು — 65 ವರ್ಷ

- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು **65 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ — ವಿಧಿ 124(2).
- ಹೋಲಿಕೆ: ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು **62 ವರ್ಷ** — ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ.
- ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ** ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

ಪದಚ್ಯುತಿ — ವಿಧಿ 124(4)

ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ವಿಧಾನ

- ಕೇವಲ **ಸಾಬೀತಾದ ದುರ್ನಡತೆ (Proved Misbehaviour)** ಅಥವಾ **ಅಸಮರ್ಥತೆ (Incapacity)** ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ — ಸಂಸತ್ತಿನ **ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ**ದ (ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ + ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ 2/3) ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರ, **ಅದೇ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ**.
- ಉದಾ: ನ್ಯಾ. ವಿ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ವಿರುದ್ಧದ ನಿರ್ಣಯ (1993) ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು

ವಿಧಿ 125

- ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು **ಸಂಸತ್ತು** ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.
- ನೇಮಕಾತಿಯ ನಂತರ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗೆ **ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗುವಂತೆ** ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

EXAM TRAP — ಪದಚ್ಯುತಿ vs ರಾಜೀನಾಮೆ

ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯ + ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ ಬೇಕು; ರಾಜೀನಾಮೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಪತ್ರ ಸಾಕು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯೂ ವಿಧಿ 124(4)ರ ಅಡಿ ಪದಚ್ಯುತಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Jurisdiction)

ಅವಲೋಕನ

ಆರು ಬಗೆಯ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

- ಮೂಲ (Original) — ವಿಧಿ **131**
- ರಿಟ್ (Writ) — ವಿಧಿ **32**
- ಮೇಲ್ಮನವಿ (Appellate) — ವಿಧಿ **132–134A**
- ಸಲಹಾ (Advisory) — ವಿಧಿ **143**
- ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court of Record) — ವಿಧಿ **129**
- ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ (Special Leave) — ವಿಧಿ **136**

ವಿಧಿ 131

ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Original Jurisdiction)

- **ವಿಶೇಷ (Exclusive)** — ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಕೇಂದ್ರ vs ರಾಜ್ಯ(ಗಳು); ರಾಜ್ಯ vs ರಾಜ್ಯ — **ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಿನ** ವಿವಾದಗಳಾಗಿರಬೇಕು.
- ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಜಲವಿವಾದ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳು **ಹೊರತು**.

QUICK POINTS

- ಮೂಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿ: **ವಿಶೇಷ**; ವಿಧಿ **131**.
- ಕೇಂದ್ರ–ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ–ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳು ಮಾತ್ರ.

DIGITAL CYBER

ವಿಧಿ 32

ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Writ Jurisdiction)

- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ **5 ರಿಟ್**ಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
- ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿಧಿ 32ನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ **"ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ" (Heart and Soul)** ಎಂದರು.
- ವಿಧಿ 32 ಸ್ವತಃ ಒಂದು **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು** — ಇದನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದಲೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ (ಮೂಲ ರಚನೆ).

ವಿಧಿ 132–134A

ಮೇಲ್ಮನವಿ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Appellate Jurisdiction)

- **ವಿಧಿ 132:** ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುವ ಸಿವಿಲ್/ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕರಣಗಳು.
- **ವಿಧಿ 133:** ಸಿವಿಲ್ ಪ್ರಕರಣಗಳು — ಹೈಕೋರ್ಟ್ **ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ (Certificate)** ನೀಡಬೇಕು.
- **ವಿಧಿ 134:** ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕರಣಗಳು (ಮರಣದಂಡನೆ ಪ್ರಕರಣಗಳು ಸೇರಿ).
- **ವಿಧಿ 134A:** ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಜಿ — ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೂ ನೀಡಬಹುದು.

ವಿಧಿ 136

ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ ಮೇಲ್ಮನವಿ (Special Leave Petition)

- ಭಾರತದ **ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯ/ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ** ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ ನೀಡಬಹುದು.
- ಸಂಪೂರ್ಣ **ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ (Discretionary)** — ಹಕ್ಕಾಗಿ ಕೋರುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಗಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ **ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 10
ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ

ವಿಧಿ 143

ಸಲಹಾ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Advisory Jurisdiction)

- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವದ ಕಾನೂನು/ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಬಗ್ಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳಬಹುದು.
- ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡುವುದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ **ಕಡ್ಡಾಯವಲ್ಲ** — ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದು (ಉದಾ: ಅಯೋಧ್ಯೆ ಉಲ್ಲೇಖ, 1993).
- ಮೊದಲ ಉಲ್ಲೇಖ: **ಕೇರಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಸೂದೆ ಪ್ರಕರಣ, 1957**.

ವಿಧಿ 129

ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court of Record)

- ತೀರ್ಪುಗಳು **ಶಾಶ್ವತ ದಾಖಲೆ** — ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಮೌಲ್ಯ ಹೊಂದಿವೆ; ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧ.
- **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ (Contempt)**ಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ.

QUICK POINTS — ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕೋಷ್ಟಕ

- **131** ಮೂಲ (ವಿಶೇಷ) | **32** ರಿಟ್ | **132–134A** ಮೇಲ್ಮನವಿ
- **143** ಸಲಹಾ (ಐಚ್ಛಿಕ) | **129** ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ | **136** ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ
- ವಿಧಿ 32 = "ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ" — **ಅಂಬೇಡ್ಕರ್**.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ (Judicial Review)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಎಂದರೇನು?

- ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಕ್ರಮಗಳು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ **ವಿರುದ್ಧವಾಗಿವೆಯೇ** ಎಂದು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ವಿರುದ್ಧವಾದರೆ **ರದ್ದುಪಡಿಸುವ** ಅಧಿಕಾರ.
- ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ "Judicial Review" ಪದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವಿಧಿ **13, 32, 226, 141, 144**ರಿಂದ ಇದು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ.
- ವ್ಯಾಪ್ತಿ: ಸಂವಿಧಾನ **ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು**, ಸಂಸತ್ತು/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ ಕಾನೂನುಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಆದೇಶಗಳು.

ಸಿದ್ಧಾಂತ

ವಿಧಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ vs ನ್ಯಾಯಯುತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಭಾರತ: **"Procedure Established by Law"** (ವಿಧಿ 21) — ಸಂಸತ್ತು ವಿಧಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಾಕು.
- ಅಮೆರಿಕ: **"Due Process of Law"** — ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನ್ಯಾಯಯುತವೂ ಆಗಿರಬೇಕು.
- ಎ.ಕೆ. ಗೋಪಾಲನ್ ಪ್ರಕರಣ (1950): ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ "ವಿಧಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ" ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

ಬೆಳವಣಿಗೆ

ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣ (1978)

- ವಿಧಿ 21ರ "ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ"ಯು **ನ್ಯಾಯಯುತ, ಸಮಂಜಸ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತ**ವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ತೀರ್ಪು.
- ಇದರಿಂದ ಭಾರತದ ಪರಿಶೀಲನೆ **ಡ್ಯೂ ಪ್ರಾಸೆಸ್ ಮಾದರಿಯತ್ತ** ಸರಿಯಿತು.
- ವಿಧಿ 14, 19, 21ರ **ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋಣ (Golden Triangle)** ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹುಟ್ಟಿತು.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳು

ತೀರ್ಪುಗಳ ಸರಣಿ

ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ — ಮೂರು ಹಂತಗಳು

- **ಶಂಕರೀ ಪ್ರಸಾದ್ (1951):** ವಿಧಿ 368ರ ಅಡಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು **ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಬಹುದು**.
- **ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967):** ತೀರ್ಪು ತಿರುವು — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ **ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ**.
- **ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973):** ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು** ನಾಶಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮಿತಿಗಳು

ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲೆಗಳು

- ನ್ಯಾಯಾಲಯ **ನೀತಿಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು** (policy wisdom) ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ — ಕೇವಲ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು.
- ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Political Questions) ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ **ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ**.
- ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಅಧಿಕಾರವೇ ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯ** ಭಾಗ (ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್, 1980).

QUICK POINTS

- ಪರಿಶೀಲನೆ ಹೊಮ್ಮುವುದು: ವಿಧಿ **13, 32, 226, 141**.
- ಗೋಪಾಲನ್ (1950) → ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿ (1978): ವಿಧಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಡೆ.
- ಶಂಕರೀ ಪ್ರಸಾದ್ → ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ → ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ — ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ವಿಕಾಸ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (Independence of Judiciary)

ರಕ್ಷಣೆಗಳು 1

ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಆಧಾರಗಳು

- **ಹುದ್ದೆಯ ಭದ್ರತೆ:** ಪದಚ್ಯುತಿ ಕೇವಲ ವಿಧಿ 124(4)ರ ಕಠಿಣ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರ.
- **ನಿಗದಿತ ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು:** ವಿಧಿ 125 — ನೇಮಕಾತಿ ನಂತರ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ.
- **ಭಾರಿತ ವೆಚ್ಚ:** ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳು ಭಾರತದ **ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರಿತ** (ವಿಧಿ 112) — ಮತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ರಕ್ಷಣೆಗಳು 2

ವರ್ತನೆ ಚರ್ಚೆ ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ಇತರ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

- ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ **ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಿಷಿದ್ಧ** — ವಿಧಿ 121 (ಪದಚ್ಯುತಿ ನಿರ್ಣಯದ ಸಂದರ್ಭ ಹೊರತು).
- **ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿ:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ತನ್ನದೇ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ — ವಿಧಿ 146.
- **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿಂದನೆ**ಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ — ವಿಧಿ 129.

EXAM TRAP — ಭಾರಿತ vs ಮತದಾನ ವೆಚ್ಚ

"Charged Expenditure" (ಭಾರಿತ ವೆಚ್ಚ) ಸಂಸತ್ತಿನ ಮತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ — ಕೇವಲ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅವಕಾಶ. "Made/Voted Expenditure" ಕ್ಕೆ ಮತದಾನ ಅಗತ್ಯ. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವೇತನ = ಭಾರಿತ ವೆಚ್ಚ.

QUICK POINTS

- ವರ್ತನೆ ಚರ್ಚೆ ನಿಷೇಧ: ವಿಧಿ **121** (ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್), ವಿಧಿ **211** (ಹೈಕೋರ್ಟ್).
- ಸಿಬ್ಬಂದಿ: ವಿಧಿ **146**; ವೇತನ: ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ **ಭಾರಿತ**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಿಟ್‌ಗಳು — ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ (Writs in Detail)

ರಿಟ್ 1

ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ (Habeas Corpus)

- ಅರ್ಥ: **"ದೇಹವನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸಿ"** — ಅಕ್ರಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ.
- **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ** — ಇಬ್ಬರ ವಿರುದ್ಧವೂ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ (1975–77) ಇದರ ಅಮಾನತು — ADM ಜಬಲ್‌ಪುರ್ (1976); ಈಗ ವಿಧಿ **20 ಮತ್ತು 21**ನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978).

ರಿಟ್ 2

ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ (Mandamus)

- ಅರ್ಥ: **"ನಾವು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತೇವೆ"** — ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಆದೇಶ.
- **ಹೊರಡಿಸಲಾಗದು:** ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಸಂಸ್ಥೆ ವಿರುದ್ಧ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿರುದ್ಧ (ವಿಧಿ 361); ವಿವೇಚನಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ.
- ಕರ್ತವ್ಯ **ಕಡ್ಡಾಯ (Mandatory)**ವಾಗಿರಬೇಕು — ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದ್ದಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್: ಅಕ್ರಮ **ಬಂಧನ**; ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧವೂ ಚಲಾವಣೆ.
- ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್: ಕರ್ತವ್ಯ **ನಿರ್ವಹಣೆ**; ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧ **ಇಲ್ಲ**.

DIGITAL CYBER

ರಿಟ್ 3 ಮತ್ತು 4

ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ vs ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ

- **ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ (Prohibition):** "ನಿಷೇಧಿಸು" — ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅಧಿಕಾರ **ಮೀರುವ ಮುನ್ನ** ತಡೆಯುವುದು (ನಿರೋಧಕ).
- **ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ (Certiorari):** "ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸು" — ಈಗಾಗಲೇ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪನ್ನು **ರದ್ದುಪಡಿಸಲು** ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಪರಿಹಾರಕ).
- ಇವೆರಡೂ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ/ಅರೆ-ನ್ಯಾಯಾಂಗ** ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತ್ರ — ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ.

ರಿಟ್ 5

ಕ್ವೊ ವಾರಂಟೊ (Quo Warranto)

- ಅರ್ಥ: **"ಯಾವ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ?"** — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದವರ ವಿರುದ್ಧ.
- ವಿಶೇಷತೆ: **ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ** ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು — ಬಾಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ.
- ಹುದ್ದೆ **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ (Substantive)** ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರಬೇಕು.

ರಿಟ್	ಉದ್ದೇಶ	ವಿರುದ್ಧ
ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್	ಅಕ್ರಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ + ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್	ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಆದೇಶ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ ಮಾತ್ರ
ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್	ಮುಂಚಿತ ತಡೆ (ನಿರೋಧಕ)	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ
ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ	ತೀರ್ಪು ರದ್ದು (ಪರಿಹಾರಕ)	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ
ಕ್ವೊ ವಾರಂಟೊ	ಹುದ್ದೆಯ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಶ್ನೆ	ಹುದ್ದೆ ಅಲಂಕರಿಸಿದವರು

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿ (Public Interest Litigation — PIL)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

PIL ಎಂದರೇನು?

- ಬಡವರು/ಅಶಕ್ತರ ಪರವಾಗಿ **ಮೂರನೇ ವ್ಯಕ್ತಿ** ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ **"ಲೋಕಸ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡೈ" (Locus Standi)** ನಿಯಮ ಸಡಿಲಿಕೆ — ಬಾಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಅರ್ಜಿದಾರರಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ.
- **ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ (Epistolary Jurisdiction):** ಪತ್ರವನ್ನೇ ಅರ್ಜಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.

1. **ಹುಸೇನಾರಾ ಖಾತೂನ್ (1979)**
   ಬಿಹಾರದ ವಿಚಾರಣಾಧೀನ ಖೈದಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ — PIL ಯುಗದ **ಆರಂಭ**.

2. **ಸುನೀಲ್ ಬಾತ್ರಾ (1980)**
   ಖೈದಿಯ **ಪತ್ರವನ್ನೇ** ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಯಿತು — ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ.

3. **S.P. ಗುಪ್ತಾ (1981)**
   ಲೋಕಸ್ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡೈ ಸಡಿಲಿಕೆ — **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮನಸ್ಸಿನ** ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

4. **PUDR ಪ್ರಕರಣ (1982)**
   ಏಷ್ಯಾಡ್ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಶೋಷಣೆ — ಬಂಧಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅರ್ಜಿ ಸ್ವೀಕಾರ.

QUICK POINTS

- PIL ಜನಕರು: ನ್ಯಾ. **P.N. ಭಗವತಿ** ಮತ್ತು ನ್ಯಾ. **V.R. ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್**.
- ಖಾಸಗಿ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ PIL ಸಲ್ಲಿಸುವಂತಿಲ್ಲ; ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸಬಹುದು.

◆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ (Basic Structure Doctrine)

1973

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ (Kesavananda Bharati v. State of Kerala)

- **13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಪೀಠ — ಭಾರತದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇತಿಹಾಸದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪೀಠ.
- **7:6**ರ ಬಹುಮತದಿಂದ ತೀರ್ಪು: ಸಂಸತ್ತು ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಅದರ **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು** (Basic Structure) ನಾಶಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967) ತೀರ್ಪನ್ನು ಭಾಗಶಃ ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

ಅಂಶಗಳು

ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು (ನಂತರದ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾದವು)

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಸರ್ವೋಚ್ಚತೆ**; **ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ** (Rule of Law).
- ಅಧಿಕಾರಗಳ **ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ**; **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ**; ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- **ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ**; **ಜಾತ್ಯತೀತತೆ**; **ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳು**.
- ವ್ಯಕ್ತಿಯ **ಘನತೆ**; ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ **ತಿರುಳು**; ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ.

QUICK POINTS

- ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ: **1973**, 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು, **7:6**.
- ಸೂತ್ರ: ತಿದ್ದುಪಡಿ **ಹೌದು**, ಮೂಲ ರಚನಾ ನಾಶ **ಇಲ್ಲ**.

DIGITAL CYBER

1980

ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ (Minerva Mills v. Union of India)

- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸೇರಿಸಲಾದ ವಿಧಿ 368ರ **ಖಂಡ 4 ಮತ್ತು 5** (ಅಪರಿಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ) **ರದ್ದು**.
- ತೀರ್ಪು: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ನಡುವೆ **ಸಾಮರಸ್ಯ (Harmony)** ಇರಬೇಕು — ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- "**ಪರಿಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವೇ** ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ" — ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾತು.

1981

ವಾಮನ್ ರಾವ್ ಪ್ರಕರಣ (Waman Rao v. Union of India)

- ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿ (Ninth Schedule) ಕುರಿತ ಮಹತ್ವದ ತೀರ್ಪು.
- **24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973**ರ (ಕೇಶವಾನಂದ ತೀರ್ಪಿನ ದಿನ) **ಮುನ್ನ** ಸೇರಿಸಲಾದ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮುಂದುವರಿಕೆ.
- ಆ ದಿನದ **ನಂತರ** ಸೇರಿಸಲಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ಮೂಲ ರಚನಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

EXAM TRAP — ದಿನಾಂಕ 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973

ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕತ್ತರಿ ದಿನಾಂಕ (cut-off date) — ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ತೀರ್ಪು ಪ್ರಕಟವಾದ ದಿನ. ಈ ದಿನಾಂಕದ ಮುನ್ನ/ನಂತರ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

QUICK POINTS

- ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980): ಹಕ್ಕು-ತತ್ವಗಳ **ಸಾಮರಸ್ಯ**; ಪರಿಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವೇ ಮೂಲ ರಚನೆ.
- ವಾಮನ್ ರಾವ್ (1981): 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ **24-04-1973** ಕತ್ತರಿ ದಿನಾಂಕ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

2007

I.R. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ ಪ್ರಕರಣ (I.R. Coelho v. State of Tamil Nadu)

- **9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಪೀಠದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪು.
- 1973ರ ನಂತರ ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- ವಿಧಿ 31B **ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಾ ಕವಚವಲ್ಲ** — ಮೂಲ ರಚನಾ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಇದ್ದರೆ ರದ್ದು ಸಾಧ್ಯ.

ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪುಗಳು

ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಕರಣಗಳು

- **S.R. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994):** ಜಾತ್ಯತೀತತೆ ಮೂಲ ರಚನೆ; ವಿಧಿ 356ರ ಬಳಕೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು.
- **ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೊಹಾನ್ (1992):** 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ) ಸಿಂಧು; ಸಭಾಪತಿಯ ನಿರ್ಣಯ ಸೀಮಿತ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು.
- **L. ಚಂದ್ರಕುಮಾರ್ (1997):** ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ತೀರ್ಪು ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು — ವಿಧಿ 226/227ರ ಅಧಿಕಾರ ಮೂಲ ರಚನೆ.

QUICK POINTS — ಮೂಲ ರಚನಾ ತೀರ್ಪುಗಳ ಸರಣಿ

- **1973** ಕೇಶವಾನಂದ → **1980** ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ → **1981** ವಾಮನ್ ರಾವ್ → **2007** I.R. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ.
- ಸೂತ್ರ: **9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ≠ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆ** (1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳಿಗೆ).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 10

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ

QUICK REVISION — ಅಧ್ಯಾಯ 10

- ರಚನೆ: ಭಾಗ V, ವಿಧಿ **124–147**; ಸ್ಥಾಪನೆ **1950**; ನಿವೃತ್ತಿ **65** ವರ್ಷ; ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಿ **124(4)**.
- ನೇಮಕಾತಿ: ಕೊಲೀಜಿಯಂ — 1981 → **1993** → 1998; NJAC (99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) **2015**ರಲ್ಲಿ ರದ್ದು.
- ವ್ಯಾಪ್ತಿ: **131** ಮೂಲ | **32** ರಿಟ್ | **132–134A** ಮೇಲ್ಮನವಿ | **143** ಸಲಹಾ | **129** ದಾಖಲಾ | **136** ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ.
- ತೀರ್ಪುಗಳು: **1973** ಕೇಶವಾನಂದ → **1980** ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ → **1981** ವಾಮನ್ ರಾವ್ → **2007** I.R. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–8)

1. ಭಾರತದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1947 B) 1950 C) 1952 D) 1949

ಉತ್ತರ: B. ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯಾದ 26 ಜನವರಿ 1950ರಂದೇ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

2. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು?

A) 60 ವರ್ಷ B) 62 ವರ್ಷ C) 65 ವರ್ಷ D) 70 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 124(2)ರಂತೆ 65 ವರ್ಷ; ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ 62 ವರ್ಷ.

3. ವಿಧಿ 124(3)ರ ಅಡಿ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ಅರ್ಹತೆಯಲ್ಲ?

A) ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಾಗಿರುವುದು B) 5 ವರ್ಷ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ C) ಕನಿಷ್ಠ 40 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು D) 10 ವರ್ಷ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ವಕೀಲ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 124(3)ರಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸಿನ ಷರತ್ತೇ ಇಲ್ಲ — ಇದು ಪರೀಕ್ಷಾ ಬೋನು.

4. ಕೊಲೀಜಿಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು ಯಾವ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ?

A) ಪ್ರಥಮ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1981) B) ದ್ವಿತೀಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1993) C) ತೃತೀಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣ (1998) D) NJAC ತೀರ್ಪು (2015)

ಉತ್ತರ: B. 1993ರ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ "ಸಮಾಲೋಚನೆ" = "ಒಪ್ಪಿಗೆ" ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಕೊಲೀಜಿಯಂ ಜನ್ಮ ನೀಡಲಾಯಿತು.

5. NJAC ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) 98ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ರಚನೆ B) ಈಗಲೂ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದೆ C) ಕೇವಲ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನೇಮಕಾತಿಗೆ D) 99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2014); 2015ರಲ್ಲಿ 4:1ರಿಂದ ರದ್ದು

ಉತ್ತರ: D. 99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 2014ರಲ್ಲಿ NJAC ರಚಿಸಿತು; 2015ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ 4:1 ಬಹುಮತದಿಂದ ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು.

6. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ವಿಧಿ 131ರ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶೇಷವಾದುದು. ಕಾರಣ (R): ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮಾತ್ರ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ; ಮೂಲ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗೆ R ಕಾರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

7. ವಿಧಿ 32ನ್ನು "ಸಂವಿಧಾನದ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ" ಎಂದು ಕರೆದವರು ಯಾರು?

A) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ B) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು C) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ D) ಸರ್ದಾರ್ ಪಟೇಲ್

ಉತ್ತರ: A. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿದರು.

8. ವಿಧಿ 143ರ ಸಲಹಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕೇಳಿದರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಲೇಬೇಕು B) ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು C) ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡುವುದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಲ್ಲ D) ಸಲಹಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬದ್ಧ

ಉತ್ತರ: C. ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡುವುದು ಐಚ್ಛಿಕ — ಅಯೋಧ್ಯೆ ಉಲ್ಲೇಖ (1993)ವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನಿರಾಕರಿಸಿತ್ತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (9–20)

9. ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಕುರಿತು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: 1. ಇದು ವಿಧಿ 13, 32, 226ರಿಂದ ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. 2. ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನೀತಿಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. 3. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

A) 1 ಮಾತ್ರ B) 1 ಮತ್ತು 3 C) 2 ಮತ್ತು 3 D) 1, 2 ಮತ್ತು 3

ಉತ್ತರ: B. ಹೇಳಿಕೆ 2 ತಪ್ಪು — ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನೀತಿಯ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನಲ್ಲ, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

10. "ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋಣ" (ವಿಧಿ 14, 19, 21) ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕರಣ ಯಾವುದು?

A) ಗೋಪಾಲನ್ (1950) B) ಶಂಕರೀ ಪ್ರಸಾದ್ (1951) C) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967) D) ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿ (1978)

ಉತ್ತರ: D. ಮೇನಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಲಾಯಿತು.

11. ಅಕ್ರಮ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಹೊರಡಿಸುವ ರಿಟ್ ಯಾವುದು?

A) ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ B) ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ C) ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ D) ಕ್ವೊ ವಾರಂಟೊ

ಉತ್ತರ: B. "ದೇಹವನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸಿ" — ಅಕ್ರಮ ಬಂಧನದ ವಿರುದ್ಧದ ರಿಟ್.

12. ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ ರಿಟ್ ಅನ್ನು ಯಾರ ವಿರುದ್ಧ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ?

A) ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ B) ಪುರಸಭೆ C) ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ D) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಿಗಮ

ಉತ್ತರ: A. ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಸಂಸ್ಥೆ ವಿರುದ್ಧ ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ ಚಲಾವಣೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

13. ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ ಮತ್ತು ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

A) ಎರಡೂ ಒಂದೇ B) ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ ಸಿವಿಲ್‌ಗೆ, ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್‌ಗೆ C) ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ ನಿರೋಧಕ, ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ ಪರಿಹಾರಕ D) ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ SCಗೆ ಮಾತ್ರ

ಉತ್ತರ: C. ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್ ಅಧಿಕಾರ ಮೀರುವ ಮುನ್ನ ತಡೆಯುತ್ತದೆ; ಸರ್ಷಿಯೊರರಿ ನೀಡಿದ ತೀರ್ಪನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

14. ಕ್ವೊ ವಾರಂಟೊ ರಿಟ್‌ನ ವಿಶೇಷತೆ ಏನು?

A) ಕೇವಲ SC ಹೊರಡಿಸಬಹುದು B) ಕೇವಲ ಬಂಧನ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ C) ಕೇವಲ ಸರ್ಕಾರ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು D) ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು

ಉತ್ತರ: D. ಬಾಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕಿಲ್ಲ — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಯಾರೂ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

15. PIL ಯುಗ ಆರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ ಯಾವುದು?

A) ಹುಸೇನಾರಾ ಖಾತೂನ್ (1979) B) S.P. ಗುಪ್ತಾ (1981) C) PUDR (1982) D) ಸುನೀಲ್ ಬಾತ್ರಾ (1980)

ಉತ್ತರ: A. ಬಿಹಾರದ ವಿಚಾರಣಾಧೀನ ಖೈದಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆ — PIL ಚಳವಳಿಯ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ.

16. ಖೈದಿಯ ಪತ್ರವನ್ನೇ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ ಯಾವುದು?

A) ಹುಸೇನಾರಾ ಖಾತೂನ್ B) ಸುನೀಲ್ ಬಾತ್ರಾ (1980) C) S.P. ಗುಪ್ತಾ D) PUDR

ಉತ್ತರ: B. ಇದರಿಂದ "ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ" (Epistolary Jurisdiction) ಹುಟ್ಟಿತು.

17. ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತೀರ್ಪು ಯಾವುದು?

A) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967) B) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) C) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973) D) ವಾಮನ್ ರಾವ್ (1981)

ಉತ್ತರ: C. 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ, 7:6 ಬಹುಮತ — ತಿದ್ದುಪಡಿ ಹೌದು, ಮೂಲ ರಚನಾ ನಾಶ ಇಲ್ಲ.

18. "ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯ" ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತೀರ್ಪು ಯಾವುದು?

A) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ B) ವಾಮನ್ ರಾವ್ C) I.R. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ D) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980)

ಉತ್ತರ: D. ಒಂದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿಕೊಡುವಂತಿಲ್ಲ; ಪರಿಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವೇ ಮೂಲ ರಚನೆ.

19. ಒಂಬತ್ತನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕತ್ತರಿ ದಿನಾಂಕ (cut-off date) ಯಾವುದು?

A) 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973 B) 26 ಜನವರಿ 1950 C) 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1971 D) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949

ಉತ್ತರ: A. ವಾಮನ್ ರಾವ್ (1981) ತೀರ್ಪು — ಕೇಶವಾನಂದ ತೀರ್ಪಿನ ದಿನವೇ ಕತ್ತರಿ ದಿನಾಂಕ.

20. I.R. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ (2007) ತೀರ್ಪಿನ ಸಾರವೇನು?

A) 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ B) 1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಮೂಲ ರಚನಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ C) ವಿಧಿ 31Bನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು D) PILಗೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರಲಾಯಿತು

ಉತ್ತರ: B. 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ — ವಿಧಿ 31B ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಾ ಕವಚವಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 11 • ಪರಿಚಯ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ (Governor & Chief Minister) — ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (Part VI, Articles 153–162) ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ (Article 164) — ಇವರ ನೇಮಕ, ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

153–162	35	5
ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿಧಿಗಳು	ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು (ವರ್ಷ)	ಅವಧಿ (ವರ್ಷಗಳು)

◆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ (Constitutional Status)

Part VI

ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

- **ವಿಧಿ 153:** ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿರಬೇಕು; ಒಬ್ಬರೇ ವ್ಯಕ್ತಿ **ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳ** ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಬಹುದು (7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1956).
- **ವಿಧಿ 154:** ರಾಜ್ಯದ **ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ** ರಾಜ್ಯಪಾಲರಲ್ಲಿ ನಿಹಿತ; ಅದನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ನಾಮಮಾತ್ರದ (Nominal) ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು** — ನಿಜವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿದೆ.

QUICK POINTS

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು = ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ = ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ** (ವಿಧಿ 155); ಚುನಾವಣೆಯಿಂದಲ್ಲ.
- ವಿಧಿ 153–162 ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ; ವಿಧಿ 164 ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನೇಮಕ, ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಚನ (Appointment, Qualifications & Oath)

ವಿಧಿ 155

ನೇಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು** ತಮ್ಮ ಸಹಿ-ಮುದ್ರೆಯ ವಾರಂಟ್ ಮೂಲಕ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ನೇರ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷ **ಚುನಾವಣೆ ಇಲ್ಲ** — ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ನೇಮಕವಾಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯದ **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ** ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ (ಸಂಪ್ರದಾಯ).

ವಿಧಿ 157

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualifications)

- **ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ**ಯಾಗಿರಬೇಕು.
- **35 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರಬೇಕು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅರ್ಹತೆಗಳಿಗಿಂತ **ಸರಳ** — ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಅರ್ಹತೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 158–159

ಹುದ್ದೆಯ ಷರತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣವಚನ

- **ವಿಧಿ 158:** ಸಂಸತ್ತು/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬಾರದು; **ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ** ಹೊಂದಿರಬಾರದು.
- **ವಿಧಿ 159:** ಪ್ರಮಾಣವಚನವನ್ನು **ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ** (ಅವರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ) ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು **ರಕ್ಷಿಸಿ, ಕಾಪಾಡಿ, ಪ್ರತಿರಕ್ಷಿಸುವ** ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ಪದಚ್ಯುತಿ (Term & Removal)

ವಿಧಿ 156

ಅವಧಿಯ ನಿಯಮಗಳು

- ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷಗಳು** — ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕಾರದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ.
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣವಾಗಿ (During the pleasure of the President)** ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ — ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ತೆಗೆಯಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಬರೆದು ರಾಜೀನಾಮೆ** ನೀಡಬಹುದು; ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಬರುವವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ

B.P. ಸಿಂಘಾಲ್ ಪ್ರಕರಣ (2010)

- **B.P. Singhal v. Union of India (2010):** ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಅಧಿಕಾರ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ**ದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತ — ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಸೀಮಿತ.
- ಆದರೆ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ **ಏಕಪಕ್ಷೀಯ/ಮನಬಂದಂತೆ** ಇರಬಾರದು; ಬಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನೀಯ ಕಾರಣಗಳಿರಬೇಕು.
- ಕಾರಣಗಳ **ಸಮರ್ಪಕತೆಯನ್ನು** ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸದು — ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

EXAM TRAP — ಅವಧಿ vs ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ

5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ **ಖಾತ್ರಿಯಲ್ಲ** — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣವಿರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಹುದ್ದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಹಾಭಿಯೋಗ (Impeachment) ಇದೆ; ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **ಮಹಾಭಿಯೋಗವಿಲ್ಲ**.

QUICK POINTS

- ನೇಮಕ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ವಿಧಿ 155) | ಅವಧಿ: 5 ವರ್ಷ + ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ (ವಿಧಿ 156).
- ಅರ್ಹತೆ: ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ + 35 ವರ್ಷ (ವಿಧಿ 157) | ಪ್ರಮಾಣವಚನ: ಹೈಕೋರ್ಟ್ CJ (ವಿಧಿ 159).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Executive Powers)

ವಿಧಿ 154, 163–164

ನೇಮಕಾತಿ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ** (ವಿಧಿ 164) ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ **ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕ**.
- **ಅಡ್ವೊಕೇಟ್ ಜನರಲ್ (Advocate-General)** ನ ನೇಮಕ (ವಿಧಿ 165).
- ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯರು, ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ನೇಮಕ.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕದಲ್ಲಿ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ** (ವಿಧಿ 217).

ವಿಧಿ 163

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆ

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯಂತೆ** ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.
- ಸಂವಿಧಾನವು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕೇಳುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ **ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ (Discretion)** ಚಲಾಯಿಸಬಹುದು.
- **ವಿಧಿ 163(2):** ವಿವೇಚನೆಯ ವಿಷಯವೇ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿರ್ಧಾರ **ಅಂತಿಮ**; ಅದನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು.

QUICK POINTS

- ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ: ವಿಧಿ 154 | ಸಲಹಾ ಮಂಡಲಿ: ವಿಧಿ 163.
- ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಕ್ರಮಗಳು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ** ನಡೆಯುತ್ತವೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ; ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನೆ** ಇದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಶಾಸನಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Legislative Powers)

ವಿಧಿ 168, 174–176

ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ಶಾಸಕಾಂಗದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ** (ವಿಧಿ 168) — ಶಾಸಕಾಂಗ = ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + ವಿಧಾನಸಭೆ (+ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು).
- **ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯುವುದು, ಮುಂದೂಡುವುದು, ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆ** (ವಿಧಿ 174).
- ಸದನವನ್ನು **ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭಾಷಣ** ಮತ್ತು ಸಂದೇಶ ಕಳುಹಿಸುವ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 175–176).

ವಿಧಿ 200–201

ಮಸೂದೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ (Veto Powers)

- **ಅನುಮೋದನೆ (Assent)** ನೀಡಬಹುದು — ಮಸೂದೆ ಕಾನೂನಾಗುತ್ತದೆ.
- **ಅನುಮೋದನೆ ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು (Withhold)** — ಮಸೂದೆ ಕಾನೂನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- **ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು (Return)** — ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೆ ಈ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು (Reserve)** — ವಿಧಿ 201ರಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ವಿಧಿ 213

ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಅಧಿಕಾರ (Ordinance Power)

- ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ **ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ** ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
- ಮರು ಅಧಿವೇಶನದ **6 ವಾರಗಳೊಳಗೆ** ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಅಂತ್ಯ.
- ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆ** ಅಗತ್ಯ (ಪರಂತುಕ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ

ವಿಧಿ 202, 207

ಹಣಕಾಸು ಅಧಿಕಾರಗಳು

- **ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ (Budget)**ಯನ್ನು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮುಂದಿಡುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ವಿಧಿ 202).
- **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ (Money Bill)**ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ **ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು** ಅಗತ್ಯ (ವಿಧಿ 207).
- ಅನುದಾನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಾಸಕಾಂಗದ ಮುಂದಿಡುವುದು.

ವಿಧಿ 161

ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ (Pardoning Power)

- ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನಿನಡಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ **ಕ್ಷಮೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ತಡೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ಕಡಿತ, ಶಿಕ್ಷೆ ಬದಲಾವಣೆ** ನೀಡಬಹುದು.
- **ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ** — ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾತ್ರ (ವಿಧಿ 72).
- ಸೈನಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.

EXAM TRAP — ಕ್ಷಮಾದಾನದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ವಿಧಿ 72): ಮರಣದಂಡನೆ ಸೇರಿ **ಎಲ್ಲಾ** ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ. ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (ವಿಧಿ 161): ಮರಣದಂಡನೆಗೆ **ಇಲ್ಲ**. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

QUICK POINTS

- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ: ವಿಧಿ 213 | ಮಸೂದೆ ಅನುಮೋದನೆ: ವಿಧಿ 200 | ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆ: ವಿಧಿ 201.
- ಕ್ಷಮಾದಾನ: ವಿಧಿ 161 — ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ವಿಭಾಗ 2 • ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ (Chief Minister) — ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ವಿಧಿ 164ರಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನೇಮಕ; ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದ ಬೆಂಬಲವಿರುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ.

◆ ನೇಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ (Appointment)

ವಿಧಿ 164

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ

- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ**; ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ **ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಹೊಂದಿರುವ ಪಕ್ಷ/ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ನಾಯಕ**ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಯಾವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ಬಹುಮತವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ (**Hung Assembly**) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ.

ಆಯೋಗಗಳು

Hung Assembly — ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು

- **ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ (1988):** ಆಹ್ವಾನದ ಕ್ರಮ — (1) ಚುನಾವಣಾ ಪೂರ್ವ ಮೈತ್ರಿಕೂಟ, (2) ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಏಕ ಪಕ್ಷ, (3) ಚುನಾವಣೋತ್ತರ ಮೈತ್ರಿಕೂಟ.
- **ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ (2010):** ಇದೇ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.
- ಆಹ್ವಾನಿತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ **ಸದನದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಬೇಕು** (Floor Test).

DIGITAL CYBER

◆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು (Powers of the CM)

164	167	15%
ನೇಮಕದ ವಿಧಿ	ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ವಿಧಿ	ಮಂತ್ರಿಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ

ಕಾರ್ಯಾಂಗ

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ

- ಮಂತ್ರಿಗಳ **ನೇಮಕ, ಖಾತೆ ಹಂಚಿಕೆ, ವಜಾ** — ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ.
- **ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಸಭೆಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ**; ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.
- ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದರೆ ಆ ಮಂತ್ರಿ **ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು ಅಥವಾ ವಜಾಗೊಳ್ಳಬೇಕು**.

ಶಾಸಕಾಂಗ

ಸದನದ ನಾಯಕರಾಗಿ

- ಸರ್ಕಾರದ **ಮುಖ್ಯ ವಕ್ತಾರ**; ಪ್ರಮುಖ ನೀತಿ ಘೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಶಿಫಾರಸು** ಮಾಡಬಹುದು.
- ಸದನದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪರ **ಬಹುಮತವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ** ಜವಾಬ್ದಾರಿ.

QUICK POINTS

- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ = ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಮುಖ್ಯ ಕಲ್ಲು (Keystone)**; ಸರ್ಕಾರದ ನಿಜವಾದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ **ರಾಜೀನಾಮೆ ಅನಿವಾರ್ಯ**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (Duties to the Governor)

ವಿಧಿ 167

ಮೂರು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು** (ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಶಾಸನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **ತಿಳಿಸುವುದು**.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೇಳುವ **ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು**.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಕೋರಿದರೆ, ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಆದರೆ ಮಂಡಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸದ ವಿಷಯವನ್ನು **ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಪರಿಗಣನೆಗೆ** ಒಪ್ಪಿಸುವುದು.

ಸಂಬಂಧ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು–ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸಂಬಂಧ

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು**; ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ **ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು**.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು (ವಿಧಿ 163) — ಸಲಹೆ **ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬದ್ಧಕಾರಿ**.
- ವಿಧಿ 167ರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು **ಸಂವಹನ ಸೇತುವೆ**ಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 167

ವಿಧಿ 167 **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು** ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನಲ್ಲ. "ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಕರ್ತವ್ಯ" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಉತ್ತರ ವಿಧಿ 167, ವಿಧಿ 163 ಅಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11
ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ವಿಭಾಗ 3 • ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (State Council of Ministers) — ವಿಧಿ 164ರಂತೆ ರಚನೆ; ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ **ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Collective Responsibility)** ಹೊಂದಿದೆ. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ 15% ಮಿತಿ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯ.

◆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Collective Responsibility)

ವಿಧಿ 164(2)

ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ತತ್ವ

- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ** ಹೊಣೆಗಾರವಾಗಿದೆ.
- **ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ (No-Confidence Motion)** ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು.
- "ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮುಳುಗುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಈಜುತ್ತಾರೆ" — **ಏಕಮತದ ತತ್ವ**.

ವೈಯಕ್ತಿಕ

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

- ಮಂತ್ರಿಗಳು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ**ವಿರುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 164(1)).
- ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು **ವಜಾ ಮಾಡಬಹುದು**.
- ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲು **6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯಬೇಕು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11
ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

◆ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಚನೆ ಮತ್ತು 15% ಮಿತಿ

91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)

ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಮಿತಿ

- **ವಿಧಿ 164(1A):** ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ **15% ಮೀರಬಾರದು**.
- ಕನಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆ **12** — ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯ.
- ಉದ್ದೇಶ: **ಜಂಬೋ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ**ಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದು; ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿರೋಧದ ಭಾಗ.

ರಚನೆ

ಮಂತ್ರಿಗಳ ಶ್ರೇಣಿಗಳು

- **ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಪ್ರಮುಖ ಖಾತೆಗಳ ಹೊಣೆ; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿ.
- **ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೊಣೆ ಅಥವಾ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಸಹಾಯಕ.
- **ಉಪಮಂತ್ರಿಗಳು** — ಸಹಾಯಕ ಪಾತ್ರ; ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಭೆಗೆ ಹಾಜರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ: **ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ** (ವಿಧಿ 164(2)) — ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ (ವಿಧಿ 75(3)).
- 15% ಮಿತಿ: ವಿಧಿ 164(1A) | 6 ತಿಂಗಳ ನಿಯಮ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯ.
- ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ = ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಒಳ ವಲಯ**; ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಇಲ್ಲೇ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸರ್ಕಾರದ ಪತನ ಮತ್ತು ಬಹುಮತ ಪರೀಕ್ಷೆ

ಸದನ

ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ

- ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರ / ಬಹುಮತ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ (Floor Test) ಸೋಲು → **ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ರಾಜೀನಾಮೆ**.
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರೆ **ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವೇ** ಅಂತ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಪರ್ಯಾಯ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆ**ಗೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬಹುದು.

ವಿಧಿ 356

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವೈಫಲ್ಯ** ಉಂಟಾದರೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ (ವಿಧಿ 356).
- ವರದಿ ನೀಡುವುದು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ **ಪ್ರಮುಖ ವಿವೇಚನಾ ಕರ್ತವ್ಯ**ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.
- **S.R. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ (1994):** 356ರ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು.

EXAM TRAP — ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ದಿಕ್ಕು

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ **ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ** (ಕೆಳಮನೆ) ಹೊಣೆ — ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗಲ್ಲ. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು **ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು. "ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಹೊಣೆ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ವಿಭಾಗ 4 • ಹೋಲಿಕೆ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು vs ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (Governor vs President) — ಇಬ್ಬರೂ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೇ; ಆದರೆ ನೇಮಕ, ಅವಧಿ, ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಈ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

◆ ನೇಮಕ, ಅರ್ಹತೆ, ಅವಧಿ (Appointment & Tenure)

ಅಂಶ	ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (Governor)	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (President)
ನೇಮಕ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಕ (ವಿಧಿ 155)	ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಲಿಯಿಂದ ಚುನಾವಣೆ (ವಿಧಿ 54–55)
ಅರ್ಹತೆ	ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ + 35 ವರ್ಷ (ವಿಧಿ 157)	ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ + 35 ವರ್ಷ + ಲೋಕಸಭಾ ಅರ್ಹತೆ (ವಿಧಿ 58)
ಅವಧಿ	5 ವರ್ಷ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ (ವಿಧಿ 156)	5 ವರ್ಷ; ಮಹಾಭಿಯೋಗದಿಂದ ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಯಬಹುದು (ವಿಧಿ 56, 61)
ತೆಗೆಯುವಿಕೆ	ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ; ಮಹಾಭಿಯೋಗವಿಲ್ಲ	ಮಹಾಭಿಯೋಗ (Impeachment) ಮಾತ್ರ
ಪ್ರಮಾಣವಚನ	ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ (ವಿಧಿ 159)	CJI / ಹಿರಿಯ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ (ವಿಧಿ 60)

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, *Part V* (ವಿಧಿ 52–62), *Part VI* (ವಿಧಿ 153–162)

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

◆ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಹೋಲಿಕೆ (Powers Compared)

ಅಧಿಕಾರ	ರಾಜ್ಯಪಾಲರು	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
ಕ್ಷಮಾದಾನ	ವಿಧಿ 161 — **ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಇಲ್ಲ**	ವಿಧಿ 72 — ಮರಣದಂಡನೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ
ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ	ವಿಧಿ 213 (ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ವಿಷಯಗಳು)	ವಿಧಿ 123 (ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ ವಿಷಯಗಳು)
ಮಸೂದೆ ವೀಟೊ	ವಿಧಿ 200 — ಅನುಮೋದನೆ/ತಡೆ/ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಿಕೆ/ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆ	ವಿಧಿ 111 — ಸಂಪೂರ್ಣ/ಅಮಾನತು/ಜೇಬು ವೀಟೊ
ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ	**ಇದೆ** — ವಿಧಿ 163(2), ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ	**ಇಲ್ಲ** — ವಿಧಿ 74ರಂತೆ ಸಲಹೆಗೆ ಬದ್ಧ
ತುರ್ತು ಅಧಿಕಾರ	ಇಲ್ಲ; ವಿಧಿ 356ರ ವರದಿ ಮಾತ್ರ	ವಿಧಿ 352, 356, 360
ಸೈನ್ಯ/ರಾಜತಾಂತ್ರಿಕ	ಇಲ್ಲ	ಇದೆ (ಸರ್ವೋಚ್ಚ ದಂಡನಾಯಕ)

QUICK POINTS

- ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ **ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ**; ಎಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಶಾಸನ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ**.
- ಇಬ್ಬರಿಗೂ **ಮಸೂದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವ** ಅಧಿಕಾರವಿದೆ — ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗೆ ಇಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ (Discretionary Powers)

ವಿಧಿ 163(2)

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು

- **Hung Assembly**ಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇಮಕ — ಯಾರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ.
- ಮಸೂದೆಯನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವುದು** (ವಿಧಿ 200).
- **ವಿಧಿ 356ರ ವರದಿ** — ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವೈಫಲ್ಯವಿದೆಯೇ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನ.
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗೆ **ಬಹುಮತ ಸಾಬೀತಿಗೆ ಕಾಲಮಿತಿ** ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು.

ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವಿವೇಚನೆಯಿಲ್ಲ — ಏಕೆ?

- **ವಿಧಿ 74:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ **ಬದ್ಧಕಾರಿ**.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು; ಮರು ಸಲಹೆ ಬದ್ಧಕಾರಿ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿಧಿ 163(2) ರಂತೆ **"ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ"** ಎಂಬ ರಕ್ಷಣೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಇಲ್ಲ.

EXAM TRAP — ವಿವೇಚನೆ ಯಾರಿಗೆ?

"ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವವರು ಯಾರು?" — ಉತ್ತರ **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (ವಿಧಿ 163)**. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಶ್ನೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ವಿಭಾಗ 5 • ಹೋಲಿಕೆ

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ vs ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (CM vs PM) — ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟದ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು; ನೇಮಕ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ರಚನೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿದೆ. ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ — ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ.

◆ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಅಂಶ	ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ (CM)	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (PM)
ನೇಮಕ	ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ (ವಿಧಿ 164)	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ (ವಿಧಿ 75)
ಬೆಂಬಲದ ಆಧಾರ	ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ	ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ
ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ	ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ (ವಿಧಿ 164(2))	ಲೋಕಸಭೆಗೆ (ವಿಧಿ 75(3))
ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮಿತಿ	15% — ವಿಧಿ 164(1A)	15% — ವಿಧಿ 75(1A)
ಪ್ರಮಾಣವಚನ	ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ
ಮಾಹಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯ	ವಿಧಿ 167 (ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ)	ವಿಧಿ 78 (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ)

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

◆ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಹೋಲಿಕೆ

ಅಂಶ	ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
ಸ್ಥಾನ	ರಾಜ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ದೇಶದ ನಿಜವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಸಂಪುಟದ ಪಾತ್ರ	ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ವೇತನ ನಿಗದಿ	ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ	ಸಂಸತ್ತು
ವಿಸರ್ಜನಾ ಶಿಫಾರಸು	ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ	ಲೋಕಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ
ರಾಜೀನಾಮೆ ಪರಿಣಾಮ	ಇಡೀ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಂತ್ಯ	ಇಡೀ ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಅಂತ್ಯ

QUICK POINTS

- CM : ರಾಜ್ಯ :: PM : ಕೇಂದ್ರ — **ಸಮಾನಾಂತರ ರಚನೆ**.
- ಇಬ್ಬರೂ **ಕೆಳಮನೆಗೆ** ಹೊಣೆ; ಇಬ್ಬರಿಗೂ **15% ಮಿತಿ**; ಇಬ್ಬರ ರಾಜೀನಾಮೆಯೂ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿಧಿ 167 (CM) ಮತ್ತು ವಿಧಿ 78 (PM) — **ಮಾಹಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯದ ಅವಳಿ ವಿಧಿಗಳು**.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪಾತ್ರ — ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸುಗಳು

ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ (2010)

ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸುಗಳು (ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು)

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **ನಿಗದಿತ 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ**; ಅವಧಿಗೆ ಮೊದಲು ತೆಗೆಯುವುದು ಅಪರೂಪದ, ಬಲವಾದ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ.
- ತೆಗೆಯುವಿಕೆಗೆ **ಮಹಾಭಿಯೋಗ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ**ಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.
- Hung Assemblyಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇಮಕಕ್ಕೆ **ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು** ಇರಬೇಕು.
- ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕುಲಪತಿ ಹುದ್ದೆಯಂತಹ **ಸಂವಿಧಾನೇತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು** ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಮೇಲೆ ಹೇರಬಾರದು.

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ (1988)

ಸಂಬಂಧಿತ ಶಿಫಾರಸುಗಳು

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕದಲ್ಲಿ **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ**; ಸಕ್ರಿಯ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಬಾರದು.
- ಒಂದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ **ಎರಡನೇ ಅವಧಿಗೆ** ನೇಮಿಸಬಾರದು (ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ).
- ವಿಧಿ 356ರ ಬಳಕೆ **ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ** ಮಾತ್ರ.

ಸೂಚನೆ

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

- ಆಯೋಗಗಳ **ಶಿಫಾರಸುಗಳೇ** ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮುಖ್ಯ — ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಲ್ಲ.
- "ಯಾವ ಆಯೋಗ, ಯಾವ ಶಿಫಾರಸು" ಎಂಬ ಜೋಡಣೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಮೂಲ: *Sarkaria Commission Report* (1988); *Punchhi Commission Report, Vol. IV* (2010)

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11 • ಪುನರವಲೋಕನ

Quick Revision — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು: ನೇಮಕ ವಿಧಿ 155, ಅರ್ಹತೆ ವಿಧಿ 157 (35 ವರ್ಷ), ಅವಧಿ ವಿಧಿ 156 (5 ವರ್ಷ + ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ), ಕ್ಷಮಾದಾನ ವಿಧಿ 161 (ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಇಲ್ಲ), ವೀಟೊ ವಿಧಿ 200, ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ವಿಧಿ 213, ವಿವೇಚನೆ ವಿಧಿ 163(2). ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ: ನೇಮಕ ವಿಧಿ 164, ಕರ್ತವ್ಯ ವಿಧಿ 167, ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆ ವಿಧಿ 164(2), 15% ಮಿತಿ ವಿಧಿ 164(1A).

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–10)

1. ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ಯಾರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ?

A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ B) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ D) ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 155ರಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಸಹಿ-ಮುದ್ರೆಯ ವಾರಂಟ್ ಮೂಲಕ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

2. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಲು ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು?

A) 35 ವರ್ಷ B) 30 ವರ್ಷ C) 25 ವರ್ಷ D) 40 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 157 — ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ ಮತ್ತು 35 ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣ.

3. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ: 1) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ. 2) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣವಿರುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ.

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ C) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 156 — 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ ತತ್ವ ಎರಡೂ ಅನ್ವಯ.

4. ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಯಾರಿಗೆ ಇದೆ?

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು B) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ C) ಹೈಕೋರ್ಟ್ D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 72 (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ) — ವಿಧಿ 161ರಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಾದಾನವಿಲ್ಲ.

5. ವಿಧಿ 200ರಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮಸೂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

A) ಕೇವಲ ಅನುಮೋದನೆ B) ಅನುಮೋದನೆ, ತಡೆ, ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಿಕೆ, ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆ C) ಕೇವಲ ವೀಟೊ D) ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಿಕೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 200ರ ನಾಲ್ಕು ಆಯ್ಕೆಗಳು; ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗದು.

6. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ವಿಧಿ 163(2)ರಂತೆ ವಿವೇಚನೆಯ ವಿಷಯವೇ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ. ಕಾರಣ (R): ಸಂವಿಧಾನವು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ನೀಡಿದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 163 ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ವಿವೇಚನೆ ನೀಡುತ್ತದೆ; 163(2) ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

7. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಮರು ಅಧಿವೇಶನದ ಎಷ್ಟು ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಬೇಕು?

A) 4 ವಾರ B) 8 ವಾರ C) 6 ವಾರ D) 12 ವಾರ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 213 — 6 ವಾರಗಳೊಳಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಅಂತ್ಯ.

8. Hung Assemblyಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇಮಕದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಆಯೋಗ?

A) ಫಜಲ್ ಅಲಿ ಆಯೋಗ B) ಬಾಲಕೃಷ್ಣನ್ ಆಯೋಗ C) ಕೋಠಾರಿ ಆಯೋಗ D) ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ

ಉತ್ತರ: D. ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ (1988) — ಚುನಾವಣಾ ಪೂರ್ವ ಮೈತ್ರಿಕೂಟಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ.

9. ವಿಧಿ 167 ಏನನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ?

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವೀಟೊ B) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಮಾಹಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯ C) ಮಂತ್ರಿಗಳ ವೇತನ D) ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 167 — ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಮಾಹಿತಿ, ಕೇಳಿದ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿಕೆ, ಮಂಡಲಿ ಪರಿಗಣನೆ.

10. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)ಯಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಗರಿಷ್ಠ ಗಾತ್ರ?

A) ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ 15% B) 20% C) 10% D) 25%

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 164(1A) — 15% ಮಿತಿ, ಕನಿಷ್ಠ 12 ಮಂತ್ರಿಗಳು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 11
ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (11–20)

11. ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲವು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ಹೊಣೆಗಾರವಾಗಿದೆ?
A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ B) ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ C) ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ
ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 164(2) — ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ (ಕೆಳಮನೆ).

12. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವವರು?
A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು C) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ D) ಸ್ಪೀಕರ್
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 163 — ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ವಿವೇಚನೆ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ (ವಿಧಿ 74) ಇಲ್ಲ.

13. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ: 1) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು. 2) ಯಾವುದೇ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು.
A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು D) 1 ತಪ್ಪು, 2 ಸರಿ
ಉತ್ತರ: D. ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲಾಗದು (ವಿಧಿ 200); ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆ ಸಾಧ್ಯ.

14. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಬೋಧಿಸುವವರು?
A) ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ C) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ D) ಸ್ಪೀಕರ್
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 159 — ಹೈಕೋರ್ಟ್ CJ (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ).

15. ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗದ (2010) ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸು ಯಾವುದು?
A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹುದ್ದೆ ರದ್ದು B) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಚುನಾವಣೆ C) ನಿಗದಿತ 5 ವರ್ಷ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಿಯೋಗ ಮಾದರಿಯ ತೆಗೆಯುವಿಕೆ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ
ಉತ್ತರ: C. ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ — ಸ್ಥಿರ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ತೆಗೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಶಿಫಾರಸು.

16. ವಿಧಿ 167 ಮತ್ತು ವಿಧಿ 78ರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ?
A) ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ B) 167 — CM ರಿಂದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ; 78 — PM ರಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯ C) ಎರಡೂ ವೀಟೊ ಅಧಿಕಾರ D) ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ
ಉತ್ತರ: B. ಎರಡೂ ಮಾಹಿತಿ ಕರ್ತವ್ಯದ ಅವಳಿ ವಿಧಿಗಳು — ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ.

17. B.P. ಸಿಂಘಾಲ್ ಪ್ರಕರಣ (2010)ದ ತೀರ್ಪಿನ ಸಾರ?
A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ತೆಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ B) ಮಹಾಭಿಯೋಗ ಕಡ್ಡಾಯ C) ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನೇಮಕ ಅಸಿಂಧು D) ಪ್ರಸಾದಾನುಗುಣ ತತ್ವವಿದೆ; ಆದರೆ ತೆಗೆಯುವಿಕೆಗೆ ಬಲವಾದ ಕಾರಣ ಬೇಕು
ಉತ್ತರ: D. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ — ತೆಗೆಯುವಿಕೆ ಮನಬಂದಂತಿರಬಾರದು; ಕಾರಣಗಳ ಸಮರ್ಪಕತೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸದು.

18. ಒಬ್ಬರೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1956) B) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
ಉತ್ತರ: A. 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1956 — ವಿಧಿ 153ರ ಪರಂತುಕ.

19. "ವಿವೇಚನೆಯ ವಿಷಯವೇ ಎಂಬ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು" — ಯಾವ ವಿಧಿ?
A) ವಿಧಿ 161 B) ವಿಧಿ 163(1) C) ವಿಧಿ 163(2) D) ವಿಧಿ 164
ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 163(2) — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ.

20. ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕಾರವಾದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?
A) ಕೇವಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಜೀನಾಮೆ B) ಇಡೀ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಜೀನಾಮೆ C) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಜಾ D) ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ವಿಸರ್ಜನೆ
ಉತ್ತರ: B. ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (ವಿಧಿ 164(2)) — ಇಡೀ ಮಂಡಲಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಕ್ತಾಯ

- 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ **ಮೂಲ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು** — ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ.
- ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯ: **ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ (State Legislature & High Court)**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್

ಅಧ್ಯಾಯ 12 • ಪರಿಚಯ

ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ (State Legislature & High Court) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ VI (Part VI)**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ರಚನೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ–ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಕಾನೂನು ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಹುದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಚನೆ–ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

168–212	6	25
ವಿಧಿಗಳು: ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ	ದ್ವಿಸದನ ರಾಜ್ಯಗಳು	ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು

◆ ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಘಟಕಗಳು (Components — Art 168)

ವಿಧಿ 168

ಶಾಸಕಾಂಗದ ರಚನೆ

- ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಶಾಸಕಾಂಗವು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು** ಮತ್ತು **ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಸದನಗಳಿಂದ** ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.
- **ಏಕಸದನ (Unicameral):** ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + ವಿಧಾನಸಭೆ (Legislative Assembly) ಮಾತ್ರ — ಬಹುತೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು.
- **ದ್ವಿಸದನ (Bicameral):** ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + ವಿಧಾನಸಭೆ + **ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು** (Legislative Council).
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಶಾಸಕಾಂಗದ **ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ**; ಆದರೆ ಯಾವ ಸದನದ ಸದಸ್ಯರೂ ಅಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ: ಭಾಗ VI, ವಿಧಿಗಳು **168–212**.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್: ಭಾಗ VI, ವಿಧಿಗಳು **214–231**.
- ದ್ವಿಸದನ ರಾಜ್ಯಗಳು: ಪ್ರಸ್ತುತ **6** (ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಾನಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (Assembly & Council)

ವಿಧಿ 170

ವಿಧಾನಸಭೆ (Legislative Assembly / Vidhan Sabha)

- **ಕೆಳಸದನ (Lower House)** — ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸದನ.
- ಸದಸ್ಯರು **ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ** (ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನದ ಆಧಾರ) ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಗರಿಷ್ಠ **500**, ಕನಿಷ್ಠ **60** ಸದಸ್ಯರು (ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ).
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ**; ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನ **ವಿಸರ್ಜನೆ (Dissolution)** ಸಾಧ್ಯ.

ವಿಧಿ 171

ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (Legislative Council / Vidhan Parishad)

- **ಮೇಲ್ಮನೆ (Upper House)** — ಕೇವಲ **6 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ** ಮಾತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ.
- ಇದು **ಶಾಶ್ವತ ಸದನ** — ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ (ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಂತೆ).
- ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ: ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ **1/3ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು**; ಕನಿಷ್ಠ **40**.
- ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ + ನಾಮನಿರ್ದೇಶನದ ಮಿಶ್ರ ರಚನೆ.

6 ದ್ವಿಸದನ ರಾಜ್ಯಗಳು

- **ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ.**
- ನೆನಪಿನ ಸೂತ್ರ: **"A-T-U-B-M-K"** — ಆಂಧ್ರ, ತೆಲಂಗಾಣ, UP, ಬಿಹಾರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ.
- ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು **ಏಕಸದನ** (ವಿಧಾನಸಭೆ ಮಾತ್ರ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ರದ್ದತಿ (Art 169)

ವಿಧಿ 169

ಸೃಷ್ಟಿ / ರದ್ದತಿಯ ವಿಧಾನ

- ವಿಧಾನಸಭೆಯು **ನಿರ್ಣಯ (Resolution)** ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು — ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ **ಬಹುಮತ** + ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ **2/3 ಬಹುಮತ**.
- ನಂತರ **ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ** ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ರದ್ದುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.
- ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿನ **ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು** ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

EXAM TRAP — ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಲ್ಲ!

ವಿಧಿ 169ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಕಾನೂನು **ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (Art 368) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ** — ಇದು **ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಹುಮತದಿಂದ** ಅಂಗೀಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. "ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಬೇಕು" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು.

ನೆನಪಿಡಿ

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

- ಪರಿಷತ್ ಸೃಷ್ಟಿ/ರದ್ದತಿ ನಿರ್ಧಾರ **ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೇ** ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ; ಸಂಸತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಾನೂನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಪರಿಷತ್ತು ಇರುವ 6 ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿ **ಸ್ಥಿರವಲ್ಲ** — ವಿಧಿ 169ರ ಮೂಲಕ ಬದಲಾಗಬಹುದು.
- ಯಾವುದೇ **ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ** ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ಇಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ರಚನೆ (Art 170)

ವಿಧಿ 170(1)

ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ

- ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ **ಗರಿಷ್ಠ 500**, **ಕನಿಷ್ಠ 60** ಸದಸ್ಯರು ಇರಬೇಕು.
- ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ (ಉದಾ: ಸಿಕ್ಕಿಂ, ಗೋವಾ, ಮಿಜೋರಾಂ — 60ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ).
- ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ: **224** ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು.

ವಿಧಿ 170(2)-(3)

ನೇರ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಂಗಡಣೆ

- ಸದಸ್ಯರು **ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ** ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ವಿಂಗಡಣೆ **ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ**; ಪ್ರತಿ ಜನಗಣತಿಯ ನಂತರ ಮರುವಿಂಗಡಣೆ.
- **104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2020)** — ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿನ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸ್ಥಾನಗಳು **ರದ್ದು**.

ಕರ್ನಾಟಕ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಮಂಡಲ

- ವಿಧಾನಸಭೆ (Vidhana Sabha): **224** ಸದಸ್ಯರು — ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಧಾನಸೌಧದಲ್ಲಿ ಅಧಿವೇಶನ.
- ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (Vidhana Parishad): **75** ಸದಸ್ಯರು — ದ್ವಿಸದನ ರಾಜ್ಯ.
- ಕರ್ನಾಟಕ **ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ** ಹೊಂದಿರುವ 6 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ರಚನೆ (Art 171)

ವಿಧಿ 171(1)

ಸಂಖ್ಯಾ ಮಿತಿ

- ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ **1/3ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು**.
- ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ **ಕನಿಷ್ಠ 40** ಸದಸ್ಯರು ಇರಲೇಬೇಕು.
- ಕರ್ನಾಟಕ: ವಿಧಾನಸಭೆ 224 → ಪರಿಷತ್ತು **75** ಸದಸ್ಯರು.

ವಿಧಿ 171(3)

ಐದು ವರ್ಗಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ

- **1/3** — ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ (ಪುರಸಭೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿ) ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಚುನಾವಣೆ.
- **1/3** — ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಿಂದ (ಸದನದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದವರಿಂದ) ಚುನಾವಣೆ.
- **1/12** — ಪದವೀಧರರ ಮತದಾರರಿಂದ ಚುನಾವಣೆ.
- **1/12** — ಶಿಕ್ಷಕರ (3 ವರ್ಷ ಸೇವೆ) ಮತದಾರರಿಂದ ಚುನಾವಣೆ.
- **1/6** — ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ **ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ** (ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿ, ಸಮಾಜಸೇವೆ).

QUICK POINTS

- ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು: **ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ + ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ** ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಿಂದ ಆಯ್ಕೆ.
- ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ: **5 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು** — ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಹಕಾರ, ಸಮಾಜಸೇವೆ.
- ಪರಿಷತ್ತು = ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಮಾದರಿ; ಆದರೆ **ಅಧಿಕಾರ ಬಹಳ ಸೀಮಿತ**.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸದನಗಳ ಅವಧಿ (Art 172)

ವಿಧಿ 172(1)

ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅವಧಿ — 5 ವರ್ಷ

- ಅವಧಿ: **ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನದ ನಿಗದಿತ ದಿನಾಂಕದಿಂದ 5 ವರ್ಷ**.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಅವಧಿಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆಗೆ 1 ವರ್ಷ** ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ **6 ತಿಂಗಳ ನಂತರ** ವಿಸ್ತರಣೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನವೇ **ವಿಸರ್ಜನೆ (Dissolution)** ಮಾಡಬಹುದು.

ವಿಧಿ 172(2)

ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು — ಶಾಶ್ವತ ಸದನ

- ಪರಿಷತ್ತು **ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ** — ಶಾಶ್ವತ (Continuing) ಸದನ.
- ಪ್ರತಿ **2 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ 1/3 ಸದಸ್ಯರು** ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.
- ಪ್ರತಿ ಸದಸ್ಯರ ಅವಧಿ **6 ವರ್ಷ**.
- ಇದು **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ** (Art 83) ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.

EXAM TRAP — ವಿಸರ್ಜನೆ vs ನಿವೃತ್ತಿ

ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ; **ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು** ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ — ಕೇವಲ 1/3 ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. "ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಅನರ್ಹತೆ (Art 173, 191)

ವಿಧಿ 173

ಅರ್ಹತೆಗಳು (Qualifications)

- **ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ** ಆಗಿರಬೇಕು.
- ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ **25 ವರ್ಷ**; ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿಗೆ **30 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು ಪೂರೈಸಿರಬೇಕು.
- **ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ** ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಮಾಣವಚನ/ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.
- ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವ ಇತರ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ವಿಧಿ 191

ಅನರ್ಹತೆಗಳು (Disqualifications)

- **ಲಾಭದಾಯಕ ಹುದ್ದೆ** (Office of Profit) ಹೊಂದಿದ್ದರೆ — ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ.
- **ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ** — ಸಮರ್ಥ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಘೋಷಿತ.
- **ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದದ ದಿವಾಳಿ** (Undischarged insolvent).
- ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ವಿದೇಶಿ ಪೌರತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದರೆ.
- ಸಂಸತ್ತು/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಅನರ್ಹಗೊಂಡಿದ್ದರೆ; **10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** (ಪಕ್ಷಾಂತರ) ಸಹ ಅನ್ವಯ.

ಹೋಲಿಕೆ

- ವಿಧಿ **191** (ರಾಜ್ಯ) ≈ ವಿಧಿ **102** (ಸಂಸತ್ತು) — ಅನರ್ಹತಾ ನೆಲೆಗಳು ಒಂದೇ.
- ವಯಸ್ಸು: ವಿಧಾನಸಭೆ **25** = ಲೋಕಸಭೆ 25; ಪರಿಷತ್ತು **30** = ರಾಜ್ಯಸಭೆ 30.
- ಪ್ರಮಾಣವಚನ: **ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿ** (Third Schedule).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿ ಮತ್ತು ಅನರ್ಹತಾ ನಿರ್ಧಾರ (Art 190, 192, 193)

ವಿಧಿ 190

ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು

- ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ **ಎರಡೂ ಸದನಗಳ** ಸದಸ್ಯನಾಗಿರಬಾರದು — ಒಂದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.
- ಎರಡು ಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದರೆ ಒಂದನ್ನು **ರಾಜೀನಾಮೆ** ನೀಡಬೇಕು.
- ಸತತ **60 ದಿನಗಳ** ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಗೈರಾದರೆ ಸದನವು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಖಾಲಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಬಹುದು.
- ಅನರ್ಹತೆ ಉಂಟಾದರೆ ಸ್ಥಾನ **ತಾನಾಗಿಯೇ ಖಾಲಿ**.

ವಿಧಿ 192

ಅನರ್ಹತೆಯ ನಿರ್ಧಾರ — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು

- ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದರೆ ನಿರ್ಧಾರ **ರಾಜ್ಯಪಾಲರದು**.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ (ECI) ಅಭಿಪ್ರಾಯ** ಪಡೆದು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕು.
- ECI ಅಭಿಪ್ರಾಯ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **ಬದ್ಧಕಾರಿ** (binding).

EXAM TRAP — ECI ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಅನರ್ಹತೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ECI ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು **ಕೇಳಲೇಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಲೇಬೇಕು**. "ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು. (ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು — ವಿಧಿ 103.)

ವಿಧಿ 193

ದಂಡ

- ಅನರ್ಹನಾಗಿದ್ದೂ / ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆಯೂ ಕುಳಿತು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದರೆ **ದಿನಕ್ಕೆ ₹500** ದಂಡ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕಾನೂನು ರಚನೆ — ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳು (Art 196–197)

ವಿಧಿ 196

ಮಸೂದೆ ಮಂಡನೆ

- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆ **ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲೂ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು.
- ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ + ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಂಕಿತವಿಲ್ಲದೆ ಮಸೂದೆ **ಕಾನೂನಾಗುವುದಿಲ್ಲ**.

ವಿಧಿ 197

ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸೀಮಿತ ಅಧಿಕಾರ — ಗರಿಷ್ಠ 4 ತಿಂಗಳು ವಿಳಂಬ

- ವಿಧಾನಸಭೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಪರಿಷತ್ತು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ / ತಿದ್ದುಪಡಿ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ / **3 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ** ಅಂಗೀಕರಿಸದಿದ್ದರೆ — ವಿಧಾನಸಭೆ **ಮತ್ತೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು**.
- ಎರಡನೇ ಬಾರಿಯೂ ಪರಿಷತ್ತು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ / **1 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ** ಅಂಗೀಕರಿಸದಿದ್ದರೆ — ಮಸೂದೆ ವಿಧಾನಸಭೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ರೂಪದಲ್ಲೇ **ಅಂಗೀಕೃತ ಎಂದು ಪರಿಗಣನೆ**.
- ಒಟ್ಟು ಗರಿಷ್ಠ ವಿಳಂಬ: **3 + 1 = 4 ತಿಂಗಳು**.

EXAM TRAP — ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲ!

ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ **ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ (Joint Sitting) ಇಲ್ಲ** — ವಿಧಿ 118ರ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ **ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ** (ಲೋಕಸಭೆ + ರಾಜ್ಯಸಭೆ). ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಅಂತಿಮ; ಪರಿಷತ್ತು ಕೇವಲ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಬಹುದು.

ವಿಧಿ 200

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಆಯ್ಕೆಗಳು

- **ಅಂಕಿತ** ನೀಡಬಹುದು; **ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು** (withhold); **ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬಹುದು** (ಪುನರ್ವಿಚಾರಕ್ಕೆ — ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಹೊರತು).
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪರಿಗಣನೆಗೆ** ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು (reserve).

◆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗಳು (Art 198–199)

ವಿಧಿ 198

ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವಿಶೇಷ ವಿಧಾನ

- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ **ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು (ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ).
- ವಿಧಾನಸಭೆ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ — ಪರಿಷತ್ತು **14 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ** ಶಿಫಾರಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಬೇಕು.
- ವಿಧಾನಸಭೆ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು **ಒಪ್ಪಬಹುದು ಅಥವಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು**.
- 14 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿಸದಿದ್ದರೆ ಮಸೂದೆ **ಎರಡೂ ಸದನಗಳಿಂದ ಅಂಗೀಕೃತ** ಎಂದು ಪರಿಗಣನೆ.

ವಿಧಿ 199

ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ + ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರ

- ತೆರಿಗೆ, ಸಾಲ, ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಿರುವ ಮಸೂದೆ = ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ.
- ಮಸೂದೆ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ **ವಿಧಾನಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ (Speaker) ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅಂತಿಮ** — ವಿಧಿ 199(3).
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು **ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ** (ವಿಧಿ 200ರ ಪರಂತು).

197 vs 198 — ಹೋಲಿಕೆ

- ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆ: ಪರಿಷತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ **4 ತಿಂಗಳು** ವಿಳಂಬ; ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ **ಇಲ್ಲ**.
- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ: ಪರಿಷತ್ತು ಕೇವಲ **14 ದಿನ** ಶಿಫಾರಸು; ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಇಚ್ಛೆ **ಅಂತಿಮ**.
- ಎರಡರಲ್ಲೂ **ವಿಧಾನಸಭೆಯೇ ಪ್ರಬಲ** — ಪರಿಷತ್ತು ಸಲಹಾ ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರ.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಾನಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು (Art 178–181)

ವಿಧಿ 178–179

ಚುನಾವಣೆ

- **ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು (Speaker)** ಮತ್ತು **ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು (Deputy Speaker)** — ವಿಧಾನಸಭೆಯು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ **ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು**, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು — ಸಂಪ್ರದಾಯ (ಕಡ್ಡಾಯವಲ್ಲ).

ವಿಧಿ 180

ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿಯಾಗುವುದು

- ಸದನದ ಸದಸ್ಯತ್ವ **ಕೊನೆಗೊಂಡರೆ** ಹುದ್ದೆಯೂ ಖಾಲಿ.
- ರಾಜೀನಾಮೆ: ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು **ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ**; ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು **ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ** ಬರೆದು ನೀಡಬೇಕು.
- ಪದಚ್ಯುತಿ: ಸದನದ ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ **ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯ** + **14 ದಿನಗಳ ಮುನ್ನೋಟಿಸ್**.

ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ

- ಸದನದ ಕಲಾಪಗಳ **ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ**; ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ಮತಗಳು ಸಮನಾದಾಗ **ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ** (Casting Vote).
- ಮಸೂದೆ **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯೇ** ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವುದು — ವಿಧಿ 199(3).
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ **ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪಸಭಾಪತಿ (Art 182–186)

ವಿಧಿ 182–183

ಸಭಾಪತಿ (Chairman) ಮತ್ತು ಉಪಸಭಾಪತಿ (Deputy Chairman)

- ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯರಿಂದ **ಸಭಾಪತಿ** ಮತ್ತು **ಉಪಸಭಾಪತಿ**ಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ರಾಜೀನಾಮೆ: ಸಭಾಪತಿ **ಉಪಸಭಾಪತಿಗೆ**; ಉಪಸಭಾಪತಿ **ಸಭಾಪತಿಗೆ**.
- ಪದಚ್ಯುತಿ: ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ + **14 ದಿನಗಳ ಮುನ್ನೋಟಿಸ್**.
- ಸಭಾಪತಿಯು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ **ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರಂತೆಯೇ** ನಿಯಮಗಳು ಅನ್ವಯ.

ವಿಧಿ 186–187

ವೇತನ ಮತ್ತು ಸಚಿವಾಲಯ

- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಸಭಾಪತಿ, ಉಪಸಭಾಪತಿಯರ ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳು **ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ** (Charged) — ಮತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಪ್ರತಿ ಸದನಕ್ಕೂ **ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಚಿವಾಲಯ** (Secretariat) — ವಿಧಿ 187.
- ಸದನದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ **ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸಮಿತಿ** (Panel of Chairmen) ನೇಮಕ.

ಹೋಲಿಕೆ

- ವಿಧಾನಸಭೆ: **ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು** (Speaker) — ಸದನವೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು: **ಸಭಾಪತಿ** (Chairman) — ಪರಿಷತ್ತೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಂತೆ **ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸಭಾಪತಿ (ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ)** ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಾಜ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ **ಇಲ್ಲ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಹೈಕೋರ್ಟ್ — ರಚನೆ (Art 214–216, 231)

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಏಕೀಕೃತ ನ್ಯಾಯಾಂಗ (Integrated Judiciary)** — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಕೆಳಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳ **ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು**, ನಂತರ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು. ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು ರಾಜ್ಯದ **ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು**.

ವಿಧಿ 214–216

ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ರಚನೆ

- ವಿಧಿ 214: **ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು ಹೈಕೋರ್ಟ್** ಇರಬೇಕು.
- ವಿಧಿ 216: ಪ್ರತಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ = **ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ + ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುವ ಇತರ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು**.
- ವಿಧಿ 231: **ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ / ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ** ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ **ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೈಕೋರ್ಟ್** ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ **25 ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು**.

ವಿಧಿ 215

ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court of Record)

- ಪ್ರತಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ **ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ** — ಅದರ ತೀರ್ಪುಗಳು ದಾಖಲಾಗಿ ಪೂರ್ವನಿದರ್ಶನ (precedent) ಆಗುತ್ತವೆ.
- ತನ್ನ **ಅವಮಾನಕ್ಕಾಗಿ (contempt)** ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದೆ.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸಹ ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ — ವಿಧಿ **129**.

DIGITAL CYBER

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಹತೆ (Art 217)

ವಿಧಿ 217

ನೇಮಕಾತಿ — ಕೊಲಿಜಿಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ** ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ (warrant) ಮೂಲಕ.
- ಸಮಾಲೋಚನೆ: **ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ (CJI) + ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ 2 ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು**, ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯದ **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು** ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ **ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ**.
- ಕೊಲಿಜಿಯಂ ಶಿಫಾರಸು: **ಎರಡನೇ (1993) ಮತ್ತು ಮೂರನೇ (1998) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರಕರಣಗಳ** ತೀರ್ಪುಗಳಿಂದ ವಿಕಸನ.

ವಿಧಿ 217(2)

ಅರ್ಹತೆಗಳು

- **ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ** ಆಗಿರಬೇಕು.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **10 ವರ್ಷ ನ್ಯಾಯಿಕ ಹುದ್ದೆ** ನಿರ್ವಹಿಸಿರಬೇಕು, **ಅಥವಾ**
- ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ **10 ವರ್ಷ ವಕೀಲ (Advocate)**ರಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು.
- ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು: **62 ವರ್ಷ** (ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: 65).

ವಿಧಿ 219–220

ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬಂಧ

- ಪದಗ್ರಹಣದ ಮೊದಲು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರ** ಎದುರು ಪ್ರಮಾಣವಚನ (ಮೂರನೇ ಅನುಸೂಚಿ).
- ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ **ಅದೇ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ** ವಕೀಲಿಕೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ (ವಿಧಿ 220).
- **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್** ಅಥವಾ **ಇತರ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ** ವಕೀಲಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದು.

DIGITAL CYBER

◆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Art 222, 226–227)

ವಿಧಿ 222

ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ

- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು** ಒಬ್ಬ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ **ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು**.
- **CJIಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ** ಕಡ್ಡಾಯ.
- ವರ್ಗಾವಣೆಗೊಂಡ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗೆ **ಪರಿಹಾರ ಭತ್ಯೆ** (compensatory allowance) — ಸಂಸತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಧಿ 226–227

ರಿಟ್ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಅಧಿಕಾರ

- ವಿಧಿ 226: ಹೈಕೋರ್ಟ್ **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ + "ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ"** ರಿಟ್ ಜಾರಿ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಇದು ವಿಧಿ 32 (ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ — ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ) ಕ್ಕಿಂತ **ವಿಶಾಲ**.
- ವಿಧಿ 227: ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶದ **ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು/ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ** (ಸೈನಿಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹೊರತು).
- ವಿಧಿ 228: ಸಂವಿಧಾನದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯುಳ್ಳ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು **ತನಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು**.

EXAM TRAP — ಸಂಬಳ vs ಪಿಂಚಣಿ

ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ **ವೇತನ-ಭತ್ಯೆಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ** (Charged) — ಆದರೆ **ಪಿಂಚಣಿ ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ** (ವಿಧಿ 221). "ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯದ ನಿಧಿಯಿಂದ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ vs ಹೈಕೋರ್ಟ್ — ಹೋಲಿಕೆ (Comparison)

ಅಂಶ	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್	ಹೈಕೋರ್ಟ್
ಸ್ಥಾಪನೆ	ವಿಧಿ 124 — ಸಂವಿಧಾನವೇ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ	ವಿಧಿ 214 — ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಒಂದು
ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನಿನಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ
ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು	**65 ವರ್ಷ**	**62 ವರ್ಷ**
ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ	ವಿಧಿ 32 — **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ**	ವಿಧಿ 226 — ಹಕ್ಕುಗಳು + **ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶ**
ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ	ವಿಧಿ 129	ವಿಧಿ 215
ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ	ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮೇಲೆ ನೇರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಇಲ್ಲ	ವಿಧಿ 227 — ಎಲ್ಲಾ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮೇಲೆ
ಸಲಹಾ ಅಧಿಕಾರ	ವಿಧಿ 143 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ	ಸಲಹಾ ಅಧಿಕಾರ **ಇಲ್ಲ**
ಪದಚ್ಯುತಿ	ವಿಧಿ 124(4) — ಎರಡಕ್ಕೂ **ಒಂದೇ ವಿಧಾನ** (ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ)	

ನೆನಪಿಡಿ

- ವಯಸ್ಸು: SC **65** vs HC **62** — ಅತಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆ.
- ರಿಟ್: HC ವ್ಯಾಪ್ತಿ **ವಿಶಾಲ**; ಆದರೆ ವಿಧಿ 32 ಸ್ವತಃ **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು**, 226 ಅಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು (Subordinate Courts — Art 233–237)

ವಿಧಿ 233

ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನೇಮಕ

- ನೇಮಕ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು** — ಸಂಬಂಧಿತ **ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ** ನಡೆಸಿ.
- ಅರ್ಹತೆ: **7 ವರ್ಷ** ವಕೀಲರಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ **ಅಥವಾ** ನ್ಯಾಯಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ; ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಬಾರದು.
- ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಜಿಲ್ಲೆಯ **ಅತ್ಯುನ್ನತ ನ್ಯಾಯಿಕ ಅಧಿಕಾರಿ**.

ವಿಧಿ 234–235

ಇತರ ನ್ಯಾಯಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ

- ವಿಧಿ 234: ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಲ್ಲದವರ ನೇಮಕ — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, **ಹೈಕೋರ್ಟ್ + ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ** ಸಮಾಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ.
- ವಿಧಿ 235: ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ **ನಿಯಂತ್ರಣ (ನೇಮಕ, ಬಡ್ತಿ, ರಜೆ)** ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ನಿಹಿತ.
- ವಿಧಿ 237: ಈ ವಿಧಿಗಳು **ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ಗಳಿಗೂ** ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.

QUICK POINTS

- ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ: ನೇಮಕ — **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು** + HC; ಅರ್ಹತೆ — **7 ವರ್ಷ** ವಕೀಲಿಕೆ.
- ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿಯಂತ್ರಣ: **ಹೈಕೋರ್ಟ್** (ವಿಧಿ 235).
- ವಿಧಿ 236: "ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ" ಪದದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ — ವಿಶೇಷ ಹೋಲಿಕೆಗಳು

ನೇಮಕಾತಿ

ಕೊಲಿಜಿಯಂ — ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಂದೇ ತತ್ವ

- SC ಮತ್ತು HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು**, ಕೊಲಿಜಿಯಂ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ.
- HC: CJI + **2 ಹಿರಿಯ SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು** + ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + HC ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ಸಮಾಲೋಚನೆ.
- NJAC (99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2014) ಅನ್ನು **2015ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು** — ಕೊಲಿಜಿಯಂ ಮುಂದುವರಿಕೆ.

ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಮೂಲ vs ಮೇಲ್ಮನವಿ

- SC ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ: ವಿಧಿ **131** (ಕೇಂದ್ರ–ರಾಜ್ಯ / ರಾಜ್ಯ–ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳು).
- HC ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ: **ರಿಟ್ (226)**, ಕಂಪನಿ/ವಿವಾಹ ಪ್ರಕರಣಗಳು (ಕೆಲವು HCಗಳಲ್ಲಿ).
- SC ಮೇಲ್ಮನವಿ: ವಿಧಿ **132–136** (ಸಂವಿಧಾನಿಕ, ಸಿವಿಲ್, ಕ್ರಿಮಿನಲ್ + ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ 136).
- HC ಮೇಲ್ಮನವಿ: **ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ** ತೀರ್ಪುಗಳ ವಿರುದ್ಧ.

EXAM TRAP — ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನ

SC ಮತ್ತು HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ **ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ ಒಂದೇ ವಿಧಾನ** — ವಿಧಿ 124(4): ಸಂಸತ್ತಿನ **ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ** (ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ + ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ 2/3) + ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆದೇಶ. "HC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ತೆಗೆದುಹಾಕುತ್ತಾರೆ" ಎಂಬುದು ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 12

ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್

QUICK REVISION — ಅಧ್ಯಾಯ 12

- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ: ವಿಧಿ **168**; ದ್ವಿಸದನ ರಾಜ್ಯಗಳು **6** (A-T-U-B-M-K).
- ಪರಿಷತ್ ಸೃಷ್ಟಿ/ರದ್ದತಿ: ವಿಧಿ **169** — ವಿಧಾನಸಭಾ ನಿರ್ಣಯ (ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ) + ಸಂಸತ್ತಿನ **ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಹುಮತ**.
- ವಿಧಾನಸಭೆ: ಗರಿಷ್ಠ **500**/ಕನಿಷ್ಠ **60** (170); ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ** (172); ವಯಸ್ಸು **25** (173).
- ಪರಿಷತ್ತು: **1/3** ಮಿತಿ, ಕನಿಷ್ಠ **40** (171); ಶಾಶ್ವತ; **1/3 ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷ** ನಿವೃತ್ತಿ; ವಯಸ್ಸು **30**.
- ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆ: ಪರಿಷತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ **4 ತಿಂಗಳು** (3+1) ವಿಳಂಬ (197); **ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲ**.
- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ: ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ **14 ದಿನ** (198); **ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ** (199(3)).
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ/ಸಭಾಪತಿ ಪದಚ್ಯುತಿ: **14 ದಿನ ನೋಟಿಸ್** + ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ.
- HC: ವಿಧಿ **214**; ನೇಮಕ ಕೊಲಿಜಿಯಂ (217); ನಿವೃತ್ತಿ **62**; ರಿಟ್ **226** (32ಕ್ಕಿಂತ ವಿಶಾಲ).
- ವೇತನ: **ರಾಜ್ಯ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ**; ಪಿಂಚಣಿ: **ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ**; ವರ್ಗಾವಣೆ: ವಿಧಿ **222**.
- ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + HC** (233); ಅರ್ಹತೆ **7 ವರ್ಷ** ವಕೀಲಿಕೆ.

1. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ?

A) 5 B) 6 C) 7 D) 8

ಉತ್ತರ: B. ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತೆಲಂಗಾಣ, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ — 6 ರಾಜ್ಯಗಳು.

2. ವಿಧಿ 169ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವ ಬಹುಮತ ಬೇಕು?

A) ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ B) ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಹುಮತ C) 2/3 ಬಹುಮತ D) ಸರ್ವಾನುಮತ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 169(3) — ಈ ಕಾನೂನು ವಿಧಿ 368ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ; ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಹುಮತ ಸಾಕು.

3. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಕನಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ?

A) 30 B) 36 C) 40 D) 50

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 171(1) — ಗರಿಷ್ಠ ವಿಧಾನಸಭೆಯ 1/3, ಕನಿಷ್ಠ 40.

4. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಳಂಬ ಮಾಡಬಹುದು?

A) 6 ತಿಂಗಳು B) 14 ದಿನ C) 3 ತಿಂಗಳು D) 4 ತಿಂಗಳು (3+1)

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 197 — ಮೊದಲ ಬಾರಿ 3 ತಿಂಗಳು, ಎರಡನೇ ಬಾರಿ 1 ತಿಂಗಳು; ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲ.

5. ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವವರು?

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು B) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ C) ವಿಧಾನಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು D) ಹೈಕೋರ್ಟ್

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 199(3) — ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರವೇ ಅಂತಿಮ.

6. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು?

A) 60 B) 62 C) 65 D) 70

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 217 — 62 ವರ್ಷ; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ 65.

7. ಹೇಳಿಕೆ I: ವಿಧಿ 226ರ ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ ವಿಧಿ 32ಕ್ಕಿಂತ ವಿಶಾಲ. ಹೇಳಿಕೆ II: ವಿಧಿ 32 ಸ್ವತಃ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. 226 "ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ" ರಿಟ್ ನೀಡಬಹುದು; 32 ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು (FR).

8. ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರನ್ನು ನೇಮಿಸುವವರು?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು B) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ C) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (HC ಸಮಾಲೋಚನೆ) D) CJI

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 233 — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು — ಮುಂದುವರಿಕೆ (MCQs 9–20)

9. ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು?
A) 21 B) 25 C) 30 D) 35

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 173 — ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ 25, ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ 30 ವರ್ಷ.

10. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಎಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ?
A) 1/3 B) 1/6 C) 1/12 D) 1/4

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 171(3) — 1/6 ಸದಸ್ಯರು (ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಹಕಾರ, ಸಮಾಜಸೇವೆ).

11. ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮುನ್ನೋಟಿಸ್?
A) 7 ದಿನ B) 10 ದಿನ C) 14 ದಿನ D) 30 ದಿನ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 180 — 14 ದಿನಗಳ ನೋಟಿಸ್ + ಅಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ.

12. ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಷತ್ತು ಶಿಫಾರಸು ನೀಡಬೇಕಾದ ಅವಧಿ?
A) 14 ದಿನ B) 30 ದಿನ C) 3 ತಿಂಗಳು D) 6 ತಿಂಗಳು

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 198 — 14 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸು; ವಿಧಾನಸಭೆ ಒಪ್ಪಬಹುದು/ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು.

13. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ?
A) 217 B) 222 C) 226 D) 227

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 222 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು CJI ಸಮಾಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು.

14. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪಿಂಚಣಿ ಯಾವ ನಿಧಿಯಿಂದ?
A) ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ B) ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ C) ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ D) ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 221 — ವೇತನ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ; ಪಿಂಚಣಿ ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ.

15. ಸದಸ್ಯರ ಅನರ್ಹತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ?
A) 190 B) 191 C) 192 D) 193

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 192 — ECI ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡೆದು ಅದರಂತೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

16. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 118 ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.
A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: A. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಇಲ್ಲ; ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಅಂತಿಮ (ವಿಧಿ 197).

17. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 40 B) 63 C) 75 D) 224

ಉತ್ತರ: C. 75 ಸದಸ್ಯರು; ವಿಧಾನಸಭೆ 224 ಸದಸ್ಯರು.

18. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಯಾವ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ "ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ"?
A) 214 B) 215 C) 216 D) 217

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 215 — ದಾಖಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ; ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

19. ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ (ನೇಮಕ, ಬಡ್ತಿ, ರಜೆ) ಯಾರಲ್ಲಿ ನಿಹಿತ?
A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು B) ಹೈಕೋರ್ಟ್ C) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ D) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 235 — ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ.

20. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾದ ಜೋಡಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ:
A) ವಿಧಿ 168 — ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ರಚನೆ B) ವಿಧಿ 172 — ಸದನಗಳ ಅವಧಿ C) ವಿಧಿ 199 — ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ D) ವಿಧಿ 227 — ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 227 = ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಅಧಿಕಾರ; ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ = ವಿಧಿ 226.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಭಾರತೀಯ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೃದಯಭಾಗ. ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಘರ್ಷಣೆ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ XI (ವಿಧಿಗಳು 245–263)** ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು, **ಭಾಗ XII (ವಿಧಿಗಳು 264–300A)** ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

◆ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳು (Legislative Relations — ವಿಧಿಗಳು 245–255)

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ವಿಧಿ 245 — ಕಾನೂನುಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

- ಸಂಸತ್ತು **ಭಾರತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ** ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆ ತನ್ನ **ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ** ಮಾತ್ರ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು **ಭಾರತದ ಹೊರಗೂ** ಅನ್ವಯವಾಗಬಹುದು; ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನಿಗೆ ಇದು ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.

ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಹಂಚಿಕೆ

ವಿಧಿ 246 — ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳ ಆಧಾರದ ಶಾಸನ

- ಸಂಸತ್ತು: **ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ (List I)**; ರಾಜ್ಯಗಳು: **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ (List II)**.
- ಎರಡೂ: **ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ (List III)** — ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನೇ ಮೇಲು (ವಿಧಿ 254).
- ಪಟ್ಟಿಗಳ ವಿವರ: **ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ** (Seventh Schedule).

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಭಾಗ *XI*

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಶೇಷಾಧಿಕಾರ

ವಿಧಿ 248 — ಶೇಷ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ

- ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ **ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಷಯ**ದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ **ಸಂಸತ್ತಿಗೆ** ಮಾತ್ರ.
- ರಾಜ್ಯ/ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದ **ಯಾವುದೇ ತೆರಿಗೆ** ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ (ವಿಧಿ 248(2)).
- ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯ **Entry 97** ಶೇಷ ವಿಷಯಗಳ ನಮೂದು — **ಕೆನಡಾ ಮಾದರಿಯ** ಅನುಸರಣೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 248

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ

ವಿಧಿ 249 — ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ

- **ರಾಜ್ಯಸಭೆ** ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರ **2/3 ಬಹುಮತದಿಂದ** ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಅಂತಹ ನಿರ್ಣಯ **ಗರಿಷ್ಠ 1 ವರ್ಷ** ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ; ಹೊಸ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 251: ಈ ಕಾನೂನುಗಳು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನುಗಳಿಗಿಂತ **ಮೇಲು**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 249

EXAM TRAP — 2/3 ಬಹುಮತದ ಎರಡು ವಿಧಿಗಳು

ವಿಧಿ 249 (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ) ಮತ್ತು ವಿಧಿ 312 (ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು) — ಎರಡಕ್ಕೂ **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತ** ಬೇಕು. ಆದರೆ 249 ಸಂಸತ್ತಿಗೆ **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ** ಮೇಲೆ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ ನೀಡಿದರೆ, 312 **ಹೊಸ ಸೇವೆಗಳ** ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುತ್ತದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ವಿಧಿ 250 — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ

- ವಿಧಿ 352ರ ಅಡಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಂಸತ್ತು **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ**ದ ಮೇಲೂ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೊನೆಗೊಂಡ **6 ತಿಂಗಳ ನಂತರ** ಅಂತಹ ಕಾನೂನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿ

ವಿಧಿ 252 — ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೋರಿಕೆ

- ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸನಸಭೆಗಳು **ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಕೋರಿದರೆ** ಸಂಸತ್ತು ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಆ ಕಾನೂನನ್ನು **ತಿದ್ದುಪಡಿ/ರದ್ದು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ**; ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳು ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದಗಳು

ವಿಧಿ 253 — ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಜಾರಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ

- ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಪ್ಪಂದ/ಸಮಾವೇಶ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಸಂಸತ್ತು **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ**ದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಉದಾ.: ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು.

ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೇಲು

ವಿಧಿ 254 — ಸಂಸತ್ತು vs ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು

- ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷವಿದ್ದರೆ **ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನೇ ಮೇಲು**; ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸಿಂಧು.
- ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತ** ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲು — ಆದರೆ ಸಂಸತ್ತು ನಂತರ ತಿದ್ದಬಹುದು (ವಿಧಿ 254(2)).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 13
ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಶಾಸನ ರಚನೆ ಒಂದೇ ಸಾಲದು — ಅದರ ಜಾರಿಯೂ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದ **ವಿಧಿಗಳು 256–263** ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂಲ ತತ್ವ: ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರದ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವಂತೆ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕು.

◆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳು (Administrative Relations — ವಿಧಿಗಳು 256–263)

ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನ

ವಿಧಿ 256 — ರಾಜ್ಯಗಳ ಬಾಧ್ಯತೆ

- ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು **ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುಸರಣೆ** ಖಚಿತಪಡಿಸುವಂತೆ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕು.
- ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರವು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ನಿರ್ದೇಶನ (directions)** ನೀಡಬಹುದು.

ಕೇಂದ್ರದ ನಿಯಂತ್ರಣ

ವಿಧಿ 257 — ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಹತೋಟಿ

- ರಾಜ್ಯದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವು ಕೇಂದ್ರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ **ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಾರದು**.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ/ಸೈನಿಕ ಮಹತ್ವದ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾರ್ಗಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ-ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು **ರೈಲ್ವೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ**ಗೆ ಕೇಂದ್ರ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಬಹುದು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 256–257

DIGITAL CYBER

ಕಾರ್ಯಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ

ವಿಧಿಗಳು 258, 258A — ಪರಸ್ಪರ ಕಾರ್ಯ ವಹಿಸುವಿಕೆ

- ವಿಧಿ 258: ಕೇಂದ್ರವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು **ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ** ಷರತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಹಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 258A: ರಾಜ್ಯವೂ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು **ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ** ವಹಿಸಬಹುದು (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976ರ ಸೇರ್ಪಡೆ).
- ವಿಧಿ 261: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ದಾಖಲೆಗಳು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಕ್ರಮಗಳಿಗೆ **ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ** (full faith and credit).

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು

ವಿಧಿ 312 — All-India Services

- ಹೊಸ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತದ** ನಿರ್ಣಯ ಅಗತ್ಯ.
- IAS ಮತ್ತು IPS ಸಂವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು; **IFS 1966ರಲ್ಲಿ** ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು.
- ನೇಮಕಾತಿ: **UPSC**; ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇವೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 312

ಕೇಂದ್ರದ ಕೊಂಡಿ

ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪಾತ್ರ

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜ್ಯದ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು; ಜೊತೆಗೆ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ **ಕೊಂಡಿ (link)**ಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಬಗ್ಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವರದಿ** ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ — ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸುಗಳು

Sarkaria Commission (1983)

- **1983ರಲ್ಲಿ** ನ್ಯಾ. ಆರ್.ಎಸ್. ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಕ; ವರದಿ **1988**.
- ವಿಧಿ 263ರ ಅಡಿ **ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ** ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಶಿಫಾರಸು (1990ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ).
- ವಿಧಿ 356ರ ಬಳಕೆ **ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರ**ವಾಗಿ ಮಾತ್ರ; ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ**ಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವ ಮುನ್ನ **ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ**.
- ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳ ಬಲವರ್ಧನೆ; ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳ ಮಿತ ಬಳಕೆ.

ಮೂಲ: ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ ವರದಿ, 1988

ಮೂಲ ತತ್ವ

ಸಹಕಾರ, ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಲ್ಲ

- ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಉದ್ದೇಶ ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಲ್ಲ, **ಸಮನ್ವಯ**.
- ವಿಧಿ 256–257ರ ನಿರ್ದೇಶನಾಧಿಕಾರ **ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ** ಬಳಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಸಲಹೆ.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 258 vs 258A

ವಿಧಿ 258: **ಕೇಂದ್ರ → ರಾಜ್ಯ**ಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ ವಹಿಸುವಿಕೆ. ವಿಧಿ 258A: **ರಾಜ್ಯ → ಕೇಂದ್ರ**ಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ ವಹಿಸುವಿಕೆ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976). ದಿಕ್ಕು ತಿರುಗಿ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರ!

ಅಧ್ಯಾಯ 13
ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭಾಗ. ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ, ಹಣ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯಧನ — ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ XII (ವಿಧಿಗಳು 264–293)**ರಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಮೂಲ ಸೂತ್ರ: **ಹಣಕಾಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು**.

◆ ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳು (Financial Relations — ವಿಧಿಗಳು 264–293)

ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ

ವಿಧಿ 266 — Consolidated Fund

- ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವ **ಎಲ್ಲಾ ಆದಾಯ, ಸಾಲಗಳು, ಸಾಲ ಮರುಪಾವತಿಗಳು** ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಗೆ ಜಮೆಯಾಗುತ್ತವೆ.
- ಈ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹಣ ತೆಗೆಯಬೇಕಾದರೆ **ಕಾನೂನಿನ ಅಧಿಕಾರ** ಅಗತ್ಯ (ವಿನಿಯೋಗ ಮಸೂದೆ).
- ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ **ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ** ಇರುತ್ತದೆ.

ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ

ವಿಧಿ 267 — Contingency Fund

- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ** (ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ) ವಿಲೇವಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ನಿಧಿ.
- ಸಂಸತ್ತಿನ/ಶಾಸನಸಭೆಯ ಅನುಮತಿ ಬರುವ ಮುನ್ನ **ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಮುಂಗಡ** ನೀಡಲು ಬಳಕೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 266–267

DIGITAL CYBER

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

ವಿಧಿ 280 — Finance Commission

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ** (ಅಥವಾ ಮೊದಲೇ) ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + 4 ಸದಸ್ಯರು**; ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ಕರ್ತವ್ಯ: ತೆರಿಗೆ ಹಣದ **ಹಂಚಿಕೆ (ವಿಧಿ 270)** ಮತ್ತು **ಸಹಾಯಧನದ ತತ್ವಗಳ (ವಿಧಿ 275)** ಶಿಫಾರಸು.
- 15ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ಎನ್.ಕೆ. ಸಿಂಗ್) — ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **41%** ಪಾಲು ಶಿಫಾರಸು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 280

ಸಹಾಯಧನ

ವಿಧಿ 275 — Grants-in-Aid

- ಕೇಂದ್ರವು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ಸಹಾಯಧನ** ನೀಡುತ್ತದೆ; ಇದು ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ **ಭಾರಿತ ವೆಚ್ಚ**.
- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಮೊತ್ತ ನಿಗದಿ.
- ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೂ ಸಹಾಯಧನ.

EXAM TRAP — 266 vs 267

ವಿಧಿ 266 (ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ): ಹಣ ತೆಗೆಯಲು **ಕಾನೂನು ಅಗತ್ಯ**. ವಿಧಿ 267 (ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ): **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನೆ**ಯಿಂದ ಮುಂಗಡ — ನಂತರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

GST ಮಂಡಳಿ — ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

ವಿಧಿ 279A — GST Council (101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2016)

- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು**; ಸದಸ್ಯರು: ಕೇಂದ್ರ ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು + ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು ಸಚಿವರು.
- ನಿರ್ಣಯ: **3/4 ಬಹುಮತ**; ಮತಭಾರ — ಕೇಂದ್ರ **1/3**, ರಾಜ್ಯಗಳು ಒಟ್ಟು **2/3**.
- ಕಾರ್ಯ: GST ದರ, ವಿನಾಯಿತಿ ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳ ಶಿಫಾರಸು — **ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ** ಮಾದರಿ.

ಮೂಲ: 101ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ, 2016

ಇತರ ಹಣಕಾಸು ವಿಧಿಗಳು

ತೆರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

- ವಿಧಿ 269A: **ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಪೂರೈಕೆಯ GST** (IGST) — ಕೇಂದ್ರ ವಿಧಿಸಿ, ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆ.
- ವಿಧಿ 271: ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ **ಅಧಿಭಾರ (surcharge)** ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.
- ವಿಧಿ 274: ರಾಜ್ಯಗಳ ತೆರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ಮಸೂದೆಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವ ಶಿಫಾರಸು** ಅಗತ್ಯ.

ನೆನಪಿಡಿ

ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಾರ

- ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ವಿಶಾಲ ಅಧಿಕಾರ **ಕೇಂದ್ರದ** ಬಳಿ; ಖರ್ಚಿನ ಹೊಣೆ **ರಾಜ್ಯಗಳ** ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು — ಇದೇ **ಲಂಬ ಅಸಮತೋಲನ**.
- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಮತ್ತು GST ಮಂಡಳಿ ಈ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 13

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

250

ಪರಿಚಯ

ವಿಧಿ 246ರ ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯ ವಿವರ **ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ** ಇದೆ — ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು: ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ, ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ. ಯಾವ ವಿಷಯ ಯಾವ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ.

◆ ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಮತ್ತು ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು (Seventh Schedule)

~100	~61	~52
ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ	ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ	ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ

ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ

Union List (List I) — ಸುಮಾರು 100 ನಮೂದುಗಳು

- ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ: **ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ** (ವಿಧಿ 246(1)).
- ಉದಾ.: **ರಕ್ಷಣೆ**, ಪರಮಾಣು ಶಕ್ತಿ, **ರೈಲ್ವೆ**, **ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್**, ನಾಣ್ಯ, ವಿದೇಶಾಂಗ ವ್ಯವಹಾರಗಳು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು — **ಏಕರೂಪತೆ** ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ

DIGITAL CYBER

ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ

State List (List II) — ಸುಮಾರು 61 ನಮೂದುಗಳು

- ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ: **ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗಳಿಗೆ** (ವಿಧಿ 246(3)) — ವಿಧಿ 249, 250, 252, 253ರ ಅಪವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ.
- ಉದಾ.: **ಪೊಲೀಸ್**, **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ**, **ಕೃಷಿ**, ಭೂಮಿ, ಮದ್ಯ (excise).
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ/ಸ್ಥಳೀಯ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯಗಳು.

ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ

Concurrent List (List III) — ಸುಮಾರು 52 ನಮೂದುಗಳು

- ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ: **ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು ಎರಡಕ್ಕೂ** (ವಿಧಿ 246(2)).
- ಉದಾ.: **ಶಿಕ್ಷಣ**, **ಅರಣ್ಯ**, **ವಿವಾಹ**, ದಿವಾಳಿತನ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ.
- ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ **ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು ಮೇಲು** (ವಿಧಿ 254).

EXAM TRAP — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)

ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯ, ವನ್ಯಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ತೂಕ-ಅಳತೆ — ಇವುಗಳನ್ನು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ** ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು. "ಶಿಕ್ಷಣ ಯಾವ ಪಟ್ಟಿ?" ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ: **ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ**.

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 13
ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

◆ ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

ಪಟ್ಟಿ	ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ	ಉದಾಹರಣೆಗಳು
ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ (~100)	ಸಂಸತ್ತು ಮಾತ್ರ	ರಕ್ಷಣೆ, ರೈಲ್ವೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ನಾಣ್ಯ
ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ (~61)	ರಾಜ್ಯಗಳು (ಅಪವಾದಗಳೊಂದಿಗೆ)	ಪೊಲೀಸ್, ಆರೋಗ್ಯ, ಕೃಷಿ, ಭೂಮಿ
ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ (~52)	ಕೇಂದ್ರ + ರಾಜ್ಯಗಳು	ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯ, ವಿವಾಹ
ಶೇಷ ವಿಷಯಗಳು	ಸಂಸತ್ತು ಮಾತ್ರ (ವಿಧಿ 248)	Entry 97 — ಸೈಬರ್ ಕಾನೂನು

ಶೇಷಾಧಿಕಾರ

ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳು

- ಯಾವ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ **ಸಂಸತ್ತಿಗೆ** (ವಿಧಿ 248 + Entry 97).
- ಉದಾ.: **ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ, ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ** — ಸಂವಿಧಾನ ರಚನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರದ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು.
- ಗಮನಿಸಿ: ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಶೇಷಾಧಿಕಾರ **ರಾಜ್ಯಗಳ** ಬಳಿ; ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಕೇಂದ್ರದ** ಬಳಿ (ಕೆನಡಾ ಮಾದರಿ).

QUICK POINTS — ಪಟ್ಟಿಗಳು

- ಕೇಂದ್ರ ~100 | ರಾಜ್ಯ ~61 | ಸಮವರ್ತಿ ~52.
- ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯ → ಸಮವರ್ತಿ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976).
- ಶೇಷಾಧಿಕಾರ: ಸಂಸತ್ತು (ವಿಧಿ 248).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 13

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪರಿಚಯ

ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ವಿವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ — ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಂವಿಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. **ವಿಧಿ 262** ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದಗಳ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ, **ವಿಧಿ 263** ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.

◆ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ವಿಧಿ 263

ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ (Inter-State Council)

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ** ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು — ವಿವಾದಗಳ ವಿಚಾರಣೆ, ಸಮನ್ವಯ ಶಿಫಾರಸು.
- **ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸು** ಮೇರೆಗೆ **1990ರಲ್ಲಿ** ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ**; ಸದಸ್ಯರು: ಎಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು, ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 263

ವಿಧಿ 262

ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದಗಳು

- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದಗಳ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಸತ್ತು **ಕಾನೂನಿನ ಮೂಲಕ** ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- **ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಜಲ ವಿವಾದ ಕಾಯ್ದೆ, 1956** — ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ (tribunal) ರಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶ.
- ವಿಧಿ 262(2): ಸಂಸತ್ತು **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸೇರಿದಂತೆ** ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬಹುದು.
- ಉದಾ.: **ಕಾವೇರಿ ಜಲ ವಿವಾದ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ** (ಕರ್ನಾಟಕ-ತಮಿಳುನಾಡು).

SKY DIGITAL CYBER

ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು

Zonal Councils — ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1956

- **5 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು**: ಉತ್ತರ, ಮಧ್ಯ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ದಕ್ಷಿಣ — ಸಲಹಾ ಸ್ವರೂಪದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.
- ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ **ಈಶಾನ್ಯ ಮಂಡಳಿ** (North Eastern Council Act, 1971).
- ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಕೇಂದ್ರ ಗೃಹ ಸಚಿವರು**; ಸದಸ್ಯರು: ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ಇಬ್ಬರು ಸಚಿವರು.
- ಉದ್ದೇಶ: ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ **ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯ**.

ಮೂಲ: ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1956

ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ವಿಧಿಗಳು 301–307 — ಅಂತರರಾಜ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ

- ವಿಧಿ 301: ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ **ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ**.
- ವಿಧಿ 302: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು **ನಿರ್ಬಂಧ** ವಿಧಿಸಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಸಮಂಜಸ ನಿರ್ಬಂಧ ವಿಧಿಸಬಹುದು — ಆದರೆ **ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ**.

QUICK POINTS — ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ: ವಿಧಿ 263; ಸ್ಥಾಪನೆ **1990**.
- ಜಲ ವಿವಾದ: ವಿಧಿ 262; ಕಾಯ್ದೆ **1956**.
- ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು: **5 + ಈಶಾನ್ಯ** (1956/1971).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್

ವಿಧಿ 131 — ಮೂಲ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ

- ಕೇಂದ್ರ vs ರಾಜ್ಯ, ರಾಜ್ಯ vs ರಾಜ್ಯ **ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಿನ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಮೂಲ ನ್ಯಾಯವ್ಯಾಪ್ತಿ.
- ಅಪವಾದ: ವಿಧಿ 262ರ ಅಡಿಯ **ಜಲ ವಿವಾದಗಳು** ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಪೂರ್ವ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ವಿಷಯಗಳು.
- ರಾಜಕೀಯ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲ — **ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಿನ** ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರಬೇಕು.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 131 vs ವಿಧಿ 262

ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿವಾದ: **ವಿಧಿ 131** (ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್). ಆದರೆ **ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದ**: ವಿಧಿ 262 — ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ; ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆ

ಕಾವೇರಿ ಜಲ ವಿವಾದ — ಹಂತಗಳು

- ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ರಚನೆ **1990**; ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪು **2007**.
- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು **2018** — ಕಾವೇರಿ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (CWMA) ರಚನೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ **284.75 TMC** ಅಡಿ ನೀರು ಹಂಚಿಕೆ (2018ರ ತೀರ್ಪು).

ಮೂಲ: ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು, 16 ಫೆಬ್ರವರಿ 2018

ಅಧ್ಯಾಯ 13

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೇವಲ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲ — ಅದು ನಿರಂತರ ಸಂವಾದ. ವಿವಾದಗಳು ಎದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳೇ **ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Cooperative Federalism)**ಯ ಜೀವಾಳ.

◆ ವಿವಾದಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ — ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸುಗಳು

Punchhi Commission (2007)

- **2007ರಲ್ಲಿ** ನ್ಯಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಪುಂಛಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಕ; ವರದಿ **2010**.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ **5 ವರ್ಷದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ**; ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕದಲ್ಲಿ **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ**.
- ವಿಧಿ 356 **ಕೊನೆಯ ಆಶ್ರಯ**ವಾಗಿ ಮಾತ್ರ; ವಿಧಿ 355ರ ಅಡಿ ಕೇಂದ್ರದ ಕರ್ತವ್ಯ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ.
- ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ **ಸಮಾಲೋಚನೆ**ಗೆ ಒತ್ತು.

ಮೂಲ: ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ ವರದಿ, 2010

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

Cooperative Federalism — ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

- **ನೀತಿ ಆಯೋಗ (2015)**: ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಬದಲಿಗೆ; ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ + ಎಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು**.
- **GST ಮಂಡಳಿ**: ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ನಿರ್ಣಯ — ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟದ ಜೀವಂತ ಉದಾಹರಣೆ.
- **ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ (ವಿಧಿ 263)**: ನಿಯಮಿತ ಸಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂವಾದ.

ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

Competitive Federalism

- ರಾಜ್ಯಗಳು **ಹೂಡಿಕೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ** ಪರಸ್ಪರ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಉದಾ.: ವ್ಯಾಪಾರ ಸುಗಮತೆ (Ease of Doing Business) ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ರ್ಯಾಂಕಿಂಗ್.
- ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಜೊತೆಗೆ **ಸಹಕಾರವೂ** ಅಗತ್ಯ — ಎರಡೂ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಎರಡು ಮುಖಗಳು.

ಸಮತೋಲಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ವಿವಾದಗಳ ಮೂಲಗಳು

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪಾತ್ರ, ವಿಧಿ 356ರ ಬಳಕೆ, ಹಣಕಾಸು ಹಂಚಿಕೆ — ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು.
- ಸರ್ಕಾರಿಯಾ (1988) ಮತ್ತು ಪುಂಛಿ (2010) ಆಯೋಗಗಳು **ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಸಂವಾದಕ್ಕೆ** ಒತ್ತು ನೀಡಿವೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ವರೂಪ — ನೆನಪಿಡಿ

ಆಯೋಗ	ವರ್ಷ	ಮುಖ್ಯ ಶಿಫಾರಸು
ಸರ್ಕಾರಿಯಾ	1983 (ವರದಿ 1988)	ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ; 356 ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರ
ಪುಂಛಿ	2007 (ವರದಿ 2010)	ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ; ಸಮಾಲೋಚನೆ

QUICK POINTS — ಅಧ್ಯಾಯ 13

- ಶಾಸನ: ಭಾಗ XI (245–255); ಆಡಳಿತ: 256–263; ಹಣಕಾಸು: ಭಾಗ XII.
- ಶೇಷಾಧಿಕಾರ: **ಸಂಸತ್ತು** (ವಿಧಿ 248).
- 249: ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3; 250: ತುರ್ತು; 252: ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮತಿ; 253: ಒಪ್ಪಂದಗಳು.
- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ: ವಿಧಿ 280 (5 ವರ್ಷ); GST ಮಂಡಳಿ: ವಿಧಿ 279A.
- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ: ವಿಧಿ 263 (1990); ಜಲ ವಿವಾದ: ವಿಧಿ 262.
- ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು: 5 + ಈಶಾನ್ಯ; ಸರ್ಕಾರಿಯಾ 1983; ಪುಂಛಿ 2007.

EXAM TRAP — ಆಯೋಗಗಳ ವರ್ಷ

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ **ನೇಮಕ 1983**, ವರದಿ 1988. ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ **ನೇಮಕ 2007**, ವರದಿ 2010. ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ "ವರದಿ ವರ್ಷ" vs "ನೇಮಕ ವರ್ಷ" ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು — ಎಚ್ಚರ!

DIGITAL CYBER

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision) — ಅಧ್ಯಾಯ 13

QUICK REVISION

- ವಿಧಿ 245: ಸಂಸತ್ತು — ಇಡೀ ಭಾರತ; ರಾಜ್ಯ — ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಮಾತ್ರ.
- ವಿಧಿ 246: 3 ಪಟ್ಟಿಗಳು — ಕೇಂದ್ರ (~100), ರಾಜ್ಯ (~61), ಸಮವರ್ತಿ (~52).
- ವಿಧಿ 248 + Entry 97: ಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ.
- ವಿಧಿ 249: ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3 ನಿರ್ಣಯ — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ (1 ವರ್ಷ).
- ವಿಧಿ 250: ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಅಧಿಕಾರ.
- ವಿಧಿ 254: ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು ಮೇಲು.
- ವಿಧಿ 256–257: ರಾಜ್ಯಗಳ ಅನುಸರಣಾ ಬಾಧ್ಯತೆ; ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನ.
- ವಿಧಿ 312: ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು — ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 1–10)

1. ವಿಧಿ 245ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದಾದ ಭೌಗೋಳಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು?

A) ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾತ್ರ B) ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮಾತ್ರ C) ಭಾರತದ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ D) ಭಾರತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 245ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತು ಭಾರತದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.

2. ಶೇಷಾಧಿಕಾರ (residuary powers) ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ?

A) ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಸಭೆಗಳಿಗೆ B) ಸಂಸತ್ತಿಗೆ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ D) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 248ರ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ.

3. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ವಿಧಿ 249ರ ಅಡಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರ 2/3 ಬಹುಮತದಿಂದ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. II. ಅಂತಹ ನಿರ್ಣಯ ಗರಿಷ್ಠ 1 ವರ್ಷ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ವಿಧಿ 249ರ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

4. ವಿಧಿ 252ರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು —

A) ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಾಸನಸಭೆಗಳು ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಕೋರಿದಾಗ B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ C) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನಿರ್ದೇಶನದ ಮೇರೆಗೆ D) ಲೋಕಸಭೆಯ ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳು ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಕೋರಿದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಆ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಸಂಸತ್ತಿನ ಬಳಿ ಇದೆ. ಕಾರಣ (R): ಭಾರತವು ಕೆನಡಾದ ಒಕ್ಕೂಟ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಶೇಷಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) ಎರಡೂ ಸರಿ ಆದರೆ R ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ; ಕೆನಡಾ ಮಾದರಿಯ ಅನುಸರಣೆಯೇ ಶೇಷಾಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ

6. ವಿಧಿ 256ರ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಯಾವುದು?

A) ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ B) ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದ C) ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ಬಾಧ್ಯತೆ D) ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 256ರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುಸರಣೆ ಖಚಿತಪಡಿಸುವಂತೆ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕು.

7. ಹೊಸ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬಹುಮತ?

A) ಲೋಕಸಭೆಯ ಸರಳ ಬಹುಮತ B) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ D) ಉಭಯ ಸದನಗಳ 2/3 ಬಹುಮತ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 312ರ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯದ ನಂತರವೇ ಸಂಸತ್ತು ಹೊಸ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

8. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ: I. ವಿಧಿ 258ರ ಅಡಿ ಕೇಂದ್ರವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಹಿಸಬಹುದು. II. ವಿಧಿ 258A (1976) ರಾಜ್ಯವು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.

A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಸತ್ಯ; 258A ಅನ್ನು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಸೇರಿಸಿತು.

9. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

A) ಪ್ರತಿ 3 ವರ್ಷ B) ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷ C) ಪ್ರತಿ 6 ವರ್ಷ D) ಪ್ರತಿ 10 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 280ರ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ (ಅಥವಾ ಮೊದಲೇ) ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

10. ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿಗೆ (Contingency Fund) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) 266 B) 280 C) 275 D) 267

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 267 — ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿ; ವಿಧಿ 266 — ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 11–20)

11. GST ಮಂಡಳಿಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಬಹುಮತ?
A) ಸರಳ ಬಹುಮತ B) 2/3 ಬಹುಮತ C) 3/4 ಬಹುಮತ D) ಸರ್ವಾನುಮತ
ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 279Aರ ಪ್ರಕಾರ GST ಮಂಡಳಿಯ ನಿರ್ಣಯಗಳಿಗೆ 3/4 ಭಾರಿತ ಬಹುಮತ ಅಗತ್ಯ.

12. GSTಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?
A) 100ನೇ (2015) B) 101ನೇ (2016) C) 102ನೇ (2018) D) 103ನೇ (2019)
ಉತ್ತರ: B. 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2016) GST ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು; ವಿಧಿ 279A ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.

13. ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ (ವಿಧಿ 263) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 1983 B) 1988 C) 1992 D) 1990
ಉತ್ತರ: D. ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ 1990ರಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

14. ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಜಲ ವಿವಾದ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ?
A) 1950 B) 1956 C) 1976 D) 1990
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 262ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 1956ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

15. ಹೇಳಿಕೆಗಳು: I. ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಸಂಘರ್ಷಿಸಿದರೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು ಮೇಲು (ವಿಧಿ 254). II. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತ ಪಡೆದ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲು.
A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಯಾವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ
ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ವಿಧಿ 254ರ ನಿಬಂಧನೆಗಳು; II ವಿಧಿ 254(2)ರ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶ.

16. ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳ (Zonal Councils) ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ?
A) 5 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು + ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಈಶಾನ್ಯ ಮಂಡಳಿ B) 6 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು C) 4 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು D) 8 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು
ಉತ್ತರ: A. 1956ರ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ 5 ವಲಯ ಮಂಡಳಿಗಳು; ಈಶಾನ್ಯ ಮಂಡಳಿ 1971ರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ.

17. ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ ವರ್ಷ?
A) 1983 B) 1988 C) 1990 D) 2007
ಉತ್ತರ: A. 1983ರಲ್ಲಿ ನೇಮಕ; ವರದಿ 1988ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಕೆಯಾಯಿತು.

18. ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸು ಯಾವುದು?
A) ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ ರದ್ದು B) GST ಜಾರಿ C) ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ 5 ವರ್ಷದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ
ಉತ್ತರ: D. ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ (2007) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ 5 ವರ್ಷದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.

19. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 24ನೇ (1971) B) 44ನೇ (1978) C) 42ನೇ (1976) D) 52ನೇ (1985)
ಉತ್ತರ: C. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು.

20. ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದದ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ?
A) ವಿಧಿ 131 B) ವಿಧಿ 262 C) ವಿಧಿ 263 D) ವಿಧಿ 256
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 262ರ ಅಡಿ ಸಂಸತ್ತು ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು.

DIGITAL CYBER

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ 14 • ಪರಿಚಯ

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು (Emergency Provisions) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ XVIII**ರ (ವಿಧಿಗಳು 352–360) ಮೂರು ವಿಧದ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು, ಅವುಗಳ ಘೋಷಣಾ ವಿಧಾನ, ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ, ಪರಿಣಾಮಗಳು ಮತ್ತು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ (1978) ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಪರಿಚಯ (Introduction)

ಭಾಗ XVIII

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿಧಿಗಳು (Articles 352–360)

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ XVIII** (Part XVIII) — **ವಿಧಿಗಳು 352 ರಿಂದ 360** — ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ **ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಏಕಾತ್ಮಕ** (Unitary) ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ — ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕಾರ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.
- ಮೂರು ವಿಧಗಳು: **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು** (352), **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ** (356), **ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು** (360).

ವಿಧಿ 352

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (National Emergency)

- ಭಾರತದ **ಭದ್ರತೆಗೆ ಗಂಭೀರ ಬೆದರಿಕೆ** ಇದ್ದಾಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಆಧಾರಗಳು (Grounds): **ಯುದ್ಧ** (War), **ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ** (External Aggression), **ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ** (Armed Rebellion).
- ಬೆದರಿಕೆ **ನಿಜವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಮೊದಲೇ** (imminent danger) ಘೋಷಿಸಬಹುದು — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ.

QUICK POINTS

- ಭಾಗ XVIII: ವಿಧಿಗಳು **352–360**.
- 352ರ ಆಧಾರಗಳು: ಯುದ್ಧ, ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ, **ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ**.
- "ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ" (Internal Disturbance) ಪದವನ್ನು **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)** ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಘೋಷಣಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ (Proclamation & Approval)

ವಿಧಾನ

ಘೋಷಣೆ ಹೇಗೆ ಹೊರಡುತ್ತದೆ?

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಕೇಂದ್ರ ಸಂಪುಟದ ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ** (written advice) ಮೇರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (ವಿಧಿ 352(3)).
- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ **ಮೌಖಿಕ ಸಲಹೆ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ** — 1975ರ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಪಾಠ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ **"ತೃಪ್ತಿ"** (satisfaction) ಆಧಾರ — ಆದರೆ ಈಗ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).

ಅನುಮೋದನೆ

ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ (Parliamentary Approval)

- ಘೋಷಣೆಯ **1 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯ (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಮೊದಲು 2 ತಿಂಗಳು).
- **ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ** (Special Majority) ಬೇಕು — ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ **2/3** + ಸದನದ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ.
- ಅನುಮೋದನೆಯಾದರೆ **6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ** ನವೀಕರಣ ಅಗತ್ಯ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದ ಕಾಲಮಿತಿಯನ್ನು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮರಳಿ ತಂದಿತು).

ರದ್ದತಿ

ಘೋಷಣೆಯ ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ** ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು (subsequent proclamation).
- **ಲೋಕಸಭೆ** ಮಾತ್ರ **ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ** ರದ್ದತಿಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ಲೋಕಸಭೆಯ **1/10 ಸದಸ್ಯರು** ಲಿಖಿತ ನೋಟಿಸ್ ನೀಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಬೇಕು.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಮೂರು ಘೋಷಣೆಗಳು (Three Proclamations)

1962

ಚೀನಾ ಆಕ್ರಮಣ (1962–1968)

- **ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1962** — ಚೀನಾದ ಆಕ್ರಮಣದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆ.
- ಆಧಾರ: **ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ** (External Aggression).
- **ಜನವರಿ 1968**ರವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು — ಸುಮಾರು 5 ವರ್ಷ.

1971

ಭಾರತ-ಪಾಕ್ ಯುದ್ಧ (1971–1977)

- **ಡಿಸೆಂಬರ್ 1971** — ಪಾಕಿಸ್ತಾನದೊಂದಿಗಿನ ಯುದ್ಧದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೇ ಘೋಷಣೆ.
- ಆಧಾರ: **ಯುದ್ಧ** (War).
- **ಮಾರ್ಚ್ 1977**ರವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

1975

ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು (1975–1977)

- **25 ಜೂನ್ 1975** — "ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ" (Internal Disturbance) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರನೇ ಘೋಷಣೆ.
- ಸುಮಾರು **21 ತಿಂಗಳು** ಜಾರಿ — **21 ಮಾರ್ಚ್ 1977**ರಂದು ಹಿಂಪಡೆಯಲಾಯಿತು.
- ಈ ಅವಧಿಯ ದುರುಪಯೋಗವೇ **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)**ಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

EXAM TRAP — ಘೋಷಣೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು **3 ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ** ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ (1962, 1971, 1975). 1965ರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಘೋಷಣೆ ಇರಲಿಲ್ಲ — 1962ರ ಘೋಷಣೆಯೇ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. "4 ಬಾರಿ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಪ್ಪು.

◆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳು (Effects)

ವಿಧಿ 353–355

ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ

- **ವಿಧಿ 353:** ಕೇಂದ್ರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ ವಿಸ್ತರಣೆ — ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ನಿರ್ದೇಶನ** ನೀಡಬಹುದು; ಸಂಸತ್ತು **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ** ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೂ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- **ವಿಧಿ 354:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಆದಾಯ ಹಂಚಿಕೆ** (ವಿಧಿಗಳು 268–279) ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದು.
- **ವಿಧಿ 355:** ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು **ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆಯಿಂದ** ರಕ್ಷಿಸುವುದು ಕೇಂದ್ರದ ಕರ್ತವ್ಯ.

ವಿಧಿ 358

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಅಮಾನತು

- ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ **ವಿಧಿ 19** (6 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು) **ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ** ಅಮಾನತುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಇದು **ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ** — ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ ಆಧಾರದ ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19 ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ತುರ್ತು ಮುಗಿದರೆ ಅಮಾನತಾದ ಕಾನೂನುಗಳೂ **ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ** ನಿಷ್ಪರಿಣಾಮ.

ವಿಧಿ 359

ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಯ ಅಮಾನತು

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು **ಆದೇಶದ ಮೂಲಕ** ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: **ವಿಧಿ 20 ಮತ್ತು 21** (ಜೀವ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ) **ಎಂದಿಗೂ ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ**.
- 358 ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ; 359ಕ್ಕೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆದೇಶ** ಬೇಕು — ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮುಖ್ಯ.

DIGITAL CYBER

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ (President's Rule) — ಪರಿಚಯ

ವಿಧಿ 356

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಯಂತ್ರದ ವೈಫಲ್ಯ

- **ವಿಧಿ 356** — ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಸಲು **ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ **ವರದಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಅಥವಾ ಇತರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾದರೆ ಘೋಷಣೆ.
- ಇದನ್ನು **"ರಾಜ್ಯ ತುರ್ತು"** (State Emergency) ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ — ಆದರೆ ಇದು ವಿಧಿ 352ರ ತುರ್ತಲ್ಲ.

ವಿಧಿ 365

ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನ ಪಾಲಿಸದಿದ್ದರೆ

- ರಾಜ್ಯವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ **ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ವಿಫಲವಾದರೆ** — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಯಂತ್ರ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 365, ವಿಧಿ 356ಕ್ಕೆ **ಆಧಾರ** ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.
- ಉದಾಹರಣೆ: ಕೇಂದ್ರದ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ.

ಪರಿಣಾಮ

ಘೋಷಣೆಯಾದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ?

- ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ **ಎಲ್ಲಾ/ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು** ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ; ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ವಿಸರ್ಜನೆ.
- ವಿಧಾನಸಭೆ **ವಿಸರ್ಜನೆ ಅಥವಾ ಅಮಾನತು** (suspended animation) — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ವಿವೇಚನೆ.
- ರಾಜ್ಯದ **ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ** — ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅನುಮೋದನೆ, ಅವಧಿ ಮತ್ತು ವಿಧಿ 357 (Approval & Duration)

ಅನುಮೋದನೆ

ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ

- ಘೋಷಣೆಯ **2 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯ — **ಸರಳ ಬಹುಮತ** ಸಾಕು.
- ಲೋಕಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ** ಅನುಮೋದನೆ ಸಾಕು; ಹೊಸ ಲೋಕಸಭೆ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನದ **30 ದಿನಗಳೊಳಗೆ** ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು.
- ಅನುಮೋದನೆಯಾದರೆ **6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ** ನವೀಕರಣ — ಗರಿಷ್ಠ **3 ವರ್ಷ**.

44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

1 ವರ್ಷ ಮೀರಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಷರತ್ತುಗಳು

- 1 ವರ್ಷದ ನಂತರವೂ ಮುಂದುವರಿಸಲು **ಎರಡರಲ್ಲಿ ಒಂದು** ಷರತ್ತು ಪೂರೈಸಬೇಕು:
- (a) ಭಾರತದ **ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು** ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು; **ಅಥವಾ**
- (b) **ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ** (ECI) ಆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು **ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಬೇಕು**.

ವಿಧಿ 357

ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ

- 356ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯದ **ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ** ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- ಸಂಸತ್ತು ತನ್ನ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರವನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ** ವಹಿಸಬಹುದು; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ **ನಿಯೋಜಿಸಬಹುದು**.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ ಮುಗಿದರೂ ಈ ಕಾನೂನುಗಳು **ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ** — ರದ್ದಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ದುರುಪಯೋಗದ ಚರ್ಚೆ — ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಮತ್ತು ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (Misuse Debate)

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ

ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸು (1988)

- ವಿಧಿ 356 **ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಬಳಸಲಾದ** ತುರ್ತು ವಿಧಿ — ಹಲವು ಬಾರಿ ರಾಜಕೀಯ ದುರುಪಯೋಗದ ಆರೋಪ.
- ಆಯೋಗ: 356ನ್ನು **ಕೊನೆಯ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿ** (last resort), ಅತಿ ವಿರಳ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಬೇಕು.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು **ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ವರದಿ** ನೀಡಬೇಕು; ಕೇಂದ್ರ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕು.

ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ತೀರ್ಪು

S.R. Bommai vs Union of India (1994)

- ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: **ಜಾತ್ಯತೀತತೆ** (Secularism) ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯ** ಭಾಗ.
- ಸರ್ಕಾರದ ಬಹುಮತದ ಪರೀಕ್ಷೆ **ಸದನದ ನೆಲದಲ್ಲಿ** (floor test) ನಡೆಯಬೇಕು — ರಾಜಭವನದಲ್ಲಲ್ಲ.
- 356ರ ಘೋಷಣೆ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ (ದೌರ್ಜನ್ಯ/ಅಸಂಬದ್ಧ ಆಧಾರಗಳಿದ್ದರೆ).

EXAM TRAP — 356 vs 352

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ **ಸರಳ ಬಹುಮತ** ಸಾಕು; ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತಿಗೆ **ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ** ಬೇಕು. 356ರ ಅನುಮೋದನಾ ಅವಧಿ **2 ತಿಂಗಳು**; 352ರದ್ದು **1 ತಿಂಗಳು**. ಈ ಜೋಡಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಕೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 352 vs 356 — ತುಲನೆ ಮತ್ತು ಪುನರವಲೋಕನ

ಅಂಶ	ವಿಧಿ 352 (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು)	ವಿಧಿ 356 (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ)
ಆಧಾರ	ಯುದ್ಧ, ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ, ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ	ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಯಂತ್ರದ ವೈಫಲ್ಯ
ಅನುಮೋದನೆ	1 ತಿಂಗಳು; ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ	2 ತಿಂಗಳು; ಸರಳ ಬಹುಮತ
ಅವಧಿ	6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನವೀಕರಣ	6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ; ಗರಿಷ್ಠ 3 ವರ್ಷ
ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಇಡೀ ದೇಶ ಅಥವಾ ಭಾಗ	ಸಂಬಂಧಿತ ರಾಜ್ಯ ಮಾತ್ರ

ನೆನಪಿಡಿ

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- 356ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ **ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆ/ಅಮಾನತು**; 352ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು **ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ**.
- 356ರಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ; 352ರಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19/359ರ ಮೂಲಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ.
- 356: ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ **ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ** — "ಇತರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ" ತೃಪ್ತಿಯಾದರೂ ಸಾಕು.

QUICK POINTS

- 356: 2 ತಿಂಗಳು ಅನುಮೋದನೆ; ಸರಳ ಬಹುಮತ; ಗರಿಷ್ಠ **3 ವರ್ಷ**.
- 357: 356ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- Bommai (1994): **floor test**; ಜಾತ್ಯತೀತತೆ = ಮೂಲ ರಚನೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (Financial Emergency) — ಪರಿಚಯ

ವಿಧಿ 360

ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಎಂದರೇನು?

- **ವಿಧಿ 360** — ಭಾರತದ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದ **ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿರತೆ ಅಥವಾ ಸಾಲಕ್ಕೆ** (financial stability or credit) ಬೆದರಿಕೆ ಇದ್ದಾಗ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ **ತೃಪ್ತಿಯಾದರೆ** ಘೋಷಣೆ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು.
- ಮೂರು ತುರ್ತುಗಳಲ್ಲಿ **ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ** — ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಂಗತಿ.

ಆಧಾರ

ಘೋಷಣೆಯ ಆಧಾರಗಳು

- ಹಣಕಾಸು **ಸ್ಥಿರತೆಗೆ** ಬೆದರಿಕೆ (threat to financial stability).
- ಭಾರತದ **ಸಾಲಕ್ಕೆ** (credit) ಬೆದರಿಕೆ — ದೇಶೀಯ ಅಥವಾ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ.
- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯುದ್ಧ/ದಂಗೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ — **ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ** ನಿರೀಕ್ಷೆಯೇ ಸಾಕು.

ವಿಧಾನ

ಅನುಮೋದನಾ ವಿಧಾನ

- ಘೋಷಣೆಯ **2 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಅನುಮೋದನೆ — **ಸರಳ ಬಹುಮತ** ಸಾಕು.
- ಒಮ್ಮೆ ಅನುಮೋದನೆಯಾದರೆ **ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲ** ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ — ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ ನಿಗದಿಯಿಲ್ಲ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನಂತರದ ಘೋಷಣೆಯಿಂದ **ಹಿಂಪಡೆಯಬಹುದು** ಅಥವಾ ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳು (Effects of Article 360)

ನಿರ್ದೇಶನ

ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶನಾಧಿಕಾರ

- ಹಣಕಾಸು **ಶಿಸ್ತು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ** ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಬಹುದು.
- ರಾಜ್ಯಗಳ **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಗಳನ್ನು** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ **ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಂತೆ** (reserve) ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು.
- ಹಣಕಾಸು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ **ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ**.

ಸಂಬಳ ಕಡಿತ

ಸಂಬಳ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳ ಕಡಿತ

- ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವ **ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ** ಸಂಬಳ-ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು.
- **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು — ಅಪರೂಪದ ವಿಧಿ!
- ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಬಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ **ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ** (ವಿಧಿ 125, 221) — 360 ಇದಕ್ಕೆ **ಅಪವಾದ**.

EXAM TRAP — "ಒಮ್ಮೆಯೂ ಘೋಷಿಸಿಲ್ಲ"

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ **ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ** ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. 1991ರ ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಘೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ. "1991ರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಬಂದರೆ **ತಪ್ಪು** ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿ.

◆ ಮೂರು ತುರ್ತುಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕ ಕೋಷ್ಟಕ (Comparison)

ಅಂಶ	352 (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ)	356 (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ)	360 (ಹಣಕಾಸು)
ಆಧಾರ	ಯುದ್ಧ/ಆಕ್ರಮಣ/ದಂಗೆ	ಯಂತ್ರದ ವೈಫಲ್ಯ	ಹಣಕಾಸು ಸ್ಥಿರತೆಗೆ ಬೆದರಿಕೆ
ಅನುಮೋದನೆ	1 ತಿಂಗಳು	2 ತಿಂಗಳು	2 ತಿಂಗಳು
ಬಹುಮತ	ವಿಶೇಷ	ಸರಳ	ಸರಳ
ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ	6 ತಿಂಗಳ ನವೀಕರಣ	3 ವರ್ಷ	ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ
ಬಳಕೆ	3 ಬಾರಿ	ಹಲವು ಬಾರಿ	ಒಮ್ಮೆಯೂ ಇಲ್ಲ

ನೆನಪಿಡಿ

ಮೂರು ತುರ್ತುಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ

- **352 ಮಾತ್ರ** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ (358, 359).
- **356 ಮಾತ್ರ** ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತದೆ; ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಪರಿಣಾಮ.
- **360 ಮಾತ್ರ** ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಬಳ ಕಡಿತಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ.

QUICK POINTS

- 360: 2 ತಿಂಗಳು ಅನುಮೋದನೆ; ಸರಳ ಬಹುಮತ; **ಒಮ್ಮೆಯೂ ಘೋಷಿಸಿಲ್ಲ**.
- 360ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ **ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸಬಹುದು.
- ಮೂರು ತುರ್ತುಗಳ **ಅನುಮೋದನಾ ಅವಧಿ-ಬಹುಮತ** ಜೋಡಿಯನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

◆ ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು — ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿ (Exam Focus)

ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಂಶಗಳು

ಪದೇಪದೇ ಕೇಳಲಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು

- ವಿಧಿ 360ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಘೋಷಣೆಗೆ **ಯಾರ ತೃಪ್ತಿ** ಬೇಕು? — **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ** ತೃಪ್ತಿ.
- ಅನುಮೋದನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹುಮತ? — **ಸರಳ ಬಹುಮತ** (352ರ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದಂತೆ ಅಲ್ಲ).
- ಯಾವ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಬಳ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು? — **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ + ಹೈಕೋರ್ಟ್** ಎರಡೂ.

ವ್ಯತ್ಯಾಸ

352 vs 360 — ಗೊಂದಲ ನಿವಾರಣೆ

- 352: **ಭದ್ರತಾ** ಬೆದರಿಕೆ; 360: **ಹಣಕಾಸು** ಬೆದರಿಕೆ.
- 352: ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ + 1 ತಿಂಗಳು; 360: ಸರಳ ಬಹುಮತ + 2 ತಿಂಗಳು.
- 352: 3 ಬಾರಿ ಘೋಷಣೆ; 360: **ಶೂನ್ಯ** ಬಾರಿ.

ಸಾರಾಂಶ

ಅಧ್ಯಾಯದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಸಾರ

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು (352): ದೇಶದ ಭದ್ರತೆ; ಕಠಿಣ ಷರತ್ತುಗಳು; 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಳು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ (356): ರಾಜ್ಯದ ಯಂತ್ರ ವೈಫಲ್ಯ; ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆ; Bommai ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ.
- ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು (360): ಆರ್ಥಿಕ ಬೆದರಿಕೆ; ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ; ಸಂಬಳ ಕಡಿತದ ಅಪರೂಪದ ಅಧಿಕಾರ.

◆ ತುರ್ತಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳ ಹೋಲಿಕೆ (Comparative Effects)

ಪರಿಣಾಮ	352 (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ)	356 (ರಾಜ್ಯ)	360 (ಹಣಕಾಸು)
ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ	ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ನಿರ್ದೇಶನಾಧಿಕಾರ; ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು	ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ವಶ	ಹಣಕಾಸು ಶಿಸ್ತಿನ ನಿರ್ದೇಶನ
ಶಾಸಕಾಂಗ	ಲೋಕಸಭಾ ಅವಧಿ 1 ವರ್ಷ ವಿಸ್ತರಣೆ	ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾನೂನು (357)	ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವಿಕೆ
ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು	19 ಸ್ವಯಂ ಅಮಾನತು; 359ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ ಅಮಾನತು	ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಇಲ್ಲ	ನೇರ ಪರಿಣಾಮ ಇಲ್ಲ
ಆದಾಯ ಹಂಚಿಕೆ	354ರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಸಾಧ್ಯ	ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲ	ಸಂಬಳ-ಭತ್ಯೆ ಕಡಿತ

ಲೋಕಸಭಾ ಅವಧಿ

ಅವಧಿ ವಿಸ್ತರಣೆ (Article 83)

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಅವಧಿಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆಗೆ 1 ವರ್ಷ** ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು.
- ತುರ್ತು ಮುಗಿದ **6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ** ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಬೇಕು — ಅವಧಿ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೂ ಇದೇ ನಿಯಮ ಅನ್ವಯ (ತುರ್ತು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಳು (1978 Safeguards)

ರಕ್ಷಣೆ 1–3

ಘೋಷಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

- **ಲಿಖಿತ ಸಂಪುಟ ಸಲಹೆ** ಕಡ್ಡಾಯ (352(3)) — ಮೌಖಿಕ ಸಲಹೆಯ ಮೇಲೆ ಘೋಷಣೆ ಅಸಾಧ್ಯ.
- "ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ" ಬದಲಿಗೆ **"ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ"** — ಆಧಾರವನ್ನು ಕಠಿಣಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ಅನುಮೋದನೆಗೆ **ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ**; ಅವಧಿ **1 ತಿಂಗಳು** (2 ತಿಂಗಳಿಂದ ಇಳಿಕೆ).

ರಕ್ಷಣೆ 4–6

ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

- ವಿಧಿ 358: **ಯುದ್ಧ/ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ** ಸೀಮಿತ — ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19 ಸುರಕ್ಷಿತ.
- ವಿಧಿ 359ರಲ್ಲೂ **ವಿಧಿ 20 ಮತ್ತು 21** ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ — ಜೀವದ ಹಕ್ಕು ಅವಿನಾಶಿ.
- 38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನಾ ನಿಷೇಧ** ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು — ತೃಪ್ತಿ ಈಗ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹ.

ರಕ್ಷಣೆ 7–8

ಅವಧಿ ಮತ್ತು ರದ್ದತಿಯ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಿದ್ದ **6 ತಿಂಗಳ ನವೀಕರಣ** ಮಿತಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ತರಲಾಯಿತು.
- ಲೋಕಸಭೆ **ಸರಳ ಬಹುಮತದಿಂದ** ತುರ್ತನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬಹುದು — ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಮೇಲೆ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಹಿಡಿತ.
- 356ರ 1 ವರ್ಷ ಮೀರಿದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ **ಕಠಿಣ ಷರತ್ತುಗಳು** (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು / ECI ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ).

SKY DIGITAL CYBER

◆ 38ನೇ, 42ನೇ ಮತ್ತು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಪಾತ್ರ

38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1975)

ತುರ್ತನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗದಿಂದ ದೂರವಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ **"ತೃಪ್ತಿ" ಅಂತಿಮ** — ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
- 1975ರ ತುರ್ತಿನ **ಕಾಲದಲ್ಲೇ** ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಈ ನಿಷೇಧವನ್ನು **ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು**.

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)

ತುರ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆ

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತಿನ **6 ತಿಂಗಳ ನವೀಕರಣ ಮಿತಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು** — ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮುಂದುವರಿಕೆ.
- 356ರ ಅವಧಿಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆಗೆ 1 ವರ್ಷಕ್ಕೆ** ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎರಡನ್ನೂ **ಹಿಂದಕ್ಕೆ** ತಿರುಗಿಸಿತು.

QUICK POINTS

- 38ನೇ (1975): ತೃಪ್ತಿ ಅಂತಿಮ; 42ನೇ (1976): ಅವಧಿ ಮಿತಿ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ.
- **44ನೇ (1978)**: ಎರಡನ್ನೂ ರದ್ದು + ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ + ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ + 20, 21 ರಕ್ಷಣೆ.
- ಪರೀಕ್ಷಾ ಸೂತ್ರ: **"38-42 ಕಠಿಣ, 44 ಸಡಿಲ — ಜನರ ಪರ"**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾಲರೇಖೆ (Timeline)

1. **ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1962**
   ಚೀನಾ ಆಕ್ರಮಣ — ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆ.

2. **ಜನವರಿ 1968**
   1962ರ ತುರ್ತು ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ — ಸುಮಾರು 5 ವರ್ಷ ಜಾರಿ.

3. **ಡಿಸೆಂಬರ್ 1971**
   ಭಾರತ-ಪಾಕ್ ಯುದ್ಧ — ಎರಡನೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು.

4. **25 ಜೂನ್ 1975**
   "ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ" ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂರನೇ ಘೋಷಣೆ — ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು.

5. **1975**
   38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ತೃಪ್ತಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅತೀತ.

6. **1976**
   42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ತುರ್ತಿನ ಕಾಲಮಿತಿ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ.

7. **21 ಮಾರ್ಚ್ 1977**
   ತುರ್ತುಗಳ ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ; ಶಾ ಆಯೋಗ ನೇಮಕ (1977).

8. **1978**
   44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ತುರ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆಗಳು.

ಶಾ ಆಯೋಗ

ಶಾ ಆಯೋಗ (1977–78)

- 1975ರ ತುರ್ತಿನ **ದುರುಪಯೋಗಗಳ ತನಿಖೆಗೆ** ನ್ಯಾ. J.C. ಶಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೇಮಕ.
- ಆಯೋಗದ ವರದಿ **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ** ಆಧಾರವಾಯಿತು.

◆ ವಿಧಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಕೋಷ್ಟಕ (Article Reference Table)

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ
352	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆ
353	ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಪರಿಣಾಮ
354	ಆದಾಯ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮಾರ್ಪಾಡು
355	ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕೇಂದ್ರದ ಕರ್ತವ್ಯ
356	ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಯಂತ್ರದ ವೈಫಲ್ಯ
357	356ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ
358	ವಿಧಿ 19ರ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಅಮಾನತು
359	ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಯ ಅಮಾನತು (20, 21 ಹೊರತು)
360	ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

QUICK POINTS

- **352–354:** ಘೋಷಣೆ + ಪರಿಣಾಮ; **355:** ರಕ್ಷಣಾ ಕರ್ತವ್ಯ.
- **356–357:** ರಾಜ್ಯ ವೈಫಲ್ಯ + ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು; **358–359:** ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಮಾನತು.
- **360:** ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು — ಒಮ್ಮೆಯೂ ಬಳಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ.

◆ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ

ತೀರ್ಪು

S.R. Bommai vs Union of India (1994)

- ವಿಧಿ 356ರ ಘೋಷಣೆ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ — ದೌರ್ಜನ್ಯಪೂರಿತ ಬಳಕೆ ರದ್ದಾಗಬಹುದು.
- ಬಹುಮತದ ಪರೀಕ್ಷೆ **ಸದನದ ನೆಲದಲ್ಲಿ** (floor test) ಮಾತ್ರ — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಂತಿಮವಲ್ಲ.
- **ಜಾತ್ಯತೀತತೆ** ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ — ಅದರ ಉಲ್ಲಂಘನೆ 356ಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಬಹುದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ

1975ರ ತುರ್ತಿನ ಪಾಠಗಳು

- 21 ತಿಂಗಳ ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು — **ಪತ್ರಿಕಾ ಸೆನ್ಸಾರ್‌ಶಿಪ್**, ಬಂಧನಗಳು, ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಮಾನತು.
- ADM Jabalpur ತೀರ್ಪು (1976) — ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ **ಜೀವದ ಹಕ್ಕಿಗೂ** ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದ ತೀರ್ಪು (ನಂತರ ಟೀಕೆ).
- ಪರಿಣಾಮ: **44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ** — ವಿಧಿ 20, 21 ಎಂದಿಗೂ ಅಮಾನತಾಗದು ಎಂಬ ಖಾತರಿ.

ನೆನಪಿಡಿ

ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅತಿಮುಖ್ಯ ಜೋಡಿಗಳು

- 352 — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು; 356 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ; 360 — ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು.
- 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978) — ತುರ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳ **"ಮ್ಯಾಗ್ನಾ ಕಾರ್ಟಾ"**.
- ಶಾ ಆಯೋಗ (1977) — 1975ರ ತುರ್ತಿನ ತನಿಖೆ; Bommai (1994) — 356ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 14 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 1–10)

1. ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವ ಭಾಗವು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ಭಾಗ XVI B) ಭಾಗ XVII C) ಭಾಗ XVIII D) ಭಾಗ XIX

ಉತ್ತರ: C. ಭಾಗ XVIII (ವಿಧಿಗಳು 352–360) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.

2. ವಿಧಿ 352ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಯ ಆಧಾರಗಳು ಯಾವುವು?

A) ಯುದ್ಧ, ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ, ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ B) ಯುದ್ಧ, ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ, ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ C) ಯುದ್ಧ, ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟು, ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ D) ಆಕ್ರಮಣ, ದಂಗೆ, ಹಣಕಾಸು ಅಸ್ಥಿರತೆ

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978) "ಆಂತರಿಕ ಕ್ಷೋಭೆ"ಯನ್ನು "ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ"ಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿತು.

3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಸಲಹೆ ಅಗತ್ಯ?

A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯ ಮೌಖಿಕ ಸಲಹೆ B) ಸಂಪುಟದ ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ C) ಸಂಸತ್ತಿನ ನಿರ್ಣಯ D) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರ ಸಂಪುಟದ ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ ಕಡ್ಡಾಯ (ವಿಧಿ 352(3)).

4. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಎಷ್ಟು ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು?

A) 15 ದಿನಗಳು B) 1 ತಿಂಗಳು C) 2 ತಿಂಗಳು D) 6 ತಿಂಗಳು

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ 1 ತಿಂಗಳು (ಮೊದಲು 2 ತಿಂಗಳು); ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಅಗತ್ಯ.

5. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದೆ?

A) 2 ಬಾರಿ B) 3 ಬಾರಿ C) 4 ಬಾರಿ D) 5 ಬಾರಿ

ಉತ್ತರ: B. 1962 (ಚೀನಾ ಆಕ್ರಮಣ), 1971 (ಪಾಕ್ ಯುದ್ಧ), 1975 (ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು) — ಒಟ್ಟು 3 ಬಾರಿ.

6. ವಿಧಿ 358 ಮತ್ತು 359ರ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

A) ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆದೇಶ ಬಯಸುತ್ತವೆ B) 358 ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ (ವಿಧಿ 19); 359ಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆದೇಶ ಬೇಕು C) 358 ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತಿಗೆ; 359 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತಿಗೆ D) ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: B. 358ರಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19 ಸ್ವಯಂ ಅಮಾನತು; 359ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಆದೇಶದ ಮೂಲಕ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಯನ್ನು ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

7. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಯಾವುವು?

A) ವಿಧಿ 14 ಮತ್ತು 15 B) ವಿಧಿ 19 ಮತ್ತು 21 C) ವಿಧಿ 20 ಮತ್ತು 21 D) ವಿಧಿ 25 ಮತ್ತು 26

ಉತ್ತರ: C. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವಿಧಿ 20 (ಅಪರಾಧ ನಿರ್ಣಯ ರಕ್ಷಣೆ) ಮತ್ತು ವಿಧಿ 21 (ಜೀವದ ಹಕ್ಕು) ಎಂದಿಗೂ ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

8. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ: 1. ವಿಧಿ 358 ಯುದ್ಧ/ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣದ ತುರ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯ. 2. ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ ಆಧಾರದ ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 19 ಅಮಾನತಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಿ 358ನ್ನು ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದೆ — ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿ.

9. 1975ರ ಆಂತರಿಕ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು?

A) 12 ತಿಂಗಳು B) 18 ತಿಂಗಳು C) 21 ತಿಂಗಳು D) 24 ತಿಂಗಳು

ಉತ್ತರ: C. 25 ಜೂನ್ 1975ರಿಂದ 21 ಮಾರ್ಚ್ 1977ರವರೆಗೆ — ಸುಮಾರು 21 ತಿಂಗಳು.

10. 38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1975) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಏನು ಮಾಡಿತು?

A) ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ ಪರಿಚಯಿಸಿತು B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅತೀತಗೊಳಿಸಿತು C) ಲಿಖಿತ ಸಂಪುಟ ಸಲಹೆ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿತು D) ವಿಧಿ 20, 21ರ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿತು

ಉತ್ತರ: B. 38ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಿಟ್ಟಿತು; 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 14 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 11–20)

11. ವಿಧಿ 356ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ ಘೋಷಣೆಗೆ ಆಧಾರವೇನು?

A) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಮಾತ್ರ B) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಅಥವಾ ಇತರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ತೃಪ್ತಿ C) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಶಿಫಾರಸು D) ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ನಿರ್ದೇಶನ

ಉತ್ತರ: B. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ — "ಇತರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ" ತೃಪ್ತಿಯಾದರೂ ಘೋಷಿಸಬಹುದು.

12. ವಿಧಿ 356ರ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತು ಎಷ್ಟು ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಅನುಮೋದಿಸಬೇಕು?

A) 1 ತಿಂಗಳು, ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ B) 2 ತಿಂಗಳು, ಸರಳ ಬಹುಮತ C) 1 ತಿಂಗಳು, ಸರಳ ಬಹುಮತ D) 6 ತಿಂಗಳು, ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ

ಉತ್ತರ: B. 356ಕ್ಕೆ 2 ತಿಂಗಳು + ಸರಳ ಬಹುಮತ; 352ಕ್ಕೆ 1 ತಿಂಗಳು + ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ — ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮುಖ್ಯ.

13. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 1 ವರ್ಷ B) 2 ವರ್ಷ C) 3 ವರ್ಷ D) 5 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: C. 6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನವೀಕರಣ; ಗರಿಷ್ಠ 3 ವರ್ಷ. 1 ವರ್ಷ ಮೀರಿದರೆ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಷರತ್ತುಗಳು ಅನ್ವಯ.

14. ವಿಧಿ 357 ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ?

A) ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತಿನ ಘೋಷಣೆ B) 356ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸತ್ತಿನ ಶಾಸನಾಧಿಕಾರ C) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಅಮಾನತು D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಜಾ

ಉತ್ತರ: B. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು (ವಿಧಿ 357).

15. S.R. Bommai vs Union of India (1994) ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವವೇನು?

A) ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗಕ್ಕೆ ಅತೀತ B) ಸರ್ಕಾರದ ಬಹುಮತದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸದನದ ನೆಲದಲ್ಲಿ (floor test) ನಡೆಯಬೇಕು C) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವರದಿ ಅಂತಿಮ D) 356ನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು

ಉತ್ತರ: B. Bommai ತೀರ್ಪು: floor test ಕಡ್ಡಾಯ; 356 ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ; ಜಾತ್ಯತೀತತೆ ಮೂಲ ರಚನೆ.

16. ವಿಧಿ 360 (ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು) ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) 1991ರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು B) ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ C) 1975ರಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು D) ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಘೋಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ

ಉತ್ತರ: B. ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ — 1991ರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ.

17. ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸಂಬಳವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು?

A) ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಮಾತ್ರ B) ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಮಾತ್ರ C) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲರ D) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರ

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 360ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಬಳವನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು — ವಿಧಿ 125, 221ಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ.

18. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ತುರ್ತು ವಿಧಿಗಳ "ಮ್ಯಾಗ್ನಾ ಕಾರ್ಟಾ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ (R): ಇದು 38ನೇ ಮತ್ತು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ದುರುಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ನಾಗರಿಕರ ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ತಂದಿತು.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978) ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ, ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ, 20-21ರ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ತುರ್ತು ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿತು.

19. 1975ರ ತುರ್ತಿನ ದುರುಪಯೋಗಗಳ ತನಿಖೆಗೆ ನೇಮಕವಾದ ಆಯೋಗ ಯಾವುದು?

A) ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗ B) ಶಾ ಆಯೋಗ C) ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗ D) ಪುಂಛಿ ಆಯೋಗ

ಉತ್ತರ: B. ನ್ಯಾ. J.C. ಶಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಶಾ ಆಯೋಗ (1977–78); ಇದರ ವರದಿ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಆಧಾರ.

20. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 352 — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು B) ವಿಧಿ 356 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ C) ವಿಧಿ 359 — ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು D) ವಿಧಿ 360 — ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 359 ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಯ ಅಮಾನತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ; ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ವಿಧಿ 360.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ ಜೀವಂತ ದಸ್ತಾವೇಜು — ಕಾಲದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ (Amendment) ಅಗತ್ಯ. ವಿಧಿ 368 ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸಂಖ್ಯೆ, ವರ್ಷ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

368	XX	3
ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಿ (Art)	ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ (Part XX)	ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನಗಳು

◆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಎಂದರೇನು? (What is an Amendment?)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ

- ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು **ಸೇರಿಸುವ, ತೆಗೆಯುವ ಅಥವಾ ಬದಲಾಯಿಸುವ** ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ **ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕಲ್ಪನೆ** ಸ್ವೀಕೃತ.
- ಭಾಗ XXರ ಏಕೈಕ ವಿಧಿ — **ವಿಧಿ 368** (Article 368).
- 2023ರವರೆಗೆ **106 ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು** ಜಾರಿಯಾಗಿವೆ — ಇತ್ತೀಚಿನದು ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ (106ನೇ, 2023).

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿ

- ವಿಧಿ 368 ಭಾಗ **XX**ರಲ್ಲಿದೆ — "Part XX" ಎಂದು ನೆನಪಿಡಿ.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ**.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ **ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಲೇಬೇಕು** — ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ (24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ವಿಧಿ 368 ಎರಡು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತದೆ; ಮೂರನೇ ವಿಧಾನ (ಸರಳ ಬಹುಮತ) ಸಂವಿಧಾನದ ವಿವಿಧ ವಿಧಿಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯ.

◆ ಮೂರು ತಿದ್ದುಪಡಿ ವಿಧಾನಗಳು (Three Procedures)

ವಿಧಾನ 1

ಸರಳ ಬಹುಮತ (Simple Majority)

- ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರ **50%ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು** ಮತ.
- ಇದು **ವಿಧಿ 368ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ** — ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾನೂನು ರೀತಿ.
- ಉದಾಹರಣೆ: **ವಿಧಿ 3** (ಹೊಸ ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ), **ವಿಧಿ 169** (ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ರದ್ದು/ರಚನೆ).

ವಿಧಾನ 2

ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ (Special Majority)

- ಸದನದ **ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತ** + ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ **ಮೂರನೇ ಎರಡರಷ್ಟು** (2/3).
- ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಧಿಗಳು ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾಗುತ್ತವೆ.
- ಉದಾಹರಣೆ: ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು, DPSP, ಸಂಸತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ವಿಧಿಗಳು.

ವಿಧಾನ 3

ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ + ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಂಗೀಕಾರ (Ratification)

- ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ಜೊತೆಗೆ **ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನಮಂಡಲಗಳ** ಅಂಗೀಕಾರ ಅಗತ್ಯ.
- ಒಕ್ಕೂಟ ಸ್ವರೂಪದ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ — ಉದಾ: **ವಿಧಿ 54, 55** (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆ), **73, 162, 241**.
- ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ **ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು**, SC/HCಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ, ವಿಧಿ 368 ಸ್ವತಃ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ನಿಯಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನ. "ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವಿಲ್ಲ" ಎಂಬ ಅಂಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಲಾಗುವ Trap.

◆ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ನಿಯಮಗಳು (Procedural Rules)

ಮಸೂದೆ

ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಮಸೂದೆಯನ್ನು **ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದಲ್ಲಿ** ಮಂಡಿಸಬಹುದು (ಲೋಕಸಭೆ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಸಭೆ).
- ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರೂ ಮಂಡಿಸಬಹುದು; ಮಂತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಲ್ಲ.
- **ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲಗಳು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆ ಮಂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ** (ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾತ್ರ ನೀಡಬಹುದು).
- ಎರಡೂ ಸದನಗಳು **ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ** ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು.

EXAM TRAP — ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವಿಲ್ಲ!

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದರೆ **ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ** (Joint Sitting, ವಿಧಿ 118) ಕರೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ **ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ** — ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಒಮ್ಮತ ಕಡ್ಡಾಯ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ಮೇಲೆ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ.

QUICK POINTS

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ **ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಬೇಡ**; ಆದರೆ **ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ** (ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗದು).
- ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ **ಕಾಲಮಿತಿ ನಿಗದಿಯಿಲ್ಲ**.
- ರಾಜ್ಯವು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೂ ಇತರ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ಆರಂಭಿಕ ದಶಕಗಳ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದವು. ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತಿನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ — ಇವುಗಳ ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1951 (1st Amendment)

1951

ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

- **ವಿಧಿ 31A ಮತ್ತು 31B** ಸೇರ್ಪಡೆ — ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ.
- **9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ರಚನೆ — ಇದರಲ್ಲಿನ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ.
- ವಿಧಿ 15(4) ಸೇರ್ಪಡೆ — ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶ.
- ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೇಲೆ **ಸಮಂಜಸ ನಿರ್ಬಂಧಗಳ** ವಿಸ್ತರಣೆ (ವಿಧಿ 19(2)).

ಹಿನ್ನೆಲೆ: ಜಮೀನ್ದಾರಿ ರದ್ದತಿ ಕಾನೂನುಗಳ ವಿರುದ್ಧದ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತೀರ್ಪುಗಳು

7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1956 (7th Amendment)

1956

ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ

- **ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1956**ರ ಜಾರಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ.
- **14 ರಾಜ್ಯಗಳು + 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು** — ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನ್ಮ.
- ಭಾಗ A, B, C, D ರಾಜ್ಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ **ರದ್ದು**.
- ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೈಕೋರ್ಟ್** ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಕಾಶ (ವಿಧಿ 231).

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

1971ರ ಮೂರು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು (24, 25, 26ನೇ) ಸಂಸತ್ತು vs ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಂಘರ್ಷದ ಉತ್ತುಂಗ. ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಇವು.

◆ 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971 (24th Amendment)

1971

ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ

- **ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ತೀರ್ಪು (1967)**ಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ — ಸಂಸತ್ತು ಭಾಗ IIIನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟನೆ.
- ವಿಧಿ 13 ಮತ್ತು 368ಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ — "ಕಾನೂನು" ಪದದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೇರಿಲ್ಲ.
- ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ **ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಲೇಬೇಕು**.
- ನಂತರ **ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)** ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಇದರ ಸಿಂಧುತ್ವ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು.

◆ 25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971 (25th Amendment)

1971

ವಿಧಿ 31C — DPSPಗೆ ಹಕ್ಕುಗಳ ಮೇಲೆ ಆದ್ಯತೆ

- **ವಿಧಿ 31C** ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ 39(b)(c) ಜಾರಿಯ ಕಾನೂನುಗಳು 14, 19, 31ಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ರಕ್ಷಣೆ.
- "ಪರಿಹಾರ" (compensation) ಪದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ **"ಮೊತ್ತ"** (amount).
- ನ್ಯಾಯಾಲಯ **ಮೊತ್ತದ ಪರ್ಯಾಪ್ತತೆಯನ್ನು** ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು.

QUICK POINTS

- 24ನೇ → ಸಂಸತ್ತಿಗೆ FR ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ; 25ನೇ → 31C (DPSP ಆದ್ಯತೆ).
- 26ನೇ (1971) → **ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದು** — ಮಾಜಿ ರಾಜರ ಭತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸವಲತ್ತುಗಳ ಅಂತ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 26ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971 — ವಿವರ (26th Amendment)

1971

ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದತಿ

- **ವಿಧಿ 291 ಮತ್ತು 362** ರದ್ದು — ಮಾಜಿ ರಾಜರುಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ **ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ (ಭತ್ಯೆ)** ಅಂತ್ಯ.
- ರಾಜರ ವಿಶೇಷ **ಬಿರುದುಗಳು, ಸವಲತ್ತುಗಳು** ರದ್ದು.
- ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು **ಮಾಧವ್ ರಾವ್ ಸಿಂಧಿಯಾ ಪ್ರಕರಣ (1971)**ದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಾನತೆಯತ್ತ ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆ.

◆ ಹೋಲಿಕೆ ಕೋಷ್ಟಕ (Comparison)

ತಿದ್ದುಪಡಿ	ವರ್ಷ	ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ
1ನೇ	1951	31A/31B, 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ, ಭೂಸುಧಾರಣೆ
7ನೇ	1956	ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ, 14 ರಾಜ್ಯ + 6 UT
24ನೇ	1971	ಸಂಸತ್ತಿಗೆ FR ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ
25ನೇ	1971	ವಿಧಿ 31C, DPSP ಆದ್ಯತೆ
26ನೇ	1971	ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದು

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿ

- 1971ರಲ್ಲಿ **ಮೂರು** ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು (24, 25, 26) — ವರ್ಷದ ಮೇಲೆ ಗಮನ.
- 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ = **1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**; 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ = **52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ** (1985).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲದ (1975–77) ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಅತ್ಯಂತ ಚರ್ಚಿತ ಅಧ್ಯಾಯ. 42ನೇ "Mini Constitution" ಮತ್ತು 44ನೇ ಅದರ ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಇವೆರಡರ ಹೋಲಿಕೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

◆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976 — "Mini Constitution"

1976

ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ

- ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ **ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಸಮಗ್ರತೆ** ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- **10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು** (ವಿಧಿ 51A) ಸೇರ್ಪಡೆ.
- 3 ಹೊಸ DPSP: **39A** (ಉಚಿತ ಕಾನೂನು ನೆರವು), **43A** (ಕಾರ್ಮಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ), **48A** (ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ).
- ವಿಧಿ 31C ವಿಸ್ತರಣೆ — **ಎಲ್ಲಾ DPSPಗಳಿಗೆ** FRಗಳ ಮೇಲೆ ಆದ್ಯತೆ.
- ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆ ಅವಧಿ **5ರಿಂದ 6 ವರ್ಷಕ್ಕೆ** ಏರಿಕೆ.

1976

ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರ ಮೊಟಕು

- ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ **ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾಗದು** ಎಂದು ವಿಧಿ 368ಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ **ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ** ಘೋಷಣೆ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಗೆ ಬದ್ಧ.
- ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅವಧಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಸುಲಭ.

DIGITAL CYBER

◆ 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978 (44th Amendment)

1978

42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ

- ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ **ಬಹುತೇಕ ಅಂಶಗಳ ಹಿಂಪಡೆತ**.
- ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು** ವಿಧಿ 300A (ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು) ಅಡಿ.
- ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ **ವಿಧಿ 20 ಮತ್ತು 21** ಅಮಾನತುಗೊಳಿಸಲಾಗದು.
- "ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ" ಬದಲಿಗೆ **"ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ"** (armed rebellion) — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಧಾರ.
- ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆ ಅವಧಿ ಮತ್ತೆ **5 ವರ್ಷಕ್ಕೆ**.

◆ 42ನೇ vs 44ನೇ — ಹೋಲಿಕೆ

ವಿಷಯ	42ನೇ (1976)	44ನೇ (1978)
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ	3 ಪದಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ	ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ಉಳಿಸಿತು
ಕರ್ತವ್ಯಗಳು	10 ಕರ್ತವ್ಯ ಸೇರ್ಪಡೆ	ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ ಉಳಿಸಿತು
ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕೆ	ತೆಗೆದು ವಿಧಿ 300A
ಅವಧಿ	6 ವರ್ಷ	ಮತ್ತೆ 5 ವರ್ಷ
ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿ	"ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ"	"ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ"

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

42ನೇ ಮತ್ತು 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಪುಟದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.

◆ ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳು

42ನೇ

ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಂಶಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಗೆ **ಬದ್ಧ** (ವಿಧಿ 74(1) ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೂ ಕಾನೂನು (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ).
- ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು **ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗೆ** ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯಿತು.
- ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಅವಕಾಶ ವಿಸ್ತರಣೆ.

44ನೇ

ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಂಶಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯನ್ನು **ಒಮ್ಮೆ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆಗೆ **ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆ** ಕಡ್ಡಾಯ.
- ಸಂಪುಟದ ಲಿಖಿತ ಸಲಹೆಯಿಲ್ಲದೆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಿಸಲಾಗದು.

EXAM TRAP — ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು

44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಲ್ಲ** — ಅದು **ವಿಧಿ 300A** ಅಡಿಯ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ/ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕು. "ಆಸ್ತಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ಕಂಡರೆ ಅದು ತಪ್ಪು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

42ನೇ/44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ತ್ವರಿತ ಪುನರಾವಲೋಕನ — ಸಂಖ್ಯೆ-ವರ್ಷ-ವಿಷಯದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಈ ಕೋಷ್ಟಕದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ.

◆ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ

ತಿದ್ದುಪಡಿ	ವರ್ಷ	ಕೀವರ್ಡ್
42ನೇ	1976	Mini Constitution; ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ 3 ಪದ; 10 ಕರ್ತವ್ಯ; 39A/43A/48A
44ನೇ	1978	ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು → 300A; 20/21 ರಕ್ಷಣೆ; ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ

QUICK POINTS

- 42ನೇ: ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ **ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಸಮಗ್ರತೆ**; 44ನೇ: ಇವುಗಳನ್ನು **ಉಳಿಸಿತು**.
- 42ನೇ: ಅವಧಿ 6 ವರ್ಷ; 44ನೇ: **ಮತ್ತೆ 5 ವರ್ಷ**.
- 44ನೇ: ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ **ವಿಧಿ 20, 21 ಅಮಾನತಿಲ್ಲ**.
- ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಈಗ **ವಿಧಿ 300A** — ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು.

ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಭ್ಯಾಸ

- ಹೇಳಿಕೆ 1: 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಮೂರು ಪದ ಸೇರಿಸಿತು. **(ಸರಿ)**
- ಹೇಳಿಕೆ 2: 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು. **(ತಪ್ಪು — ಉಳಿಸಿತು)**
- ಹೇಳಿಕೆ 3: 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ಆಸ್ತಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಲ್ಲ. **(ಸರಿ)**

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

1980ರ ದಶಕದ ಎರಡು ಮಹತ್ವದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು — ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು. ಎರಡೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ.

◆ 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985 (52nd Amendment)

1985

ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ — 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

- **10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ಸೇರ್ಪಡೆ — ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ ಕಾನೂನು (Anti-Defection Law).
- ಪಕ್ಷ ತೊರೆದು ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರೆ ಅಥವಾ **ವಿಪ್ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ** ಅನರ್ಹತೆ.
- ಅನರ್ಹತೆ ನಿರ್ಧಾರ **ಸದನಾಧ್ಯಕ್ಷರ** ಅಧಿಕಾರ (ನಂತರ ಕಿಹೋಟೋ ಹೊಲೋಹಾನ್ ತೀರ್ಪು, 1992 — ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ).
- ವಿನಾಯಿತಿ: ಪಕ್ಷ **ವಿಲೀನವಾದರೆ** (2/3 ಸದಸ್ಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆ).

◆ 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988 (61st Amendment)

1988

ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು 21 → 18

- ವಿಧಿ **326** ತಿದ್ದುಪಡಿ — ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು **21ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ** ಇಳಿಕೆ.
- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ.
- ಯುವಜನರ ರಾಜಕೀಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

1992ರ 73ನೇ ಮತ್ತು 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮತ್ತು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ.

◆ 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992 (73rd Amendment)

1992

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ — ಭಾಗ IX

- **ಭಾಗ IX** (ವಿಧಿ 243–243O) ಸೇರ್ಪಡೆ; **11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** — 29 ವಿಷಯಗಳು.
- **ತ್ರಿಸ್ತರ** ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್, ತಾಲ್ಲೂಕು/ಬ್ಲಾಕ್ ಪಂಚಾಯತ್, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್.
- SC/ST ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ **ಮೀಸಲಾತಿ** (ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ 1/3).
- **5 ವರ್ಷ** ಅವಧಿ; ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದಿಂದ ಚುನಾವಣೆ; ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ.

◆ 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992 (74th Amendment)

1992

ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು — ಭಾಗ IXA

- **ಭಾಗ IXA** (ವಿಧಿ 243P–243ZG) ಸೇರ್ಪಡೆ; **12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** — 18 ವಿಷಯಗಳು.
- ಮೂರು ವಿಧದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು: **ನಗರ ಪಂಚಾಯತ್, ಪುರಸಭೆ, ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ**.
- ಮೀಸಲಾತಿ, 5 ವರ್ಷ ಅವಧಿ, ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ — 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಂತೆಯೇ.
- **ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ** ಮತ್ತು ಮಹಾನಗರ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ.

SKY DIGITAL CYBER

◆ 73ನೇ vs 74ನೇ — ಹೋಲಿಕೆ

ಅಂಶ	73ನೇ (ಗ್ರಾಮೀಣ)	74ನೇ (ನಗರ)
ಭಾಗ	IX (243–243O)	IXA (243P–243ZG)
ಅನುಸೂಚಿ	11ನೇ (29 ವಿಷಯ)	12ನೇ (18 ವಿಷಯ)
ಸ್ತರಗಳು	3 (ಗ್ರಾಮ/ತಾಲ್ಲೂಕು/ಜಿಲ್ಲಾ)	3 (ನಗರ ಪಂಚಾಯತ್/ಪುರಸಭೆ/ಪಾಲಿಕೆ)
ಅವಧಿ	5 ವರ್ಷ	5 ವರ್ಷ
ಮೀಸಲಾತಿ	SC/ST + ಮಹಿಳೆ 1/3	SC/ST + ಮಹಿಳೆ 1/3

QUICK POINTS

- 52ನೇ (1985) → **10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ**, ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ; 61ನೇ (1988) → ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು **18**.
- 73ನೇ → ಭಾಗ IX, **11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (29)**; 74ನೇ → ಭಾಗ IXA, **12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (18)**.
- ಎರಡೂ 1992ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ — **24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993** (73ನೇ), **1 ಜೂನ್ 1993** (74ನೇ).

EXAM TRAP — ವಿನಾಯಿತಿ ರಾಜ್ಯಗಳು

73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಭಾಗ IX **ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ** ಮತ್ತು 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿನಾಯಿತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರಬಹುದು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

21ನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು — ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು, GST, EWS ಮೀಸಲಾತಿ, ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ. ಇತ್ತೀಚಿನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

◆ 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002 (86th Amendment)

2002

ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು — ವಿಧಿ 21A

- **ವಿಧಿ 21A** ಸೇರ್ಪಡೆ — 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ **ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು.
- ವಿಧಿ 45 ತಿದ್ದುಪಡಿ — 6 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ **ಬಾಲ್ಯ ಆರೈಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ** (DPSP).
- **11ನೇ ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯ** — ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಬೇಕು.
- 2009ರ **RTE ಕಾಯ್ದೆ** ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಜಾರಿ.

◆ 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2016 (101st Amendment)

2016

GST — "ಒಂದು ದೇಶ, ಒಂದು ತೆರಿಗೆ"

- **ವಿಧಿ 246A** — ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ GST ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.
- **ವಿಧಿ 269A** — ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಪೂರೈಕೆಯ GST ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ; **ವಿಧಿ 279A** — GST ಮಂಡಳಿ.
- ವಿಧಿ 268A ರದ್ದು; 7ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ತೆರಿಗೆ ನಮೂದುಗಳಿಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- GST ಜಾರಿ: **1 ಜುಲೈ 2017**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2019 (103rd Amendment)

2019

EWS ಮೀಸಲಾತಿ — 10%

- ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ (EWS) ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ **10% ಮೀಸಲಾತಿ**.
- ವಿಧಿ **15(6)** ಮತ್ತು **16(6)** ಸೇರ್ಪಡೆ.
- 50% ಮೀಸಲಾತಿ ಮಿತಿಯನ್ನು **ಮೀರಿದ ಮೊದಲ** ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮೀಸಲಾತಿ.
- **ಜನ್ಹಿತ್ ಅಭಿಯಾನ್ (2022)** ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಧುತ್ವ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು (3:2).

◆ 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2020 (104th Amendment)

2020

SC/ST ಮೀಸಲಾತಿ ವಿಸ್ತರಣೆ; ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ರದ್ದು

- ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ SC/ST ಮೀಸಲಾತಿ **10 ವರ್ಷ ವಿಸ್ತರಣೆ** (2030ರವರೆಗೆ).
- **ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್** ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸ್ಥಾನಗಳು **ರದ್ದು** (ವಿಧಿ 331, 333).
- ವಿಧಿ 334ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮೂಲಕ ಜಾರಿ.

QUICK POINTS

- 86ನೇ → **21A** (ಶಿಕ್ಷಣ ಹಕ್ಕು); 101ನೇ → **246A/269A/279A** (GST).
- 103ನೇ → EWS **10%** (15(6), 16(6)); 104ನೇ → SC/ST ವಿಸ್ತರಣೆ, ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ರದ್ದು.

DIGITAL CYBER

◆ 105ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2021 (105th Amendment)

2021

ರಾಜ್ಯಗಳ OBC ಪಟ್ಟಿ ಅಧಿಕಾರ

- ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ತಮ್ಮದೇ OBC ಪಟ್ಟಿ** ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆ.
- ವಿಧಿ **338B(9), 342A** ತಿದ್ದುಪಡಿ; ವಿಧಿ 342A(3) ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ಹಿನ್ನೆಲೆ: **ಮರಾಠ ಮೀಸಲಾತಿ ಪ್ರಕರಣ (2021)** — 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮೊಟಕುಗೊಂಡಿತ್ತು.

◆ 106ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2023 (106th Amendment)

2023

ನಾರಿ ಶಕ್ತಿ ವಂದನ್ — ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ

- ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ **1/3 ಮೀಸಲಾತಿ**.
- ಹೊಸ ವಿಧಿಗಳು: **330A, 332A**; ವಿಧಿ 239AA ತಿದ್ದುಪಡಿ (ದೆಹಲಿ).
- ಜಾರಿ: **ಜನಗಣತಿ + ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆಯ ನಂತರ** (ತಕ್ಷಣ ಜಾರಿಯಲ್ಲ — Trap!).
- 15 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ; SC/ST ಮಹಿಳಾ ಉಪ-ಮೀಸಲಾತಿ.

EXAM TRAP — 106ನೇ ಜಾರಿ

106ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 2023ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಯಾದರೂ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ **ತಕ್ಷಣ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ** — ಜನಗಣತಿ ಮತ್ತು ಡಿಲಿಮಿಟೇಶನ್ ನಂತರವೇ. "2024ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ ಜಾರಿ" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

ಸಂಸತ್ತಿನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ ಅಪರಿಮಿತವೇ? **ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)** ತೀರ್ಪು "ಇಲ್ಲ" ಎಂದಿತು — ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆ** (Basic Structure) ಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗದು. ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವ.

◆ ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ, 1973

1973

Kesavananda Bharati v. State of Kerala

- **13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ** ಪೂರ್ಣಪೀಠ — ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸಂವಿಧಾನ ಪೀಠ.
- ತೀರ್ಪು: **7:6** — ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಾಗದು**.
- 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಿಂಧುತ್ವ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು.
- ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಅಂಶಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ **ಮುಕ್ತವಾಗಿ** ಬಿಟ್ಟಿತು (ನಂತರದ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ).

◆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಅಂಶಗಳು (Elements)

ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಸರ್ವೋಚ್ಚತೆ**; **ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ** (Rule of Law).
- **ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ**; **ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ** (Federalism).
- **ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ**; **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ** (Judicial Review).
- ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ **ಸಾರ**; **ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ** ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಚುನಾವಣೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

◆ ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ತೀರ್ಪುಗಳು

1980

ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (Minerva Mills)

- 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ **ವಿಧಿ 31C ವಿಸ್ತರಣೆ** ಮತ್ತು 368(4)(5) ರದ್ದು.
- ತತ್ವ: FR ಮತ್ತು DPSP ನಡುವೆ **ಸಾಮರಸ್ಯ** (harmony) — ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆದ್ಯತೆ ಸಲ್ಲದು.
- "ಸೀಮಿತ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವೇ" ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಅಂಶ.

1981

ವಾಮನ್ ರಾವ್ (Waman Rao)

- **24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973** (ಕೇಶವಾನಂದ ತೀರ್ಪಿನ ದಿನ) ನಂತರದ 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಟ್ಟಿವೆ.
- ಕಟ್-ಆಫ್ ದಿನಾಂಕದ ತತ್ವ — ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆ.

2007

ಐ.ಆರ್. ಕೊಯೆಲ್ಹೋ (I.R. Coelho)

- 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಕಾನೂನುಗಳು **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ** ರದ್ದಾಗುತ್ತವೆ.
- ವಾಮನ್ ರಾವ್ ತತ್ವದ ದೃಢೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆ.

QUICK POINTS

- ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973): **13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ, 7:6** — ಮೂಲ ರಚನೆ ತತ್ವದ ಜನ್ಮ.
- ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) → 31C ವಿಸ್ತರಣೆ ರದ್ದು; ಕೊಯೆಲ್ಹೋ (2007) → 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪರಿಶೀಲನೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

ಪರಿಚಯ

1951ರಿಂದ 2023ರವರೆಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ Timeline. ಸಂಖ್ಯೆ–ವರ್ಷ–ವಿಷಯದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ.

◆ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ Timeline (1951–2023)

1. **1951 — 1ನೇ:**
   31A/31B, 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ
2. **1956 — 7ನೇ:**
   ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ
3. **1971 — 24/25/26ನೇ:**
   FR ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ; 31C; ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದು
4. **1976 — 42ನೇ:**
   Mini Constitution
5. **1978 — 44ನೇ:**
   ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು → 300A
6. **1985 — 52ನೇ:**
   10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ, ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ
7. **1988 — 61ನೇ:**
   ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 18
8. **1992 — 73/74ನೇ:**
   ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ / ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
9. **2002/2016/2019/2023:**
   86ನೇ (21A); 101ನೇ (GST); 103ನೇ (EWS); 106ನೇ (ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ)

ನೆನಪಿನ ಸೂತ್ರ

- ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು: 9ನೇ → 1ನೇ; 10ನೇ → 52ನೇ; 11ನೇ → 73ನೇ; 12ನೇ → 74ನೇ.
- 1971 = 3 ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು; 1992 = 2 ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು (ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 15

ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ

300

ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಧ್ಯಾಯ 15ರ 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ. ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಕೆಳಗಿದೆ.

1. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?

A) 360 B) 368 C) 370 D) 356

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 368, ಭಾಗ XXರ ಏಕೈಕ ವಿಧಿ.

2. ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ ಕರೆಯಬಹುದೇ?

A) ಹೌದು B) ಇಲ್ಲ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನಿರ್ಧಾರ D) ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ

ಉತ್ತರ: B. ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

3. 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951) ಯಾವ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರಿಸಿತು?

A) 8ನೇ B) 9ನೇ C) 10ನೇ D) 7ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ.

4. 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1956) ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ಪಕ್ಷಾಂತರ B) ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ C) GST D) ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು

ಉತ್ತರ: B. ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳ ರಚನೆ; 14 ರಾಜ್ಯ + 6 UT.

5. 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ?

A) ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದು B) ಸಂಸತ್ತಿಗೆ FR ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ C) GST D) ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಉತ್ತರ: B. ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ಜಾರಿ.

6. ವಿಧಿ 31C ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಬಂದಿತು?

A) 24ನೇ B) 25ನೇ C) 26ನೇ D) 42ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 25ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971 — DPSPಗೆ ಆದ್ಯತೆ.

7. ಪ್ರಿವಿ ಪರ್ಸ್ ರದ್ದುಪಡಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 24ನೇ B) 25ನೇ C) 26ನೇ D) 44ನೇ

ಉತ್ತರ: C. 26ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1971 — ವಿಧಿ 291, 362 ರದ್ದು.

8. "Mini Constitution" ಎಂದು ಕರೆಯುವ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 42ನೇ B) 44ನೇ C) 52ನೇ D) 73ನೇ

ಉತ್ತರ: A. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976 — ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕ.

9. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ "ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ" ಪದ ಸೇರಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 44ನೇ B) 42ನೇ C) 86ನೇ D) 52ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976.

10. ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ತೆಗೆದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 42ನೇ B) 44ನೇ C) 25ನೇ D) 1ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978 — ಈಗ ವಿಧಿ 300A.

11. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ "ಸಶಸ್ತ್ರ ಬಂಡಾಯ" ಆಧಾರ ತಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 42ನೇ B) 44ನೇ C) 59ನೇ D) 38ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ — "ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ" ಬದಲಿಗೆ.

12. 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 52ನೇ B) 61ನೇ C) 73ನೇ D) 91ನೇ

ಉತ್ತರ: A. 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985.

13. ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 21→18 ಮಾಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 52ನೇ B) 61ನೇ C) 73ನೇ D) 86ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988 — ವಿಧಿ 326.

14. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವ ಭಾಗ ಸೇರಿಸಿತು?

A) IX B) IXA C) X D) VIIIA

ಉತ್ತರ: A. ಭಾಗ IX — ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್; 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ.

15. ವಿಧಿ 21A (ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು) ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 73ನೇ B) 86ನೇ C) 93ನೇ D) 103ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002.

16. GST ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂಖ್ಯೆ?

A) 100ನೇ B) 101ನೇ C) 102ನೇ D) 103ನೇ

ಉತ್ತರ: B. 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2016 — ವಿಧಿ 246A, 279A.

17. EWS 10% ಮೀಸಲಾತಿ ತಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 101ನೇ B) 102ನೇ C) 103ನೇ D) 104ನೇ

ಉತ್ತರ: C. 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2019 — ವಿಧಿ 15(6), 16(6).

18. ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ (ನಾರಿ ಶಕ್ತಿ ವಂದನ್) ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 104ನೇ B) 105ನೇ C) 106ನೇ D) 103ನೇ

ಉತ್ತರ: C. 106ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2023 — ವಿಧಿ 330A, 332A.

19. ಮೂಲ ರಚನೆ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ?

A) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ B) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ C) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ D) ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973) — 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ, 7:6.

20. Assertion (A): ಸಂಸತ್ತು ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು. Reason (R): ಮೂಲ ರಚನೆಯು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರದ ಮಿತಿ.

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರ ಅಪರಿಮಿತವಲ್ಲ — ಮೂಲ ರಚನೆ ಮಿತಿ (R ಸರಿ).

ಅಧ್ಯಾಯ 16

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು **25 ಭಾಗಗಳು** (Parts), **12 ಅನುಸೂಚಿಗಳು** (Schedules) ಮತ್ತು ಸುಮಾರು **448 ವಿಧಿಗಳಾಗಿ** (Articles) ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 22 ಭಾಗಗಳು, 395 ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳಿದ್ದವು.

25	12	~448
ಭಾಗಗಳು	ಅನುಸೂಚಿಗಳು	ವಿಧಿಗಳು

◆ ಭಾಗಗಳು I–V (Parts I–V)

ಭಾಗ	ವಿಷಯ	ವಿಧಿಗಳು
I	ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶ (Union & Territory)	1–4
II	ಪೌರತ್ವ (Citizenship)	5–11
III	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (Fundamental Rights)	12–35
IV	ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (DPSP)	36–51
IVA	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976)	51A
V	ಕೇಂದ್ರ (The Union) — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಸಂಸತ್ತು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ	52–151

QUICK POINTS

- ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನ: **22 ಭಾಗಗಳು, 395 ವಿಧಿಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳು**.
- ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆ: **IVA, IXA, IXB, XIVA**; ಭಾಗ VII ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಭಾಗಗಳು VI–IXB (Parts VI–IXB)

ಭಾಗ	ವಿಷಯ	ವಿಧಿಗಳು
VI	ರಾಜ್ಯಗಳು (The States) — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ವಿಧಾನಮಂಡಲ	152–237
VII	ಭಾಗ B ರಾಜ್ಯಗಳು — **ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ** (7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1956)	—
VIII	ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು (Union Territories)	239–242
IX	ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು (73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992)	243–243O
IXA	ನಗರಪಾಲಿಕೆಗಳು (74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992)	243P–243ZG
IXB	ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು (97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2011)	243ZH–243ZT

ನೆನಪಿಡಿ

- ಭಾಗ VII **ಈಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ** — ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1956ರ ನಂತರ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು.
- IX, IXA, IXB — **ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಮೂರು ಭಾಗಗಳು**; ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗ್ರಾಮ, ನಗರ, ಸಹಕಾರಿ.
- IXA ಯ 243Q: ನಗರಪಾಲಿಕೆಗಳ ಮೂರು ವಿಧಗಳು — ನಗರ ಪಂಚಾಯತ್, ಪುರಸಭೆ, ಮಹಾನಗರಪಾಲಿಕೆ.

EXAM TRAP — ಭಾಗ VII

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ "ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಭಾಗಗಳು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಉತ್ತರ **25** — ಭಾಗ VII ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದ್ದರೂ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಟ್ಟು 25.

DIGITAL CYBER

◆ ಭಾಗಗಳು X–XVI (Parts X–XVI)

ಭಾಗ	ವಿಷಯ	ವಿಧಿಗಳು
X	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳು	244–244A
XI	ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು	245–263
XII	ಹಣಕಾಸು, ಆಸ್ತಿ, ಒಪ್ಪಂದಗಳು, ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳು	264–300A
XIII	ವ್ಯಾಪಾರ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	301–307
XIV	ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಸೇವೆಗಳು (UPSC ಇತ್ಯಾದಿ)	308–323
XIVA	ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976)	323A–323B
XV	ಚುನಾವಣೆಗಳು (Election Commission)	324–329A
XVI	ಕೆಲವು ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (ಮೀಸಲಾತಿ)	330–342

ಭಾಗಗಳು XVII–XXII (ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ)

- **XVII:** ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ (343–351) | **XVIII:** ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು (352–360)
- **XIX:** ವಿವಿಧ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (361–367) | **XX:** ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (368)
- **XXI:** ತಾತ್ಕಾಲಿಕ/ಪರಿವರ್ತನಾ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (369–392) | **XXII:** ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೆಸರು, ಆರಂಭ (393–395)

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 16

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಅನುಸೂಚಿಗಳು (Schedules) ಸಂವಿಧಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪೂರಕ ಪಟ್ಟಿಗಳು. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ **8** ಇದ್ದವು; ಈಗ **12**. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ — ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನೇರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

◆ ಅನುಸೂಚಿಗಳು 1–4

1ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು

- ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು UTಗಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ.
- ವಿಧಿ 1 ಮತ್ತು 4ರೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ — ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಗತ್ಯ.

2ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ವೇತನ ಮತ್ತು ಭತ್ಯೆಗಳು

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ಸ್ಪೀಕರ್, ಉಪಸ್ಪೀಕರ್, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು, CAG ಮುಂತಾದವರ ವೇತನ/ಭತ್ಯೆಗಳು.

3ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ ನಮೂನೆಗಳು (Oaths)

- ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸಂಸದರು, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು, CAG, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಮಾಣವಚನದ ನಮೂನೆ.

4ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹಂಚಿಕೆ

- ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯ/UTಗೆ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ಥಾನಗಳು: ಉದಾ. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ **31**, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ **19**, ತಮಿಳುನಾಡು **18**, ಕರ್ನಾಟಕ **12**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅನುಸೂಚಿಗಳು 5–7

5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ (Scheduled Areas)

- ಈಶಾನ್ಯದ 4 ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು **ಹೊರತುಪಡಿಸಿ** ಉಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರಿಶಿಷ್ಟ (ಬುಡಕಟ್ಟು) ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ.
- ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಲಹಾ ಮಂಡಳಿ (Tribes Advisory Council) ರಚನೆಗೆ ನಿಬಂಧನೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳು — ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಧಿ 244(1).

6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಈಶಾನ್ಯದ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ

- ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರ ಮತ್ತು ಮಿಜೋರಾಂ — ಈ **4 ರಾಜ್ಯಗಳ** ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಗಳು (Autonomous District Councils) — ಶಾಸನ/ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ.
- ಸಂಬಂಧಿತ ವಿಧಿ 244(2) ಮತ್ತು 275(1).

7ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು (Three Lists)

- **ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ** (Union List) — 100 ವಿಷಯಗಳು (ರಕ್ಷಣೆ, ವಿದೇಶಾಂಗ, ರೈಲ್ವೆ).
- **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ** (State List) — 61 ವಿಷಯಗಳು (ಪೊಲೀಸ್, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಕೃಷಿ).
- **ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ** (Concurrent List) — 52 ವಿಷಯಗಳು (ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿವಾಹ, ದಿವಾಳಿತನ).

ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ — ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅನುಸೂಚಿಗಳು 8–9

8ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

22 ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು

- ಮೂಲತಃ 14 ಭಾಷೆಗಳು; **92ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)** ಬೋಡೋ, ಡೋಗ್ರಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಸಂತಾಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಿಂದ ಈಗ **22**.
- ಅಸ್ಸಾಮಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಹಿಂದಿ, **ಕನ್ನಡ**, ಕಾಶ್ಮೀರಿ, ಕೊಂಕಣಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ಮಣಿಪುರಿ, ಮರಾಠಿ, ನೇಪಾಳಿ, ಒಡಿಯಾ, ಪಂಜಾಬಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಸಿಂಧಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಉರ್ದು + ಮೇಲಿನ 4.
- 21ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1967): ಸಿಂಧಿ | 71ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992): ಕೊಂಕಣಿ, ಮಣಿಪುರಿ, ನೇಪಾಳಿ.

9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಕಾನೂನುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ

- **1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951)**ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ — ಜಮೀನು ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ.
- **IR Coelho ತೀರ್ಪು (2007):** 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973ರ ನಂತರ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- ವಿಧಿ 31B ಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ.

ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ; *IR Coelho vs Tamil Nadu* (2007)

EXAM TRAP — 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾನೂನುಗಳಿಗೆ **ಸಂಪೂರ್ಣ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ** — 1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು (IR Coelho).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅನುಸೂಚಿಗಳು 10–12

10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು (Anti-Defection)

- **52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1985)**ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ — ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಾರ.
- ಪಕ್ಷದ ವಿಪ್ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ಪಕ್ಷತ್ಯಾಗ → ಅನರ್ಹತೆ.
- ವಿನಾಯಿತಿ: ಪಕ್ಷವಿಲೀನಕ್ಕೆ **2/3 ಸದಸ್ಯರ** ಒಪ್ಪಿಗೆ (91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003ರ ನಂತರ).

11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು

- **73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992)**ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ 243G ಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ.
- ಕೃಷಿ, ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ರಸ್ತೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ವಸತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ನಗರಪಾಲಿಕೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು

- **74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992)**ಯಿಂದ ಸೇರ್ಪಡೆ — ವಿಧಿ 243W ಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ.
- ನಗರ ಯೋಜನೆ, ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಘನತ್ಯಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ, ಕೊಳೆಗೇರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನ — 73ನೇ ಮತ್ತು 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

QUICK POINTS

- 10ನೇ: ಪಕ್ಷಾಂತರ (52ನೇ) | 11ನೇ: **29** ವಿಷಯಗಳು (73ನೇ) | 12ನೇ: **18** ವಿಷಯಗಳು (74ನೇ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 16

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

Article Finder: ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳುವ ವಿಧಿಗಳು — ವಿಧಿ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ.

◆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು DPSP (14–51A)

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ (ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ)
14	ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ; ಕಾನೂನುಗಳ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ
15	ಧರ್ಮ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ
16	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ
19	ಆರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು (ಮಾತು, ಸಭೆ, ಸಂಘ, ಸಂಚಾರ, ವಾಸ, ವೃತ್ತಿ)
21	ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ
21A	6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ-ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002)
25–28	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
29–30	ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು
32	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು — "ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ" (ಅಂಬೇಡ್ಕರ್)
44	ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ (DPSP)
50	ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು (DPSP)
51A	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು)

DIGITAL CYBER

◆ ಕೇಂದ್ರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಸಂಸತ್ತು (72–124)

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ (ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ)
72	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ (Pardon, Reprieve ಇತ್ಯಾದಿ)
74	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ-ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ
75	ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕ, ಅವಧಿ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (ಲೋಕಸಭೆಗೆ)
76	ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ (Attorney General)
108	ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ)
110	ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ (Money Bill) ವ್ಯಾಖ್ಯೆ
111	ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತ (ಅಂಕಿತ/ತಡೆಹಿಡಿಯುವಿಕೆ/ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಿಕೆ)
112	ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ (Union Budget)
123	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ (Ordinance) ಅಧಿಕಾರ
124	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆ

QUICK POINTS

- ಕ್ಷಮಾದಾನ: **72** (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ) | ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ: **123** (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ), **213** (ರಾಜ್ಯಪಾಲರು).
- Money Bill ವ್ಯಾಖ್ಯೆ **110**; ಅಂಕಿತ **111**; ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ **108**.

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳು (136–213)

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ (ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ)
136	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ ಮೇಲ್ಮನವಿ (Special Leave)
141	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪುಗಳು ಎಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧ
143	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನಿಂದ ಸಲಹಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೇಳುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಧಿಕಾರ
148	ಭಾರತದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕ (CAG)
155	ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ)
161	ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ
163	ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಹಾಯ-ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ
164	ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳ ನೇಮಕ; ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
200	ರಾಜ್ಯ ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಂಕಿತ
213	ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಅಧಿಕಾರ
226	ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (32ಕ್ಕಿಂತ ವಿಶಾಲ)

DIGITAL CYBER

◆ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ, ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳು (243G–312)

ವಿಧಿ	ವಿಷಯ (ಒಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ)
243G	ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗಳು (11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ)
249	ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾನೂನು (ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3)
250	ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತು
262	ಅಂತರರಾಜ್ಯ ನದಿ/ಜಲ ವಿವಾದಗಳ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಣಯ
263	ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ (Inter-State Council) ಸ್ಥಾಪನೆ
279A	GST ಮಂಡಳಿ (101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2016)
280	ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (Finance Commission)
300A	ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು — ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978)
312	ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು (IAS, IPS — ರಾಜ್ಯಸಭೆ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಹೊಸ ಸೇವೆ)

EXAM TRAP — 300A

ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಈಗ **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಲ್ಲ** — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ವಿಧಿ **300A** ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ/ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 16

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (Constitutional Bodies) ಸಂವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿವೆ — ಅವುಗಳ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ನೆನಪಿಡಿ.

◆ ಸಂಸ್ಥೆ ↔ ವಿಧಿ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ (ಭಾಗ 1)

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ (ECI)

- **ವಿಧಿ 324:** ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ECIಗೆ.
- **ವಿಧಿ 326:** ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ (18 ವರ್ಷ — 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988).
- **ವಿಧಿ 327–329:** ಸಂಸತ್ತು/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳ ಚುನಾವಣಾ ಕಾನೂನು ಅಧಿಕಾರ.

ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗಗಳು (UPSC / SPSC)

- **ವಿಧಿ 315:** ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ UPSC, ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ SPSC; ಜಂಟಿ ಆಯೋಗದ ನಿಬಂಧನೆ.
- **ವಿಧಿ 316–319:** ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕ, ಅವಧಿ (6 ವರ್ಷ/65 ವರ್ಷ), ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ, ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು.
- **ವಿಧಿ 320:** ಆಯೋಗಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳು — ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ನೇಮಕಾತಿ ಸಲಹೆ.
- **ವಿಧಿ 321–323:** ಕಾರ್ಯ ವಿಸ್ತರಣೆ, ವೆಚ್ಚಗಳು, ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ.

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

- **ವಿಧಿ 280:** ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಕ; ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ತೆರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಶಿಫಾರಸು.
- 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: **ಅರವಿಂದ್ ಪನಗಾರಿಯಾ** (2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ).

DIGITAL CYBER

◆ ಸಂಸ್ಥೆ ↔ ವಿಧಿ ಮ್ಯಾಪಿಂಗ್ (ಭಾಗ 2)

CAG ಮತ್ತು ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್

- **ವಿಧಿ 148–151:** ಭಾರತದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕ (CAG) — ನೇಮಕ, ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ವರದಿಗಳು.
- **ವಿಧಿ 76:** ಭಾರತದ ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ — ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾನೂನು ಸಲಹೆಗಾರ; ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಹಕ್ಕು, ಮತವಿಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗಗಳು

- **ವಿಧಿ 338:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಆಯೋಗ (NCSC) — 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ.
- **ವಿಧಿ 338A:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡ ಆಯೋಗ (NCST) — 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003.
- **ವಿಧಿ 338B:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗ (NCBC) — **102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2018**ರಿಂದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ.
- **ವಿಧಿ 340:** ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ತನಿಖಾ ಆಯೋಗದ ನೇಮಕ (ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗದ ಆಧಾರ).
- **ವಿಧಿ 342:** ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಪಟ್ಟಿ (ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಅಧಿಸೂಚನೆ).

ಮೀಸಲಾತಿ ನಿಬಂಧನೆಗಳು

- **ವಿಧಿ 330/332:** ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ SC/ST ಸ್ಥಾನ ಮೀಸಲಾತಿ.
- **ವಿಧಿ 335:** ಸೇವೆಗಳು ಮತ್ತು ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ SC/ST ಹಕ್ಕುಗಳು (ದಕ್ಷತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ).

DIGITAL CYBER

◆ ಭಾಷಾ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ (ಭಾಗ XVII)

- **ವಿಧಿ 343:** ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ — ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಹಿಂದಿ.
- **ವಿಧಿ 344:** ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷಾ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿ.
- **ವಿಧಿ 348:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್, ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ.
- **ವಿಧಿ 350A:** ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸೌಲಭ್ಯ.
- **ವಿಧಿ 351:** ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ — ಕೇಂದ್ರದ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳು

- **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ:** ECI (324), UPSC (315), FC (280), CAG (148), NCSC (338), NCST (338A), NCBC (338B), AG (76).
- **ಶಾಸನಬದ್ಧ (ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ):** ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ — CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003; NHRC — ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1993.
- **ಕಾರ್ಯಾಂಗ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ:** ನೀತಿ ಆಯೋಗ (2015) — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ/ಶಾಸನಬದ್ಧ ಅಲ್ಲ.

EXAM TRAP — ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ನೀತಿ ಆಯೋಗವನ್ನು "ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ" ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು **ತಪ್ಪು** — ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ (2015) ರಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 16

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪರಿಚಯ

ವಿಷಯವಾರು (Theme-wise) ವಿಧಿಗಳ ಗುಂಪು — ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ. ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸೋಣ.

◆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು — ವಿಧಿ 12–35ರ ಒಳರಚನೆ

ವಿಧಿಗಳು	ಹಕ್ಕಿನ ಗುಂಪು
12–13	ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು; ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾನೂನುಗಳು ಶೂನ್ಯ
14–18	ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು (ಸಮಾನತೆ, ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ, ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆ, ಬಿರುದುಗಳ ನಿವಾರಣೆ)
19–22	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು (6 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು, ಅಪರಾಧ ನಿರ್ಣಯ ರಕ್ಷಣೆ, ಜೀವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಬಂಧನ ರಕ್ಷಣೆ)
23–24	ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹಕ್ಕು (ಮಾನವ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ, ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆ, ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ)
25–28	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
29–30	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು)
31A–31D	ಆಸ್ತಿ ಸಂಬಂಧಿ ಉಳಿಕೆ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (31B — 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ರಕ್ಷಣೆ)
32–35	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು; ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಬಂಧ; ಮಾರ್ಷಲ್ ಲಾ; ಈ ಭಾಗದ ಜಾರಿ

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ **17**: ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆ | ವಿಧಿ **18**: ಬಿರುದುಗಳ ನಿವಾರಣೆ | ವಿಧಿ **24**: 14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ನಿಷೇಧ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

◆ ಸಂಸತ್ತು — ವಿಧಿ 79–122ರ ಪ್ರಮುಖಾಂಶಗಳು

ವಿಧಿಗಳು	ವಿಷಯ
79–88	ಸಂಸತ್ತಿನ ರಚನೆ; ಸದನಗಳ ಅವಧಿ (83); ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆ (84); ಅಧಿವೇಶನ, ಮುಂದೂಡುವಿಕೆ, ವಿಸರ್ಜನೆ (85); ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಭಾಷಣ (86–87)
89–97	ಸಭಾಪತಿ/ಉಪಸಭಾಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ
99–100	ಸದಸ್ಯರ ಪ್ರಮಾಣವಚನ; ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನ, ಕೋರಂ
101–104	ಸ್ಥಾನಗಳ ಖಾಲಿ, ಅನರ್ಹತೆಗಳು (102), ದಂಡ (104)
105–106	ಸಂಸತ್ತು ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರಗಳು, ಸವಲತ್ತುಗಳು, ವಿನಾಯಿತಿಗಳು
107–111	ಮಸೂದೆಗಳ ವಿಧಾನ; 108 ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ; 109–110 ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ; 111 ಅಂಕಿತ
112–117	ಬಜೆಟ್ (112); ಬೇಡಿಕೆಗಳು (113); ವಿನಿಯೋಗ ಮಸೂದೆ (114); ಪೂರಕ ಅನುದಾನ (115); ಲೆಕ್ಕಗಳ ಮೇಲಿನ ಮತ (116)
118–122	ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ನಿಯಮಗಳು; ಹಣಕಾಸು ವಿಷಯಗಳ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ; ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ನಿಷೇಧ (122)

ನೆನಪಿಡಿ

- ಲೋಕಸಭೆ: ಗರಿಷ್ಠ **550** ಸದಸ್ಯರು (530 ರಾಜ್ಯ + 20 UT); ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಲ **543**.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆ: ಗರಿಷ್ಠ **250** (238 ಚುನಾಯಿತ + 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ); ಪ್ರಸ್ತುತ ಬಲ **245**.

DIGITAL CYBER

◆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ (124–147) — ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

- **124–125:** ಸ್ಥಾಪನೆ, ರಚನೆ | **129:** ದಾಖಲಾತಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court of Record)
- **131:** ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳು)
- **132–134:** ಮೇಲ್ಮನವಿ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ, ಸಿವಿಲ್, ಕ್ರಿಮಿನಲ್)
- **136:** ವಿಶೇಷ ಅನುಮತಿ ಮೇಲ್ಮನವಿ | **137:** ಸ್ವಂತ ತೀರ್ಪುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ
- **141–142:** ತೀರ್ಪುಗಳ ಬದ್ಧತೆ; ಸಂಪೂರ್ಣ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆದೇಶ
- **143:** ಸಲಹಾ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ | **144:** ನಾಗರಿಕ/ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ ಸಹಕಾರ

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು (352–360)

- **352:** ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (ಯುದ್ಧ/ಬಾಹ್ಯ ಆಕ್ರಮಣ/ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ "ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ" ಬದಲಿಗೆ)
- **356:** ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ (ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವೈಫಲ್ಯ)
- **360:** ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (ಇದುವರೆಗೆ ಘೋಷಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ)

ವಿಧಿ 368

- ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ — **ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)**: ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲ ರಚನೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

ಪುನರವಲೋಕನ

ಅಧ್ಯಾಯ 16 — Quick Revision: ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾರಾಂಶ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಮುನ್ನ ಈ ಪುಟವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಓದಿ.

◆ ಭಾಗಗಳು — ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ

QUICK REVISION — ಭಾಗಗಳು

- **I:** ಕೇಂದ್ರ-ಪ್ರದೇಶ (1–4) | **II:** ಪೌರತ್ವ (5–11) | **III:** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (12–35)
- **IV:** DPSP (36–51) | **IVA:** ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (51A) | **V:** ಕೇಂದ್ರ (52–151)
- **VI:** ರಾಜ್ಯಗಳು (152–237) | **VII:** ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ | **VIII:** UTಗಳು (239–242)
- **IX/IXA/IXB:** ಪಂಚಾಯತ್/ನಗರಪಾಲಿಕೆ/ಸಹಕಾರಿ | **X:** ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು
- **XI:** ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧ (245–263) | **XII:** ಹಣಕಾಸು (264–300A)
- **XIII:** ವ್ಯಾಪಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ | **XIV:** ಸೇವೆಗಳು (308–323) | **XIVA:** ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು
- **XV:** ಚುನಾವಣೆಗಳು (324–329A) | **XVI:** ಮೀಸಲಾತಿ (330–342)
- **XVII:** ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ | **XVIII:** ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ (352–360)
- **XIX:** ವಿವಿಧ | **XX:** ತಿದ್ದುಪಡಿ (368) | **XXI:** ತಾತ್ಕಾಲಿಕ | **XXII:** ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೆಸರು

◆ ಅನುಸೂಚಿಗಳು — ಒಂದೇ ನೋಟದಲ್ಲಿ

QUICK REVISION — ಅನುಸೂಚಿಗಳು

- **1:** ರಾಜ್ಯಗಳು/UTಗಳು | **2:** ವೇತನಗಳು | **3:** ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳು | **4:** ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸ್ಥಾನಗಳು
- **5:** ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳು | **6:** ಈಶಾನ್ಯ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳು (4 ರಾಜ್ಯಗಳು)
- **7:** ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು (100/61/52) | **8:** 22 ಭಾಷೆಗಳು | **9:** ಭೂಸುಧಾರಣೆ (1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
- **10:** ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ (52ನೇ) | **11:** ಪಂಚಾಯತ್ 29 ವಿಷಯಗಳು (73ನೇ) | **12:** ನಗರಪಾಲಿಕೆ 18 ವಿಷಯಗಳು (74ನೇ)

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅನುಸೂಚಿಗಳು, ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 1–10

1. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಗಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿಗಳಿದ್ದವು?

A) 22 ಭಾಗಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳು B) 25 ಭಾಗಗಳು, 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳು C) 20 ಭಾಗಗಳು, 10 ಅನುಸೂಚಿಗಳು D) 24 ಭಾಗಗಳು, 9 ಅನುಸೂಚಿಗಳು

ಉತ್ತರ: A. ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನ (1950): 22 ಭಾಗಗಳು, 395 ವಿಧಿಗಳು, 8 ಅನುಸೂಚಿಗಳು. ಈಗ 25 ಭಾಗಗಳು, 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳು.

2. ಭಾಗ VII ಏಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿಲ್ಲ?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು B) 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1956)ಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯಿತು C) ಎಂದಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ D) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ವಿಲೀನ

ಉತ್ತರ: B. ರಾಜ್ಯಗಳ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆಯ ನಂತರ 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1956) ಭಾಗ VII (ಭಾಗ B ರಾಜ್ಯಗಳು) ಅನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು.

3. ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭಾಗ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) ಭಾಗ IXA, 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) ಭಾಗ IXB, 97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) ಭಾಗ IX, 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) ಭಾಗ XIVA, 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: B. ಭಾಗ IXB (243ZH–243ZT) ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು — 97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2011.

4. 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಆರಿಸಿ:

A) ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ B) ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರ, ಮಿಜೋರಾಂ — ಈ 4 ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ C) ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ D) 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ

ಉತ್ತರ: B. 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಈಶಾನ್ಯದ 4 ರಾಜ್ಯಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ; ಉಳಿದವು 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ.

5. 8ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳಿವೆ? 92ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003) ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು?

A) 22 ಭಾಷೆಗಳು; 4 ಸೇರ್ಪಡೆ B) 18 ಭಾಷೆಗಳು; 3 ಸೇರ್ಪಡೆ C) 22 ಭಾಷೆಗಳು; 2 ಸೇರ್ಪಡೆ D) 21 ಭಾಷೆಗಳು; 4 ಸೇರ್ಪಡೆ

ಉತ್ತರ: A. ಒಟ್ಟು 22 ಭಾಷೆಗಳು; 2003ರಲ್ಲಿ ಬೋಡೋ, ಡೋಗ್ರಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಸಂತಾಲಿ (4) ಸೇರ್ಪಡೆ.

6. 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೇರಿಸಿತು? IR Coelho (2007) ತೀರ್ಪಿನ ಸಾರವೇನು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ; ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆ B) 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ; 1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ C) 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ; ಯಾವುದೇ ಪರಿಶೀಲನೆ ಇಲ್ಲ D) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ; ಭಾಗಶಃ ರಕ್ಷಣೆ

ಉತ್ತರ: B. 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951) 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರಿಸಿತು; IR Coelho ಪ್ರಕಾರ 24-4-1973ರ ನಂತರದ ಕಾನೂನುಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

7. "ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ" ಎಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಯಾವ ವಿಧಿಯನ್ನು ಕರೆದರು?

A) ವಿಧಿ 14 B) ವಿಧಿ 21 C) ವಿಧಿ 32 D) ವಿಧಿ 226

ಉತ್ತರ: C. ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು (ವಿಧಿ 32) ಅನ್ನು "ಸಂವಿಧಾನದ ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮ" ಎಂದರು.

8. ವಿಧಿ 21A ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು B) 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ-ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ C) ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳು D) ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು

ಉತ್ತರ: B. 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2002) 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ ಮತ್ತು ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು.

9. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ ಅಧಿಕಾರದ ವಿಧಿಗಳು ಯಾವುವು?

A) 123 ಮತ್ತು 213 B) 72 ಮತ್ತು 161 C) 111 ಮತ್ತು 200 D) 74 ಮತ್ತು 163

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 123 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ; ವಿಧಿ 213 — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ.

10. ವಿಧಿ 300A ಯಾವ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಾನಮಾನವೇನು?

A) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು — ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು B) ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು — ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು (44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1978) C) DPSP — ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು D) ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯ — ಆಸ್ತಿ ರಕ್ಷಣೆ

ಉತ್ತರ: B. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಲ್ಲ; ವಿಧಿ 300A ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 11–20

11. ಕೆಳಗಿನ ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 324 — ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ B) ವಿಧಿ 280 — ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ C) ವಿಧಿ 315 — UPSC D) ವಿಧಿ 148 — ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 148 — CAG; ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ ವಿಧಿ 76.

12. 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2018) ಯಾವ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿತು?

A) NCSC B) NCST C) NCBC (ವಿಧಿ 338B) D) NCM

ಉತ್ತರ: C. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ವಿಧಿ 338B ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ.

13. ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (ವಿಧಿ 226) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ವಿಧಿ 32ಕ್ಕಿಂತ ಹೇಗೆ ಭಿನ್ನ?

A) 226 ಸಂಕುಚಿತ B) 226 ವಿಶಾಲ — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ರಿಟ್ ನೀಡಬಹುದು C) ಎರಡೂ ಒಂದೇ D) 226 ಕೇವಲ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 226ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು + ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೂ ರಿಟ್ ನೀಡಬಹುದು; 32 ಕೇವಲ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ.

14. ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಉದಾಹರಣೆ:

A) 100 — ರಕ್ಷಣೆ B) 61 — ಪೊಲೀಸ್ C) 52 — ಶಿಕ್ಷಣ D) 47 — ಕೃಷಿ

ಉತ್ತರ: C. ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ: 52 ವಿಷಯಗಳು (ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿವಾಹ, ದಿವಾಳಿತನ); ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ 100, ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ 61.

15. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ನೀತಿ ಆಯೋಗ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲ. ಕಾರಣ (R): ಇದನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: B. A ಸರಿ (ನೀತಿ ಆಯೋಗ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅಲ್ಲ), ಆದರೆ R ತಪ್ಪು — ಇದು ಕಾಯ್ದೆಯಿಂದಲ್ಲ, ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ (2015) ರಚಿತ.

16. ವಿಧಿ 249ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತು ಕಾನೂನು ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಷರತ್ತು:

A) ಲೋಕಸಭೆಯ ಸರಳ ಬಹುಮತ B) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತದ ನಿರ್ಣಯ C) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ ಮಾತ್ರ D) ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆ

ಉತ್ತರ: B. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ನೀಡುವ 2/3 ಸದಸ್ಯರ ಬಹುಮತದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಹಿತದ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು.

17. ಯಾವ ವಿಧಿಯು GST ಮಂಡಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) 279A B) 280 C) 268A D) 246A

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 279A — GST ಮಂಡಳಿ (101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2016).

18. "ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)" ತೀರ್ಪು ಯಾವ ವಿಧಿಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 356 B) ವಿಧಿ 368 C) ವಿಧಿ 352 D) ವಿಧಿ 360

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 368ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದಬಹುದು, ಆದರೆ ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗದು.

19. 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003) ಮಾಡಿದ ಬದಲಾವಣೆ:

A) ವಿಪ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರದ್ದು B) ಪಕ್ಷವಿಲೀನಕ್ಕೆ 2/3 ಸದಸ್ಯರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ; ವಿಭಜನೆ (split) ವಿನಾಯಿತಿ ರದ್ದು C) ಅನರ್ಹತೆ ಅವಧಿ 6 ವರ್ಷ D) ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮವಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: B. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಪಕ್ಷವಿಭಜನೆ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ವಿಲೀನಕ್ಕೆ 2/3 ಒಪ್ಪಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿತು.

20. ವಿಧಿ 343ರ ಪ್ರಕಾರ ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ಯಾವುದು?

A) ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಹಿಂದಿ B) ಇಂಗ್ಲಿಷ್ C) ಸಂಸ್ಕೃತ D) ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಭಾಷೆ

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 343 — ಕೇಂದ್ರದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಹಿಂದಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ (Local Government) — ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ತಳಮಟ್ಟದ ರೂಪ. 73ನೇ ಮತ್ತು 74ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ (1992) ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಮತ್ತು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೇಂದ್ರ ವಿಷಯ.

◆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ (Democratic Decentralisation)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಎಂದರೇನು?

- **ಅರ್ಥ:** ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ನಗರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜನರು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಜನರ ಕೈಗೆ — ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ.
- **ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಕನಸು:** "ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ" — ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಗ್ರಾಮ ಗಣರಾಜ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ.
- **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ:** ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ **ವಿಧಿ 40** — ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸಂಘಟನೆ.

73ನೇ	74ನೇ	1992
ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ತಿದ್ದುಪಡಿ	ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತಿದ್ದುಪಡಿ	ಎರಡೂ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ವರ್ಷ

EXAM FOCUS

- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = **ಗ್ರಾಮೀಣ** (Part IX); 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ = **ನಗರ** (Part IXA).
- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಜಾರಿ: **24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993**; 74ನೇ ಜಾರಿ: **1 ಜೂನ್ 1993**.

DIGITAL CYBER

◆ ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ, 1957 (Balwant Rai Mehta Committee)

ಸಮಿತಿ — 1957

ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ

- **ನೇಮಕ:** 1957ರಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ.
- **ಶಿಫಾರಸು: 3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್** ವ್ಯವಸ್ಥೆ — ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ.
- **3 ಹಂತಗಳು:** ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ → ಪಂಚಾಯತ್ ಸಮಿತಿ → ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್.
- **ತತ್ವ:** ಕೆಳ ಹಂತದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ — "ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ" (bottom-up) ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಮಿತಿ ವರದಿಗಳು

ಇತಿಹಾಸ

ಮೊದಲ ಅನುಷ್ಠಾನ

- **ರಾಜಸ್ಥಾನ** ಮೊದಲು ಅಳವಡಿಸಿತು — **2 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1959**, ನಾಗೌರ್ ಜಿಲ್ಲೆ.
- ನಂತರ **ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ** (1959) ಅಳವಡಿಸಿತು.
- ಉದ್ಘಾಟನೆ: ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ **ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ**.
- ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರ — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನವಿರಲಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ (1957) = **ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ನ ಪಿತಾಮಹ** ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಶಿಫಾರಸು.
- 3 ಹಂತ: ಗ್ರಾಮ → ಬ್ಲಾಕ್/ತಾಲ್ಲೂಕು → ಜಿಲ್ಲೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನಂತರದ ಸಮಿತಿಗಳು — Timeline

1. **ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ, 1977**
   2 ಹಂತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ + ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತ್) ಶಿಫಾರಸು; ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ** ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಒತ್ತಾಯ.

2. **G.V.K. ರಾವ್ ಸಮಿತಿ, 1985**
   ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಅನ್ನು ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ **ಮುಖ್ಯ ಘಟಕ**ವಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು; ನಿಯಮಿತ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯ.

3. **L.M. ಸಿಂಘ್ವಿ ಸಮಿತಿ, 1986**
   ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮಾನ್ಯತೆ, **ಗ್ರಾಮಸಭೆ**ಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು.

4. **64ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆ, 1989**
   ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನ — ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲ.

5. **73ನೇ/74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992**
   P.V. ನರಸಿಂಹ ರಾವ್ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರ — ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ.

QUICK POINTS

- 1957 → 3 ಹಂತ; 1977 → 2 ಹಂತ + ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನದ ಬೇಡಿಕೆ.
- 64ನೇ ಮಸೂದೆ (1989) ವಿಫಲ; 73ನೇ/74ನೇ (1992) ಯಶಸ್ವಿ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

73ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1992 — ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ. **24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993**ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ದಿನ).

◆ 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು

ಸಂವಿಧಾನ

Part IX — ವಿಧಿಗಳು 243 ರಿಂದ 243O

- **ಹೊಸ ಭಾಗ:** Part IX — "ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು" (The Panchayats).
- **ವಿಧಿಗಳು:** 243 ರಿಂದ 243O (16 ವಿಧಿಗಳು).
- **ಹೊಸ ಅನುಸೂಚಿ: 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** — ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು.
- **ಅಂಗೀಕಾರ:** ಡಿಸೆಂಬರ್ 1992; ಜಾರಿ: 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993.

243–243O	29	24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993
ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ	11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ವಿಷಯಗಳು	ಜಾರಿ ದಿನಾಂಕ

EXAM FOCUS

- 73ನೇ = ಗ್ರಾಮೀಣ; Part IX; 243–243O; 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (29).
- 74ನೇ = ನಗರ; Part IXA; 243P–243ZG; 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (18).

DIGITAL CYBER

◆ ಕಡ್ಡಾಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (Compulsory Provisions)

ಕಡ್ಡಾಯ

ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಳವಡಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

- **3 ಹಂತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** ಗ್ರಾಮ, ಮಧ್ಯಂತರ (ತಾಲ್ಲೂಕು/ಬ್ಲಾಕ್), ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್.
- **5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿ:** ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಏಕರೂಪದ 5 ವರ್ಷ.
- **ಮೀಸಲಾತಿ:** SC/ST ಗಳಿಗೆ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ; ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ **1/3**.
- **ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ (SEC):** ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ.
- **ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ:** ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಣಕಾಸು ಹಂಚಿಕೆ ಶಿಫಾರಸು.

ಐಚ್ಛಿಕ

ಐಚ್ಛಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು (Voluntary Provisions)

- ಸಂಸದರು/ಶಾಸಕರಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ನೀಡುವುದು.
- ಮಧ್ಯಂತರ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ.
- 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ 29 ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರ.
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನೇರ/ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ — ರಾಜ್ಯದ ಆಯ್ಕೆ.

EXAM TRAP — ಮೀಸಲಾತಿ

ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ **1/3** (ಕನಿಷ್ಠ) — ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯ. ಹಲವು ರಾಜ್ಯಗಳು 50% ನೀಡಿವೆ, ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಕಡ್ಡಾಯ ಕನಿಷ್ಠ 1/3.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಚುನಾವಣೆ

ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ (State Election Commission)

- **ವಿಧಿ 243K:** ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ, ನಿಯಂತ್ರಣ.
- **ನೇಮಕ:** ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ; ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಭದ್ರತೆ.
- **ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮುನ್ನ** ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಬೇಕು; ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದರೆ 6 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ.
- ಮತದಾರರ ವಯಸ್ಸು: **18 ವರ್ಷ**; ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ **21 ವರ್ಷ**.

ಹಣಕಾಸು

ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (State Finance Commission)

- **ವಿಧಿ 243I:** ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ನೇಮಕ.
- **ಕಾರ್ಯ:** ರಾಜ್ಯ-ಪಂಚಾಯತ್ ನಡುವೆ ತೆರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ, ಅನುದಾನ ಶಿಫಾರಸು.
- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ — ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನದ ಮೂಲಕ.
- ಕೇಂದ್ರ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಅನುದಾನ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

QUICK POINTS

- SEC (243K) = ಚುನಾವಣೆ; SFC (243I) = ಹಣಕಾಸು; ಎರಡೂ ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷ.
- ಪಂಚಾಯತ್ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ; ವಿಸರ್ಜನೆ → 6 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17
ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

◆ 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — ಅವಲೋಕನ

ಅನುಸೂಚಿ

11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — 29 ವಿಷಯಗಳು

- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ **29 ವಿಷಯಗಳ** ಪಟ್ಟಿ.
- ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನದ ಮೂಲಕ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರ.
- **ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳು:** ಕೃಷಿ, ಭೂಸುಧಾರಣೆ, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ, ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ: ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ.

29	18	243G
11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ವಿಷಯಗಳು	12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ವಿಷಯಗಳು	ಅಧಿಕಾರ ಹಸ್ತಾಂತರದ ವಿಧಿ

EXAM FOCUS

- 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) = 29 ವಿಷಯಗಳು — ಗ್ರಾಮೀಣ.
- 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ) = 18 ವಿಷಯಗಳು — ನಗರ.
- ವಿಧಿ 243G: ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದ **ರಚನೆ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು** ಈ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವು **ಗ್ರಾಮ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್**ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

◆ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ (Village Panchayat)

ಹಂತ 1 — ಗ್ರಾಮ

ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ — ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

- **ರಚನೆ:** ಗ್ರಾಮದ ವಾರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷ:** ಸರ್ಪಂಚ್/ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ನೇರ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ (ರಾಜ್ಯದ ನಿಯಮ).
- **ಕಾರ್ಯಗಳು:** ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಬೀದಿ ದೀಪ, ಗ್ರಾಮ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ.
- **ಗ್ರಾಮಸಭೆ:** ಎಲ್ಲಾ ಮತದಾರರ ಸಭೆ — ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ (ವಿಧಿ 243A).

◆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ (Taluk/Block Panchayat)

ಹಂತ 2 — ಮಧ್ಯಂತರ

ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ — ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

- **ರಚನೆ:** ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು + ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರು.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷ:** ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು.
- **ಕಾರ್ಯಗಳು:** ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ, ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ.
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸುವ ಕೊಂಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ (Zilla Panchayat)

ಹಂತ 3 — ಜಿಲ್ಲೆ

ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್ — ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

- **ರಚನೆ:** ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷ:** ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (ಜಿಲ್ಲಾ ಪರಿಷತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ).
- **ಪದನಿಮಿತ್ತ ಸದಸ್ಯರು:** ಸಂಸದರು, ಶಾಸಕರು, ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- **ಕಾರ್ಯಗಳು:** ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಮೋದನೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ.

ಮೂಲ: 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — *Part IX*

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಹೋಲಿಕೆ

- **ಗ್ರಾಮ:** ಸರ್ಪಂಚ್/ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ನೇರ ಅಥವಾ ಪರೋಕ್ಷ (ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ).
- **ತಾಲ್ಲೂಕು:** ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ.
- **ಜಿಲ್ಲೆ:** ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ.
- **ಮೀಸಲಾತಿ:** ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ SC/ST ಪ್ರಮಾಣ + ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 1/3.

QUICK POINTS

- ಗ್ರಾಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ನೇರ/ಪರೋಕ್ಷ; ತಾಲ್ಲೂಕು+ಜಿಲ್ಲೆ: ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ಅನ್ವಯ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

◆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಕರ್ನಾಟಕ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1993

- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಅನುಸಾರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ **1993ರ ಕಾಯ್ದೆ** ಜಾರಿ.
- **ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್** — ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟ.
- **ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್** — ತಾಲ್ಲೂಕು/ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟ.
- **ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್** — ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟ.

◆ ಮೂರು ಹಂತಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

ಅಂಶ	ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್	ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್	ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್
ಮಟ್ಟ	ಗ್ರಾಮ	ತಾಲ್ಲೂಕು/ಬ್ಲಾಕ್	ಜಿಲ್ಲೆ
ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಚುನಾವಣೆ	ನೇರ/ಪರೋಕ್ಷ	ಪರೋಕ್ಷ	ಪರೋಕ್ಷ
ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ	ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ	ಸಂಯೋಜನೆ	ಯೋಜನೆ/ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

EXAM FOCUS

- ಕರ್ನಾಟಕ ಹೆಸರುಗಳು: ಗ್ರಾಮ / ತಾಲ್ಲೂಕು / ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್.
- ಕಾಯ್ದೆ: ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1993.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

ಗ್ರಾಮಸಭೆ (Gram Sabha) — ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆತ್ಮ. ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ನೋಂದಾಯಿತ ಮತದಾರರ ಸಭೆಯೇ ಗ್ರಾಮಸಭೆ; ಇದು ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೀವಂತ ಉದಾಹರಣೆ.

◆ ಗ್ರಾಮಸಭೆ — ವಿಧಿ 243A

ವಿಧಿ 243A

ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ರಚನೆ

- **ಸದಸ್ಯರು:** ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ **ಎಲ್ಲಾ ನೋಂದಾಯಿತ ಮತದಾರರು**.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ:** ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (ಸರ್ಪಂಚ್).
- **ಸಭೆಗಳು:** ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ 2 ಬಾರಿ (ರಾಜ್ಯ ನಿಯಮದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು).
- **ಸ್ಥಾನ:** ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾದ ಏಕೈಕ ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಗ್ರಾಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ **ಅನುಮೋದನೆ**.
- ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ (ವಸತಿ, ಪಿಂಚಣಿ ಯೋಜನೆಗಳು).
- ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ — ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
- ಗ್ರಾಮದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ಣಯ.

EXAM TRAP — ಗ್ರಾಮಸಭೆ vs ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್

ಗ್ರಾಮಸಭೆ = ಎಲ್ಲಾ ಮತದಾರರು (ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲ); ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ = ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ. ಎರಡೂ ಬೇರೆ!

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ 29 ವಿಷಯಗಳು — ಗುಂಪುಗಳು

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆ

- ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಣೆ; ಭೂಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಿಕೆ.
- ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ, ಜಲನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಪಶುಸಂಗೋಪನೆ, ಹೈನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ; ಮೀನುಗಾರಿಕೆ.
- ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಖಾದಿ, ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಕುಟೀರ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ

- ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ; ತಾಂತ್ರಿಕ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ.
- ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ; ಕುಟುಂಬ ಕಲ್ಯಾಣ; ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ.
- ಕುಡಿಯುವ ನೀರು; ಇಂಧನ ಮತ್ತು ಮೇವಿನ ಪೂರೈಕೆ.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ — ವಿಕಲಚೇತನರು ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥರ ಕಲ್ಯಾಣ.

ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರೆ

- ಗ್ರಾಮ ರಸ್ತೆಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ದೋಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಲಮಾರ್ಗಗಳು.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ವಸತಿ; ಗ್ರಾಮೀಣ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಕರಣ ಮತ್ತು ಅಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಇಂಧನ.
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಾತ್ರೆಗಳು.
- ಅರಣ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು.

DIGITAL CYBER

◆ PESA ಕಾಯ್ದೆ, 1996

ವಿಶೇಷ ಕಾಯ್ದೆ

PESA — ಪಂಚಾಯತ್ (ಅನುಸೂಚಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ) ಕಾಯ್ದೆ, 1996

- **ಉದ್ದೇಶ:** 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು **5ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ** ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- **ಜಾರಿ: 24 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1996**.
- **ವಿಶೇಷತೆ:** ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ.
- **ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ:** ಭೂಮಿ ವರ್ಗಾವಣೆ ತಡೆ, ಸಣ್ಣ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾಲೀಕತ್ವ.

ಮೂಲ: *PESA Act*, 1996

ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು

- ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಭೂಸ್ವಾಧೀನ **ಇಲ್ಲ**.
- ಮದ್ಯದಂಗಡಿಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅನುಮತಿ ಕಡ್ಡಾಯ.
- ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯೇ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನಿರ್ಣಯ ಸಂಸ್ಥೆ.
- 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ PESA ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ (ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಗಳಿವೆ).

QUICK POINTS

- PESA (1996) = 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಭೂಸ್ವಾಧೀನ ಇಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

74ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1992 — ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ. **1 ಜೂನ್ 1993**ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

◆ 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು

ಸಂವಿಧಾನ

Part IXA — ವಿಧಿಗಳು 243P ರಿಂದ 243ZG

- **ಹೊಸ ಭಾಗ:** Part IXA — "ಪುರಸಭೆಗಳು" (The Municipalities).
- **ವಿಧಿಗಳು:** 243P ರಿಂದ 243ZG (18 ವಿಧಿಗಳು).
- **ಹೊಸ ಅನುಸೂಚಿ: 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** — ಪುರಸಭೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು.
- **ಜಾರಿ:** 1 ಜೂನ್ 1993.

243P–243ZG	18	1 ಜೂನ್ 1993
ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ	12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ವಿಷಯಗಳು	ಜಾರಿ ದಿನಾಂಕ

EXAM FOCUS

- 74ನೇ = ನಗರ; Part IXA; 243P–243ZG; 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (18).
- ಜಾರಿ ದಿನಾಂಕ: 1 ಜೂನ್ 1993 (73ನೇಯದ್ದು 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ 3 ವಿಧಗಳು

ವಿಧ 1

ನಗರ ಪಂಚಾಯತ್ (Nagar Panchayat)

- **ಯಾವುದಕ್ಕೆ:** ಗ್ರಾಮದಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರದೇಶ.
- **ರಚನೆ:** ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು + ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.
- ಸಣ್ಣ ಪಟ್ಟಣಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

ವಿಧ 2

ಪುರಸಭೆ / ನಗರಸಭೆ (Municipal Council)

- **ಯಾವುದಕ್ಕೆ:** ಸಣ್ಣ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- **ರಚನೆ:** ವಾರ್ಡ್‌ಗಳಿಂದ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು; ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ.
- **ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ:** ನಗರಸಭೆ / ಪುರಸಭೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಧ 3

ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ (Municipal Corporation)

- **ಯಾವುದಕ್ಕೆ:** ದೊಡ್ಡ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- **ರಚನೆ:** ವಾರ್ಡ್ ಸದಸ್ಯರು; **ಮೇಯರ್** (ಪರೋಕ್ಷ) + ಆಯುಕ್ತರು (ಕಾರ್ಯಾಂಗ).
- **ಉದಾಹರಣೆ:** ಬೆಂಗಳೂರು (BBMP), ಮೈಸೂರು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — 18 ವಿಷಯಗಳು

ಅನುಸೂಚಿ

12ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳು

- ನಗರ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ; ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ನಿಯಂತ್ರಣ.
- ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯ.
- ರಸ್ತೆಗಳು, ಸೇತುವೆಗಳು, ಬೀದಿ ದೀಪ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೌಕರ್ಯ.
- ಅಗ್ನಿಶಾಮಕ ಸೇವೆಗಳು; ಕೊಳಚೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉನ್ನತೀಕರಣ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ವಾರ್ಡ್ ಸಮಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆ

- **ವಾರ್ಡ್ ಸಮಿತಿ:** 3 ಲಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪುರಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ.
- **ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ (DPC):** ವಿಧಿ 243ZD — ಜಿಲ್ಲಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ.
- **ಮಹಾನಗರ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ (MPC):** ವಿಧಿ 243ZE — ಮಹಾನಗರ ಯೋಜನೆ.
- ಮೀಸಲಾತಿ: SC/ST ಪ್ರಮಾಣ + ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 1/3 — ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಂತೆಯೇ.

QUICK POINTS

- 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ = 18 ವಿಷಯಗಳು; DPC (243ZD), MPC (243ZE).
- ವಾರ್ಡ್ ಸಮಿತಿ: 3 ಲಕ್ಷ+ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 17

ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್

ಪರಿಚಯ

73ನೇ (ಗ್ರಾಮೀಣ) ಮತ್ತು 74ನೇ (ನಗರ) ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಹೋಲಿಕೆ — ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೋಲಿಕಾ ಕೋಷ್ಟಕ. ಎರಡೂ 1992ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು, ಆದರೆ ಭಾಗ, ವಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಸೂಚಿಗಳು ಬೇರೆ.

◆ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ vs ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಅಂಶ	73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ	74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
ಕ್ಷೇತ್ರ	ಗ್ರಾಮೀಣ	ನಗರ
ಭಾಗ	Part IX	Part IXA
ವಿಧಿಗಳು	243–243O	243P–243ZG
ಅನುಸೂಚಿ	11ನೇ (29 ವಿಷಯ)	12ನೇ (18 ವಿಷಯ)
ಜಾರಿ	24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993	1 ಜೂನ್ 1993
ಹಂತಗಳು	3 ಹಂತ	3 ವಿಧಗಳು

ನೆನಪಿಡಿ

- ಎರಡಕ್ಕೂ: 5 ವರ್ಷ ಅವಧಿ, SEC ಚುನಾವಣೆ, SFC ಹಣಕಾಸು, 1/3 ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ವಿನಾಯಿತಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು (Exemptions)

ವಿಧಿ 243M

73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅನ್ವಯವಾಗದ ಪ್ರದೇಶಗಳು

- **ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ** — ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿನಾಯಿತಿ.
- **5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ಪ್ರದೇಶಗಳು (PESA ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ).
- **6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ಪ್ರದೇಶಗಳು — ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿಗಳಿವೆ.
- ಮಣಿಪುರದ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳು; ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದ ಡಾರ್ಜಿಲಿಂಗ್.

EXAM TRAP — ವಿನಾಯಿತಿ

ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ — ಈ **3 ರಾಜ್ಯಗಳ** ಹೆಸರನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ನೆನಪಿಡಿ. 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ = ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರಾ, ಮಿಜೋರಾಂನ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು.

QUICK POINTS

- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂಗೆ ಅನ್ವಯವಿಲ್ಲ.
- 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ → PESA; 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ → ಸ್ವಾಯತ್ತ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಂಡಳಿ.

DIGITAL CYBER

ಪುನರವಲೋಕನ

ಅಧ್ಯಾಯ 17 — ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್: ಸಮಿತಿಗಳಿಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳವರೆಗೆ, 3 ಹಂತಗಳಿಂದ ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳವರೆಗೆ — ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ.

◆ QUICK REVISION SHEET

ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳು

- ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ (1957): 3 ಹಂತದ ಶಿಫಾರಸು; ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮೊದಲು (2 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1959).
- ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ (1977): ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನದ ಬೇಡಿಕೆ; L.M. ಸಿಂಘ್ವಿ (1986): ಗ್ರಾಮಸಭೆ.
- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992): Part IX, 243–243O, 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (29); ಜಾರಿ 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993.
- 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992): Part IXA, 243P–243ZG, 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (18); ಜಾರಿ 1 ಜೂನ್ 1993.
- ಕಡ್ಡಾಯ: 3 ಹಂತ, 5 ವರ್ಷ, SEC, SFC, ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ 1/3 ಮೀಸಲಾತಿ.
- ಗ್ರಾಮಸಭೆ (243A): ಎಲ್ಲಾ ಮತದಾರರು; PESA (1996): 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು.
- ವಿನಾಯಿತಿ: ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–8)

1. 3 ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಸಮಿತಿ ಯಾವುದು?

A) ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ B) ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ C) G.V.K. ರಾವ್ D) L.M. ಸಿಂಘ್ವಿ

ಉತ್ತರ: B. ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ (1957) 3 ಹಂತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.

2. ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಸಮಿತಿ?

A) ಬಲ್ವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ B) ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ C) G.V.K. ರಾವ್ D) ಸಂಥಾನಂ

ಉತ್ತರ: B. ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ (1977) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.

3. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು?

A) Part IXA B) Part IX C) Part X D) Part VIII

ಉತ್ತರ: B. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ Part IX (ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು) ಸೇರಿಸಿತು.

4. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಾಂಕ?

A) 1 ಜೂನ್ 1993 B) 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993 C) 26 ಜನವರಿ 1993 D) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1992

ಉತ್ತರ: B. 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993 — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ದಿನ.

5. 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳಿವೆ?

A) 18 B) 22 C) 29 D) 35

ಉತ್ತರ: C. 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ 29 ವಿಷಯಗಳಿವೆ.

6. ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ ಕನಿಷ್ಠ ಮೀಸಲಾತಿ ಎಷ್ಟು?

A) 1/4 B) 1/3 C) 1/2 D) 27%

ಉತ್ತರ: B. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ 1/3 ಮೀಸಲಾತಿ ಕಡ್ಡಾಯ.

7. ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವುದು?

A) ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ B) ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ C) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 243K ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ.

8. ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಯಾರು?

A) ಚುನಾಯಿತ ಪಂಚಾಯತ್ ಸದಸ್ಯರು B) ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ನೋಂದಾಯಿತ ಮತದಾರರು C) ಸರ್ಪಂಚ್ ಮಾತ್ರ D) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ನೇಮಿತರು

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 243A — ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ನೋಂದಾಯಿತ ಮತದಾರರು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (9–20)

9. PESA ಕಾಯ್ದೆ, 1996 ಯಾವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) 6ನೇ ಅನುಸೂಚಿ B) 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ C) ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು D) ಮಹಾನಗರಗಳು

ಉತ್ತರ: B. PESA 5ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.

10. 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು?

A) 243–243O B) 243P–243ZG C) 244–244A D) 239–241

ಉತ್ತರ: B. 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: Part IXA, ವಿಧಿಗಳು 243P–243ZG.

11. 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳಿವೆ?

A) 29 B) 18 C) 22 D) 12

ಉತ್ತರ: B. 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ 18 ವಿಷಯಗಳಿವೆ.

12. 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಾಂಕ?

A) 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1993 B) 1 ಜೂನ್ 1993 C) 26 ಜನವರಿ 1993 D) 1 ಏಪ್ರಿಲ್ 1992

ಉತ್ತರ: B. 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1 ಜೂನ್ 1993ರಂದು ಜಾರಿಗೆ ಬಂತು.

13. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಯಾವ ಹೇಳಿಕೆ ಸರಿ? (i) 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ (ii) 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ

A) (i) ಮಾತ್ರ B) (ii) ಮಾತ್ರ C) ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. 73ನೇ = ಗ್ರಾಮೀಣ (Part IX), 74ನೇ = ನಗರ (Part IXA).

14. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅನ್ವಯವಾಗದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಯಾವುವು?

A) ಗೋವಾ, ಸಿಕ್ಕಿಂ, ಮಣಿಪುರ B) ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂ C) ಅಸ್ಸಾಂ, ತ್ರಿಪುರಾ, ಅರುಣಾಚಲ D) ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ಹಿಮಾಚಲ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 243M ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಂಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ.

15. ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನಾ ಸಮಿತಿ (DPC) ಯಾವ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ?

A) 243ZD B) 243ZE C) 243K D) 243I

ಉತ್ತರ: A. DPC — ವಿಧಿ 243ZD; MPC — ವಿಧಿ 243ZE.

16. ಸಮರ್ಥನೆ-ಕಾರಣ: ಸಮರ್ಥನೆ (A): ಪಂಚಾಯತ್ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 243E ಹಾಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, A ಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 243E ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 5 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

17. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಂತರ ಹಂತದ ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಹೆಸರೇನು?

A) ಬ್ಲಾಕ್ ಪಂಚಾಯತ್ B) ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ C) ಮಂಡಲ ಪಂಚಾಯತ್ D) ಕ್ಷೇತ್ರ ಪಂಚಾಯತ್

ಉತ್ತರ: B. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ (ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1993).

18. ಪಂಚಾಯತ್ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸಬೇಕು?

A) 3 ತಿಂಗಳು B) 6 ತಿಂಗಳು C) 1 ವರ್ಷ D) 2 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: B. ವಿಸರ್ಜನೆಯಾದ 6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಕಡ್ಡಾಯ.

19. ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಯಾರು?

A) ಮೇಯರ್ B) ಆಯುಕ್ತರು (Commissioner) C) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ D) ಸಭಾಪತಿ

ಉತ್ತರ: B. ಮೇಯರ್ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಆಯುಕ್ತರು ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.

20. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ ವಿಷಯವಲ್ಲದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ಕೃಷಿ B) ಕುಡಿಯುವ ನೀರು C) ಪೊಲೀಸ್ D) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ

ಉತ್ತರ: C. ಪೊಲೀಸ್ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯ; 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತ ವಿಶ್ವದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ. ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ XV (Part XV)** — ವಿಧಿಗಳು **324–329** — ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ, ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

324–329	326	18
ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಿಗಳು	ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ವಿಧಿ	ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು

◆ ಭಾಗ XV — ಚುನಾವಣೆಗಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು

ಸಂವಿಧಾನ

ಭಾಗ XV (Part XV) — ವಿಧಿಗಳು 324–329

- **ವಿಧಿ 324:** ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ — ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ.
- **ವಿಧಿ 325:** ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- **ವಿಧಿ 326:** ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ.
- **ವಿಧಿ 327:** ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಕಾನೂನು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.
- **ವಿಧಿ 328:** ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಕುರಿತು ಕಾನೂನು ರೂಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.
- **ವಿಧಿ 329:** ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ.

QUICK POINTS

- ಚುನಾವಣೆಗಳು = **ಭಾಗ XV, ವಿಧಿಗಳು 324–329**.
- ವಿಧಿ 326 = ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ; ವಿಧಿ 329 = ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ತಡೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ (Universal Adult Franchise)

ವಿಧಿ 326

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ

- 18 ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆಯೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ.
- ಅನರ್ಹತೆಗಳು: ಪ್ರಜೆಯಲ್ಲದಿರುವುದು, ಮಾನಸಿಕ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆ, ಅಪರಾಧ ಅಥವಾ ಭ್ರಷ್ಟ/ಅಕ್ರಮ ಚಟುವಟಿಕೆ.
- 1950ರಲ್ಲಿ ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು **21 ವರ್ಷ** ಆಗಿತ್ತು.
- **61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988** — ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21ರಿಂದ **18ಕ್ಕೆ** ಇಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅಡಿಪಾಯ; ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಸಂಪತ್ತಿನ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನ ಮತ.

ಮೂಲ: ಸಂವಿಧಾನ ವಿಧಿ 326; 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1988

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ (Secret Ballot)

- ಮತದಾರನ ಆಯ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಭಯ, ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ಪ್ರಲೋಭನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮತದಾನವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.
- EVM ಮೂಲಕವೂ ಗುಪ್ತ ಮತದಾನದ ತತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

EXAM TRAP — ವಯಸ್ಸು vs ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ್ದು **61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1988)** — 1989ರ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅನ್ವಯ. "ಯಾವ ತಿದ್ದುಪಡಿ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 61ನೇ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಫಸ್ಟ್-ಪಾಸ್ಟ್-ದಿ-ಪೋಸ್ಟ್ ಪದ್ಧತಿ (First-Past-The-Post)

ಚುನಾವಣಾ ಪದ್ಧತಿ

FPTP — ಬಹುಮತ ಪದ್ಧತಿ

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ **FPTP** ಪದ್ಧತಿ.
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವಿಜೇತ — ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಹುಮತ (50%+) ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ದೇಶವನ್ನು ಏಕ-ಸದಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ಸರಳ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭ; ದೊಡ್ಡ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ.
- ಟೀಕೆ: ಅಲ್ಪ ಮತಗಳೊಂದಿಗೆ ಗೆಲುವು ಸಾಧ್ಯ; ಸಣ್ಣ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅನನುಕೂಲ.

◆ ಚುನಾವಣೆಗಳ ವಿಧಗಳು

ವರ್ಗೀಕರಣ

ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಚುನಾವಣೆಗಳು

- **ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆ:** ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ.
- **ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆ:** ರಾಜ್ಯಗಳು/ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ.
- **ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ:** ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು.
- **ಉಪಚುನಾವಣೆ (By-election):** ಸ್ಥಾನ ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ಮಧ್ಯಂತರ ಚುನಾವಣೆ.
- **ಮಧ್ಯಂತರ ಚುನಾವಣೆ (Mid-term):** ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು ಸದನ ವಿಸರ್ಜನೆ.

QUICK POINTS

- FPTP = ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವಿಜೇತ; 50%+ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
- SC/ST ಮೀಸಲಾತಿ: ವಿಧಿ **330** (ಲೋಕಸಭೆ), ವಿಧಿ **332** (ವಿಧಾನಸಭೆ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ (Election Commission of India — ECI) ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 324ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ **ಶಾಶ್ವತ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ**. ಸಂಸತ್ತು, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಇದರ ಹೊಣೆ.

324	1950	3
ಸ್ಥಾಪನಾ ವಿಧಿ	ಸ್ಥಾಪನಾ ವರ್ಷ	ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ

◆ ರಚನೆ — ಏಕ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಬಹು ಸದಸ್ಯರವರೆಗೆ

ರಚನೆ

ಆಯೋಗದ ಸ್ವರೂಪ

- 1950ರ ಜನವರಿ 25ರಂದು ಸ್ಥಾಪನೆ — ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ **ಸುಕುಮಾರ್ ಸೇನ್**.
- ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಏಕ-ಸದಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ; **ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1993**ರಿಂದ ಬಹು-ಸದಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ: 1 ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ (CEC) + 2 ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು (ECs).
- ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಬಹುಮತದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ; ಸಮಾನ ಮತ ಬಂದರೆ CEC ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ.
- ಪಂಚಾಯತ್/ಪುರಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ — ECI ಅಲ್ಲ.

ಮೂಲ: ಸಂವಿಧಾನ ವಿಧಿ 324; *eci.gov.in*

QUICK POINTS

- ECI = ವಿಧಿ **324**; ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ.
- 1993ರಿಂದ **3 ಸದಸ್ಯರು** (CEC + 2 ECs).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18
ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

◆ ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು

ನೇಮಕಾತಿ

CEC ಮತ್ತು ECಗಳ ನೇಮಕ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಂದ ನೇಮಕ — **ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಇತರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು (ನೇಮಕ, ಸೇವಾ ಷರತ್ತು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ) ಕಾಯ್ದೆ, 2023**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ.
- ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ: ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ + ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ + ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ.
- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹಂತದ ಹುದ್ದೆ ಹೊಂದಿದ/ಹೊಂದಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅರ್ಹರು.
- ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ: **6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು** — ಯಾವುದು ಮೊದಲು.
- CECಗೆ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ವೇತನ.

ಪ್ರಸ್ತುತ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಆಯೋಗ (2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ)

- ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ: **ಜ್ಞಾನೇಶ್ ಕುಮಾರ್** (26ನೇ CEC; 19 ಫೆಬ್ರವರಿ 2025ರಿಂದ).
- ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು: ಸುಖಬೀರ್ ಸಿಂಗ್ ಸಂಧು, ವಿವೇಕ್ ಜೋಶಿ.
- ರಾಜೀವ್ ಕುಮಾರ್ (25ನೇ CEC) ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಜ್ಞಾನೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಅಧಿಕಾರ.

ಮೂಲ: *eci.gov.in*; *CEC* ಕಾಯ್ದೆ, 2023

EXAM TRAP — ನೇಮಕಾತಿ ಸಮಿತಿ

2023ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ **ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲ** — PM, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ (ಲೋಕಸಭೆ) ಮತ್ತು PM ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಚಿವರು ಮಾತ್ರ. "CJI ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪದಚ್ಯುತಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಪದಚ್ಯುತಿ

ತೆಗೆದುಹಾಕುವ ವಿಧಾನ

- **CEC:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆಯೇ — ಸಾಬೀತಾದ ದುರ್ನಡತೆ/ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯ.
- **ಇತರ ECs:** CECಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು.
- ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಯಾವ CECಯನ್ನೂ ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿಲ್ಲ.
- ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ನೇಮಕದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಆಯೋಗದ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರಗಳು

- ಚುನಾವಣೆಗಳ **ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ** (ವಿಧಿ 324).
- ಚುನಾವಣಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟಣೆ; ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ (MCC) ಜಾರಿ.
- ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆ ಹಂಚಿಕೆ.
- ಅನರ್ಹತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲಹೆ (ವಿಧಿ 103, 192).
- ಚುನಾವಣಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ.

ಮೂಲ: ಸಂವಿಧಾನ ವಿಧಿಗಳು 324, 103, 192

QUICK POINTS

- CEC ಪದಚ್ಯುತಿ = SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ; ECs = CEC ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇಲೆ.
- ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ: **6 ವರ್ಷ / 65 ವರ್ಷ**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ಕೆಲವು ಚುನಾವಣೆಗಳು ಜನರಿಂದ **ನೇರವಾಗಿ** ನಡೆಯುತ್ತವೆ; ಕೆಲವು ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಂದ **ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ**. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

◆ ನೇರ vs ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ

ಅಂಶ	ನೇರ ಚುನಾವಣೆ (Direct)	ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆ (Indirect)
ಮತದಾರರು	ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ನೇರವಾಗಿ	ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು
ಉದಾಹರಣೆ	ಲೋಕಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ	ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ	FPTP (ಬಹುಮತ)	ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ / ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ
ಗುಣ	ಜನರ ನೇರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ	ತಜ್ಞ/ಸ್ಥಿರ ನಿರ್ಧಾರ

QUICK POINTS

- ನೇರ: **ಲೋಕಸಭೆ, ವಿಧಾನಸಭೆ** (FPTP).
- ಪರೋಕ್ಷ: **ರಾಜ್ಯಸಭೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಮತ್ತು ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ವಿಧಿ 54, 55

ಚುನಾವಣಾ ಕಾಲೇಜು (Electoral College)

- ಸಂಸತ್ತಿನ **ಚುನಾಯಿತ** ಸದಸ್ಯರು (ಲೋಕಸಭೆ + ರಾಜ್ಯಸಭೆ).
- ರಾಜ್ಯಗಳ **ಚುನಾಯಿತ** ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು.
- ದೆಹಲಿ ಮತ್ತು ಪುದುಚೇರಿಯ ಚುನಾಯಿತ ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು (70ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1992).
- **ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ** ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು ಸದಸ್ಯರು **ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ**.
- ಪದ್ಧತಿ: ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತದ ಮೂಲಕ ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ; ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ.

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ — ವಿಧಿ 66

ಚುನಾವಣಾ ಕಾಲೇಜು

- ಸಂಸತ್ತಿನ **ಎಲ್ಲಾ** ಸದಸ್ಯರು — ಚುನಾಯಿತ + ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ.
- ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಸದಸ್ಯರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅದೇ ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ / ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ ಪದ್ಧತಿ.

EXAM TRAP — ಯಾರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ **ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ**; ಆದರೆ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಮತದ ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗಳು

ಮತದ ಮೌಲ್ಯ

ಮತ-ಮೌಲ್ಯದ ಸೂತ್ರಗಳು (ಪುನರಾವರ್ತನೆ)

- **ಶಾಸಕರ ಮತದ ಮೌಲ್ಯ** = ರಾಜ್ಯದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ÷ (ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರ ಸಂಖ್ಯೆ × 1000).
- **ಸಂಸದರ ಮತದ ಮೌಲ್ಯ** = ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸಕರ ಮತಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯ ÷ ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರ ಸಂಖ್ಯೆ.
- ಗೆಲುವಿಗೆ ಅಗತ್ಯ: ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳ **50% + 1** (ಕೋಟಾ).
- ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ: ಕನಿಷ್ಠ ಮತದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಮತಗಳು ಮುಂದಿನ ಆದ್ಯತೆಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ.

ಇತರ ಪರೋಕ್ಷ ಚುನಾವಣೆಗಳು

ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು

- **ರಾಜ್ಯಸಭೆ (ವಿಧಿ 80):** ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರಿಂದ — ಅನುಪಾತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ, ಏಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ.
- **ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (ವಿಧಿ 171):** 5 ವರ್ಗಗಳು — 1/3 ಶಾಸಕರು, 1/3 ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, 1/12 ಪದವೀಧರರು, 1/12 ಶಿಕ್ಷಕರು, 1/6 ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ.
- ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ **ತೆರೆದ ಮತದಾನ** (ಪಕ್ಷಾಂತರ ತಡೆಗೆ).

ಮೂಲ: ಸಂವಿಧಾನ ವಿಧಿಗಳು 54, 55, 66, 80, 171

QUICK POINTS

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಕಾಲೇಜು: ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು + ಶಾಸಕರು (ದೆಹಲಿ, ಪುದುಚೇರಿ ಸೇರಿ).
- ಗೆಲುವಿನ ಕೋಟಾ: **50% + 1** ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ಚುನಾವಣೆಗಳ ಕಾನೂನು ಚೌಕಟ್ಟು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿದೆ: **ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1950** ಮತ್ತು **ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1951**. ಇವೆರಡರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯ.

◆ RPA 1950 vs RPA 1951

ಅಂಶ	RPA 1950	RPA 1951
ಉದ್ದೇಶ	ಚುನಾವಣೆಗೆ **ಪೂರ್ವ** ಸಿದ್ಧತೆ	ಚುನಾವಣೆಯ **ನಡವಳಿಕೆ**
ವಿಷಯಗಳು	ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿ, ಸ್ಥಾನ ಹಂಚಿಕೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ	ನಾಮಪತ್ರ, ಮತದಾನ, ಎಣಿಕೆ, ಅನರ್ಹತೆ, ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು
ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿ	ಮತದಾರರ ನೋಂದಣಿ	ವಿಧಿ 8 (ಅನರ್ಹತೆ), ವಿಧಿ 123 (ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು)

ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ

ಚುನಾವಣಾ ನೋಂದಣಿ

- ಪ್ರತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ — **ಚುನಾವಣಾ ನೋಂದಣಾಧಿಕಾರಿ (ERO)** ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.
- **ಬೂತ್ ಮಟ್ಟದ ಅಧಿಕಾರಿ (BLO)** ಮತಗಟ್ಟೆ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ.
- ಅರ್ಹತೆ: 18 ವರ್ಷ, ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಜೆ, ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿವಾಸಿ.
- ವಿಧಿ 325: ಧರ್ಮ/ಜಾತಿ/ಲಿಂಗದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊರಗಿಡುವಂತಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ RPA 1951 — ಅನರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು

ವಿಧಿ 8

ಅನರ್ಹತೆ (Disqualification)

- ಕೆಲವು ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದವರು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲಾಗದು.
- **ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ ತೀರ್ಪು (2013):** 2+ ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದ ತಕ್ಷಣ ಸದಸ್ಯತ್ವ ರದ್ದು — ವಿಧಿ 8(4) ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ.
- ಅನರ್ಹತೆಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಬಹುದು.

ವಿಧಿ 123

ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು (Corrupt Practices)

- ಲಂಚ, ಅನಗತ್ಯ ಪ್ರಭಾವ, ಧರ್ಮ/ಜಾತಿ ಆಧಾರದ ಮತಯಾಚನೆ.
- ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಧಾರ್ಮಿಕ/ಜಾತಿ ಗುರುತಿನ ಆಧಾರದ ಮತಯಾಚನೆ ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆ — **ಅಭಿರಾಮ್ ಸಿಂಗ್ ತೀರ್ಪು (2017)**.
- ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆ ಸಾಬೀತಾದರೆ ಚುನಾವಣೆ ಅಸಿಂಧು; 6 ವರ್ಷ ಅನರ್ಹತೆ.
- ಚುನಾವಣಾ ಅರ್ಜಿ (Election Petition) — ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

ಮೂಲ: ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ, 1951; ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ *vs* ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2013)

EXAM TRAP — 1950 vs 1951

"ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿ" ಯಾವ ಕಾಯ್ದೆ? — **RPA 1950**. "ಅನರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆಗಳು"? — **RPA 1951**. ಎರಡನ್ನೂ ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡುವ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

◆ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಹಂತಗಳು

1. **ಅಧಿಸೂಚನೆ (Notification)**
   ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಸೂಚನೆ; ಚುನಾವಣಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟ.

2. **ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಕೆ (Nomination)**
   ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ನಾಮಪತ್ರ + ಠೇವಣಿ + ಅಫಿಡವಿಟ್ ಸಲ್ಲಿಕೆ.

3. **ಪರಿಶೀಲನೆ (Scrutiny)**
   ರಿಟರ್ನಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ನಾಮಪತ್ರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ.

4. **ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ (Withdrawal)**
   ನಿಗದಿತ ದಿನದೊಳಗೆ ನಾಮಪತ್ರ ಹಿಂಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ.

5. **ಮತದಾನ (Polling)**
   EVM ಮೂಲಕ ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ; VVPAT ಪರಿಶೀಲನೆ.

6. **ಎಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಘೋಷಣೆ**
   ಮತ ಎಣಿಕೆ; ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವಿಜೇತ ಘೋಷಣೆ.

QUICK POINTS

- ಚುನಾವಣಾ ಹಂತಗಳು: ಅಧಿಸೂಚನೆ → ನಾಮಪತ್ರ → ಪರಿಶೀಲನೆ → ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ → ಮತದಾನ → ಎಣಿಕೆ.
- ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಅಫಿಡವಿಟ್ ಕಡ್ಡಾಯ — **ADR ತೀರ್ಪು (2002)**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ **ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ (Model Code of Conduct — MCC)**, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ (EVM/VVPAT) ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಈ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

◆ ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ (MCC)

MCC

ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ

- ಹುಟ್ಟು: **1960ರ ಕೇರಳ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆ** — ಮೊದಲ ಬಳಕೆ.
- ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಸಮೂಹ.
- ಚುನಾವಣಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯಿಂದ ಫಲಿತಾಂಶದವರೆಗೆ ಜಾರಿ.
- ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದ **ನೈತಿಕ ಸಂಹಿತೆ** — ಆದರೆ ECI ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಯಂತ್ರದ ದುರುಪಯೋಗ, ದ್ವೇಷ ಭಾಷಣ, ಮತದಾರರಿಗೆ ಆಮಿಷ ನಿಷೇಧ.

ಮೂಲ: *eci.gov.in*

QUICK POINTS

- MCC ಹುಟ್ಟು: **1960, ಕೇರಳ**; ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಟಣೆಯಿಂದ ಜಾರಿ.
- MCC ಕಾನೂನು ಅಲ್ಲ — ನೈತಿಕ ಸಂಹಿತೆ.

DIGITAL CYBER

◆ EVM, VVPAT, NOTA

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ

EVM ಮತ್ತು VVPAT

- **EVM** (Electronic Voting Machine): 1982ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ; 2004ರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಸಭಾ/ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ.
- **VVPAT** (Voter Verifiable Paper Audit Trail): ಮತದಾರ ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಕಾಗದದ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.
- ಪ್ರತಿ ವಿಧಾನಸಭಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ 5 VVPATಗಳ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆ — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನಿರ್ದೇಶನ (2019).

2013

NOTA — ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ

- **PUCL vs ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2013)** ತೀರ್ಪಿನ ನಂತರ NOTA ಆಯ್ಕೆ.
- ಯಾವ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮತದಾರ NOTA ಒತ್ತಬಹುದು.
- NOTA ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಂದರೂ ಚುನಾವಣಾ ಫಲಿತಾಂಶದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವಿಲ್ಲ.

2017–2024

ಚುನಾವಣಾ ಬಾಂಡ್‌ಗಳು (Electoral Bonds)

- 2017ರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯ — ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅನಾಮಧೇಯ ದೇಣಿಗೆ ಯೋಜನೆ.
- **ಫೆಬ್ರವರಿ 2024:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು **ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ** ಎಂದು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು (ADR ತೀರ್ಪು).
- ಕಾರಣ: ಮತದಾರರ ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕಿನ (ವಿಧಿ 19(1)(a)) ಉಲ್ಲಂಘನೆ.

ಮೂಲ: *Association for Democratic Reforms vs* ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2024)

DIGITAL CYBER

◆ ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣಾ ಸಮಿತಿಗಳು

ಸಮಿತಿಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸುಗಳು

- **ದಿನೇಶ್ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿ (1990):** ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು; ECIಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ.
- **ವೋಹ್ರಾ ಸಮಿತಿ (1993):** ರಾಜಕೀಯದ ಅಪರಾಧೀಕರಣದ ಕುರಿತು ವರದಿ.
- **ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಗುಪ್ತಾ ಸಮಿತಿ (1998):** ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಹಣಕಾಸು (state funding).
- **ಕಾನೂನು ಆಯೋಗದ 255ನೇ ವರದಿ (2015):** ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು — ಕಡ್ಡಾಯ ಮತದಾನದ ವಿರುದ್ಧ, NOTA ಬಲವರ್ಧನೆ.

ಇತರ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

ಮಹತ್ವದ ಕ್ರಮಗಳು

- ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಆಸ್ತಿ-ಅಪರಾಧ ಅಫಿಡವಿಟ್ ಕಡ್ಡಾಯ — ADR ತೀರ್ಪು (2002).
- ಚುನಾವಣಾ ವೆಚ್ಚದ ಮಿತಿ; ಪೇಯ್ಡ್ ನ್ಯೂಸ್ ನಿಷೇಧ.
- ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ (Delimitation) — ಕೊನೆಯದಾಗಿ 2002ರ ಆಯೋಗ (2008ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿ).
- ಪ್ರವಾಸಿ ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಮತದಾನ (NRI voting) — 2010ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

ಮೂಲ: ಭಾರತದ ಕಾನೂನು ಆಯೋಗ, 255ನೇ ವರದಿ

EXAM TRAP — ಸಮಿತಿ vs ವರ್ಷ

ದಿನೇಶ್ ಗೋಸ್ವಾಮಿ — **1990**; ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಗುಪ್ತಾ — **1998**; ಕಾನೂನು ಆಯೋಗ 255ನೇ ವರದಿ — **2015**. ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡುವ ಆಯ್ಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ.

ಅಧ್ಯಾಯ 18

ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಪರಿಚಯ

ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳು. ಪಕ್ಷಗಳ ಮಾನ್ಯತೆ, ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ — ಈ ಮೂರೂ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳು.

◆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ವಿಧಗಳು

ವರ್ಗೀಕರಣ

ಪಕ್ಷಗಳ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳು

- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷ:** ECI ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಪಕ್ಷ.
- **ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ:** ಒಂದು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ.
- **ನೋಂದಾಯಿತ (ಅಮಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ) ಪಕ್ಷ:** ECIನಲ್ಲಿ ನೋಂದಣಿ ಮಾತ್ರ; ಮಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ.
- ಮಾನ್ಯತೆಯ ಆಧಾರ: **ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳ (ಮೀಸಲು ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ) ಆದೇಶ, 1968**.
- ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲು ಚಿಹ್ನೆ; ಉಚಿತ ಪ್ರಸಾರ ಸಮಯದ ಸೌಲಭ್ಯ.

ಮೂಲ: *Election Symbols (Reservation and Allotment) Order*, 1968

QUICK POINTS

- ಪಕ್ಷ ಮಾನ್ಯತೆ ಆಧಾರ: **ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ, 1968**.
- 3 ವರ್ಗಗಳು: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ರಾಜ್ಯ, ನೋಂದಾಯಿತ (ಅಮಾನ್ಯತೆ).

DIGITAL CYBER

◆ ಮಾನ್ಯತೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷದ ಷರತ್ತುಗಳು (ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು)

- 4+ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ **6% ಮತ + 4 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ**.
- 3+ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಲೋಕಸಭೆಯ **2% ಸ್ಥಾನ** (ಪ್ರಸ್ತುತ 11 ಸ್ಥಾನ).
- 4+ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ **ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ**ವಾಗಿ ಮಾನ್ಯತೆ.

ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷ

ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷದ ಷರತ್ತುಗಳು (ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು)

- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ **6% ಮತ + 2 ವಿಧಾನಸಭಾ ಸ್ಥಾನ**.
- ವಿಧಾನಸಭೆಯ **3% ಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ 3 ಸ್ಥಾನ** (ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು).
- ಪ್ರತಿ 25 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ **1 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ**.
- ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಾದ ಮಾನ್ಯ ಮತಗಳ **8%**.

ಮೂಲ: ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಆದೇಶ, 1968 (ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ)

EXAM TRAP — 6% + 4 ಸ್ಥಾನ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ "**6% ಮತ + 4 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ**" — ಕೇವಲ 6% ಮತ ಸಾಲದು, 4 ಸ್ಥಾನವೂ ಬೇಕು. ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ "6% + 2 ವಿಧಾನಸಭಾ ಸ್ಥಾನ". ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

◆ ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ ಮತ್ತು ADR

10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ (Anti-Defection) — ಪುನರಾವರ್ತನೆ

- **52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985** — 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಪಕ್ಷ ತೊರೆದರೆ ಅಥವಾ ವಿಪ್ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ಅನರ್ಹತೆ.
- ನಿರ್ಧಾರ: ಸದನದ **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು** (Speaker); ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ.
- **91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003:** "ವಿಭಜನೆ" (split) ವಿನಾಯಿತಿ ರದ್ದು; ವಿಲೀನಕ್ಕೆ 2/3 ಬಹುಮತ.

2002

ADR ತೀರ್ಪು — ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವಿಕೆ

- **ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಫಾರ್ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ರಿಫಾರ್ಮ್ಸ್ vs ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2002).**
- ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಆಸ್ತಿ, ಅಪರಾಧ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅಫಿಡವಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಮತದಾರರ **ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು** — ವಿಧಿ 19(1)(a) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ.
- ಸುಳ್ಳು ಅಫಿಡವಿಟ್ = RPA 1951ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟ ಆಚರಣೆ.

ಮೂಲ: *ADR vs ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2002); 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ*

QUICK POINTS

- ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ: **52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985**; ವಿಭಜನೆ ವಿನಾಯಿತಿ ರದ್ದು: **91ನೇ, 2003**.
- ADR (2002): ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಅಫಿಡವಿಟ್ ಕಡ್ಡಾಯ.

DIGITAL CYBER

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ + ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–10)

QUICK REVISION

- ಚುನಾವಣೆಗಳು: **ಭಾಗ XV, ವಿಧಿಗಳು 324–329**; ECI = ವಿಧಿ 324; 1993ರಿಂದ 3 ಸದಸ್ಯರು.
- ವಿಧಿ 326: ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ; 18 ವರ್ಷ: **61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988**.
- CEC ಅವಧಿ **6 ವರ್ಷ/65 ವರ್ಷ**; ಪದಚ್ಯುತಿ SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ; 26ನೇ CEC **ಜ್ಞಾನೇಶ್ ಕುಮಾರ್**.
- ನೇರ: LS/ವಿಧಾನಸಭೆ (FPTP); ಪರೋಕ್ಷ: RS/ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ.
- RPA 1950: ಪಟ್ಟಿ/ಸ್ಥಾನ; RPA 1951: ನಡವಳಿಕೆ/ಅನರ್ಹತೆ. MCC: **1960 ಕೇರಳ**; NOTA **2013**.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷ: **6% + 4 LS ಸ್ಥಾನ**; ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ **1968**; ಪಕ್ಷಾಂತರ: **52ನೇ/1985**.

1. ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ ಮತ್ತು ವಿಧಿಗಳು ಯಾವುವು?

A) ಭಾಗ XIV, 323–328 B) ಭಾಗ XV, 324–329 C) ಭಾಗ XVI, 330–335 D) ಭಾಗ XVII, 336–341

ಉತ್ತರ: B. ಚುನಾವಣೆಗಳು ಭಾಗ XV, ವಿಧಿಗಳು 324–329ರಲ್ಲಿವೆ.

2. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 324 B) ವಿಧಿ 325 C) ವಿಧಿ 326 D) ವಿಧಿ 329

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 326 ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ.

3. ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: C. 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1988 — ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 21ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ.

4. ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಹೇರುವ ವಿಧಿ?

A) ವಿಧಿ 326 B) ವಿಧಿ 327 C) ವಿಧಿ 328 D) ವಿಧಿ 329

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 329 ಚುನಾವಣಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ತಡೆ.

5. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಬಹು-ಸದಸ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1989 B) 1991 C) 1993 D) 1996

ಉತ್ತರ: C. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1993ರಿಂದ CEC + 2 ECs — 3 ಸದಸ್ಯರ ಸಂಸ್ಥೆ.

6. ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 62 ವರ್ಷ B) 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ C) 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 62 ವರ್ಷ D) 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: B. 6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲು.

7. CECಯನ್ನು ಪದಚ್ಯುತಗೊಳಿಸುವ ವಿಧಾನ ಯಾರದ್ದಂತಿದೆ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಂತೆ B) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ C) CAGಯಂತೆ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರಂತೆ

ಉತ್ತರ: B. ಸಾಬೀತಾದ ದುರ್ನಡತೆ/ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ — SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ.

8. 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು ಯಾರು?

A) ರಾಜೀವ್ ಕುಮಾರ್ B) ಸುಶೀಲ್ ಚಂದ್ರ C) ಜ್ಞಾನೇಶ್ ಕುಮಾರ್ D) ಓಂ ಪ್ರಕಾಶ್ ರಾವತ್

ಉತ್ತರ: C. ಜ್ಞಾನೇಶ್ ಕುಮಾರ್ — 26ನೇ CEC, 19 ಫೆಬ್ರವರಿ 2025ರಿಂದ.

9. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವ ಸದನ ಯಾವುದು?

A) ರಾಜ್ಯಸಭೆ B) ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು C) ಲೋಕಸಭೆ D) ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ

ಉತ್ತರ: C. ಲೋಕಸಭೆ (ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆ) ನೇರ ಚುನಾವಣೆ — FPTP ಪದ್ಧತಿ.

10. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲಾಗದವರು ಯಾರು?

A) ಚುನಾಯಿತ ಸಂಸದರು B) ಚುನಾಯಿತ ಶಾಸಕರು C) ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು D) ದೆಹಲಿಯ ಶಾಸಕರು

ಉತ್ತರ: C. ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸಂಸದರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (11–20)

11. ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯ ತಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆ ಯಾವುದು?

A) RPA 1950 B) RPA 1951 C) RPA 1952 D) RPA 1953

ಉತ್ತರ: A. RPA 1950 — ಪಟ್ಟಿ ತಯಾರಿ, ಸ್ಥಾನ ಹಂಚಿಕೆ, ಪುನರ್ವಿಂಗಡಣೆ; RPA 1951 — ನಡವಳಿಕೆ.

12. ಮಾದರಿ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ (MCC) ಮೊದಲು ಬಳಕೆಯಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಿ?

A) 1957ರ ಪಂಜಾಬ್ ಚುನಾವಣೆ B) 1960ರ ಕೇರಳ ಚುನಾವಣೆ C) 1962ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆ D) 1967ರ ತಮಿಳುನಾಡು ಚುನಾವಣೆ

ಉತ್ತರ: B. 1960ರ ಕೇರಳ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ MCC ಮೊದಲ ಬಳಕೆ.

13. NOTA ಆಯ್ಕೆ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು ಯಾವ ತೀರ್ಪಿನ ನಂತರ?

A) ADR (2002) B) ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ (2013) C) PUCL (2013) D) ಅಭಿರಾಮ್ ಸಿಂಗ್ (2017)

ಉತ್ತರ: C. PUCL vs ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (2013) — NOTA ಆಯ್ಕೆ ಪರಿಚಯ.

14. ಚುನಾವಣಾ ಬಾಂಡ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿದ ವರ್ಷ?

A) 2022 B) 2023 C) 2024 D) 2025

ಉತ್ತರ: C. ಫೆಬ್ರವರಿ 2024 — ADR ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ.

15. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಆದೇಶ ಯಾವುದು?

A) ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ, 1968 B) ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ, 1978 C) ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ, 1988 D) ಚಿಹ್ನೆ ಆದೇಶ, 1998

ಉತ್ತರ: A. ಚುನಾವಣಾ ಚಿಹ್ನೆಗಳ (ಮೀಸಲು ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ) ಆದೇಶ, 1968.

16. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷದ ಮಾನ್ಯತೆಯ ಒಂದು ಷರತ್ತು ಯಾವುದು?

A) 2 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 6% ಮತ B) 4 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 6% ಮತ + 4 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ C) 6 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 4% ಮತ D) 3 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 8% ಮತ

ಉತ್ತರ: B. 4+ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 6% ಮತ ಮತ್ತು 4 ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷದ ಷರತ್ತು.

17. ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧವನ್ನು ತಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: C. 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985 — 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.

18. ಹೇಳಿಕೆ (A): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭಾ ಚುನಾವಣೆಗೆ FPTP ಪದ್ಧತಿ. ಕಾರಣ (R): ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತ ಪಡೆದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯೇ ವಿಜೇತ. ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆ?

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಎರಡೂ ಸರಿ ಮತ್ತು R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ — FPTPಯಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮತದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

19. VVPATಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ಮತದಾರನ ಮತವನ್ನು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಅನುವು B) ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮತದಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ C) ಅಂಚೆ ಮತಪತ್ರದ ಬದಲಿ D) ಮತ ಎಣಿಕೆಯನ್ನು ವೇಗಗೊಳಿಸುವ ಯಂತ್ರ

ಉತ್ತರ: A. VVPAT — ಮತದಾರ ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಕಾಗದದ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

20. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 324ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ B) ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ C) MCC ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ D) ಚಿಹ್ನೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ

ಉತ್ತರ: B. ಪಂಚಾಯತ್/ಪುರಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ — ECI ಅಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಭಾರತದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕ (Comptroller and Auditor-General of India — CAG) ಸಂವಿಧಾನದ **148–151ನೇ ವಿಧಿಗಳ** ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣದ ರಕ್ಷಕ (guardian of the public purse) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

◆ ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ (Appointment & Tenure)

ವಿಧಿ 148

ನೇಮಕಾತಿ ವಿಧಾನ

- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು** ತಮ್ಮ ಸಹಿ-ಮುದ್ರೆಯ ವಾರಂಟ್ ಮೂಲಕ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಪದಗ್ರಹಣದ ಮೊದಲು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ** ಪ್ರಮಾಣವಚನ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.
- **ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ:** 6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಬರುವುದೋ ಅದು.
- ವೇತನವು **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ವೇತನಕ್ಕೆ** ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಧಿ 148

ಪದಚ್ಯುತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು

- **ಪದಚ್ಯುತಿ:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆಯೇ — ಸಾಬೀತಾದ ದುರ್ನಡತೆ ಅಥವಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯದ ಮೂಲಕ.
- ನೇಮಕದ ನಂತರ **ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು** ಅವರ ಅನನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ವೇತನ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವೆಚ್ಚಗಳು **ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ (Consolidated Fund of India)** ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿರುತ್ತವೆ — ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಪದವಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ **ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗೆ** ಅರ್ಹರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು (Duties & Powers — ವಿಧಿ 149)

ವಿಧಿ 149

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- **ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ** ಲೆಕ್ಕಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ — CAG (ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು) ಕಾಯ್ದೆ, 1971.
- ಸಂಚಿತ ನಿಧಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕ (public account) ಮತ್ತು ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧಿಯ (contingency fund) ವಹಿವಾಟುಗಳ ಪರಿಶೋಧನೆ.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಕಂಪನಿಗಳು, ನಿಗಮಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
- **ಔಚಿತ್ಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ (propriety audit):** ಖರ್ಚು ಕೇವಲ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವೇ ಎಂಬುದಲ್ಲದೆ, ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆಯೇ ಎಂದು ಪರಿಶೀಲನೆ.

ವಿಧಿ 151

ವರದಿಗಳು — ಯಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು?

- **ಕೇಂದ್ರದ ಲೆಕ್ಕಗಳ** ವರದಿಗಳು → **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ** ಸಲ್ಲಿಕೆ → ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂಡನೆ.
- **ರಾಜ್ಯದ ಲೆಕ್ಕಗಳ** ವರದಿಗಳು → **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ** ಸಲ್ಲಿಕೆ → ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಮಂಡಲದ ಮುಂದೆ ಮಂಡನೆ.
- ವರದಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿ (PAC)** ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 148–151

EXAM TRAP — ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರ, ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲ

ಬ್ರಿಟನ್‌ನ CAGಗೆ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯ **ನಿಯಂತ್ರಣ (control)** ಅಧಿಕಾರವಿದೆ; ಆದರೆ ಭಾರತದ CAGಗೆ **ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ (audit)** ಮಾತ್ರ — ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಮೊದಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ "Comptroller" ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾರ್ಯವಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆಗಳು (Independence Safeguards)

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆ

CAG ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು ನೀಡಿದ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

- ಪದಚ್ಯುತಿ ಕೇವಲ **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ** ಸಾಧ್ಯ — ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ತೆಗೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ವೇತನ, ಭತ್ಯೆ ಮತ್ತು ಕಚೇರಿ ವೆಚ್ಚಗಳು **ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರ** — ಸಂಸತ್ತಿನ ವಾರ್ಷಿಕ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ **ಅನನುಕೂಲಕರ ಬದಲಾವಣೆ** ನಿಷೇಧ.
- ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ CAG ಪರವಾಗಿ **ಯಾವುದೇ ಸಚಿವರು** ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ — ಸಂಸತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ.
- ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ **ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆ ನಿಷೇಧ** — ಪ್ರಲೋಭನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

QUICK POINTS — CAG

- ವಿಧಿಗಳು: **148** (ನೇಮಕ/ಸೇವೆ), **149** (ಕರ್ತವ್ಯಗಳು), **150** (ಲೆಕ್ಕಗಳ ಸ್ವರೂಪ), **151** (ವರದಿಗಳು).
- ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ಅವಧಿ: **6 ವರ್ಷ / 65 ವರ್ಷ**; ಪದಚ್ಯುತಿ: SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ.
- ವರದಿ: ಕೇಂದ್ರ → **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ರಾಜ್ಯ → **ರಾಜ್ಯಪಾಲ**.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ **ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರ** — ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲ.
- ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆ **ನಿಷೇಧ**.

ಹೋಲಿಕೆ

CAG vs ಬ್ರಿಟನ್ ಮಾದರಿ

- ಬ್ರಿಟನ್: ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ + **ನಿಯಂತ್ರಣ** (ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಮೊದಲು ಅನುಮತಿ).
- ಭಾರತ: **ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರ** — ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ ಈ ಮಾದರಿ ಆಯ್ಕೆ.
- ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ CAG ಅನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ **ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು** ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದರು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ (Union Public Service Commission — UPSC) ಮತ್ತು **ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗಗಳು (State Public Service Commissions — SPSC)** ಸಂವಿಧಾನದ **315–323ನೇ ವಿಧಿಗಳ** (ಭಾಗ XIV) ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

◆ ರಚನೆ ಮತ್ತು ನೇಮಕ (Composition & Appointment — ವಿಧಿ 315, 316)

ವಿಧಿ 315–316

UPSC ರಚನೆ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + ಸದಸ್ಯರು** — ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 9–11 ಸದಸ್ಯರು).
- ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ **ಕನಿಷ್ಠ ಅರ್ಧದಷ್ಟು** ಜನರು ನೇಮಕದ ದಿನಾಂಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ 10 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ 10 ವರ್ಷ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಯ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- **ನೇಮಕ:** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಂದ.
- **ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ:** 6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ **65 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲು.

ವಿಧಿ 315–316

ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ (SPSC)

- ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆಯೋಗ; **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ** ನೇಮಕ.
- **ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ:** 6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ **62 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲು.
- **ಜಂಟಿ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ (Joint PSC):** ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ **ಸಂಸತ್ತು** ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಬಹುದು — ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 315–316

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪದಚ್ಯುತಿ ಮತ್ತು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹುದ್ದೆ ನಿಷೇಧ (Removal — ವಿಧಿ 317, 319)

ವಿಧಿ 317

ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನ

- **ದುರ್ನಡತೆ (misbehaviour)** ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ವಿಷಯವನ್ನು **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗೆ** ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬೇಕು; ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ ವರದಿ ನೀಡಿದ ನಂತರವೇ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ತೆಗೆಯಬಹುದು.
- ಕೆಳಗಿನ ಆಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ **ನೇರವಾಗಿ** ತೆಗೆಯಬಹುದು (SC ಉಲ್ಲೇಖ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ): **ದಿವಾಳಿತನ**, ಕರ್ತವ್ಯದ ಹೊರಗೆ **ಸಂಬಳದ ಉದ್ಯೋಗ**, ದೈಹಿಕ/ಮಾನಸಿಕ **ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ**.
- SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯರನ್ನೂ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರೇ** ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ (ರಾಜ್ಯಪಾಲರಲ್ಲ).

ವಿಧಿ 319

ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗದ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧ

- **UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** ಪದವಿ ತ್ಯಜಿಸಿದ ನಂತರ ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ **ಅನರ್ಹರು**.
- **UPSC ಸದಸ್ಯರು:** UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ **SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ** ಹುದ್ದೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಅರ್ಹರು.
- **SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯ ಅಥವಾ ಬೇರೆ SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಹುದ್ದೆಗೆ ಅರ್ಹರು.
- **SPSC ಸದಸ್ಯರು:** UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಸದಸ್ಯ, SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಬೇರೆ SPSC ಸದಸ್ಯ ಹುದ್ದೆಗೆ ಅರ್ಹರು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 317, 319

DIGITAL CYBER

◆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳು (Functions — ವಿಧಿ 320)

ವಿಧಿ 320

UPSC/SPSC ಕಾರ್ಯಗಳು

- ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ **ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು** ನಡೆಸುವುದು.
- ನೇಮಕಾತಿ ವಿಧಾನಗಳು, ಬಡ್ತಿ, ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು **ಶಿಸ್ತು ಕ್ರಮಗಳ** ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ **ಸಲಹೆ** ನೀಡುವುದು.
- ಸೇವಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ **ಸರ್ಕಾರವು ಆಯೋಗದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು** (ವಿಧಿ 320(3)).
- ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ** ಸಲ್ಲಿಕೆ (ವಿಧಿ 323) → ಸಂಸತ್ತು/ವಿಧಾನಮಂಡಲದ ಮುಂದೆ ಮಂಡನೆ.

ವಿಧಿ 322–323

ಮಿತಿಗಳು — ಸಲಹಾ ಸ್ವರೂಪ

- ಆಯೋಗದ ಕಾರ್ಯಗಳು **ಸಲಹಾತ್ಮಕ (advisory)** ಮಾತ್ರ — ಸರ್ಕಾರವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸಲಹೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬಹುದು.
- ಆಯೋಗದ ವೆಚ್ಚಗಳು **ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಮೇಲೆ ಭಾರ** (ವಿಧಿ 322) — ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
- ಸಲಹೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯಲ್ಲಿ **ವಿವರಿಸಬೇಕು**.

QUICK POINTS — UPSC/SPSC

- ವಿಧಿಗಳು: **315** (ರಚನೆ), **316** (ಅವಧಿ), **317** (ಪದಚ್ಯುತಿ), **320** (ಕಾರ್ಯಗಳು).
- ಅವಧಿ: UPSC — **6 ವರ್ಷ/65**; SPSC — **6 ವರ್ಷ/62**.
- ಪದಚ್ಯುತಿ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** (ದುರ್ನಡತೆಗೆ SC ವಿಚಾರಣೆ ಅಗತ್ಯ).
- ಕಾರ್ಯಗಳು **ಸಲಹಾತ್ಮಕ** — ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (Finance Commission) ಸಂವಿಧಾನದ **280ನೇ ವಿಧಿಯ** ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಅರೆ-ನ್ಯಾಯಿಕ (quasi-judicial) ಸ್ವರೂಪದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ. ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಮತೋಲನವೇ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ.

◆ ರಚನೆ (Constitution — ವಿಧಿ 280)

ವಿಧಿ 280

ರಚನಾ ವಿಧಾನ

- ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯ **2 ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ** ಮತ್ತು ನಂತರ **ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ರಚನೆ: **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + 4 ಸದಸ್ಯರು**.
- ಸದಸ್ಯರ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು **ಸಂಸತ್ತು** ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ — ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 1951.
- ಅರ್ಹತೆಗಳು: ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ/ಅನುಭವ, ಹಣಕಾಸು-ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಣತಿ, ಆಡಳಿತ-ಹಣಕಾಸು ಅನುಭವ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನ.

ವಿಧಿ 280

ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು

- **(a)** ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ **ತೆರಿಗೆಗಳ ನಿವ್ವಳ ಆದಾಯದ ಹಂಚಿಕೆ** ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಪಾಲು.
- **(b)** ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ **ಸಹಾಯಧನ (grants-in-aid)** ನೀಡುವ ತತ್ವಗಳು.
- **(c)** ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ **ಇತರ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯ**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 280; ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 1951

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

◆ 15ನೇ ಮತ್ತು 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗಗಳು

15ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

2021–26ರ ಅವಧಿ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** ಎನ್. ಕೆ. ಸಿಂಗ್ (N. K. Singh).
- **ಲಂಬ ಹಂಚಿಕೆ (vertical devolution):** ಕೇಂದ್ರ ತೆರಿಗೆಗಳ ವಿಭಾಜ್ಯ ಪೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಾಲು **41%**.
- ಸಮತಲ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾನದಂಡಗಳು: ಆದಾಯ ಅಂತರ, ಜನಸಂಖ್ಯೆ (2011), ಪ್ರದೇಶ, ಅರಣ್ಯ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ನಿರ್ವಹಣೆ, ತೆರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ.

16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

2026–31ರ ಅವಧಿ (ಪ್ರಸ್ತುತ)

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** ಡಾ. ಅರವಿಂದ ಪನಗಾರಿಯಾ (Arvind Panagariya); ಡಿಸೆಂಬರ್ 2023ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ.
- ವರದಿಯನ್ನು **1 ಫೆಬ್ರವರಿ 2026**ರಂದು ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಲಂಬ ಹಂಚಿಕೆ 41%ರಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು** ಶಿಫಾರಸು — 15ನೇ ಆಯೋಗದ ನಿರಂತರತೆ.
- ಹೊಸ ಮಾನದಂಡ: **"GDPಗೆ ಕೊಡುಗೆ" (Contribution to GDP)** — 10% ಭಾರ; "ತೆರಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ" ಮಾನದಂಡ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗಿದೆ.
- ಒಟ್ಟು ಸಹಾಯಧನ ಶಿಫಾರಸು: **₹9.47 ಲಕ್ಷ ಕೋಟಿ** (ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು + ವಿಪತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ).

ಮೂಲ: 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ವರದಿ, 2026

EXAM TRAP — ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ **ಬದ್ಧತೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ (not binding)** — ಸರ್ಕಾರವು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಜೊತೆಗೆ, **ವಿಭಾಜ್ಯ ಪೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೆಸ್ ಮತ್ತು ಸರ್‌ಚಾರ್ಜ್‌ಗಳು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ** ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ — ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಹೋಲಿಕೆ

15ನೇ vs 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** 15ನೇ — ಎನ್. ಕೆ. ಸಿಂಗ್; 16ನೇ — ಅರವಿಂದ ಪನಗಾರಿಯಾ.
- **ಅವಧಿ:** 15ನೇ — 2021–26; 16ನೇ — 2026–31.
- **ಲಂಬ ಹಂಚಿಕೆ:** ಎರಡರಲ್ಲೂ **41%** — ಸ್ಥಿರತೆ.
- **ಹೊಸತು (16ನೇ):** "GDPಗೆ ಕೊಡುಗೆ" ಮಾನದಂಡ (10%); ಆದಾಯ ಅಂತರದ ಭಾರ 45% → 42.5%.

QUICK POINTS — ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

- ವಿಧಿ: **280**; ರಚನೆ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**, ಪ್ರತಿ **5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ**.
- ಸಂಯೋಜನೆ: **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + 4 ಸದಸ್ಯರು**; ಅರ್ಹತೆ: ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆ (1951).
- ಶಿಫಾರಸುಗಳು **ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ**; ಸೆಸ್/ಸರ್‌ಚಾರ್ಜ್ ವಿಭಾಜ್ಯ ಪೂಲ್‌ನಲ್ಲಿ **ಇಲ್ಲ**.
- 16ನೇ FC: **41%**, 2026–31, ವರದಿ 1 ಫೆಬ್ರವರಿ 2026.

ಗೊಂದಲ ನಿವಾರಣೆ

ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ vs ನೀತಿ ಆಯೋಗ

- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ: **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ** (ವಿಧಿ 280), 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ — ತೆರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ.
- ನೀತಿ ಆಯೋಗ: **ಕಾರ್ಯಾಂಗ** ಸಂಸ್ಥೆ (2015), ಶಾಶ್ವತ — ನೀತಿ ಚಿಂತನೆ/ಸಮನ್ವಯ.
- ಎರಡೂ "ಆಯೋಗ" ಎಂದರೂ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನ — ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳುವ ಗೊಂದಲ.

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ (National Commission for Scheduled Castes — NCSC) ಮತ್ತು **ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ (National Commission for Scheduled Tribes — NCST)** ಕ್ರಮವಾಗಿ **338** ಮತ್ತು **338A** ವಿಧಿಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

◆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ

ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ಆಯೋಗಗಳಾಗಿ

- ಮೂಲತಃ ವಿಧಿ 338ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ (Special Officer)** — SC/ST ಆಯುಕ್ತರು.
- **65ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1990:** SC ಮತ್ತು STಗಳಿಗಾಗಿ **ಒಂದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ** ರಚನೆ.
- **89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003:** ಆಯೋಗವನ್ನು **ವಿಭಜನೆ** — NCSC (ವಿಧಿ 338) ಮತ್ತು NCST (ವಿಧಿ 338A); 2004ರಿಂದ ಜಾರಿ.

ರಚನೆ

ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನೇಮಕ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು + 3 ಸದಸ್ಯರು** — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರಿಂದ ನೇಮಕ.
- **ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ:** 3 ವರ್ಷಗಳು.
- ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು** ನಿಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿಗಳು 338, 338A

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ NCSC ಮತ್ತು NCST ಕಾರ್ಯಗಳು

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- SC/STಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂವಿಧಾನ/ಕಾಯ್ದೆಗಳಲ್ಲಿನ **ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ**.
- ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ **ದೂರುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ** — ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳು (ಸಮ್ಮನ್, ಸಾಕ್ಷ್ಯ, ದಾಖಲೆ).
- SC/STಗಳ **ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ** ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ.
- ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕುರಿತು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ** ಸಲ್ಲಿಕೆ.

ವರದಿ

ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಕೆ ವಿಧಾನ

- ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ → **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ** → ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಮುಂದೆ ಮಂಡನೆ.
- ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳು → **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ** ಪ್ರತಿ → ವಿಧಾನಮಂಡಲದ ಮುಂದೆ ಮಂಡನೆ.
- ವರದಿಯ ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ/ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ಕ್ರಮಗಳ **ಜ್ಞಾಪನಾಪತ್ರ (memorandum)** ಇರಬೇಕು.

QUICK POINTS — NCSC/NCST

- 65ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1990): **ಒಂದೇ** ಆಯೋಗ; 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003): **ವಿಭಜನೆ**.
- NCSC — ವಿಧಿ **338**; NCST — ವಿಧಿ **338A**.
- ರಚನೆ: ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ + **3** ಸದಸ್ಯರು; ಅವಧಿ **3 ವರ್ಷ**.
- ದೂರು ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ **ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ** ಅಧಿಕಾರಗಳು.

DIGITAL CYBER

◆ NCSC vs NCST — ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಂಶಗಳು

ಅಂಶ	NCSC	NCST
ವಿಧಿ	338	338A
ರಚನೆ	ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ + 3 ಸದಸ್ಯರು	
ನೇಮಕ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ; 3 ವರ್ಷ ಅವಧಿ	
ವರದಿ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ → ಸಂಸತ್ತು	
ವಿಶೇಷ	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಗಳು	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳು; **ಪೆಸಾ (PESA)** ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

EXAM TRAP — ಆಯೋಗ ಸಲಹಾತ್ಮಕವೇ ಹೊರತು ಬದ್ಧತೆಯಲ್ಲ

NCSC/NCSTಗಳ ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ **ಬದ್ಧತೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ**. ಜೊತೆಗೆ, ವಿಭಜನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿ **89ನೇ (2003)** — 65ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1990) ಒಂದೇ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ.

ನೆನಪಿಡಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ತಪ್ಪುಗಳು

- NCSTಗೆ ವಿಧಿ **338A** — 338 ಅಲ್ಲ.
- 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 2003ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರ; **2004ರಲ್ಲಿ** ಜಾರಿ.
- ಆಯೋಗದ ಸದಸ್ಯರನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ (National Commission for Backward Classes — NCBC) 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2018ರ ಮೂಲಕ **338B** ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ** ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆ.

◆ 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮತ್ತು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ವಿಧಿ 338B

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ರಚನೆ

- ಮೂಲತಃ **ಶಾಸನಬದ್ಧ** ಸಂಸ್ಥೆ — NCBC ಕಾಯ್ದೆ, 1993 (ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ).
- **102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2018):** ವಿಧಿ 338B ಸೇರ್ಪಡೆ — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ.
- **ವಿಧಿ 342A** ಸೇರ್ಪಡೆ: ಸಾಮಾಜಿಕ-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ (SEBC) ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ** ಅಧಿಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬದಲಾವಣೆಗೆ **ಸಂಸತ್ತಿನ** ಕಾಯ್ದೆ ಅಗತ್ಯ.
- ರಚನೆ: **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು + 3 ಸದಸ್ಯರು**; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಕ; **3 ವರ್ಷ** ಅವಧಿ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

NCBC ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

- SEBCಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕುರಿತು **ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ**.
- ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ **ದೂರುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ** — ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಗಳು.
- SEBCಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು **ಸಲಹೆ**; ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ**.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನ, ವಿಧಿ 338*B*; 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2018

DIGITAL CYBER

◆ ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಆಯೋಗಗಳು — ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಶಾಸನಬದ್ಧ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗ (NCW)

- **ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 1990**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **1992**ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ — **ಶಾಸನಬದ್ಧ** ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಮಹಿಳೆಯರ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ದೂರು ವಿಚಾರಣೆ, ಕಾನೂನುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ.

ಶಾಸನಬದ್ಧ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಆಯೋಗ (NHRC)

- **ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1993**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ — **ಶಾಸನಬದ್ಧ** ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ನಿವೃತ್ತ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ** (2019ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ನಿವೃತ್ತ SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯೂ ಅರ್ಹರು).
- ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯ ದೂರುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ; ಶಿಫಾರಸುಗಳು **ಸಲಹಾತ್ಮಕ**.

ಶಾಸನಬದ್ಧ

ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ (NCPCR)

- **ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 2005**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **2007**ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು **RTE ಕಾಯ್ದೆ** ಅನುಷ್ಠಾನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19
ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

◆ ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಹೋಲಿಕೆ

ವಿಧಿ 350B

ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ

- **7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1956**ರ ಮೂಲಕ ವಿಧಿ 350B ಸೇರ್ಪಡೆ — ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರಿಗಾಗಿ **ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ**.
- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ** ನೇಮಕ; ರಕ್ಷಣೆಗಳ ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ವರದಿ.
- **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ** ಹುದ್ದೆ — ಆದರೆ ಆಯೋಗವಲ್ಲ, ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧಿಕಾರಿ.

ಸಂಸ್ಥೆ	ಸ್ಥಾನಮಾನ	ಆಧಾರ
NCSC / NCST	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 338 / 338A
NCBC	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 338B (102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
NCW	ಶಾಸನಬದ್ಧ	ಕಾಯ್ದೆ, 1990
NHRC	ಶಾಸನಬದ್ಧ	ಕಾಯ್ದೆ, 1993
NCPCR	ಶಾಸನಬದ್ಧ	ಕಾಯ್ದೆ, 2005

EXAM TRAP — ಸ್ಥಾಪನಾ ವರ್ಷ vs ಕಾಯ್ದೆಯ ವರ್ಷ

NCW: ಕಾಯ್ದೆ **1990**, ಸ್ಥಾಪನೆ **1992**; NCPCR: ಕಾಯ್ದೆ **2005**, ಸ್ಥಾಪನೆ **2007**. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ — ಯಾವುದನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಪರಿಚಯ

ನೀತಿ ಆಯೋಗ (NITI Aayog — National Institution for Transforming India) **1 ಜನವರಿ 2015**ರಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ **ಕಾರ್ಯಾಂಗ ನಿರ್ಣಯದ** ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ನೀತಿ ಚಿಂತನಾ ಸಂಸ್ಥೆ (think tank). ಇದು **ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗವನ್ನು (Planning Commission)** ಬದಲಾಯಿಸಿತು.

◆ ನೀತಿ ಆಯೋಗ — ರಚನೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ

ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ

ರಚನೆ

- **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು:** ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ; **ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು** ಮತ್ತು **ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿ (CEO)**.
- **ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ (Governing Council):** ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು + ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು.
- **ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (cooperative federalism)** ಇದರ ಮೂಲ ತತ್ವ.

ಹೋಲಿಕೆ

ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ vs ನೀತಿ ಆಯೋಗ

- ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ: **1950**ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ; **ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು**, ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಯೋಜನೆ.
- ನೀತಿ ಆಯೋಗ: 2015; **ಬಾಟಮ್-ಅಪ್** ವಿಧಾನ; ಹಣ ಹಂಚಿಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ — ಸಲಹಾ/ಸಮನ್ವಯ ಪಾತ್ರ.
- ಎರಡೂ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ, ಶಾಸನಬದ್ಧವಲ್ಲ** — ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ಮೂಲ: ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ಣಯ, 1 ಜನವರಿ 2015

DIGITAL CYBER

◆ ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ (Central Vigilance Commission — CVC)

ಶಾಸನಬದ್ಧ

ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನ

- **1964**ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಸಂಥಾನಂ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸು) — ಆಗ **ಕಾರ್ಯಾಂಗ** ಸಂಸ್ಥೆ.
- **ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ ತೀರ್ಪು, 1997:** ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ CVCಗೆ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಲು ನಿರ್ದೇಶನ.
- **CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003**ರ ಮೂಲಕ **ಶಾಸನಬದ್ಧ** ಸಂಸ್ಥೆಯಾಯಿತು.

ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

ಸಂಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳು

- **ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯುಕ್ತರು + 2 ಜಾಗೃತಾ ಆಯುಕ್ತರು.**
- ನೇಮಕ ಸಮಿತಿ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ + ಗೃಹ ಸಚಿವ + ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ.**
- **ಅವಧಿ:** 4 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು.
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ **CBI ಮೇಲಿನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ**; ಜಾಗೃತಾ/ಶಿಸ್ತು ವಿಚಾರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ.

ಮೂಲ: ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 2003; ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ *vs* ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟ (1997)

DIGITAL CYBER

◆ CBI ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲ್

ಕಾರ್ಯಾಂಗ

ಕೇಂದ್ರೀಯ ತನಿಖಾ ದಳ (CBI)

- **1963**ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಸಂಥಾನಂ ಸಮಿತಿ ಶಿಫಾರಸು) — **ಕಾರ್ಯಾಂಗ** ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಕಾನೂನು ಆಧಾರ: **ದೆಹಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಥಾಪನಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1946 (DSPE Act)**.
- CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003ರ ನಂತರ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ **CVC ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ**.
- ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ ತೀರ್ಪಿನಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ **2 ವರ್ಷಗಳ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ**.

ಶಾಸನಬದ್ಧ

ಲೋಕಪಾಲ್ (Lokpal)

- **ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತರ ಕಾಯ್ದೆ, 2013**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ — **ಶಾಸನಬದ್ಧ** ಸಂಸ್ಥೆ.
- ರಚನೆ: **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + ಗರಿಷ್ಠ 8 ಸದಸ್ಯರು** (ಶೇಕಡಾ 50ರಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸದಸ್ಯರು).
- ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ, ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ, ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ/ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು, ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ**.
- ಮೊದಲ ಲೋಕಪಾಲ್: **ಪಿನಾಕಿ ಚಂದ್ರ ಘೋಷ್** (ಮಾರ್ಚ್ 2019).

QUICK POINTS — CVC / CBI / ಲೋಕಪಾಲ್

- CVC: **ಶಾಸನಬದ್ಧ (2003)**; ಮೂಲ 1964 ನಿರ್ಣಯ; ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ **1997**.
- CBI: **ಕಾರ್ಯಾಂಗ (1963)**; DSPE ಕಾಯ್ದೆ 1946; ನಿರ್ದೇಶಕರ ಅವಧಿ **2 ವರ್ಷ**.
- ಲೋಕಪಾಲ್: **ಶಾಸನಬದ್ಧ (2013)**; ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಗರಿಷ್ಠ 8 ಸದಸ್ಯರು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 19

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

◆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ — ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೋಲಿಕೆ ಕೋಷ್ಟಕ

ಸಂಸ್ಥೆ	ಸ್ಥಾನಮಾನ	ಆಧಾರ
CAG	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 148–151
UPSC / SPSC	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 315–323
ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 280
NCSC / NCST	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 338 / 338A
NCBC	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 338B (102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಅಧಿಕಾರಿ	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ	ವಿಧಿ 350B
NCW / NHRC / NCPCR	ಶಾಸನಬದ್ಧ	ಸಂಸತ್ತಿನ ಕಾಯ್ದೆಗಳು
CVC	ಶಾಸನಬದ್ಧ	CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003
ಲೋಕಪಾಲ್	ಶಾಸನಬದ್ಧ	ಕಾಯ್ದೆ, 2013
ನೀತಿ ಆಯೋಗ	ಕಾರ್ಯಾಂಗ	ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ಣಯ, 2015
CBI	ಕಾರ್ಯಾಂಗ	ನಿರ್ಣಯ, 1963 (DSPE ಕಾಯ್ದೆ 1946)

EXAM TRAP — ಸ್ಥಾನಮಾನವೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ "ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನೆನಪಿಡಿ: **CVC ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲ್ ಶಾಸನಬದ್ಧ** (ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ); **ನೀತಿ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು CBI ಕಾರ್ಯಾಂಗ** ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (1–8)

1. CAG ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) 148 B) 149 C) 150 D) 151

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 148 — CAG ನೇಮಕ, ಪ್ರಮಾಣವಚನ, ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು.

2. CAG ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 5 ವರ್ಷ/62 B) 6 ವರ್ಷ/65 C) 6 ವರ್ಷ/62 D) 5 ವರ್ಷ/65

ಉತ್ತರ: B. 6 ವರ್ಷಗಳು ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲು.

3. CAG ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ C) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲ

ಉತ್ತರ: B. ಸಾಬೀತಾದ ದುರ್ನಡತೆ/ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ + ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತ.

4. ರಾಜ್ಯದ ಲೆಕ್ಕಗಳ ಕುರಿತ CAG ವರದಿಯನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ C) ರಾಜ್ಯಪಾಲ D) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

5. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ: 1. ಭಾರತದ CAGಗೆ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 2. ಬ್ರಿಟನ್ CAGಗೆ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಇದೆ.

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: C. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ — ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾತ್ರ.

6. UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಗರಿಷ್ಠ ವಯೋಮಿತಿ ಮತ್ತು SPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ವಯೋಮಿತಿ?

A) 62/65 B) 65/62 C) 65/65 D) 62/62

ಉತ್ತರ: B. UPSC — 65 ವರ್ಷ; SPSC — 62 ವರ್ಷ.

7. UPSC ಸದಸ್ಯರ ಪದಚ್ಯುತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ?

A) 315 B) 316 C) 317 D) 320

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 317 — ದುರ್ನಡತೆಗೆ SC ವಿಚಾರಣೆಯ ನಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (9–20)

9. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸುವ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಆವರ್ತನ?
A) 280, 5 ವರ್ಷ B) 281, 6 ವರ್ಷ C) 280, 10 ವರ್ಷ D) 279, 5 ವರ್ಷ
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 280 — ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

10. ಹೊಂದಿಸಿ: a. 15ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ — 1. ಅರವಿಂದ ಪನಗಾರಿಯಾ; b. 16ನೇ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ — 2. ಎನ್. ಕೆ. ಸಿಂಗ್
A) a-1, b-2 B) a-2, b-1 C) a-1, b-1 D) a-2, b-2
ಉತ್ತರ: B. 15ನೇ — ಸಿಂಗ್; 16ನೇ — ಪನಗಾರಿಯಾ.

11. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ?
A) ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬದ್ಧತೆಯುಳ್ಳವು B) ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ, ಸಲಹಾತ್ಮಕ C) ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ D) ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬದ್ಧ
ಉತ್ತರ: B. ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಬದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲ — ಅಂಗೀಕಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

12. SC/STಗಳ ಒಂದೇ ಆಯೋಗವನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 65ನೇ (1990) B) 89ನೇ (2003) C) 102ನೇ (2018) D) 44ನೇ (1978)
ಉತ್ತರ: B. 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ — NCSC (338) ಮತ್ತು NCST (338A).

13. NCBCಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮತ್ತು ವಿಧಿ?
A) 89ನೇ, 338A B) 102ನೇ, 338B C) 65ನೇ, 338 D) 103ನೇ, 338B
ಉತ್ತರ: B. 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2018) — ವಿಧಿ 338B.

14. 65ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1990) ಏನು ಮಾಡಿತು?
A) ಆಯೋಗ ವಿಭಜನೆ B) SC/STಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದೇ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗ C) NCBC ರಚನೆ D) NHRC ರಚನೆ
ಉತ್ತರ: B. ಒಂದೇ ಆಯೋಗ; ವಿಭಜನೆ 89ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ.

15. NHRC ಸ್ಥಾನಮಾನ ಮತ್ತು ಆಧಾರ ಕಾಯ್ದೆ?
A) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ, 1990 B) ಶಾಸನಬದ್ಧ, 1993 C) ಕಾರ್ಯಾಂಗ, 1993 D) ಶಾಸನಬದ್ಧ, 2005
ಉತ್ತರ: B. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1993 — ಶಾಸನಬದ್ಧ.

16. CVCಗೆ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನ: ಕಾಯ್ದೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ತೀರ್ಪು?
A) 1998, ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ B) 2003, ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ (1997) C) 2013, ಕೇಶವಾನಂದ D) 2005, ಮೆನಕಾ ಗಾಂಧಿ
ಉತ್ತರ: B. CVC ಕಾಯ್ದೆ 2003; ವಿನೀತ್ ನಾರಾಯಣ್ ತೀರ್ಪು 1997.

17. ನೀತಿ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನ?
A) 2014, ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ B) 2015, ಕಾರ್ಯಾಂಗ C) 2015, ಶಾಸನಬದ್ಧ D) 2016, ಕಾರ್ಯಾಂಗ
ಉತ್ತರ: B. 1 ಜನವರಿ 2015, ಸರ್ಕಾರಿ ನಿರ್ಣಯ — ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಸಂಸ್ಥೆ.

18. ಲೋಕಪಾಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಧಾರ?
A) ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ B) ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತರ ಕಾಯ್ದೆ, 2013 C) ಕಾರ್ಯಾಂಗ ನಿರ್ಣಯ 2014 D) 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
ಉತ್ತರ: B. 2013ರ ಕಾಯ್ದೆ — ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆ.

19. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಯಾವುದು?
A) ನೀತಿ ಆಯೋಗ B) CVC C) NCSC D) NCW
ಉತ್ತರ: C. NCSC — ವಿಧಿ 338; ಉಳಿದವು ಶಾಸನಬದ್ಧ/ಕಾರ್ಯಾಂಗ.

20. ಭಾಷಾ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ?
A) 350A B) 350B C) 351 D) 348
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 350B — 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1956)ರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 20

ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 20 • ಪರಿಚಯ

ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ (Governance, Accountability & Transparency) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ ತತ್ವಗಳು, ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು, ಲೋಕಪಾಲ್/ಲೋಕಾಯುಕ್ತ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು, ಇ-ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ ಪರಿಚಯ (Introduction to Good Governance)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ (Governance vs Good Governance)

- **ಆಡಳಿತ (Governance):** ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ — ಸರ್ಕಾರ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜವೂ ಭಾಗ.
- **ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ:** ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಜನಪರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಆಡಳಿತ.
- ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ (UN) ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ **8 ತತ್ವಗಳನ್ನು** ಗುರುತಿಸಿವೆ — ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

QUICK POINTS

- ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ **8 ತತ್ವಗಳು**: ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಸ್ಪಂದನಶೀಲತೆ, ಒಮ್ಮತ-ಆಧಾರಿತ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- ಆಡಳಿತ = ಸರ್ಕಾರ + ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ + ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ.

DIGITAL CYBER

◆ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ 8 ತತ್ವಗಳು (Eight Principles of Good Governance)

ತತ್ವಗಳು 1–4

ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ

- **ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ (Participation):** ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ — ನೇರವಾಗಿ ಅಥವಾ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ.
- **ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ (Rule of Law):** ಕಾನೂನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ; ನ್ಯಾಯಯುತ ಕಾನೂನು ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಗತ್ಯ.
- **ಪಾರದರ್ಶಕತೆ (Transparency):** ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಮತ್ತು ಜಾರಿ ನಿಯಮಗಳ ಅನುಸಾರ ನಡೆಯಬೇಕು; ಮಾಹಿತಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿರಬೇಕು.
- **ಸ್ಪಂದನಶೀಲತೆ (Responsiveness):** ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಾಗರಿಕರ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕು.

ತತ್ವಗಳು 5–8

ಒಮ್ಮತ, ಸಮಾನತೆ, ದಕ್ಷತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

- **ಒಮ್ಮತ-ಆಧಾರಿತ (Consensus Oriented):** ವಿವಿಧ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ವಿಶಾಲ ಒಮ್ಮತ ಸಾಧಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- **ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ (Equity & Inclusiveness):** ಎಲ್ಲಾ ಗುಂಪುಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳು, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಫಲ ಪಡೆಯಬೇಕು.
- **ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆ (Effectiveness & Efficiency):** ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸದ್ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜನರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಫಲಿತಾಂಶ.
- **ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Accountability):** ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ದ್ವಿತೀಯ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣಾ ಆಯೋಗ (Second Administrative Reforms Commission)

2nd ARC

ರಚನೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶ

- **ರಚನೆ:** 31 ಆಗಸ್ಟ್ 2005 — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೇಮಕ.
- **ಅಧ್ಯಕ್ಷ:** ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ (Veerappa Moily); ನಂತರ ವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ, ಸ್ಪಂದನಶೀಲ, ಹೊಣೆಗಾರ, ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಲಹೆಗಳು.
- **15 ವರದಿಗಳು** (2006–2009) — RTI, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ, ನಾಗರಿಕ-ಕೇಂದ್ರಿತ ಆಡಳಿತ, ಇ-ಆಡಳಿತ ಸೇರಿದಂತೆ.

1. **2005**
   2nd ARC ರಚನೆ (31 ಆಗಸ್ಟ್); ಅಧ್ಯಕ್ಷ — ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ.
2. **2006**
   ಮೊದಲ ವರದಿ: "Right to Information: Master Key to Good Governance".
3. **2007–08**
   ಪ್ರಮುಖ ವರದಿಗಳು: "Ethics in Governance", "Citizen Centric Administration".
4. **2009**
   15 ವರದಿಗಳು ಪೂರ್ಣ — ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಆಡಳಿತ, ಇ-ಆಡಳಿತ ಉತ್ತೇಜನ ಸೇರಿದಂತೆ.

EXAM TRAP — 1st ARC vs 2nd ARC

ಮೊದಲ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣಾ ಆಯೋಗ (1966, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ) 20 ವರದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿತ್ತು; ದ್ವಿತೀಯ ಆಯೋಗ (2005) 15 ವರದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು — ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ, 2005 (Right to Information Act, 2005)

ಕಾಯ್ದೆಯ ಪರಿಚಯ

RTI ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶಗಳು

- **ಜಾರಿ:** 15 ಜೂನ್ 2005ರಂದು ಅಂಗೀಕಾರ; 12 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2005ರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾರಿ — ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ, 2002ರ ಬದಲಿಗೆ.
- **ಉದ್ದೇಶ:** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳ (Public Authorities) ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- **ವ್ಯಾಪ್ತಿ:** ಸಂವಿಧಾನ/ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ.
- ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಳುವುದು **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕಿನ** (ವಿಧಿ 19(1)(a)) ಭಾಗ — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ.

ಕಾಲಮಿತಿ

ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಗಡುವುಗಳು

- **30 ದಿನಗಳು** — ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಜಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ಗಡುವು (Sec 7(1)).
- **48 ಗಂಟೆಗಳು** — ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಗೆ.
- **₹10** — ಅರ್ಜಿ ಶುಲ್ಕ; BPL ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಶುಲ್ಕ ವಿನಾಯಿತಿ.
- **Sec 11:** ಮೂರನೇ ಪಕ್ಷದ (third party) ಮಾಹಿತಿಗೆ 5 ದಿನಗಳ ನೋಟಿಸ್ ನೀಡಬೇಕು.

QUICK POINTS

- RTI: ಜಾರಿ **12 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2005**; ಗಡುವು **30 ದಿನ** / ಜೀವ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ **48 ಗಂಟೆ**.
- ವಿನಾಯಿತಿಗಳು — **Sec 8**; ಮೇಲ್ಮನವಿ — **Sec 19**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ RTI — ವಿನಾಯಿತಿಗಳು ಮತ್ತು 2019ರ ತಿದ್ದುಪಡಿ

Sec 8

ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದಿರಬಹುದಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳು (Exemptions)

- **Sec 8(1)**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 10 ವರ್ಗಗಳು — ಉದಾ: ಭಾರತದ ಸಾರ್ವಭೌಮತೆ, ಭದ್ರತೆ, ಕಾರ್ಯತಂತ್ರದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು.
- ವಿದೇಶಾಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಹಾನಿ ಮಾಡುವ ಮಾಹಿತಿ; ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆಯ ಮಾಹಿತಿ.
- ಸಂಪುಟ (Cabinet) ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಚರ್ಚಾ ದಾಖಲೆಗಳು; ವಾಣಿಜ್ಯ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಮಾಹಿತಿ.
- ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಾಹಿತಿ — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನೀಡಬೇಕಿಲ್ಲ.
- **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಮೇಲುಗೈ** ಸಾಧಿಸಿದರೆ ವಿನಾಯಿತಿಯಿದ್ದರೂ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಬಹುದು.

2019 ತಿದ್ದುಪಡಿ

RTI (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯ್ದೆ, 2019

- ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತ (CIC) ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರ **ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ, ಸಂಬಳ, ಭತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ**.
- ತಿದ್ದುಪಡಿಗೂ ಮುನ್ನ: 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು (CIC — ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರಿಗೆ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನಮಾನ).
- ರಾಜ್ಯ ಆಯುಕ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಮಾದರಿ — ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಮಗಳೇ ಅನ್ವಯ.

EXAM TRAP — RTI ಅನ್ವಯ

RTI ಕೇವಲ **ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ** ಅನ್ವಯ — ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಗಣನೀಯ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (NGOಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ) ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರಬಹುದು.

DIGITAL CYBER

◆ RTI — ಆಯೋಗಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮನವಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ರಚನೆ

ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗಗಳು

- **CIC (ಕೇಂದ್ರ):** ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತ + ಗರಿಷ್ಠ **10** ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತರು (Sec 12).
- **ನೇಮಕ ಸಮಿತಿ:** ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ, ಪ್ರಧಾನಿಯಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ.
- **SIC (ರಾಜ್ಯ):** ರಾಜ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯುಕ್ತ + ಗರಿಷ್ಠ **10** ಆಯುಕ್ತರು (Sec 15) — ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ನೇಮಕ.

1. **CPIO / SPIO**
   ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಾಹಿತಿ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಅರ್ಜಿ — 30 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ.
2. **ಮೊದಲ ಮೇಲ್ಮನವಿ**
   CPIOಗಿಂತ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ — ನಿರ್ಧಾರದ 30 ದಿನಗಳೊಳಗೆ (Sec 19(1)).
3. **ಎರಡನೇ ಮೇಲ್ಮನವಿ**
   ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ — 90 ದಿನಗಳೊಳಗೆ (Sec 19(3)).

QUICK POINTS

- CIC: ಮುಖ್ಯ + 10 ಆಯುಕ್ತರು; ನೇಮಕ: **PM, LoP, ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ**.
- ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸರಪಳಿ: **CPIO → ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ → CIC/SIC**.

DIGITAL CYBER

◆ ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತ (Lokpal & Lokayukta)

ಲೋಕಪಾಲ್ ಕಾಯ್ದೆ 2013

ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತರ ಕಾಯ್ದೆ

- **ಅಂಗೀಕಾರ:** 1 ಜನವರಿ 2014 — ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದ ಒಂಬುಡ್ಸ್‌ಮನ್ ಸಂಸ್ಥೆ.
- **ರಚನೆ:** ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಗರಿಷ್ಠ **8 ಸದಸ್ಯರು**; **50% ನ್ಯಾಯಿಕ** ಸದಸ್ಯರು ಕಡ್ಡಾಯ.
- **50%** ಸದಸ್ಯರು SC/ST/OBC/ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ/ಮಹಿಳಾ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಇರಬೇಕು.
- **ಅವಧಿ:** 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 70 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲೋ ಅದು.

ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ

ನೇಮಕಾತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ: **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ** (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), **ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್**, **ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ** (ಲೋಕಸಭೆ), **ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ**, ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಅರ್ಹತೆ: ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮಾಜಿ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ/ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವ್ಯಕ್ತಿ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

QUICK POINTS

- ಲೋಕಪಾಲ್: **1 + 8**; 50% ನ್ಯಾಯಿಕ; ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ/70 ವರ್ಷ**.
- ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿ: **PM, ಸ್ಪೀಕರ್, LoP, CJI, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಲೋಕಪಾಲ್ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ

ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಲೋಕಪಾಲ್‌ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ (Jurisdiction)

- **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ** — ಕೆಲವು ಸುರಕ್ಷಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ (ಉದಾ: ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಬಂಧ, ಭದ್ರತಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಾಯಿತಿ).
- ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವರು, ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು **Group A ರಿಂದ D**ವರೆಗಿನ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರು.
- **ತನಿಖಾ ವಿಭಾಗ** (Inquiry Wing) ಮತ್ತು **ಅಭಿಯೋಜನಾ ವಿಭಾಗ** (Prosecution Wing) — CBIಯ ತನಿಖಾ ಸಹಾಯ.

ಕರ್ನಾಟಕ

ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ

- **ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ, 1984** — ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರೋಧಿ ಒಂಬುಡ್ಸ್‌ಮನ್.
- ರಚನೆ: **ಲೋಕಾಯುಕ್ತ + ಉಪಲೋಕಾಯುಕ್ತ(ರು)**; ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು.
- **ನ್ಯಾ. ಸಂತೋಷ್ ಹೆಗ್ಡೆ** 2006–2011ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸೇವೆ — 2011ರ ಅಕ್ರಮ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ವರದಿ ಗಮನಾರ್ಹ.
- ಸಚಿವರು, ಶಾಸಕರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ವಿರುದ್ಧ ದೂರುಗಳ ತನಿಖೆ.

EXAM TRAP — ಲೋಕಪಾಲ್ vs ಲೋಕಾಯುಕ್ತ

ಲೋಕಪಾಲ್ ಕೇಂದ್ರ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ (2013ರ ಕೇಂದ್ರ ಕಾಯ್ದೆ); **ಲೋಕಾಯುಕ್ತ** ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ (ರಾಜ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಂದ — ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 1984). 2013ರ ಕಾಯ್ದೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿತು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೋಲಿಕೆ

CVC

ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ (Central Vigilance Commission)

- **1964**ರಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಂ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ಥಾಪನೆ; **CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003**ರಿಂದ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನ.
- ರಚನೆ: ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯುಕ್ತ + ಗರಿಷ್ಠ **2** ಜಾಗೃತಾ ಆಯುಕ್ತರು.
- **ಅವಧಿ:** 4 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ನೇಮಕ ಸಮಿತಿ: PM, ಗೃಹ ಸಚಿವ, ಲೋಕಸಭೆಯ LoP.
- ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ; CBIಯ ಕಾರ್ಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ.

ಸಂಸ್ಥೆ	ಸ್ಥಾಪನೆ	ವ್ಯಾಪ್ತಿ
ಲೋಕಪಾಲ್	2013ರ ಕಾಯ್ದೆ	ಕೇಂದ್ರ — PM, ಸಚಿವರು, MPಗಳು, Group A–D
ಲೋಕಾಯುಕ್ತ	ರಾಜ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ (ಕರ್ನಾಟಕ: 1984)	ರಾಜ್ಯ — ಸಚಿವರು, ಶಾಸಕರು, ರಾಜ್ಯ ನೌಕರರು
CVC	1964 (ಶಾಸನಬದ್ಧ: 2003)	ಕೇಂದ್ರ ನೌಕರರ ಜಾಗೃತಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

QUICK POINTS

- CVC: **1964**; 1 + 2; ಅವಧಿ **4 ವರ್ಷ/65 ವರ್ಷ**.
- ಲೋಕಪಾಲ್ — ಕೇಂದ್ರ; ಲೋಕಾಯುಕ್ತ — ರಾಜ್ಯ; CVC — ಜಾಗೃತಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ.

ಅಧ್ಯಾಯ 20

ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ

◆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (Public Services)

ವಿಧಿ 312

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು (All India Services)

- **ವಿಧಿ 312:** ಹೊಸ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆ ರಚನೆಗೆ **ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ** ನಿರ್ಣಯ ಅಗತ್ಯ — ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಸದಸ್ಯರ **2/3 ಬಹುಮತ**.
- ಪ್ರಸ್ತುತ 3 ಸೇವೆಗಳು: **IAS** (ಆಡಳಿತ), **IPS** (ಪೊಲೀಸ್), **IFS** (ಅರಣ್ಯ).
- AIS ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ — ಒಕ್ಕೂಟ ಬಂಧನದ ಸಾಧನ.

ವಿಧಿ 309–311

ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು

- **ವಿಧಿ 309:** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳ ನೇಮಕಾತಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಸತ್ತು/ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ ಕಾನೂನು ರಚಿಸಬಹುದು.
- **ವಿಧಿ 310 (Doctrine of Pleasure):** ನಾಗರಿಕ ಸೇವಕರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರ **ಮರ್ಜಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ** ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.
- **ವಿಧಿ 311:** ಮರ್ಜಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ **ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಅಪವಾದ** — ನೌಕರರಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶದ ಹಕ್ಕು.

QUICK POINTS

- 312: ರಾಜ್ಯಸಭೆ **2/3** ನಿರ್ಣಯ → ಹೊಸ AIS.
- 310 = ಮರ್ಜಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ; 311 = ನೌಕರರ ರಕ್ಷಣೆಗಳು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ 311 — ನಾಗರಿಕ ಸೇವಕರ ರಕ್ಷಣೆಗಳು

ವಿಧಿ 311

ವಜಾ/ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆಗೆ ರಕ್ಷಣೆಗಳು (Safeguards)

- **311(1):** ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕಿಂತ **ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ** ನೌಕರನನ್ನು ವಜಾ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ/ತೆಗೆದುಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.
- **311(2):** ವಜಾ/ಪದಾವನತಿಗೂ ಮುನ್ನ **ತನಿಖೆ** ಮತ್ತು ಆರೋಪಗಳ ವಿರುದ್ಧ **ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶ** (reasonable opportunity) ನೀಡಬೇಕು.
- **3 ಅಪವಾದಗಳು** (ತನಿಖೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ): (a) ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಅಪರಾಧದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ; (b) ತನಿಖೆ ನಡೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ; (c) ರಾಜ್ಯದ ಭದ್ರತೆಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 310 vs 311

ವಿಧಿ 310 "ಮರ್ಜಿಯ ಅವಧಿ" (Doctrine of Pleasure) ಹೇಳುತ್ತದೆ; **ವಿಧಿ 311** ಅದಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣಾತ್ಮಕ ಅಪವಾದಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. "ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶ" 311(2)ರಲ್ಲಿದೆ — 310ರಲ್ಲಲ್ಲ. ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಭದ್ರತಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ 311ರ ರಕ್ಷಣೆಗಳು ಅನ್ವಯವಾಗದಿರಬಹುದು.

QUICK POINTS

- 311(1): ಕೆಳದರ್ಜೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ವಜಾ ಇಲ್ಲ; 311(2): **ತನಿಖೆ + ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶ**.
- ಅಪವಾದಗಳು: **ಶಿಕ್ಷೆ, ಅಸಾಧ್ಯತೆ, ರಾಜ್ಯ ಭದ್ರತೆ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು (Administrative Tribunals)

ವಿಧಿ 323A

ಸೇವಾ ವಿಷಯಗಳ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು

- **ವಿಧಿ 323A** (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976): ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳ ವಿವಾದಗಳಿಗಾಗಿ **ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ** ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ.
- **CAT** (Central Administrative Tribunal): 1985ರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ನೇಮಕಾತಿ, ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಕ್ರಮಗಳ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಇವು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ

L. Chandra Kumar ತೀರ್ಪು (1997)

- **L. Chandra Kumar vs Union of India (1997):** ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳ ವಿರುದ್ಧ **ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ವಿಭಾಗೀಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ** ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.
- ವಿಧಿ 226/227ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನಾ ಅಧಿಕಾರ **ಮೂಲ ರಚನೆಯ** ಭಾಗ — ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗದು.
- ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿಗೆ **ಪೂರಕ**, ಬದಲಿ ಅಲ್ಲ.

QUICK POINTS

- 323A → CAT (**1985**); 323B → ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು (ತೆರಿಗೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ).
- Chandra Kumar (1997): ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ತೀರ್ಪು → **HC ವಿಭಾಗೀಯ ಪೀಠ**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಇ-ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗಳು (E-Governance)

ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ

ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (2015)

- **ಆರಂಭ:** 1 ಜುಲೈ 2015 — ಭಾರತವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಶಕ್ತ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಧ್ಯೇಯ.
- **3 ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು:** ಡಿಜಿಟಲ್ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಶಕ್ತೀಕರಣ, ಬೇಡಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಆಡಳಿತ (Governance on Demand).
- **9 ಸ್ತಂಭಗಳು** — ಬ್ರಾಡ್‌ಬ್ಯಾಂಡ್ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ಪ್ರವೇಶ, ಇ-ಆಡಳಿತ ಸೇರಿದಂತೆ.

ಮಾದರಿಗಳು

ಇ-ಆಡಳಿತದ ನಾಲ್ಕು ಮಾದರಿಗಳು

- **G2C** (Government to Citizen): ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನೇರ ಸೇವೆಗಳು — ಉದಾ: ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಸೇವಾ.
- **G2B** (Government to Business): ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸೇವೆಗಳು — ಉದಾ: ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿ, ಪರವಾನಗಿಗಳು.
- **G2G** (Government to Government): ಇಲಾಖೆಗಳ ನಡುವೆ ಮಾಹಿತಿ ಹಂಚಿಕೆ.
- **G2E** (Government to Employee): ನೌಕರರಿಗೆ ಸೇವೆಗಳು — ಸಂಬಳ, ರಜೆ, ತರಬೇತಿ.

QUICK POINTS

- ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ: **1 ಜುಲೈ 2015**; 3 ದೃಷ್ಟಿಕೋನ + 9 ಸ್ತಂಭಗಳು.
- ಮಾದರಿಗಳು: **G2C, G2B, G2G, G2E**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಮುಖ ಡಿಜಿಟಲ್ ವೇದಿಕೆಗಳು

DigiLocker

ಡಿಜಿಲಾಕರ್ (2015)

- ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 2015ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ — ದಾಖಲೆಗಳ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಗ್ರಹ ವೇದಿಕೆ.
- ಆಧಾರ್‌ಗೆ ಜೋಡಣೆ; ನಾಗರಿಕರಿಗೆ **ಉಚಿತ ಕ್ಲೌಡ್ ಸಂಗ್ರಹ** (1 GB) ಸೌಲಭ್ಯ.
- ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳು (issued documents) ಮೂಲ ಇಲಾಖೆಯಿಂದಲೇ ಪರಿಶೀಲಿತ — ಕಾಗದರಹಿತ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ನೆರವು.

UMANG

ಉಮಂಗ್ — UMANG (2017)

- **2017**ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ — ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ **ಏಕೀಕೃತ ಮೊಬೈಲ್ ಆ್ಯಪ್**.
- ಪೂರ್ಣ ರೂಪ: Unified Mobile Application for New-age Governance.
- ನೂರಾರು ಸೇವೆಗಳು ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ — G2C ಮಾದರಿಯ ಉದಾಹರಣೆ.

MyGov

ಮೈಗವ್ (2014)

- **26 ಜುಲೈ 2014**ರಂದು ಆರಂಭ — ನಾಗರಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ವೇದಿಕೆ (citizen engagement platform).
- ನೀತಿ ಚರ್ಚೆಗಳು, ಸಲಹೆಗಳು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹ.
- "ಮನ್ ಕಿ ಬಾತ್"ನಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಕೆ.

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 20
ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ

◆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇ-ಆಡಳಿತ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೋನ

NeGP

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇ-ಆಡಳಿತ ಯೋಜನೆ (NeGP, 2006)

- **2006**ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ — ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾಗರಿಕನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಗುರಿ.
- **31 ಮಿಷನ್ ಮೋಡ್ ಯೋಜನೆಗಳು** (MMPs) — ಕೇಂದ್ರ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ.
- ಇ-ಕ್ರಾಂತಿ (e-Kranti): NeGP 2.0 — ಸೇವೆಗಳ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವಿತರಣೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ.

ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೋನ

ಇ-ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು

- **ಪ್ರಯೋಜನಗಳು:** ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ವೇಗ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ನಿವಾರಣೆ, ವೆಚ್ಚ ಕಡಿತ, 24×7 ಸೇವೆ.
- **ಸವಾಲುಗಳು:** ಡಿಜಿಟಲ್ ವಿಭಜನೆ (digital divide), ಸೈಬರ್ ಭದ್ರತೆ, ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಕೊರತೆ.
- ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ **ಕಾಮನ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಸೆಂಟರ್‌ಗಳು (CSCs)** ಸೇವಾ ವಿತರಣಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ.

EXAM TRAP — ವರ್ಷಗಳು

MyGov (2014), **ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ (2015)**, **UMANG (2017)** — ಈ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ. NeGP 2006ರದ್ದು; ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅದರ ನಂತರದ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ದೂರು ಪರಿಹಾರ (Transparency & Grievance Redressal)

ಸಿಟಿಜನ್ಸ್ ಚಾರ್ಟರ್

ನಾಗರಿಕ ಚಾರ್ಟರ್ (Citizen's Charter)

- **ಮೂಲ:** UKನಲ್ಲಿ 1991ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭ (ಜಾನ್ ಮೇಜರ್ ಸರ್ಕಾರ) — ಸೇವಾ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಭರವಸೆ.
- **ಭಾರತ:** ಮೇ 1997ರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವಾಲಯಗಳು/ಇಲಾಖೆಗಳು ಚಾರ್ಟರ್ ರೂಪಿಸಲು ನಿರ್ಧಾರ.
- **ಅಂಶಗಳು:** ಸೇವೆಗಳ ಮಾನದಂಡ, ಕಾಲಮಿತಿ, ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಾಗರಿಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ.

ಸೇವೋತ್ತಮ್

ಸೇವೋತ್ತಮ್ ಮಾದರಿ (Sevottam)

- ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣಾ ಇಲಾಖೆ (DARPG) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ಮಾದರಿ.
- **7 ಹಂತಗಳು** — ಸೇವಾ ಮಾನದಂಡಗಳ ನಿರ್ಧಾರ, ದೂರು ಪರಿಹಾರ, ಸೇವಾ ವಿತರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ.
- ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸೇವಾ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಚೌಕಟ್ಟು.

QUICK POINTS

- ಸಿಟಿಜನ್ಸ್ ಚಾರ್ಟರ್: UK **1991**; ಭಾರತ **1997**.
- ಸೇವೋತ್ತಮ್: DARPG; **7 ಹಂತ**ಗಳ ಸೇವಾ ಗುಣಮಟ್ಟ ಮಾದರಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 20
ಆಡಳಿತ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾರದರ್ಶಕತೆ

◆ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

CPGRAMS

ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ದೂರು ಪರಿಹಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (CPGRAMS)

- **ಪೂರ್ಣ ರೂಪ:** Centralized Public Grievance Redress and Monitoring System — ಆನ್‌ಲೈನ್ ದೂರು ವೇದಿಕೆ.
- ನಾಗರಿಕರು ಯಾವುದೇ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಯ ವಿರುದ್ಧ ದೂರು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ ಮಾಡಬಹುದು.
- ನಿರ್ವಹಣೆ: ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೂರುಗಳ ಇಲಾಖೆ (DARPG).

ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

ಸೋಶಿಯಲ್ ಆಡಿಟ್ (Social Audit)

- ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಖರ್ಚು-ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ **ಸಾರ್ವಜನಿಕರೇ** ನಡೆಸುವ ಪರಿಶೀಲನೆ — ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ.
- **MGNREGAದ Sec 17** ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಿದೆ.
- ಮುಂಚೂಣಿ: ರಾಜಸ್ಥಾನದ **MKSS** (ಮಜ್ದೂರ್ ಕಿಸಾನ್ ಶಕ್ತಿ ಸಂಘಟನ್) ಚಳವಳಿ — RTI ಚಳವಳಿಗೂ ನಾಂದಿ.

QUICK POINTS

- CPGRAMS: ಆನ್‌ಲೈನ್ ದೂರು ವೇದಿಕೆ; ನಿರ್ವಹಣೆ — **DARPG**.
- ಸೋಶಿಯಲ್ ಆಡಿಟ್: MGNREGA **Sec 17**; MKSS — ರಾಜಸ್ಥಾನ.

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಸ್ಲ್‌ಬ್ಲೋವರ್ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯ ಸಾರಾಂಶ

2014 ಕಾಯ್ದೆ

ವಿಸ್ಲ್ ಬ್ಲೋವರ್ಸ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಾಯ್ದೆ (2014)

- **ಅಂಗೀಕಾರ:** 9 ಮೇ 2014 — ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವಿಕೆ (public interest disclosure) ಮಾಡುವವರ ರಕ್ಷಣೆ.
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅಧಿಕಾರ ದುರುಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ದೂರು ನೀಡುವ **"ವಿಸ್ಲ್‌ಬ್ಲೋವರ್"ಗಳ ಗುರುತು ಗೌಪ್ಯ**ವಾಗಿರಬೇಕು.
- **CVC**ಯನ್ನು ದೂರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (competent authority) ಎಂದು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸುವವರಿಗೆ ಕಿರುಕುಳ/ಬದಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ — ಪ್ರತೀಕಾರ (victimisation) ನಿಷೇಧ.

EXAM TRAP — ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗೊಂದಲ

CVC ಜಾಗೃತಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ; **CBI** ತನಿಖಾ ಸಂಸ್ಥೆ (CVCಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳು); **ಲೋಕಪಾಲ್** ದೂರುಗಳ ವಿಚಾರಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ. "ಯಾವ ಸಂಸ್ಥೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತದೆ" ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಓದಿ.

QUICK POINTS

- ವಿಸ್ಲ್‌ಬ್ಲೋವರ್ ಕಾಯ್ದೆ: **2014**; ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ — **CVC**.
- ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸೂತ್ರ: **ತತ್ವಗಳು → ಹಕ್ಕು (RTI) → ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಲೋಕಪಾಲ್/CVC) → ಸೇವೆಗಳು → ಡಿಜಿಟಲ್ → ಪರಿಹಾರ**.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 20 — ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ (Quick Revision + MCQs 1–8)

QUICK REVISION

- 8 ತತ್ವಗಳು: ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಸ್ಪಂದನಶೀಲತೆ, ಒಮ್ಮತ, ಸಮಾನತೆ, ದಕ್ಷತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- 2nd ARC: **2005**, ಮೊಯಿಲಿ, **15** ವರದಿಗಳು; RTI: **2005**, 30 ದಿನ/48 ಗಂಟೆ, Sec 8 ವಿನಾಯಿತಿ.
- ಲೋಕಪಾಲ್: **1+8**, 50% ನ್ಯಾಯಿಕ, 5 ವರ್ಷ/70 ವರ್ಷ; ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ: **1984**; CVC: **1964**.
- 312: ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3; 310: ಮರ್ಜಿ; 311: ರಕ್ಷಣೆ; 323A: CAT (1985); ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ: **2015**.
- ಚಾರ್ಟರ್: **1997**; CPGRAMS: DARPG; ಸೋಶಿಯಲ್ ಆಡಿಟ್: MGNREGA Sec 17; ವಿಸ್ಲ್‌ಬ್ಲೋವರ್: **2014**.

1. ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ 8 ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ B) ಲಾಭದಾಯಕತೆ C) ಪಾರದರ್ಶಕತೆ D) ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

ಉತ್ತರ: B. 8 ತತ್ವಗಳು: ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಡಳಿತ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆ, ಸ್ಪಂದನಶೀಲತೆ, ಒಮ್ಮತ-ಆಧಾರಿತ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.

2. ದ್ವಿತೀಯ ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣಾ ಆಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಜೋಡಿ ಯಾವುದು?

A) 2005 — ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ B) 2003 — ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ C) 2005 — ವಿ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ (ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷ) D) 2007 — ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ

ಉತ್ತರ: A. 2nd ARC 31 ಆಗಸ್ಟ್ 2005ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ; ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯಿಲಿ; 15 ವರದಿಗಳು. ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ 1st ARC (1966)ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು.

3. RTI ಅರ್ಜಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಡುವು ಎಷ್ಟು?

A) 15 ದಿನಗಳು B) 45 ದಿನಗಳು C) 30 ದಿನಗಳು D) 60 ದಿನಗಳು

ಉತ್ತರ: C. Sec 7(1): 30 ದಿನಗಳು; ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವ/ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದರೆ 48 ಗಂಟೆಗಳು.

4. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವ ಅಥವಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ RTI ಮಾಹಿತಿಯ ಗಡುವು?

A) 24 ಗಂಟೆಗಳು B) 48 ಗಂಟೆಗಳು C) 72 ಗಂಟೆಗಳು D) 7 ದಿನಗಳು

ಉತ್ತರ: B. Sec 7(1)ರ proviso: ಜೀವ/ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಬಂಧಿತ ಮಾಹಿತಿಗೆ 48 ಗಂಟೆಗಳೊಳಗೆ ಉತ್ತರ ಕಡ್ಡಾಯ.

5. RTI ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದಿರಬಹುದಾದ ವಿನಾಯಿತಿಗಳು ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿವೆ?

A) Sec 6 B) Sec 11 C) Sec 19 D) Sec 8

ಉತ್ತರ: D. Sec 8(1)ರಲ್ಲಿ 10 ವರ್ಗಗಳ ವಿನಾಯಿತಿಗಳು; Sec 19 ಮೇಲ್ಮನವಿ; Sec 11 ಮೂರನೇ ಪಕ್ಷದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

6. RTI (ತಿದ್ದುಪಡಿ) ಕಾಯ್ದೆ, 2019ರ ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆ ಏನು?

A) ಅರ್ಜಿ ಶುಲ್ಕ ₹100ಕ್ಕೆ ಏರಿಕೆ B) CIC/ICಗಳ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ C) ರಾಜ್ಯ ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗಗಳ ರದ್ದತಿ D) ಗಡುವು 60 ದಿನಗಳಿಗೆ ಏರಿಕೆ

ಉತ್ತರ: B. 2019ರ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ CIC/ICಗಳ ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ; ಮೊದಲು 5 ವರ್ಷ/65 ವರ್ಷ ನಿಗದಿತವಾಗಿತ್ತು.

7. ಲೋಕಪಾಲ್‌ನ ರಚನೆ ಹೇಗಿದೆ?

A) ಅಧ್ಯಕ್ಷ + 6 ಸದಸ್ಯರು B) ಅಧ್ಯಕ್ಷ + 10 ಸದಸ್ಯರು C) ಅಧ್ಯಕ್ಷ + 8 ಸದಸ್ಯರು D) ಅಧ್ಯಕ್ಷ + 12 ಸದಸ್ಯರು

ಉತ್ತರ: C. ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಗರಿಷ್ಠ 8 ಸದಸ್ಯರು; 50% ನ್ಯಾಯಿಕ ಸದಸ್ಯರು ಕಡ್ಡಾಯ; 50% SC/ST/OBC/ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ/ಮಹಿಳೆಯರು.

8. ಲೋಕಪಾಲ್ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದವರು ಯಾರು?

A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ B) ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ C) ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ಉತ್ತರ: D. ಸಮಿತಿ: PM (ಅಧ್ಯಕ್ಷ), ಸ್ಪೀಕರ್, ಲೋಕಸಭೆಯ LoP, CJI, ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 20 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (Practice MCQs 9–20)

9. ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ?

A) 1982 B) 1986 C) 1984 D) 1988

ಉತ್ತರ: C. ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ, 1984 — ಲೋಕಾಯುಕ್ತ + ಉಪಲೋಕಾಯುಕ್ತರ ರಚನೆ.

10. ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ (CVC) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ?

A) 1964 B) 1966 C) 1968 D) 1970

ಉತ್ತರ: A. 1964ರಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಂ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ; CVC ಕಾಯ್ದೆ, 2003ರಿಂದ ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನ.

11. ಹೊಸ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಯ ರಚನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದು?

A) ಲೋಕಸಭೆಯ 2/3 ಬಹುಮತ B) ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಸರಳ ಬಹುಮತ C) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ನಿರ್ಣಯ — ಹಾಜರಿದ್ದು ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರ 2/3 ಬಹುಮತ D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳ ಆದೇಶ

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 312: ರಾಜ್ಯಸಭೆ 2/3 ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ಸಂಸತ್ತು ಹೊಸ AIS ರಚಿಸಬಹುದು.

12. "ಮರ್ಜಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುದ್ದೆ" (Doctrine of Pleasure) ತತ್ವ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 309 B) ವಿಧಿ 310 C) ವಿಧಿ 311 D) ವಿಧಿ 312

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 310 — ನಾಗರಿಕ ಸೇವಕರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ/ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಮರ್ಜಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ; ವಿಧಿ 311 ರಕ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

13. ವಿಧಿ 311(2)ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೌಕರನಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರಮುಖ ರಕ್ಷಣೆ ಯಾವುದು?

A) ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸಿನ ನಿಗದಿ B) ಸಂಬಳ ಹೆಚ್ಚಳದ ಹಕ್ಕು C) ವರ್ಗಾವಣೆ ನಿಯಮಗಳು D) ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶ

ಉತ್ತರ: D. ವಜಾ/ಪದಾವನತಿಗೂ ಮುನ್ನ ತನಿಖೆ ನಡೆಸಿ ಆರೋಪಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಮಂಜಸ ಅವಕಾಶ (reasonable opportunity) ನೀಡಬೇಕು.

14. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಕೇಂದ್ರ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ (CAT) 1985ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಕಾರಣ (R): ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 323A 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ (1976) ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಯಿತು.

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: B. ಎರಡೂ ಸಂಗತಿಗಳು ಸರಿ, ಆದರೆ 323A ಸೇರ್ಪಡೆಯೇ CATನ 1985ರ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ನೇರ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ — CAT 1985ರ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.

15. L. Chandra Kumar vs Union of India (1997) ತೀರ್ಪಿನ ತತ್ವವೇನು?

A) ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ತೀರ್ಪು ಅಂತಿಮ B) ನೇರ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮೇಲ್ಮನವಿ C) ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ವಿಭಾಗೀಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಮನವಿ D) ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ರದ್ದತಿ

ಉತ್ತರ: C. ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ವಿಭಾಗೀಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ (ವಿಧಿ 226/227) ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದು.

16. ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಆರಂಭವಾದದ್ದು?

A) 1 ಜುಲೈ 2015 B) 26 ಜುಲೈ 2014 C) 1 ಜುಲೈ 2016 D) 26 ಜನವರಿ 2015

ಉತ್ತರ: A. ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ — 1 ಜುಲೈ 2015; MyGov — 26 ಜುಲೈ 2014. ಎರಡೂ ದಿನಾಂಕಗಳನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ.

17. G2C ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ "C" ಎಂದರೆ?

A) ಉದ್ಯಮ (Corporate) B) ನಾಗರಿಕ (Citizen) C) ಸರ್ಕಾರ (Council) D) ನೌಕರ (Clerk)

ಉತ್ತರ: B. G2C = Government to Citizen — ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ನೇರ ಸೇವೆಗಳು (ಉದಾ: ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಸೇವಾ).

18. MyGov ವೇದಿಕೆ ಆರಂಭವಾದ ವರ್ಷ?

A) 2014 B) 2015 C) 2016 D) 2017

ಉತ್ತರ: A. MyGov — 26 ಜುಲೈ 2014 (ನಾಗರಿಕ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ); UMANG — 2017; DigiLocker — 2015.

19. ಸಿಟಿಜನ್ಸ್ ಚಾರ್ಟರ್ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ: 1. UKನಲ್ಲಿ 1991ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯಿತು. 2. ಭಾರತದಲ್ಲಿ 1997ರ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರವಾಯಿತು. 3. ಇದು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) 1 ಮತ್ತು 3 ಸರಿ C) 2 ಮತ್ತು 3 ಸರಿ D) 1 ಮತ್ತು 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ

ಉತ್ತರ: D. 1 ಮತ್ತು 2 ಸರಿ; ಚಾರ್ಟರ್ ಸೇವಾ ಬದ್ಧತೆಯ ಘೋಷಣೆ — ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ 3 ತಪ್ಪು.

20. ವಿಸ್ಲ್ ಬ್ಲೋವರ್ಸ್ ಪ್ರೊಟೆಕ್ಷನ್ ಕಾಯ್ದೆ ಅಂಗೀಕಾರವಾದ ವರ್ಷ?

A) 2011 B) 2013 C) 2014 D) 2019

ಉತ್ತರ: C. 9 ಮೇ 2014ರಂದು ಅಂಗೀಕಾರ; CVCಯನ್ನು ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಎಂದು ನೇಮಿಸಲಾಗಿದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 21

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಪರಿಚಯ

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Karnataka Polity & Administration) — ಭಾರತ ಸಂವಿಧಾನದ ಆರನೇ ಭಾಗದ (Part VI) ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ರಚನೆ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ಶಾಸಕಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯವನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡೋಣ.

31	224	75
ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯರು	ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಸದಸ್ಯರು

ರಾಜ್ಯದ ರಚನೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದಯ — 1 ನವೆಂಬರ್ 1956

- ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣಾ ಕಾಯ್ದೆ, 1956 (States Reorganisation Act, 1956)ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ಆಧಾರದಲ್ಲಿ **ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ** ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು — **1 ನವೆಂಬರ್ 1956**.
- ಏಕೀಕರಣ ಚಳವಳಿಯ (Ekikarana Movement) ಫಲವಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- ರಾಜ್ಯದ ಮೊದಲ ವಿಧಾನಸಭಾ ಅಧಿವೇಶನ: **19 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1956**.
- ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ **1 ನವೆಂಬರ್** ಅನ್ನು **ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ**ವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಲ: *States Reorganisation Act*, 1956

ಮರುನಾಮಕರಣ

ಮೈಸೂರು → ಕರ್ನಾಟಕ (1973)

- **1 ನವೆಂಬರ್ 1973**ರಂದು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ **ಕರ್ನಾಟಕ** ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಮರುನಾಮಕರಣದೊಂದಿಗೆ ಶಾಸಕಾಂಗವೂ "ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಮಂಡಲ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆಯಿತು.
- ರಾಜಧಾನಿ: **ಬೆಂಗಳೂರು**; ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆ: **ಕನ್ನಡ**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಚೌಕಟ್ಟು (Constitutional Framework)

ಭಾಗ VI

ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಆರನೇ ಭಾಗ

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಭಾಗ VI (Part VI)** — ಅನುಚ್ಛೇದ **152ರಿಂದ 237** — ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ಶಾಸಕಾಂಗ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (ಅನು. 153–162), ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (ಅನು. 163–164), ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗ (ಅನು. 168–212), ಹೈಕೋರ್ಟ್ (ಅನು. 214–231) — ಎಲ್ಲವೂ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯ.
- ಕರ್ನಾಟಕ **ದ್ವಿಸದನ** (bicameral) ಶಾಸಕಾಂಗ ಹೊಂದಿರುವ 6 ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಮೂಲಭೂತ ಸಂಗತಿಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ — ಒಂದು ನೋಟ

- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: ಸುಮಾರು **1,91,791 ಚ.ಕಿ.ಮೀ.** — ಭಾರತದ **7ನೇ** ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ.
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ (2011 ಜನಗಣತಿ): ಸುಮಾರು **6.11 ಕೋಟಿ**.
- ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನಗಳು: **28**; ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸ್ಥಾನಗಳು: **12**.
- ರಾಜ್ಯ ಲಾಂಛನ: **ಗಂಡಭೇರುಂಡ** (ಎರಡು ತಲೆಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಪಕ್ಷಿ).

ರಾಜಧಾನಿ

ಬೆಂಗಳೂರು — ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ

- ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರಧಾನ ಸಭಾಸ್ಥಳ: **ವಿಧಾನಸೌಧ**, ಬೆಂಗಳೂರು (1956ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ).
- ಚಳಿಗಾಲದ ಅಧಿವೇಶನ: **ಸುವರ್ಣ ವಿಧಾನಸೌಧ**, ಬೆಳಗಾವಿ.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಪ್ರಧಾನ ಪೀಠವೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದೆ.

SKY DIGITAL CYBER

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ — ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ

1. **1881**
   ಮೈಸೂರು ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ (Representative Assembly) ಸ್ಥಾಪನೆ — ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಮೂಲ.
2. **1907**
   ಮೈಸೂರು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (Legislative Council) ಸ್ಥಾಪನೆ.
3. **1947**
   ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆ; 1950ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು "ಭಾಗ-ಬಿ" ರಾಜ್ಯ.
4. **1952**
   ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವಿಧಾನಸಭೆ ರಚನೆ.
5. **1956**
   1 ನವೆಂಬರ್ — ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣೆ; ವಿಸ್ತರಿತ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ.
6. **1973**
   1 ನವೆಂಬರ್ — "ಕರ್ನಾಟಕ" ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ.
7. **2021**
   ವಿಜಯನಗರ ಜಿಲ್ಲೆ ರಚನೆ — ರಾಜ್ಯದ **31ನೇ** ಜಿಲ್ಲೆ.

QUICK POINTS

- ರಚನೆ: **1-11-1956** (States Reorganisation Act, 1956).
- ಮರುನಾಮಕರಣ: **1-11-1973** — ಕರ್ನಾಟಕ.
- ಜಿಲ್ಲೆಗಳು: **31**; ರಾಜಧಾನಿ: **ಬೆಂಗಳೂರು**.
- ಶಾಸಕಾಂಗ: **ದ್ವಿಸದನ**; ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಥಾನ: **28**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (Governor)

ಪರಿಚಯ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು (constitutional head). ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡು, ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ — ಅನುಚ್ಛೇದ 153–162.

ನೇಮಕ ಮತ್ತು ಅರ್ಹತೆ

ಅನುಚ್ಛೇದ 155, 157, 156

- ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ** (ಅನು. 155) — ಚುನಾವಣೆಯಿಂದಲ್ಲ.
- ಅರ್ಹತೆ (ಅನು. 157): ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ; **35 ವರ್ಷ** ಪೂರ್ಣ.
- ಅವಧಿ (ಅನು. 156): **5 ವರ್ಷ**; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸಂತೋಷವಿರುವವರೆಗೆ (pleasure of the President) ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ.
- ಪ್ರಮಾಣವಚನ: ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯವರಿಂದ (ಅನು. 159).

ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ಶಾಸನಾಂಗ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ

- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ನೇಮಕ (ಅನು. 164); ಮಸೂದೆಗಳಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆ/ತಡೆಹಿಡಿಯುವಿಕೆ (ಅನು. 200).
- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ (Ordinance) ಹೊರಡಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 213) — ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಾಗ.
- ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ (ಅನು. 163): ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ ಶಿಫಾರಸು (ಅನು. 356) — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ವೈಫಲ್ಯದ ವರದಿ.
- ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 161) — ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನಿನ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (Chief Minister & Council of Ministers)

ನೇಮಕ — ಅನು. 164

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ — ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

- ನೇಮಕ: ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ಪಕ್ಷ/ಮೈತ್ರಿಕೂಟದ ನಾಯಕನನ್ನು **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು** ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ **ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ** (ಅನು. 164(2)).
- ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲು 6 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಶಾಸಕಾಂಗ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರಬೇಕು (ಅನು. 164(4)).
- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಗಾತ್ರ: ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ **15%** ಮೀರುವಂತಿಲ್ಲ (91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003).

ಪ್ರಸ್ತುತ ಹುದ್ದೆಧಾರಿಗಳು — 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರು: **ಡಾ. ಸುಧಾ ಯಾದವ್** (12 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2026ರಂದು ನೇಮಕ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನ ಪ್ರಕಟಣೆ).
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ: **ಡಿ.ಕೆ. ಶಿವಕುಮಾರ್** (3 ಜೂನ್ 2026ರಿಂದ; ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ).
- ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ: **ಜಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ** (3 ಜೂನ್ 2026ರಿಂದ).

ಮೂಲ: *Rashtrapati Bhavan; Karnataka Legislature* — 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

QUICK POINTS

- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ: **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ**; ಅವಧಿ: **5 ವರ್ಷ**; ಅರ್ಹತಾ ವಯಸ್ಸು: **35**.
- ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ: **ಅನು. 213**; ಕ್ಷಮಾದಾನ: **ಅನು. 161**.
- ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ: **ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ** (ಅನು. 164(2)).

EXAM TRAP — ರಾಜ್ಯಪಾಲರು vs ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ

ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು (de jure); ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು (de facto). "ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಚುನಾಯಿತರು" ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ತಪ್ಪು — ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ (ಅನು. 356) ಶಿಫಾರಸು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನಾಧಿಕಾರ — ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ 6 ಬಾರಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ (ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನವೆಂಬರ್ 2007 – ಮೇ 2008).

ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಗಳು

ಮಸೂದೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 200)

- ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಬಹುದು; ತಡೆಹಿಡಿಯಬಹುದು (withhold assent); ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಬಹುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಮೀಸಲಿಡಬಹುದು (reserve for President).
- ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ

ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ

- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ (ಅನು. 164(1)).
- ಮಂತ್ರಿಗಳು ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸಂತೋಷವಿರುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ — ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸವಿರುವವರೆಗೆ.
- ಸಂಪುಟ (Cabinet) = ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಒಳವಲಯ; ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಸಂಸ್ಥೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ (Legislative Assembly) — 224 ಸದಸ್ಯರು

ರಚನೆ — ಅನು. 170

ಕೆಳಮನೆ: ನೇರ ಚುನಾವಣೆ

- ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರು: **224** — ಎಲ್ಲರೂ ಏಕ ಸದಸ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯ ಮೂಲಕ.
- ಅವಧಿ: **5 ವರ್ಷ** (ಅನು. 172); ಅವಧಿಗೆ ಮುನ್ನವೇ ವಿಸರ್ಜಿಸಬಹುದು.
- ಅರ್ಹತೆ (ಅನು. 173): ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆ; **25 ವರ್ಷ** ಪೂರ್ಣ; ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು.
- SC/ST ಮೀಸಲಾತಿ: ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮೀಸಲಾತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಧಾನಸಭೆ

16ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ (2023ರ ಚುನಾವಣೆ)

- ಚುನಾವಣೆ: **10 ಮೇ 2023**; ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ 135 ಸ್ಥಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಹುಮತ.
- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು (Speaker): **ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ** (14 ಆಗಸ್ಟ್ 2026ರಿಂದ).
- ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ: **ಆರ್. ಅಶೋಕ** (BJP).
- ಸದನದ ನಾಯಕ: ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ **ಡಿ.ಕೆ. ಶಿವಕುಮಾರ್**.

ಮೂಲ: *Karnataka Legislature* — 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

ಐತಿಹಾಸಿಕ

1881ರ ಮೂಲ

- ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಮೂಲ: **1881**ರ ಮೈಸೂರು ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ವಿಧಾನಸಭೆ: **1952**.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು (Legislative Council) — 75 ಸದಸ್ಯರು

ರಚನೆ — ಅನು. 171

ಮೇಲ್ಮನೆ: ಶಾಶ್ವತ ಸದನ

- ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರು: **75** (ವಿಧಾನಸಭಾ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೂರನೇ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರಬಾರದು).
- ಸಂಯೋಜನೆ: 1/3 ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ; 1/12 ಪದವೀಧರರಿಂದ; 1/12 ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ; 1/3 ಶಾಸಕರಿಂದ; 1/6 ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ.
- ಅವಧಿ: **6 ವರ್ಷ**; ಪ್ರತಿ **2 ವರ್ಷ**ಕ್ಕೊಮ್ಮೆ **1/3** ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತಿ — ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಅರ್ಹತಾ ವಯಸ್ಸು: **30 ವರ್ಷ** (ಅನು. 173).

ಪ್ರಸ್ತುತ ಪೀಠ

ಸಭಾಪತಿ ಮತ್ತು ನಾಯಕರು

- ಸಭಾಪತಿ (Chairman): **ಸಲೀಂ ಅಹ್ಮದ್** (14 ಆಗಸ್ಟ್ 2026ರಿಂದ).
- ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ: **ಚಲವಾದಿ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ** (BJP).
- ಸದನದ ನಾಯಕ: **ಯತೀಂದ್ರ ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ** (2026ರ ಮಾಹಿತಿ).

ಮೂಲ: *Karnataka Legislative Council — 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ*

ಐತಿಹಾಸಿಕ

1907ರ ಮೂಲ

- ಮೈಸೂರು ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು **1907**ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ; 1956ರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕ ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

DIGITAL CYBER

◆ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸೌಧ

ಹೋಲಿಕೆ

ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು vs ಸಭಾಪತಿ

- ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು (Speaker): ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೇ ಚುನಾಯಿತರು; ಅವಧಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅವಧಿಯೊಂದಿಗೆ.
- ಸಭಾಪತಿ (Chairman): ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಚುನಾಯಿತರು; ಪರಿಷತ್ ಶಾಶ್ವತವಾದ್ದರಿಂದ ಪದೇಪದೇ ಬದಲಾವಣೆ.
- ಇಬ್ಬರೂ ಸದನದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ನಿರ್ಣಾಯಕರು; ಮತ ಸಮವಾದಾಗ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಮತ (casting vote).
- ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ: ಸದನದ ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ (14 ದಿನಗಳ ನೋಟಿಸ್).

ಸಭಾಸ್ಥಳ

ವಿಧಾನಸೌಧ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣ ವಿಧಾನಸೌಧ

- **ವಿಧಾನಸೌಧ**, ಬೆಂಗಳೂರು — ಶಾಸಕಾಂಗದ ಪ್ರಧಾನ ಸಭಾಸ್ಥಳ (1956ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡ).
- **ಸುವರ್ಣ ವಿಧಾನಸೌಧ**, ಬೆಳಗಾವಿ — ಚಳಿಗಾಲದ ಅಧಿವೇಶನದ ಸಭಾಸ್ಥಳ.
- ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಅಧಿವೇಶನ.

EXAM TRAP — ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ

ವಿಧಾನಸಭೆ 224 = ನೇರ ಚುನಾವಣೆ (ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2020ರ ನಂತರ ರದ್ದು). ಪರಿಷತ್ತು 75ರಲ್ಲಿ 11 ಮಂದಿ (1/6) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತರು — ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿ, ಸಮಾಜಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಂದ.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್ (Karnataka High Court)

ಪರಿಚಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ದೇಶದ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು — 1884ರಲ್ಲಿ "ಮೈಸೂರು ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ"ವಾಗಿ (Chief Court of Mysore) ಸ್ಥಾಪನೆ. ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುಚ್ಛೇದ 214–231ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಇತಿಹಾಸ

1884ರಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ

- **1884**: ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Chief Court) ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ "ಮೈಸೂರು ಹೈಕೋರ್ಟ್"; **1973**ರಲ್ಲಿ "ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್" ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ.
- ಪ್ರಧಾನ ಪೀಠ: **ಬೆಂಗಳೂರು** (ಅಟ್ಟಾರ ಕಚೇರಿ — Attara Kacheri ಕಟ್ಟಡ).

ರಚನೆ — ಅನು. 216–217

ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ

- ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ + ಇತರ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು — **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ** ನೇಮಕ (ಕೊಲಿಜಿಯಂ ಶಿಫಾರಸಿನ ಮೇರೆಗೆ).
- ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು: **62 ವರ್ಷ** (ಅನು. 217).
- ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ: ಸಂಸತ್ತಿನ ವಿಶೇಷ ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಣಯ + ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ (ಅನು. 218/124(4) ಮಾದರಿ).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 21
ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ರಿಟ್ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ

- ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 226): ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ **ಇತರ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿಯೂ** ರಿಟ್ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಿಂತ (ಅನು. 32) ವಿಸ್ತೃತ.
- ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 227): ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮೇಲೆ.
- ಮೇಲ್ಮನವಿ ಅಧಿಕಾರ: ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳ ವಿರುದ್ಧ.
- ದಾಖಲೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯ (Court of Record) — ತನ್ನ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ (ಅನು. 215).

ಪೀಠಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಕಲಬುರಗಿ

- ಪ್ರಧಾನ ಪೀಠ: **ಬೆಂಗಳೂರು**.
- ಶಾಶ್ವತ ಪೀಠಗಳು (2008ರಿಂದ): **ಧಾರವಾಡ** ಮತ್ತು **ಕಲಬುರಗಿ** — ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಾದಿಗಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ.
- ಪೀಠಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಆದೇಶ + ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯವರ ಸಮ್ಮತಿ.

EXAM FOCUS

ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು

- ಅನು. 226ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಅನು. 32ಕ್ಕಿಂತ **ವಿಶಾಲ** — "ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿಯೂ" ರಿಟ್.
- ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ: **62**; ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: **65**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಂಗ (District Judiciary)

ಅನು. 233–237

ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ರಚನೆ

- ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ (District Judge) ನೇಮಕ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ**, ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಸಮಾಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ (ಅನು. 233).
- ಅರ್ಹತೆ: ಕನಿಷ್ಠ **7 ವರ್ಷ** ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿ ಅನುಭವ.
- ಇತರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಹುದ್ದೆಗಳ ನೇಮಕ: ರಾಜ್ಯಪಾಲರು + ಹೈಕೋರ್ಟ್ + ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ ಸಮಾಲೋಚನೆ (ಅನು. 234).
- ನಿಯಂತ್ರಣ (ಪೋಸ್ಟಿಂಗ್/ಬಡ್ತಿ/ರಜೆ): **ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ** ನಿಹಿತ (ಅನು. 235).

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಶ್ರೇಣಿ

- ಜಿಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಸತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು — ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ.
- ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು (ಹಿರಿಯ/ಕಿರಿಯ ವಿಭಾಗ) ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ/ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಗದ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ಗಳು.
- ಕರ್ನಾಟಕ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸೇವೆ (Karnataka Judicial Service) ಮೂಲಕ ಕೆಳಹಂತದ ನೇಮಕಾತಿ.

QUICK POINTS

- ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆ: **1884**; ಮರುನಾಮಕರಣ: **1973**.
- ಪೀಠಗಳು: **ಬೆಂಗಳೂರು** (ಪ್ರಧಾನ), **ಧಾರವಾಡ**, **ಕಲಬುರಗಿ**.
- ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು: **62**; ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ: **ಅನು. 226**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 21
ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ (Local Self-Government)

ಪರಿಚಯ

73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992) ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1993ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ; 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮತ್ತು ನಗರ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

ಗ್ರಾಮೀಣ — 1993ರ ಕಾಯ್ದೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ, 1993

- 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾರಿ — **ಮೂರು ಹಂತದ** ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್: ಗ್ರಾಮ ಮಟ್ಟ; ನೇರ ಚುನಾವಣೆ; **5 ವರ್ಷ** ಅವಧಿ.
- **ಗ್ರಾಮಸಭೆ**: ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಮತದಾರರ ಸಭೆ — ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ವೇದಿಕೆ.
- ಮೀಸಲಾತಿ: SC/ST ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ; ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ **50%** ಮೀಸಲಾತಿ (ಕರ್ನಾಟಕ).

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು

ಅಧ್ಯಕ್ಷ/ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಚುನಾವಣೆ

- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಸದಸ್ಯರಿಂದಲೇ ಚುನಾಯಿತರು.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಮೀಸಲಾತಿ ಚಕ್ರಾನುಕ್ರಮ (rotation) ಅನ್ವಯ.

SKY DIGITAL CYBER

ಮೇಲ್ಪಂತಗಳು

ತಾಲ್ಲೂಕು ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್

- **ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್**: ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ; ಬ್ಲಾಕ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ.
- **ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್**: ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಥೆ; ಜಿಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ.
- ಎರಡೂ ಹಂತಗಳ ಸದಸ್ಯರು ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ; ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ**.
- ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಅಧಿಕಾರಿ (CEO): ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ನ ಆಡಳಿತ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.

ಮೂಲ: *Karnataka Panchayat Raj Act*, 1993

ಹಂತ	ಮಟ್ಟ	ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್	ಗ್ರಾಮ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್	ತಾಲ್ಲೂಕು	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು
ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್	ಜಿಲ್ಲೆ	ಅಧ್ಯಕ್ಷರು + CEO

QUICK POINTS

- ಕಾಯ್ದೆ: **1993**; ಹಂತಗಳು: **3** (ಗ್ರಾಮ/ತಾಲ್ಲೂಕು/ಜಿಲ್ಲಾ).
- ಅವಧಿ: **5 ವರ್ಷ**; ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ: **50%**.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 21
ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (Urban Local Bodies)

ಕಾಯ್ದೆಗಳು

1964 ಮತ್ತು 1976ರ ಕಾಯ್ದೆಗಳು

- **ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಸಭೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ, 1964** — ಪಟ್ಟಣ ಪಂಚಾಯತ್, ಪುರಸಭೆ, ನಗರಸಭೆಗಳು.
- **ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ, 1976** — ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯ.
- 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ 18 ವಿಷಯಗಳು ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ.
- ಮೇಯರ್ ಅವಧಿ, ವಾರ್ಡ್ ಸಮಿತಿಗಳು — ರಾಜ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ವಯ.

2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿ

ಬೃಹತ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (GBA)

- **ಬೃಹತ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಆಡಳಿತ ಕಾಯ್ದೆ, 2024**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ **15 ಮೇ 2025**ರಂದು GBA ಸ್ಥಾಪನೆ.
- BBMP (2007–2025) ವಿಸರ್ಜನೆ — **2 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2025**ರಿಂದ GBA ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ.
- ಬೆಂಗಳೂರು 5 ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳಾಗಿ (ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ, ಮಧ್ಯ) ವಿಂಗಡನೆ.
- GBA ಅಧ್ಯಕ್ಷ: **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ**; ಮಹಾನಗರ ಯೋಜನೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆ.

ಮೂಲ: *Greater Bengaluru Governance Act, 2024*

QUICK POINTS

- ಪುರಸಭೆ ಕಾಯ್ದೆ: **1964**; ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಕಾಯ್ದೆ: **1976**.
- GBA ಸ್ಥಾಪನೆ: **2025**; ಪಾಲಿಕೆಗಳು: **5**.

DIGITAL CYBER

◆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Administrative System)

ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳು

4 ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳು (Revenue Divisions)

- **ಬೆಂಗಳೂರು**, **ಮೈಸೂರು**, **ಬೆಳಗಾವಿ** ಮತ್ತು **ಕಲಬುರಗಿ** — 4 ವಿಭಾಗಗಳು.
- ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ: **ವಿಭಾಗೀಯ ಆಯುಕ್ತರು** (Divisional Commissioner).
- ವಿಭಾಗಗಳು ಹಲವು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಘಟಕಗಳು.

ಜಿಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತ

31 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು, 176 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು

- ಜಿಲ್ಲೆಗಳು: **31** — 31ನೇ ಜಿಲ್ಲೆ **ವಿಜಯನಗರ** (ಬಳ್ಳಾರಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ನವೆಂಬರ್ 2021).
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: **176**; ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ (Deputy Commissioner) ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ: ಕಂದಾಯ, ಕಾನೂನು-ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟ: **ತಹಶೀಲ್ದಾರ್** ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.

ಪೊಲೀಸ್ ಆಡಳಿತ

ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಜಿಲ್ಲಾ ಪೊಲೀಸ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ: **ಪೊಲೀಸ್ ಅಧೀಕ್ಷಕರು** (Superintendent of Police).
- ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ: **ಪೊಲೀಸ್ ಆಯುಕ್ತರು** (Commissioner) ಪದ್ಧತಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು — KPSC ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

ಅನು. 315–323

ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ (KPSC)

- ಸಂವಿಧಾನದ **ಅನುಚ್ಛೇದ 315**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತ ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ — **1951**ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.
- ಕಾರ್ಯಗಳು (ಅನು. 320): ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೇಮಕಾತಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು; ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷ + ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ** (ಅನು. 316); ಅವಧಿ **6 ವರ್ಷ** ಅಥವಾ **62 ವರ್ಷ** ವಯಸ್ಸು.
- KAS, FDA, SDA, ಪೊಲೀಸ್ ಸೇರಿದಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಸೇವೆಗಳ ನೇಮಕಾತಿ ಸಂಸ್ಥೆ.

ಅನು. 243K

ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ

- ಪಂಚಾಯತ್ ಮತ್ತು ಪುರಸಭೆಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳ **ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ** (ಅನು. 243K).
- ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ನೇಮಕ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ**.
- ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿ — ಆಯೋಗದ ಹೊಣೆ.

QUICK POINTS

- KPSC: **ಅನು. 315**; ಸ್ಥಾಪನೆ: **1951**; ನೇಮಕ: **ರಾಜ್ಯಪಾಲರು**.
- ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ: **ಅನು. 243K** — ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚುನಾವಣೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

◆ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

1984ರ ಕಾಯ್ದೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ

- **ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ, 1984**ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರೋಧಿ ಒಂಬುಡ್ಸ್‌ಮನ್ ಸಂಸ್ಥೆ.
- ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವಕರ ವಿರುದ್ಧದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ದೂರುಗಳ ತನಿಖೆ.
- ಲೋಕಾಯುಕ್ತ + ಉಪಲೋಕಾಯುಕ್ತರ ನೇಮಕ: ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತಿತರರ ಸಮಾಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ.
- ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಬಲ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ನಿಗ್ರಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಅನು. 243I

ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ

- ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸು (ಅನು. 243I).
- ಪ್ರತಿ **5 ವರ್ಷ**ಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಂದ ರಚನೆ.
- ರಾಜ್ಯ ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಾಲಿನ ಶಿಫಾರಸು.

EXAM TRAP — ಲೋಕಾಯುಕ್ತ vs ಲೋಕಪಾಲ್

ಲೋಕಾಯುಕ್ತ = **ರಾಜ್ಯ** ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ (ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಯ್ದೆ 1984); ಲೋಕಪಾಲ್ = **ಕೇಂದ್ರ** ಮಟ್ಟದ ಸಂಸ್ಥೆ (ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ, 2013). ಎರಡೂ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರೋಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದರೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬೇರೆ — ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 21 — ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision)

ವಿಷಯ	ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ
ರಾಜ್ಯ ರಚನೆ	1-11-1956 (States Reorganisation Act, 1956)
ಮರುನಾಮಕರಣ	1-11-1973 — ಕರ್ನಾಟಕ
ಜಿಲ್ಲೆಗಳು	31 (31ನೇ: ವಿಜಯನಗರ, 2021); ತಾಲ್ಲೂಕು: 176
ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗ	4 — ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಕಲಬುರಗಿ
ವಿಧಾನಸಭೆ	224 ಸದಸ್ಯರು; ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ; ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷ: ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ
ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು	75 ಸದಸ್ಯರು; ಅವಧಿ 6 ವರ್ಷ; ಸಭಾಪತಿ: ಸಲೀಂ ಅಹ್ಮದ್
ರಾಜ್ಯಪಾಲರು	ಡಾ. ಸುಧಾ ಯಾದವ್ (12-10-2026); ನೇಮಕ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಡಿ.ಕೆ. ಶಿವಕುಮಾರ್ (3-6-2026ರಿಂದ)
ಹೈಕೋರ್ಟ್	ಸ್ಥಾಪನೆ 1884; ಪೀಠ: ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಕಲಬುರಗಿ
ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್	ಕಾಯ್ದೆ 1993; 3 ಹಂತ; ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ 50%
ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕಾಯ್ದೆ 1964/1976; GBA ಸ್ಥಾಪನೆ 2025
KPSC	ಅನು. 315; ಸ್ಥಾಪನೆ 1951
ಲೋಕಾಯುಕ್ತ	ಕಾಯ್ದೆ 1984 (ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟ)

ನೆನಪಿಡಿ

- ಪರಿಷತ್ ಸಂಯೋಜನೆ: **1/3 + 1/12 + 1/12 + 1/3 + 1/6** (ಅನು. 171).
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ: **ಅನು. 213**; ರಿಟ್: ಹೈಕೋರ್ಟ್ **ಅನು. 226**.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 21 — ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು (20 MCQs)

1. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ (ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವಾಗಿ) ರಚನೆಯಾದ ದಿನಾಂಕ?
A) 1-11-1973 B) 1-11-1956 C) 26-1-1950 D) 15-8-1947
ಉತ್ತರ: B. States Reorganisation Act, 1956ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ 1 ನವೆಂಬರ್ 1956.

2. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು "ಕರ್ನಾಟಕ" ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ ವರ್ಷ?
A) 1956 B) 1969 C) 1973 D) 1976
ಉತ್ತರ: C. 1 ನವೆಂಬರ್ 1973ರಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ.

3. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 224 B) 225 C) 208 D) 243
ಉತ್ತರ: A. 224 ಸದಸ್ಯರು; ಎಲ್ಲರೂ ನೇರ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ (104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ರದ್ದು).

4. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 60 B) 63 C) 70 D) 75
ಉತ್ತರ: D. 75 ಸದಸ್ಯರು — 64 ಚುನಾಯಿತ + 11 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ.

5. ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 1862 B) 1884 C) 1950 D) 1956
ಉತ್ತರ: B. 1884ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ.

6. 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ?
A) ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ B) ಬಸವರಾಜ ಬೊಮ್ಮಾಯಿ C) ಡಿ.ಕೆ. ಶಿವಕುಮಾರ್ D) ಜಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ
ಉತ್ತರ: C. ಡಿ.ಕೆ. ಶಿವಕುಮಾರ್ — 3 ಜೂನ್ 2026ರಿಂದ.

7. 2026ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗಿನ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು?
A) ಡಾ. ಸುಧಾ ಯಾದವ್ B) ಥಾವರ್ ಚಂದ್ ಗೆಹ್ಲೋಟ್ C) ವಜುಭಾಯಿ ವಾಲಾ D) ಹಂಸರಾಜ್ ಭಾರದ್ವಾಜ್
ಉತ್ತರ: A. ಡಾ. ಸುಧಾ ಯಾದವ್ — 12 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2026ರಂದು ನೇಮಕ.

8. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು (2026ರ ಮಾಹಿತಿ)?
A) ಯು.ಟಿ. ಖಾದರ್ B) ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ C) ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ ಕಾಗೇರಿ D) ಕೆ.ಆರ್. ರಮೇಶ್ ಕುಮಾರ್
ಉತ್ತರ: B. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ — 14 ಆಗಸ್ಟ್ 2026ರಿಂದ.

9. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಭಾಪತಿ (2026ರ ಮಾಹಿತಿ)?
A) ಬಸವರಾಜ ಹೊರಟ್ಟಿ B) ಪ್ರಾಣೇಶ್ C) ಎಂ.ಕೆ. ಪ್ರಾಣೇಶ್ D) ಸಲೀಂ ಅಹ್ಮದ್
ಉತ್ತರ: D. ಸಲೀಂ ಅಹ್ಮದ್ — 14 ಆಗಸ್ಟ್ 2026ರಿಂದ.

10. ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 28 B) 30 C) 31 D) 33
ಉತ್ತರ: C. 31 ಜಿಲ್ಲೆಗಳು; 31ನೇ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಜಯನಗರ (2021).

11. ಕರ್ನಾಟಕದ 31ನೇ ಜಿಲ್ಲೆ ಯಾವುದು?
A) ವಿಜಯನಗರ B) ವಿಜಯಪುರ C) ಯಾದಗಿರಿ D) ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ
ಉತ್ತರ: A. ವಿಜಯನಗರ — ಬಳ್ಳಾರಿಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನವೆಂಬರ್ 2021ರಲ್ಲಿ ರಚನೆ.

12. ಕರ್ನಾಟಕ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 1992 B) 1993 C) 1994 D) 1995
ಉತ್ತರ: B. 1993 — 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ.

13. ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ?
A) 1964 B) 1973 C) 1993 D) 1976
ಉತ್ತರ: D. 1976; ಪುರಸಭೆಗಳ ಕಾಯ್ದೆ 1964.

14. BBMP ಬದಲಿಗೆ ಬೃಹತ್ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (GBA) ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ವರ್ಷ?
A) 2024 B) 2026 C) 2025 D) 2023
ಉತ್ತರ: C. 2 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2025ರಿಂದ GBA ಕಾರ್ಯಾರಂಭ (ಕಾಯ್ದೆ 2024).

15. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 4 B) 5 C) 6 D) 3
ಉತ್ತರ: A. ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಬೆಳಗಾವಿ, ಕಲಬುರಗಿ — 4 ವಿಭಾಗಗಳು.

16. ರಾಜ್ಯ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನುಚ್ಛೇದ?
A) 312 B) 315 C) 320 D) 323
ಉತ್ತರ: B. ಅನು. 315 — ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗ; KPSC ಸ್ಥಾಪನೆ 1951.

17. ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 1980 B) 1982 C) 1984 D) 1986
ಉತ್ತರ: C. 1984 — ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ವಿರೋಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ.

18. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಸದಸ್ಯರ ಪ್ರಮಾಣ?
A) 1/3 B) 1/12 C) 1/4 D) 1/6
ಉತ್ತರ: D. 1/6 (75ರಲ್ಲಿ 11 ಮಂದಿ) — ಅನು. 171.

19. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು?
A) 60 B) 62 C) 65 D) 70
ಉತ್ತರ: B. 62 ವರ್ಷ (ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: 65).

20. ಚಳಿಗಾಲದ ವಿಧಾನಮಂಡಲ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ?
A) ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಂಗಳೂರು B) ಸುವರ್ಣ ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಳಗಾವಿ C) ವಿಕಾಸಸೌಧ D) ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ ಭವನ
ಉತ್ತರ: B. ಸುವರ್ಣ ವಿಧಾನಸೌಧ, ಬೆಳಗಾವಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 22

ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

ಅಧ್ಯಾಯ 22 • ಪರಿಚಯ

ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ (Political Thought & Democracy) — ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಸಂಸದೀಯ-ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳ ಹೋಲಿಕೆ, ಏಕಾತ್ಮಕ-ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸೋಣ.

◆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಎಂದರೇನು? (What is Democracy?)

ಅರ್ಥ

ಪದದ ಮೂಲ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ (Democracy) ಗ್ರೀಕ್ ಪದಗಳಿಂದ — **demos** (ಜನರು) + **kratos** (ಆಳ್ವಿಕೆ) = **"ಜನರ ಆಳ್ವಿಕೆ"**.
- ಅಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್‌ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ (Gettysburg Address, **1863**): **"Government of the people, by the people, for the people"**.
- ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ: "ಜನರಿಂದ, ಜನರಿಗಾಗಿ, ಜನರದೇ ಸರ್ಕಾರ" — ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ ಜನರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲ ತತ್ವ

- ಅಂತಿಮ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರ **ಜನರಲ್ಲಿ** ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ; ಸರ್ಕಾರ ಜನರ ಇಚ್ಛೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಾತ್ರ.
- ಆಡಳಿತಗಾರರು ನಿಯತಕಾಲಿಕ **ಚುನಾವಣೆಗಳ** ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಬಹುಮತದ ಆಳ್ವಿಕೆ + **ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ** — ಎರಡೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳು.

QUICK POINTS

- Democracy = demos (ಜನರು) + kratos (ಆಳ್ವಿಕೆ).
- ಲಿಂಕನ್ (1863): "of the people, by the people, for the people".
- ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವ **ಜನರಲ್ಲಿ**; ಬಹುಮತದ ಆಳ್ವಿಕೆ + ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ರಕ್ಷಣೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳು (Features of Democracy)

ಲಕ್ಷಣ 1–3

ಚುನಾವಣೆ, ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ, ಹಕ್ಕುಗಳು

- **ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳು** — ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ; ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಅಧಿಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ.
- **ಕಾನೂನಿನ ಆಳ್ವಿಕೆ (Rule of Law)** — ಯಾರೂ ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ಮೇಲಲ್ಲ; ಅಧಿಕಾರ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ತಡೆ.
- **ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಖಾತ್ರಿ** — ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆ.

ಲಕ್ಷಣ 4–6

ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಮಾಧ್ಯಮ, ಬಹುತ್ವ

- **ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ** — ಕಾರ್ಯಾಂಗ-ಶಾಸಕಾಂಗದ ಒತ್ತಡವಿಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯದಾನ; ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ.
- **ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಾಧ್ಯಮ (Free Press)** — "ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಾಲ್ಕನೇ ಸ್ತಂಭ"; ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚರ್ಚೆಗೆ ವೇದಿಕೆ.
- **ಬಹುಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ** — ಅಧಿಕಾರದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಟೀಕೆ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯ ನೀತಿ.

EXAM FOCUS

ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯ

- ಭಾರತ — ವಿಶ್ವದ **ಅತಿದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ**; ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ (ವಿಧಿ 326).
- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ **ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗೌರವ** ಅಗತ್ಯ.
- ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ (Dictatorship) ಇದರ ವಿರುದ್ಧ — ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಪಕ್ಷದ ನಿರಂಕುಶ ಆಳ್ವಿಕೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನೇರ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ (Direct vs Indirect Democracy)

ವಿಧಗಳು

ಎರಡು ರೂಪಗಳು

- **ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ:** ಜನರು ನೇರವಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ಪ್ರಾಚೀನ **ಏಥೆನ್ಸ್**, ಸ್ವಿಸ್ ಕ್ಯಾಂಟನ್‌ಗಳು.
- **ಪರೋಕ್ಷ (ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ:** ಜನರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಆಳ್ವಿಕೆ. ಉದಾ: **ಭಾರತ, ಅಮೆರಿಕ**.
- ಆಧುನಿಕ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ **ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೇ** ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ.

ಸಾಧನಗಳು

ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಾಲ್ಕು ಸಾಧನಗಳು

- **ಜನಮತಸಂಗ್ರಹ (Referendum):** ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಜನರ ಮತಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದು.
- **ಉಪಕ್ರಮ (Initiative):** ನಾಗರಿಕರೇ ಕಾನೂನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ತರುವುದು.
- **ಹಿಂಪಡೆಯುವಿಕೆ (Recall):** ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುವುದು.
- **ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ (Plebiscite):** ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸಂಗ್ರಹ.

EXAM TRAP — Referendum vs Plebiscite

ಎರಡೂ ಜನರ ಮತದಾನವೇ; ಆದರೆ **Referendum** ಶಾಸಕಾಂಗದ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲಿನ ಮತ, **Plebiscite** ವಿಶಾಲ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಇವೆರಡನ್ನು ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸಂಸದೀಯ vs ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ಸರ್ಕಾರ (Parliamentary vs Presidential System)

ಪರಿಚಯ

ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಾಂಗ-ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಂಬಂಧದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರಗಳನ್ನು **ಸಂಸದೀಯ** (Parliamentary) ಮತ್ತು **ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ** (Presidential) ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತ **ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು** ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಂಶ	ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಕಾರ್ಯಾಂಗ-ಶಾಸಕಾಂಗ ಸಂಬಂಧ	ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ; ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಭಾಗ	ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆ; ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವತಂತ್ರ
ರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ vs ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಬೇರೆಬೇರೆ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ನಾಮಮಾತ್ರ) + ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (ನೈಜ)	ಒಬ್ಬರೇ: ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ
ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ	ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ **ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ** — ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಿ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಶಾಸಕಾಂಗಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಾಯಿಯಲ್ಲ; ಸ್ಥಿರ ಅವಧಿ

DIGITAL CYBER

◆ ಹೋಲಿಕೆ — ಮುಂದುವರಿಕೆ

ಅಂಶ	ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಸರ್ಕಾರದ ಅವಧಿ	ಅಸ್ಥಿರ — ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಪತನ (ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ)	ಸ್ಥಿರ — ನಿಗದಿತ ಅವಧಿ ಪೂರ್ಣ (ಅಮೆರಿಕ: 4 ವರ್ಷ)
ಮಂತ್ರಿಗಳ ಆಯ್ಕೆ	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರೇ	ಶಾಸಕಾಂಗದ ಹೊರಗಿನವರೂ ಆಗಬಹುದು
ಉದಾಹರಣೆಗಳು	**ಭಾರತ, ಬ್ರಿಟನ್**, ಜಪಾನ್, ಕೆನಡಾ	**ಅಮೆರಿಕ**, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್ (ಮಿಶ್ರ)

ಭಾರತ

ಭಾರತ ಏಕೆ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿತು?

- ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ **ಪರಿಚಿತತೆ**; ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವಕ್ಕೆ ಒತ್ತು.
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ದೇಶದಲ್ಲಿ **ವಿಶಾಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವ** ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ.
- ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿಗಳು **74, 75** — ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಗುಣ-ದೋಷಗಳು (Merits & Demerits)

ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ದೋಷಗಳು

- **ಗುಣ:** ಕಾರ್ಯಾಂಗ-ಶಾಸಕಾಂಗ **ಸಾಮರಸ್ಯ**; ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು; ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ತಡೆ.
- **ಗುಣ:** ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ **ಬೇಗ ನಿರ್ಧಾರ** ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ ಸುಲಭ.
- **ದೋಷ: ಅಸ್ಥಿರ ಸರ್ಕಾರಗಳು** (ಬಹುಪಕ್ಷ-ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಯುಗದಲ್ಲಿ); ಪಕ್ಷಶಿಸ್ತಿನ ಒತ್ತಡ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಗುಣಗಳು ಮತ್ತು ದೋಷಗಳು

- **ಗುಣ: ಸ್ಥಿರತೆ** — ನಿಗದಿತ ಅವಧಿ; ತಜ್ಞರನ್ನು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ.
- **ಗುಣ:** ಅಧಿಕಾರಗಳ **ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಭಜನೆ**; ಶೀಘ್ರ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಕೇಂದ್ರ.
- **ದೋಷ:** ಶಾಸಕಾಂಗ-ಕಾರ್ಯಾಂಗ **ಘರ್ಷಣೆ (Gridlock)**; ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಕಡಿಮೆ.

QUICK POINTS

- ಸಂಸದೀಯ: ನಾಮಮಾತ್ರ + ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ **ಬೇರೆ**; ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ: ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು; **ಸ್ಥಿರ ಅವಧಿ**.
- ಭಾರತ = ಸಂಸದೀಯ (ವಿಧಿ 74, 75); ಅಮೆರಿಕ = ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ.

DIGITAL CYBER

◆ ಏಕಾತ್ಮಕ vs ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Unitary vs Federal System)

ಪರಿಚಯ

ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು **ಏಕಾತ್ಮಕ** (Unitary) ಮತ್ತು **ಒಕ್ಕೂಟ** (Federal) ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತ **ಒಕ್ಕೂಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ** ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಅಂಶ	ಏಕಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಅಧಿಕಾರದ ಕೇಂದ್ರ	ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರ **ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲೇ**; ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು	ಅಧಿಕಾರ **ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆ**
ಸಂವಿಧಾನ	ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಲಿಖಿತ/ಸರಳ; ಕೇಂದ್ರವೇ ಸರ್ವೋಚ್ಚ	**ಲಿಖಿತ, ಕಠಿಣ**; ಸಂವಿಧಾನವೇ ಸರ್ವೋಚ್ಚ
ನ್ಯಾಯಾಂಗ	ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ	**ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ** ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯ
ಉದಾಹರಣೆ	**ಬ್ರಿಟನ್**, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜಪಾನ್	**ಅಮೆರಿಕ**, ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

DIGITAL CYBER

◆ ಭಾರತದ ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ ಸ್ಥಾನ (India's Quasi-Federal Position)

ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಕೆ.ಸಿ. ವ್ಹೇರ್‌ರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

- ಸಂವಿಧಾನ ತಜ್ಞ **ಕೆ.ಸಿ. ವ್ಹೇರ್ (K.C. Wheare)** ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು **"ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ" (Quasi-Federal)** ಎಂದರು.
- ಕಾರಣ: ಒಕ್ಕೂಟ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದರೂ ಕೇಂದ್ರದ ಪರವಾಗಿ **ಬಲವಾದ ಒಲವು (Strong Centre bias)**.
- ಇತರ ವರ್ಣನೆಗಳು: "ಸಹಕಾರಿ ಒಕ್ಕೂಟ" (Granville Austin), "ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಒಕ್ಕೂಟ".

ಏಕಾತ್ಮಕ ಒಲವು

ಕೇಂದ್ರದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ಅಂಶಗಳು

- ಏಕ ಪೌರತ್ವ, ಏಕ ಸಂವಿಧಾನ (ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರದ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನ ರದ್ದು — 2019); **ವಿಧಿ 3** — ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ.
- **ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು** (ವಿಧಿ 352, 356, 360) ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕೂಟವು ಏಕಾತ್ಮಕವಾಗುತ್ತದೆ.
- ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸೇವೆಗಳು, ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣಕಾಸು ಸಂಪನ್ಮೂಲ.

ಒಕ್ಕೂಟ ಲಕ್ಷಣ

ಒಕ್ಕೂಟದ ಮೂಲ ಅಂಶಗಳು

- **ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ:** ಏಳನೇ ಅನುಸೂಚಿ — ಕೇಂದ್ರ, ರಾಜ್ಯ, ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಗಳು.
- **ಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ** ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ; ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ (ರಾಜ್ಯಸಭೆ — ರಾಜ್ಯಗಳ ಸದನ).

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಮೈತ್ರಿಕೂಟ (Confederation) ಮತ್ತು ಸಾರಾಂಶ

ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

ಮೈತ್ರಿಕೂಟ ಎಂದರೇನು?

- **ಮೈತ್ರಿಕೂಟ (Confederation)** — ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಗಳ **ಸಡಿಲ ಒಕ್ಕೂಟ**; ಸದಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳೇ ಸಾರ್ವಭೌಮ.
- ಕೇಂದ್ರ ಸಂಸ್ಥೆ ದುರ್ಬಲ; ಸದಸ್ಯರು ಬೇಕಾದಾಗ ಹೊರನಡೆಯಬಹುದು. ಉದಾ: ಐತಿಹಾಸಿಕ **ಸ್ವಿಸ್ ಮೈತ್ರಿಕೂಟ**.
- ಒಕ್ಕೂಟ (Federation)ಗಿಂತ ಭಿನ್ನ — ಅಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಬಲಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಬೇರ್ಪಡುವಿಕೆ ಸುಲಭವಲ್ಲ.

EXAM FOCUS

ಮೂರು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ತ್ವರಿತ ಹೋಲಿಕೆ

- **ಏಕಾತ್ಮಕ:** ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ (ಬ್ರಿಟನ್). **ಒಕ್ಕೂಟ:** ಅಧಿಕಾರ ಹಂಚಿಕೆ (ಅಮೆರಿಕ).
- **ಮೈತ್ರಿಕೂಟ:** ಸಡಿಲ ಒಪ್ಪಂದ; ಸದಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳೇ ಸಾರ್ವಭೌಮ.
- ಭಾರತ: **"Union of States"** (ವಿಧಿ 1) — "Federation" ಪದವನ್ನು ಸಂವಿಧಾನ ಬಳಸಿಲ್ಲ!

EXAM TRAP — "Union" vs "Federation"

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 1 "Union of States" ಎನ್ನುತ್ತದೆ, "Federation of States" ಎಂದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ — ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ **ಬೇರ್ಪಡುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ** ಮತ್ತು ಒಕ್ಕೂಟವು ರಾಜ್ಯಗಳ ಒಪ್ಪಂದದ ಫಲವಲ್ಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (Political Parties & Party System)

ವಿಧಗಳು

ಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂರು ರೂಪಗಳು

- **ಏಕಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** ಒಂದೇ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ; ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳಿಲ್ಲ/ನಿಷೇಧ. ಉದಾ: ಐತಿಹಾಸಿಕ **ಚೀನಾ**.
- **ದ್ವಿಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪಕ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಅಧಿಕಾರ ಬದಲಾವಣೆ. ಉದಾ: **ಅಮೆರಿಕ, ಬ್ರಿಟನ್**.
- **ಬಹುಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:** ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಗಳು; ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಉದಾ: **ಭಾರತ**.

ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ

ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಪಾತ್ರ

- ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿಗಳ **ರಚನಾತ್ಮಕ ಟೀಕೆ**; ಪರ್ಯಾಯ ನೀತಿಗಳ ಮಂಡನೆ — "ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪಕ್ಷ".
- ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ **ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕ**ಗೆ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ದರ್ಜೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನ (1977ರ ಕಾಯ್ದೆ).
- ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯ (PAC) ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿ **ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ**.

QUICK POINTS

- ಭಾರತ = **ಬಹುಪಕ್ಷ ವ್ಯವಸ್ಥೆ**; ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಕ್ಷದ ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ನಿಗದಿತ **ಚುನಾವಣಾ ಮಾನದಂಡಗಳು** (ECI ನಿಯಮಗಳು).
- ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷ = ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ **ರಕ್ಷಾಕವಚ**; PAC ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ.

DIGITAL CYBER

◆ ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು (Anti-Defection Law) — 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಪರಿಚಯ

52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1985)ಯ ಮೂಲಕ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ **10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ** ಸೇರ್ಪಡೆ — ಪಕ್ಷಾಂತರ (Defection) ತಡೆಯಲು. "ಆಯಾ ರಾಮ್-ಗಯಾ ರಾಮ್" ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅಂತ್ಯ.

ಅನರ್ಹತೆ

ಅನರ್ಹತೆಯ ಆಧಾರಗಳು

- ಸದಸ್ಯ ತನ್ನ ಪಕ್ಷದ **ವಿಪ್ (Whip) ವಿರುದ್ಧ** ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದರೆ ಅಥವಾ ಮತದಾನದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದರೆ.
- ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯ **ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ತ್ಯಜಿಸಿದರೆ**.
- ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸದಸ್ಯ 6 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿದರೆ.

ವಿನಾಯಿತಿ

ವಿಲೀನದ ವಿನಾಯಿತಿ

- **ವಿಲೀನ (Merger):** ಪಕ್ಷದ **2/3 ಸದಸ್ಯರು** ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನವಾದರೆ ಅನರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲ.
- ನಿರ್ಧಾರಾಧಿಕಾರಿ: ಸದನದ **ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (Speaker)** — ಅವರ ನಿರ್ಧಾರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 22

ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

◆ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪು ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ

ತೀರ್ಪು

ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೋಹನ್ ಪ್ರಕರಣ (1992)

- **Kihoto Hollohan vs Zachillhu (1992)** — ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯ **ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಿಂಧುತ್ವವನ್ನು** ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು.
- ಆದರೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ** ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು ಎಂದು ತೀರ್ಪು — ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿನಾಯಿತಿ ಇಲ್ಲ.
- ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು **ಮೂಲ ರಚನೆಗೆ** ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿತು.

ತಿದ್ದುಪಡಿ

91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)

- **"ವಿಭಜನೆ" (Split)** ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನು **ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು** — ಈಗ 1/3 ಸದಸ್ಯರು ಬೇರ್ಪಟ್ಟರೂ ರಕ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲ.
- ಉಳಿದ ಏಕೈಕ ವಿನಾಯಿತಿ: **2/3 ಬಹುಮತದ ವಿಲೀನ (Merger)** ಮಾತ್ರ.
- ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಸದನದ **15%ಕ್ಕೆ** ಮಿತಿಗೊಳಿಸಿತು (ವಿಧಿ 75, 164).

EXAM TRAP — Split vs Merger

91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)ರ ನಂತರ **"Split" ವಿನಾಯಿತಿ ಇಲ್ಲ** — ಕೇವಲ 2/3 ವಿಲೀನ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಿದೆ. ಹಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ "1/3 split" ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು ಉತ್ತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ (Secularism) — ಭಾರತೀಯ vs ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ

ಹೋಲಿಕೆ

ಎರಡು ಮಾದರಿಗಳು

- **ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ (ಅಮೆರಿಕ/ಫ್ರಾನ್ಸ್):** ಧರ್ಮ-ರಾಜ್ಯದ **ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರ್ಪಡಿಕೆ**; ರಾಜ್ಯ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥ-ದೂರ.
- **ಭಾರತೀಯ: "ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ"** — ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಗೌರವ; ರಾಜ್ಯ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.
- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ **ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶಿಸಬಹುದು** (ಉದಾ: ದೇವಾಲಯ ಪ್ರವೇಶ ಕಾನೂನುಗಳು).

ತೀರ್ಪು

ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ (1994)

- **S.R. Bommai vs Union of India (1994)** — ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯ (Basic Structure)** ಭಾಗ ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್.
- "Secular" ಪದವನ್ನು **42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)** ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರಿಸಿತು.
- ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ **ವಿಧಿ 356** ಅನ್ವಯ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೀರ್ಪು ಚರ್ಚಿಸಿತು.

QUICK POINTS

- ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ = **ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ**, ಬೇರ್ಪಡಿಕೆಯಲ್ಲ.
- ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994): ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ = **ಮೂಲ ರಚನೆ**.
- "Secular" — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976), ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಮೀಸಲಾತಿ (Social Justice & Reservations)

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ

ವಿಧಿಗಳು 15 ಮತ್ತು 16

- **ವಿಧಿ 15(4), 16(4):** ಸಾಮಾಜಿಕ-ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ **ಮೀಸಲಾತಿ**ಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅವಕಾಶ.
- **ವಿಧಿ 17:** ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿರ್ಮೂಲನೆ; **ವಿಧಿ 46:** ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ (ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವ).
- ಮೀಸಲಾತಿ **ಸಮಾನತೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲ** — ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಾನತೆಯ ಸಾಧನ (Substantive equality).

ತೀರ್ಪು

ಇಂದ್ರಾ ಸಹಾನಿ ಪ್ರಕರಣ — ಮಂಡಲ್ ತೀರ್ಪು (1992)

- **Indra Sawhney vs Union of India (1992)** — ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಸಿಂಧುತ್ವ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು.
- ಒಟ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿ **50% ಮಿತಿ** ಮೀರಬಾರದು (ಅಸಾಧಾರಣ ಸಂದರ್ಭ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ).
- **"ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್" (Creamy Layer)** — ಮುಂದುವರಿದ OBC ವರ್ಗವನ್ನು ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡಬೇಕು.

EXAM FOCUS

ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳು

- ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗ — **ಬಿ.ಪಿ. ಮಂಡಲ್** ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ; ವರದಿ **1980**; ಜಾರಿ **1990**.
- **103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2019):** ಆರ್ಥಿಕ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಕ್ಕೆ (EWS) **10%** ಮೀಸಲಾತಿ — ಜಾನ್ಹವಿ ವರ್ಮಾ ತೀರ್ಪು (2022) ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಮಾನತೆ (Equality) — ವಿಧಿಗಳು 14–18

ವಿಧಿಗಳು

ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿನ ಐದು ಮುಖಗಳು

- **ವಿಧಿ 14:** ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ + ಕಾನೂನುಗಳ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ.
- **ವಿಧಿ 15:** ಧರ್ಮ, ವಂಶ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ.
- **ವಿಧಿ 16:** ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ.
- **ವಿಧಿ 17–18:** ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿರ್ಮೂಲನೆ; ಬಿರುದುಗಳ ರದ್ದತಿ.

ತತ್ವ

ಔಪಚಾರಿಕ vs ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಾನತೆ

- **ಔಪಚಾರಿಕ ಸಮಾನತೆ:** ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ನಿಯಮ — ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ.
- **ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಾನತೆ:** ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶ — ಮೀಸಲಾತಿ ಇದರ ಉದಾಹರಣೆ.
- ಸಮಾನತೆ ಎಂದರೆ **ಏಕರೂಪತೆಯಲ್ಲ**; ಸಮಾನರಿಗೆ ಸಮಾನ, ಅಸಮಾನರಿಗೆ ಅಸಮಾನ ವ್ಯವಹಾರ.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 14 vs 15

ವಿಧಿ 14 ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ (ನಾಗರಿಕ + ವಿದೇಶಿ) ಅನ್ವಯ; **ವಿಧಿ 15** ಕೇವಲ **ನಾಗರಿಕರಿಗೆ** ಮಾತ್ರ. "ವಿಧಿ 15 ವಿದೇಶಿಯರಿಗೂ ಅನ್ವಯ" ಎಂಬ ಆಯ್ಕೆ ತಪ್ಪು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ನಾಗರಿಕರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (Citizen Participation)

ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಕೇವಲ ಚುನಾವಣೆಗಳಿಂದ ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ — ನಾಗರಿಕರ **ನಿರಂತರ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ**ಯೇ ಅದರ ಪ್ರಾಣವಾಯು. ಮತದಾನ, ಚರ್ಚೆ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ರೂಪಗಳು.

ಮಾರ್ಗ 1-2

ಮತದಾನ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿ

- **ಮತದಾನ:** ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ (ವಿಧಿ 326); ಮತದಾನ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, **ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ**.
- **PIL (ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿ ಅರ್ಜಿ):** ಬಡವರು/ಅಸಹಾಯಕರ ಪರವಾಗಿ ಯಾರೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಬಹುದು — ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ **ಪಿ.ಎನ್. ಭಗವತಿ** ಅವರ ಕೊಡುಗೆ.
- PIL ಮೂಲಕ **ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಕ್ರಿಯತೆ** ವಿಸ್ತರಣೆ; ಪರಿಸರ, ಬಂಧಿತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ.

ಮಾರ್ಗ 3

ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು (RTI)

- **RTI ಕಾಯ್ದೆ, 2005** — ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯುವ **ಶಾಸನಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು**.
- ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಅಸ್ತ್ರ; ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ.
- ಮಾಹಿತಿ ಆಯೋಗಗಳು (ಕೇಂದ್ರ + ರಾಜ್ಯ) — ಮೇಲ್ಮನವಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಸಭೆ

ಸಾಧನ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ (Social Audit)

- ಸರ್ಕಾರಿ ಯೋಜನೆಗಳ **ಜನರಿಂದಲೇ ಪರಿಶೀಲನೆ** — ಫಲಾನುಭವಿಗಳೇ ಖರ್ಚು-ಫಲದ ಲೆಕ್ಕ ಕೇಳುವುದು.
- **MGNREGA**ಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ — ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯ ಮಾದರಿ.
- ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ತಡೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ.

ಸಂಸ್ಥೆ

ಗ್ರಾಮಸಭೆ (Gram Sabha)

- ಪಂಚಾಯತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ **ಮತದಾರರ ಸಭೆ** — ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಜೀವಂತ ಉದಾಹರಣೆ.
- ಯೋಜನಾ ಆಯ್ಕೆ, ಫಲಾನುಭವಿ ಆಯ್ಕೆ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆ.
- **73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992)** ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿತು (ವಿಧಿ 243A).

ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ

ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ

- ಅಧಿಕಾರವನ್ನು **ಸ್ಥಳೀಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ** ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು — ಬಲವಂತ್ ರಾಯ್ ಮೆಹ್ತಾ ಸಮಿತಿ (1957) ಶಿಫಾರಸು.
- ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ + ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು = **ತಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ**.

SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 22
ರಾಜಕೀಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ

◆ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಪಾತ್ರ (Role of Civil Society)

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ಎಂದರೇನು?

- ಸರ್ಕಾರ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬದ ಹೊರಗಿನ **ಸ್ವಯಂಪ್ರೇರಿತ ಸಂಘಟನೆಗಳ** ವಲಯ — NGOಗಳು, ಚಳವಳಿಗಳು, ವೃತ್ತಿ ಸಂಘಗಳು.
- ಸರ್ಕಾರ-ನಾಗರಿಕರ ನಡುವೆ **ಸೇತುವೆ**; ನೀತಿ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಧ್ವನಿ.
- ಮಾಧ್ಯಮ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೂಡ ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದ ಭಾಗ.

ಕಾರ್ಯಗಳು

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ

- ಸರ್ಕಾರದ **ಕಾವಲುಗಾರ (Watchdog)** — ಹಗರಣ ಬಯಲು, ಜನಜಾಗೃತಿ.
- ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವವರ **ಧ್ವನಿ** — ದಲಿತ, ಮಹಿಳಾ, ಪರಿಸರ ಚಳವಳಿಗಳು.
- ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆ, ಮತದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ.

QUICK POINTS

- ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ = ಮತದಾನ + PIL + RTI + ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
- ಗ್ರಾಮಸಭೆ (ವಿಧಿ 243A) = ತಳಮಟ್ಟದ **ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ**.
- ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ = ಸರ್ಕಾರ-ಜನರ ನಡುವಿನ **ಸೇತುವೆ** ಮತ್ತು ಕಾವಲುಗಾರ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ತ್ವರಿತ ಪುನರವಲೋಕನ (Quick Revision) — ಅಧ್ಯಾಯ 22

REVISION

- ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ = demos + kratos; ಲಿಂಕನ್ (1863): "of the people, by the people, for the people".
- ನೇರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಾಧನಗಳು: **Referendum, Initiative, Recall, Plebiscite**.
- ಸಂಸದೀಯ: ನಾಮಮಾತ್ರ + ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಬೇರೆ; ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ (ಭಾರತ, ಬ್ರಿಟನ್).
- ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ: ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ ಇಬ್ಬರೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು; ಸ್ಥಿರ ಅವಧಿ (ಅಮೆರಿಕ).
- ಏಕಾತ್ಮಕ: ಅಧಿಕಾರ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ (ಬ್ರಿಟನ್); ಒಕ್ಕೂಟ: ಹಂಚಿಕೆ (ಅಮೆರಿಕ); ಮೈತ್ರಿಕೂಟ: ಸಡಿಲ ಒಪ್ಪಂದ.
- ಭಾರತ = **ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ** (K.C. Wheare); ವಿಧಿ 1: "Union of States".
- 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1985); ವಿನಾಯಿತಿ: **2/3 ವಿಲೀನ** ಮಾತ್ರ (91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2003 — Split ರದ್ದು).
- ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೋಹನ್ (1992): 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸಿಂಧು; ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದು.
- ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994): ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ = **ಮೂಲ ರಚನೆ**; ಭಾರತೀಯ ಮಾದರಿ = ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ.
- ಇಂದ್ರಾ ಸಹಾನಿ (1992): ಮೀಸಲಾತಿ **50% ಮಿತಿ**; ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್ ಹೊರಗಿಡುವಿಕೆ; EWS 10% — 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2019).
- ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ: ಮತದಾನ (ವಿಧಿ 326), PIL, RTI (2005), ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ, ಗ್ರಾಮಸಭೆ (ವಿಧಿ 243A).

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

◆ ಅಧ್ಯಾಯ 22 — ಅಭ್ಯಾಸ MCQs (20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

1. "Government of the people, by the people, for the people" — ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನೀಡಿದವರು?
A) ಜಾನ್ ಲಾಕ್ B) ಅಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್ C) ರೂಸೋ D) ಮಾಂಟೆಸ್ಕ್ಯೂ
ಉತ್ತರ: B. Gettysburg Address (1863).

2. 'Democracy' ಪದದ ಗ್ರೀಕ್ ಮೂಲ ಯಾವುದು?
A) polis + demos B) civis + polis C) res + publica D) demos + kratos
ಉತ್ತರ: D. demos (ಜನರು) + kratos (ಆಳ್ವಿಕೆ).

3. ಶಾಸಕಾಂಗ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಜನರ ಮತಕ್ಕೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಏನೆನ್ನುತ್ತಾರೆ?
A) Referendum B) Plebiscite C) Initiative D) Recall
ಉತ್ತರ: A. Referendum = ಶಾಸಕಾಂಗದ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲಿನ ಜನಮತ.

4. ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು?
A) ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕಠಿಣ ವಿಭಜನೆ B) ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಸ್ಥಿರ ಅವಧಿ C) ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ D) ಶಾಸಕಾಂಗೇತರ ಮಂತ್ರಿಗಳು
ಉತ್ತರ: C. ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರದಾಯಿ.

5. ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉದಾಹರಣೆ ಯಾವುದು?
A) ಭಾರತ B) ಅಮೆರಿಕ C) ಬ್ರಿಟನ್ D) ಜಪಾನ್
ಉತ್ತರ: B. ಭಾರತ, ಬ್ರಿಟನ್, ಜಪಾನ್ ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

6. ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಲಕ್ಷಣ ಯಾವುದು?
A) ಅಲಿಖಿತ ಸಂವಿಧಾನ B) ಏಕ ಪೌರತ್ವ C) ಕೇಂದ್ರದ ಸರ್ವೋಚ್ಚತೆ D) ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ
ಉತ್ತರ: D. ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಗತ್ಯ.

7. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು "ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ" (Quasi-Federal) ಎಂದು ಕರೆದವರು?
A) ಕೆ.ಸಿ. ವ್ಹೇರ್ B) ಗ್ರಾನ್ವಿಲ್ ಆಸ್ಟಿನ್ C) ಡಿ.ಡಿ. ಬಸು D) ಎಂ.ವಿ. ಪೈಲಿ
ಉತ್ತರ: A. ಕೇಂದ್ರದ ಬಲವಾದ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿ "ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ".

8. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 1 ಭಾರತವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ:
A) Federation of States B) Confederation of States C) Union of States D) Unitary State
ಉತ್ತರ: C. ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇರ್ಪಡುವ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ.

9. ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು (10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ) ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 42ನೇ (1976) B) 52ನೇ (1985) C) 44ನೇ (1978) D) 61ನೇ (1989)
ಉತ್ತರ: B. 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1985).

10. 91ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2003)ರ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಣಾಮ ಯಾವುದು?
A) ವಿಲೀನ ವಿನಾಯಿತಿ ರದ್ದು B) 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ರದ್ದು C) ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ D) "Split" ವಿನಾಯಿತಿ ರದ್ದು; 2/3 ವಿಲೀನ ಮಾತ್ರ
ಉತ್ತರ: D. 1/3 Split ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲ; 2/3 ವಿಲೀನ ಮಾತ್ರ ವಿನಾಯಿತಿ.

11. ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆಯ ಮೂಲ ತತ್ವ ಯಾವುದು?
A) ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮಭಾವ B) ಧರ್ಮ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರ್ಪಡಿಕೆ C) ರಾಜ್ಯ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾಪನೆ D) ಧರ್ಮಾಧಾರಿತ ಕಾನೂನು
ಉತ್ತರ: A. ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಮಾನ ಗೌರವ; ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಮಾದರಿಯ ಬೇರ್ಪಡಿಕೆಯಲ್ಲ.

12. ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷತೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದ ಪ್ರಕರಣ?
A) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967) B) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) C) ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994) D) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973)
ಉತ್ತರ: C. S.R. Bommai (1994).

13. ಇಂದ್ರಾ ಸಹಾನಿ ತೀರ್ಪು (1992) ಮೀಸಲಾತಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಮಿತಿ?
A) 33% B) 50% C) 60% D) 69%
ಉತ್ತರ: B. ಒಟ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿ 50% ಮೀರಬಾರದು.

14. "ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್" ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?
A) SC B) ST C) EWS D) OBCಯ ಮುಂದುವರಿದ ವರ್ಗ
ಉತ್ತರ: D. ಮುಂದುವರಿದ OBC ವರ್ಗವನ್ನು ಮೀಸಲಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಿಡಬೇಕು.

15. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ವಿಧಿ 15 ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 14 ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.
A) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ B) A ಸರಿ, R ಸರಿ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 15 ಕೇವಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ; ವಿಧಿ 14 ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ.

16. ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ (RTI) ಜಾರಿಯಾದ ವರ್ಷ?
A) 2002 B) 2004 C) 2005 D) 2010
ಉತ್ತರ: C. RTI ಕಾಯ್ದೆ, 2005.

17. ಗ್ರಾಮಸಭೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ವಿಧಿ?
A) ವಿಧಿ 243 B) ವಿಧಿ 243A C) ವಿಧಿ 243D D) ವಿಧಿ 243G
ಉತ್ತರ: B. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992) — ವಿಧಿ 243A.

18. ಹೇಳಿಕೆ I: PIL ಮೂಲಕ ಯಾರೂ ಬಡವರ ಪರವಾಗಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಹೇಳಿಕೆ II: PIL ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ಎನ್. ಭಗವತಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದರು.
A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು D) ಎರಡೂ ಸರಿ
ಉತ್ತರ: D. ಎರಡೂ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸರಿ.

19. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪತನವಾಗಬಹುದು. ಕಾರಣ (R): ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತರದಾಯಿ.
A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ
ಉತ್ತರ: A. ಬಹುಮತ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಪತನ.

20. ಆರ್ಥಿಕ ದುರ್ಬಲ ವರ್ಗಕ್ಕೆ (EWS) 10% ಮೀಸಲಾತಿ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 23

ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 23ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ (Basic Structure Doctrine) ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ — ಈ ತತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ 6 ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ.

◆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ (Basic Structure Doctrine)

ತೀರ್ಪು 1

ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಪ್ರಕರಣ (Shankari Prasad v. Union of India, 1951)

- **ವಿಷಯ:** 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1951) — 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೃಷ್ಟಿ, ಜಮೀನ್ದಾರಿ ನಿರ್ಮೂಲನ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ವಿಧಿ 13ರ "ಕಾನೂನು" ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- **ತತ್ವ:** ಸಂಸತ್ತು ವಿಧಿ 368ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಮೂಲ ರಚನೆ ಚರ್ಚೆಯ ಆರಂಭಿಕ ಹಂತ; ನಂತರ ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್‌ನಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿತು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1951

ತೀರ್ಪು 2

ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣ (Golaknath v. State of Punjab, 1967)

- **ಪೀಠ:** 11 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; 6:5 ಬಹುಮತ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಸಂಸತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.
- **ತತ್ವ:** "Prospective Overruling" (ಮುಂದಿನ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಅನ್ವಯ) ಸಿದ್ಧಾಂತ ಬಳಕೆ.
- **ಪರಿಣಾಮ:** ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ 24ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1971) — ವಿಧಿ 13 ಮತ್ತು 368ಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್ ತೀರ್ಪನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1967

SKY DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 3

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ (Kesavananda Bharati v. State of Kerala, 1973)

- **ಪೀಠ:** 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು — ಭಾರತದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಸಂವಿಧಾನ ಪೀಠ; 7:6 ಬಹುಮತ.
- **ಹಿನ್ನೆಲೆ:** ಕೇರಳ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಗಳು; 24, 25, 26, 29ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು, ಆದರೆ ಸಂವಿಧಾನದ **ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು** ನಾಶಪಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.
- **ತತ್ವ:** ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ (Basic Structure Doctrine) ಜನ್ಮ.

ಮೂಲ: *Supreme Court, 1973*

ಆಳವಾದ ಅಂಶಗಳು

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ — ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ

- 7:6 — ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಅಂತರದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬಹುಮತ.
- ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ತೀರ್ಪನ್ನು ಭಾಗಶಃ ತಿರುಗಿಸಿತು.
- ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ನೀಡಲಿಲ್ಲ — ಪ್ರಕರಣವಾರು ನಿರ್ಧಾರ.
- ಇದುವರೆಗಿನ ಅತಿ ದೀರ್ಘ ವಿಚಾರಣೆ (68 ದಿನಗಳು).

QUICK POINTS

- ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್ (1951): ತಿದ್ದುಪಡಿ = ವಿಧಿ 13ರ ಕಾನೂನಲ್ಲ.
- ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967): 11 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ನಿರಾಕರಣೆ.
- ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973): 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 4

ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ (Minerva Mills v. Union of India, 1980)

- **ವಿಷಯ:** 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) — ವಿಧಿ 368ಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದ ಷರತ್ತುಗಳು (4) ಮತ್ತು (5).
- **ತೀರ್ಪು:** ಷರತ್ತು (4) ಮತ್ತು (5) ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ — ರದ್ದು.
- **ತತ್ವ:** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ನಡುವೆ **ಸಾಮರಸ್ಯ** (harmony); ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- **ಮಹತ್ವ: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ** (Judicial Review) ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1980

ತೀರ್ಪು 5

ವಾಮನ್ ರಾವ್ ಪ್ರಕರಣ (Waman Rao v. Union of India, 1981)

- **ವಿಷಯ:** 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆಗಳ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕತೆ.
- **ತೀರ್ಪು: 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973ರ ನಂತರ** (ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ದಿನಾಂಕ) 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- **ತತ್ವ:** 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣಾ ಕವಚವಲ್ಲ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ದಿನಾಂಕ 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973 — ಐ.ಆರ್. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲೂ ಪ್ರಮುಖ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1981

DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 6

ಐ.ಆರ್. ಕೊಯೆಲ್ಹೊ ಪ್ರಕರಣ (I.R. Coelho v. State of Tamil Nadu, 2007)

- **ಪೀಠ:** 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು.
- **ವಿಷಯ:** ತಮಿಳುನಾಡು ಮೀಸಲಾತಿ ಕಾಯ್ದೆ (69%) — 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ.
- **ತೀರ್ಪು:** 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973ರ ನಂತರ 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಕಾಯ್ದೆಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದರೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- **ತತ್ವ:** "ಹಕ್ಕುಗಳ ಸಾರ" (essence of rights) ಪರೀಕ್ಷೆ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ವಾಮನ್ ರಾವ್ ತತ್ವವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿತು.

ಮೂಲ: *Supreme Court, 2007*

QUICK POINTS — ಮೂಲ ರಚನೆ

- **1951** ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್ → **1967** ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ → **1973** ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ → **1980** ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ → **1981** ವಾಮನ್ ರಾವ್ → **2007** ಕೊಯೆಲ್ಹೊ.
- ಕೇಶವಾನಂದ: 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು, 7:6; ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್: 11 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು, 6:5.
- 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973 — 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಕಟ್-ಆಫ್ ದಿನಾಂಕ.
- ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ (ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್).

EXAM TRAP — ಪೀಠದ ಗಾತ್ರ

ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (13) ಮತ್ತು ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (11) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅದಲುಬದಲು ಮಾಡಬೇಡಿ. ಬಹುಮತ: 7:6 ಮತ್ತು 6:5.

ಅಧ್ಯಾಯ 23

ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪರಿಚಯ

ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಭಾಗ III) ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದ 6 ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ — ವಿಧಿ 21ರ ಅರ್ಥ 1950ರಿಂದ 2018ರವರೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

◆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ತೀರ್ಪು 1

ಎ.ಕೆ. ಗೋಪಾಲನ್ ಪ್ರಕರಣ (A.K. Gopalan v. State of Madras, 1950)

- **ವಿಷಯ:** ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಬಂಧನ (Preventive Detention); ವಿಧಿ 21ರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.
- **ತೀರ್ಪು:** "ಕಾನೂನಿನಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತ ವಿಧಾನ" (procedure established by law) ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಶಾಸನದ ವಿಧಾನ; ಅಮೆರಿಕದ "due process" ಅಲ್ಲ.
- **ತತ್ವ:** ವಿಧಿ 21ಕ್ಕೆ ಸಂಕುಚಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ — ನಂತರ ಮನೇಕಾ ಗಾಂಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿಯಾದ ತಕ್ಷಣದ ಮೊದಲ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿ 21 ತೀರ್ಪು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1950

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 2

ಮನೇಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣ (Maneka Gandhi v. Union of India, 1978)

- **ವಿಷಯ:** ಪಾಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ; ವಿಧಿ 21ರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಕಾನೂನಿನ ವಿಧಾನವು "ನ್ಯಾಯಯುತ, ಸಮಂಜಸ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತ" (fair, just and reasonable) ಆಗಿರಬೇಕು.
- **ತತ್ವ:** ವಿಧಿ 14, 19 ಮತ್ತು 21ರ **ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋನ** (golden triangle).
- **ಮಹತ್ವ:** "ಜೀವನದ ಹಕ್ಕು" ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಾಣಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಲ್ಲ — ಘನತೆಯ ಜೀವನ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಗೋಪಾಲನ್‌ನ ಸಂಕುಚಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿತು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1978

QUICK POINTS

- ಗೋಪಾಲನ್ (1950): procedure established by law — ಸಂಕುಚಿತ.
- ಮನೇಕಾ ಗಾಂಧಿ (1978): fair, just and reasonable — ವಿಸ್ತೃತ; ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋನ (14, 19, 21).

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 3

ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಕರಣ (Justice K.S. Puttaswamy v. Union of India, 2017)

- **ಪೀಠ:** 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; ಸರ್ವಾನುಮತದ ತೀರ್ಪು.
- **ತೀರ್ಪು: ಗೌಪ್ಯತೆ (privacy) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು** — ವಿಧಿ 21ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ.
- **ಮಹತ್ವ:** ADM ಜಬಲ್ಪುರ್ (1976) ತೀರ್ಪನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಖನ್ನಾರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿತು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಆಧಾರ್ ವಿವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪ್ರಕರಣ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2017

ತೀರ್ಪು 4

ನವ್ತೇಜ್ ಜೋಹರ್ ಪ್ರಕರಣ (Navtej Singh Johar v. Union of India, 2018)

- **ವಿಷಯ:** IPC ಸೆಕ್ಷನ್ 377 — ಸಲಿಂಗಕಾಮದ ಅಪರಾಧೀಕರಣ.
- **ತೀರ್ಪು:** ವಯಸ್ಕರ ನಡುವಿನ ಸಮ್ಮತಿಯ ಸಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅಪರಾಧಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಸೆಕ್ಷನ್ 377ನ್ನು ಭಾಗಶಃ ರದ್ದು.
- **ತತ್ವ:** ಲೈಂಗಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ವಿಧಿ 14, 15, 21ಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿಯ ಗೌಪ್ಯತಾ ತತ್ವದ ಅನ್ವಯ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2018

DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 5

ಜೋಸೆಫ್ ಷೈನ್ ಪ್ರಕರಣ (Joseph Shine v. Union of India, 2018)

- **ವಿಷಯ:** IPC ಸೆಕ್ಷನ್ 497 — ವ್ಯಭಿಚಾರ (adultery) ಅಪರಾಧ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಸೆಕ್ಷನ್ 497 ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ — ರದ್ದು.
- **ತತ್ವ:** ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪತಿಯ ಆಸ್ತಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ; ವಿಧಿ 14, 15, 21ರ ಉಲ್ಲಂಘನೆ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** 2018ರ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತೀರ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2018

ತೀರ್ಪು 6

ಶಾಯರಾ ಬಾನೊ ಪ್ರಕರಣ (Shayara Bano v. Union of India, 2017)

- **ಪೀಠ:** 5 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; 3:2 ಬಹುಮತ.
- **ತೀರ್ಪು:** ತತ್ಕ್ಷಣ ತ್ರಿವಳಿ ತಲಾಖ್ (talaq-e-biddat) ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ.
- **ಪರಿಣಾಮ:** ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳಾ (ವಿವಾಹ ಹಕ್ಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ) ಕಾಯ್ದೆ, 2019.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಲಿಂಗ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಯ ನಡುವಿನ ಸಮತೋಲನ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2017

QUICK POINTS

- 2017: ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ (ಗೌಪ್ಯತೆ), ಶಾಯರಾ ಬಾನೊ (ತ್ರಿವಳಿ ತಲಾಖ್ 3:2).
- 2018: ನವ್ತೇಜ್ ಜೋಹರ್ (377), ಜೋಸೆಫ್ ಷೈನ್ (497).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 23

ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪರಿಚಯ

ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ 6 ತೀರ್ಪುಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ — ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧದಿಂದ ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣೆಯವರೆಗೆ.

◆ ಸಂಸತ್ತು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು

ತೀರ್ಪು 1

ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೊಹಾನ್ ಪ್ರಕರಣ (Kihoto Hollohan v. Zachillhu, 1992)

- **ವಿಷಯ:** 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (ಪಕ್ಷಾಂತರ ನಿಷೇಧ ಕಾಯ್ದೆ, 1985) — 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ.
- **ತೀರ್ಪು:** 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಿಂಧು; ಸಭಾಪತಿಯ ನಿರ್ಧಾರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.
- **ತತ್ವ:** ಪ್ಯಾರಾ 7 (ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ನಿರ್ಬಂಧ) ರದ್ದು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಪಕ್ಷಾಂತರದ ಮೇಲೆ ಅನರ್ಹತೆ — ಸಭಾಪತಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ, ಆದರೆ ಅಂತಿಮವಲ್ಲ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1992

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 2

ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ (S.R. Bommai v. Union of India, 1994)

- **ಪೀಠ:** 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು.
- **ವಿಷಯ:** ವಿಧಿ 356ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ವಜಾ (1989).
- **ತೀರ್ಪು: ಜಾತ್ಯತೀತತೆ (secularism) ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ**; ವಿಧಿ 356 ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.
- **ತತ್ವ:** ಬಹುಮತದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸದನದ **ನೆಲದ ಮೇಲೆ** (floor test) ಮಾತ್ರ — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ವಿಧಿ 356ರ ದುರುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1994

QUICK POINTS

- ಕಿಹೋಟೊ (1992): 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸಿಂಧು; ಪ್ಯಾರಾ 7 ರದ್ದು.
- ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994): 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; ಜಾತ್ಯತೀತತೆ ಮೂಲ ರಚನೆ; floor test.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 3

ಎಲ್. ಚಂದ್ರಕುಮಾರ್ ಪ್ರಕರಣ (L. Chandra Kumar v. Union of India, 1997)

- **ಪೀಠ:** 7 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು.
- **ವಿಷಯ:** ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳು (Tribunals) — ವಿಧಿ 323A/323B.
- **ತೀರ್ಪು:** ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗಳ ತೀರ್ಪುಗಳು ಹೈಕೋರ್ಟ್ (ವಿಧಿ 226/227) ಮತ್ತು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.
- **ತತ್ವ: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲ ರಚನೆ** — ಅದನ್ನು ಹೊರಗಿಡುವ ಷರತ್ತು ರದ್ದು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1997

ತೀರ್ಪು 4

ವಿನೀತ್ ನರೇನ್ ಪ್ರಕರಣ (Vineet Narain v. Union of India, 1997)

- **ವಿಷಯ:** ಹವಾಲಾ ಹಗರಣ — CBI ತನಿಖೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ.
- **ತೀರ್ಪು:** CBIಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗಾಗಿ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು; "ನಿರಂತರ ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್" (continuing mandamus).
- **ಪರಿಣಾಮ:** ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ ಕಾಯ್ದೆ, 2003.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ತನಿಖಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1997

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 23
ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ತೀರ್ಪು 5

ಪ್ರಕಾಶ್ ಸಿಂಗ್ ಪ್ರಕರಣ (Prakash Singh v. Union of India, 2006)

- **ವಿಷಯ:** ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣೆಗಳು.
- **ತೀರ್ಪು:** 7 ನಿರ್ದೇಶನಗಳು — ರಾಜ್ಯ ಭದ್ರತಾ ಆಯೋಗ; DGPಗೆ 2 ವರ್ಷದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅವಧಿ; ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು-ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ; ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಥಾಪನಾ ಮಂಡಳಿ; ಪೊಲೀಸ್ ದೂರು ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2006

ತೀರ್ಪು 6

ರಾಜಾ ರಾಮ್ ಪಾಲ್ ಪ್ರಕರಣ (Raja Ram Pal v. Hon'ble Speaker, 2007)

- **ವಿಷಯ:** "ನಗದು-ಪ್ರಶ್ನೆ" (cash-for-query) ಹಗರಣ — 11 ಸಂಸದರ ಉಚ್ಚಾಟನೆ (2005).
- **ತೀರ್ಪು:** ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಉಚ್ಚಾಟಿಸುವ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಲಾಯಿತು.
- **ತತ್ವ:** ಉಚ್ಚಾಟನೆಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2007

QUICK POINTS

- ಚಂದ್ರಕುಮಾರ್ (1997): ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲ ರಚನೆ; ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ತೀರ್ಪು HC/SC ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರಕಾಶ್ ಸಿಂಗ್ (2006): 7 ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣಾ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು.
- ರಾಜಾ ರಾಮ್ ಪಾಲ್ (2007): ಸಂಸತ್ತಿನ ಉಚ್ಚಾಟನಾ ಅಧಿಕಾರ ಸಿಂಧು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 23

ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪರಿಚಯ

ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 5 ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ — ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಖನ್ನಾರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಮಾಹಿತಿ ಬಹಿರಂಗದವರೆಗೆ.

◆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು

ತೀರ್ಪು 1

ADM ಜಬಲ್ಪುರ್ ಪ್ರಕರಣ (ADM Jabalpur v. Shivkant Shukla, 1976)

- **ಪೀಠ:** 5 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; 4:1 ಬಹುಮತ — "ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ ಪ್ರಕರಣ".
- **ತೀರ್ಪು:** ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 21 ಸೇರಿದಂತೆ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಮಾನತು ಮಾಡಬಹುದು.
- **ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ:** ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ **ಎಚ್.ಆರ್. ಖನ್ನಾ** — "ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲಿನವು".
- **ಪರಿಣಾಮ:** 2017ರ ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ತೀರ್ಪು ಈ ತೀರ್ಪನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಖನ್ನಾರನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿತು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಅತ್ಯಂತ ಟೀಕೆಗೆ ಒಳಗಾದ ತೀರ್ಪು; ಖನ್ನಾರ ಹೆಸರು ಕಡ್ಡಾಯ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1976

DIGITAL CYBER

DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 2

ಇಂದಿರಾ ಸಾಹ್ನಿ ಪ್ರಕರಣ (Indira Sawhney v. Union of India, 1992)

- **ಪೀಠ:** 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು — "ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗ ಪ್ರಕರಣ".
- **ತೀರ್ಪು:** OBC ಮೀಸಲಾತಿ (27%) ಸಿಂಧು; ಒಟ್ಟು ಮೀಸಲಾತಿ **50% ಮಿತಿ** ಮೀರುವಂತಿಲ್ಲ.
- **ತತ್ವ: ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್** ಹೊರಗಿಡಬೇಕು; ಮೀಸಲಾತಿ ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಬಡ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ (ನಂತರ 77ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಬದಲಾಯಿಸಿತು).
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಮೀಸಲಾತಿ ಕಾನೂನಿನ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ; 50% ಮಿತಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1992

QUICK POINTS

- ADM ಜಬಲ್ಪುರ್ (1976): 4:1; ಖನ್ನಾರ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ; ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ (2017) ತಿರುಗಿಸಿತು.
- ಇಂದಿರಾ ಸಾಹ್ನಿ (1992): 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು; 50% ಮಿತಿ; ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್.

DIGITAL CYBER

DIGITAL CYBER

DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 3

ಟಿ.ಎನ್. ಶೇಷನ್ ಪ್ರಕರಣ (T.N. Seshan v. Union of India, 1995)

- **ವಿಷಯ:** ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ನೇಮಕ; ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರ ಸ್ಥಾನಮಾನ.
- **ತೀರ್ಪು:** ಆಯುಕ್ತರ ನೇಮಕ ಸಿಂಧು; **ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ**, ಆದರೆ ಆಯೋಗ ಬಹುಮತದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.
- **ತತ್ವ:** CEC "ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ" (first among equals).
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ECI ಅಧಿಕಾರಗಳ ಸುವರ್ಣ ಯುಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 1995

ತೀರ್ಪು 4

ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಫಾರ್ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ರಿಫಾರ್ಮ್ಸ್ (2002)

- **ಪೂರ್ಣ ಹೆಸರು:** Association for Democratic Reforms v. Union of India.
- **ತೀರ್ಪು:** ಮತದಾರರಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಕ್ಕಿದೆ — ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು **ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆಸ್ತಿ-ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆ** ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಬೇಕು.
- **ತತ್ವ:** ವಿಧಿ 19(1)(a) — ಮಾಹಿತಿಯ ಹಕ್ಕು.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2002

DIGITAL CYBER

ತೀರ್ಪು 5

ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ ಪ್ರಕರಣ (Lily Thomas v. Union of India, 2013)

- **ವಿಷಯ:** ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿ ಕಾಯ್ದೆ (RPA), 1951ರ ಸೆಕ್ಷನ್ 8(4).
- **ತೀರ್ಪು:** ಸೆಕ್ಷನ್ 8(4) ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ — ರದ್ದು.
- **ತತ್ವ:** ಅಪರಾಧ ಸಾಬೀತಾದ ಶಾಸಕರು **ತಕ್ಷಣ ಅನರ್ಹತೆ** — 3 ತಿಂಗಳ ವಿನಾಯಿತಿ ಇಲ್ಲ.
- **ಪರೀಕ್ಷಾ ಮಹತ್ವ:** ಶಾಸಕರ ಅಪರಾಧಮುಕ್ತ ರಾಜಕಾರಣದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ.

ಮೂಲ: *Supreme Court*, 2013

QUICK POINTS

- ಶೇಷನ್ (1995): CEC first among equals; ಆಯೋಗ ಬಹುಮತ ನಿರ್ಧಾರ.
- ADR (2002): ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಮಾಹಿತಿ ಬಹಿರಂಗ — ವಿಧಿ 19(1)(a).
- ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ (2013): RPA ಸೆಕ್ಷನ್ 8(4) ರದ್ದು; ತಕ್ಷಣ ಅನರ್ಹತೆ.

EXAM TRAP — ವರ್ಷಗಳು

ಇಂದಿರಾ ಸಾಹ್ನಿ (1992) ಮತ್ತು ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೊಹಾನ್ (1992) — ಎರಡೂ 1992, ಆದರೆ ವಿಷಯ ಬೇರೆ: ಮೀಸಲಾತಿ vs ಪಕ್ಷಾಂತರ. ಗೊಂದಲಗೊಳಿಸಬೇಡಿ.

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 23

ಪ್ರಮುಖ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ತೀರ್ಪುಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ

ಅಭ್ಯಾಸ

ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಷಯದ ಮಿಶ್ರ MCQ ಅಭ್ಯಾಸ — ಎಲ್ಲಾ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು. ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ವಿವರಣೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

◆ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ — ಭಾಗ 1 (ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 1-10)

1. ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ ಯಾವುದು?

A) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ B) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ C) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ D) ಶಂಕರಿ ಪ್ರಸಾದ್

ಉತ್ತರ: B. 1973ರ ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ 7:6 ಬಹುಮತದಿಂದ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು.

2. ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವ ವಿಧಿಯು "ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು"ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 19 B) ವಿಧಿ 21 C) ವಿಧಿ 14 D) ವಿಧಿ 32

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 14 ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

3. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು (1976) ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ?

A) ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ B) ಮೆಗಾ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) ಸೂಪರ್ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: A. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ; ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಕ ತಿದ್ದುಪಡಿ.

4. "ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋನ" ಎಂದರೆ ಯಾವ ವಿಧಿಗಳ ಸಂಯೋಜನೆ?

A) 14, 15, 16 B) 19, 20, 21 C) 14, 19, 21 D) 32, 226, 136

ಉತ್ತರ: C. ಮನೇಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ವಿಧಿ 14, 19 ಮತ್ತು 21ರ ಸುವರ್ಣ ತ್ರಿಕೋನವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಯಿತು.

5. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 42ನೇ B) 44ನೇ C) 52ನೇ D) 73ನೇ

ಉತ್ತರ: D. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992) ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿತು.

6. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 71 B) ವಿಧಿ 72 C) ವಿಧಿ 73 D) ವಿಧಿ 74

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 72 ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಕ್ಷಮಾದಾನ, ಶಿಕ್ಷೆ ಕಡಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

7. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಯಾವುದು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ?

A) ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆ B) ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ C) ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು D) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ

ಉತ್ತರ: C. ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲ; ಅದು ವಿಧಿ 300Aರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಹಕ್ಕು.

8. ಲೋಕಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ?

A) 545 B) 550 C) 552 D) 543

ಉತ್ತರ: B. ಲೋಕಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 550 (530 ರಾಜ್ಯಗಳು + 20 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು).

9. "ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್" ರಿಟ್‌ನ ಅರ್ಥ?

A) ನಿಷೇಧಾಜ್ಞೆ B) ದೇಹವನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸಿ C) ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಶ್ನೆ D) ಆಜ್ಞೆ ನೀಡಿ

ಉತ್ತರ: B. ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ ಎಂದರೆ ಬಂಧಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ.

10. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಉಲ್ಲೇಖ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?

A) ವಿಧಿ 320 B) ವಿಧಿ 322 C) ವಿಧಿ 324 D) ವಿಧಿ 326

ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 324 ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

◆ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ — ಭಾಗ 2 (ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 11–20)

11. ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪೀಠದ ಗಾತ್ರ ಎಷ್ಟು?
A) 9 B) 13 C) 11 D) 7
ಉತ್ತರ: C. ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967) 11 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ; ಬಹುಮತ 6:5.

12. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ?
A) 5 ವರ್ಷ B) 6 ವರ್ಷ C) 4 ವರ್ಷ D) 2 ವರ್ಷ
ಉತ್ತರ: B. ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 6 ವರ್ಷ; ಪ್ರತಿ 2 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ನಿವೃತ್ತಿ.

13. "ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್" ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಕರಣ?
A) ಬೊಮ್ಮಾಯಿ B) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ C) ಕಿಹೋಟೊ ಹೊಲ್ಲೊಹಾನ್ D) ಇಂದಿರಾ ಸಾಹ್ನಿ
ಉತ್ತರ: D. ಇಂದಿರಾ ಸಾಹ್ನಿ (1992) ಮೀಸಲಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಮಿ ಲೇಯರ್ ಹೊರಗಿಡುವಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿತು.

14. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ರಚನೆ ಯಾವ ವಿಧಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ?
A) ವಿಧಿ 275 B) ವಿಧಿ 280 C) ವಿಧಿ 282 D) ವಿಧಿ 285
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 280ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ.

15. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ "ಸಮಾಜವಾದಿ" ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?
A) 24ನೇ B) 42ನೇ C) 44ನೇ D) 52ನೇ
ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು.

16. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ?
A) ವಿಧಿ 352 B) ವಿಧಿ 356 C) ವಿಧಿ 360 D) ವಿಧಿ 365
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 352 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ; 356 ರಾಜ್ಯ ತುರ್ತು; 360 ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು.

17. ADM ಜಬಲ್ಪುರ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಿದ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ?
A) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಭಗವತಿ B) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಚಂದ್ರಚೂಡ್ C) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಖನ್ನಾ D) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್
ಉತ್ತರ: C. ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎಚ್.ಆರ್. ಖನ್ನಾ ಏಕೈಕ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ನೀಡಿದರು; 2017ರಲ್ಲಿ ಶ್ಲಾಘನೆ ಪಡೆದರು.

18. ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿದೆ?
A) ವಿಧಿ 243A B) ವಿಧಿ 243B C) ವಿಧಿ 243C D) ವಿಧಿ 243D
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 243A ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

19. "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ವರ್ಷ?
A) 1971 B) 1976 C) 1978 D) 1985
ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1976ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

20. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಯಾರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?
A) ಲೋಕಸಭೆ ಮಾತ್ರ B) ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರು C) ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು D) ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ
ಉತ್ತರ: B. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯನ್ನು ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಚುನಾವಣಾ ಮಂಡಳಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

DIGITAL CYBER

◆ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ — ಭಾಗ 3 (ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 21–30)

21. ಹೇಳಿಕೆ (A): ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಕಾರಣ (R): ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಯಿತು.

A) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ B) A ಮತ್ತು R ಸರಿ; R, Aಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

ಉತ್ತರ: A. ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ (1980) ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಭಾಗ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು.

22. 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ ಆರಿಸಿ:

A) ಎಲ್ಲಾ ಕಾಯ್ದೆಗಳೂ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತ B) 1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ C) ಕೇವಲ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ D) ಅನುಸೂಚಿಯನ್ನು ರದ್ದು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ

ಉತ್ತರ: B. ವಾಮನ್ ರಾವ್ (1981) ಮತ್ತು ಕೊಯೆಲ್ಹೊ (2007): 24 ಏಪ್ರಿಲ್ 1973ರ ನಂತರದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

23. CAGಯ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ ಮತ್ತು ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು?

A) 5 ವರ್ಷ / 62 ವರ್ಷ B) 6 ವರ್ಷ / 65 ವರ್ಷ C) 6 ವರ್ಷ / 62 ವರ್ಷ D) 5 ವರ್ಷ / 65 ವರ್ಷ

ಉತ್ತರ: B. CAGಯ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು — ಯಾವುದು ಮೊದಲೋ ಅದು.

24. ಶಾಯರಾ ಬಾನೊ ಪ್ರಕರಣದ ಬಹುಮತ?

A) 4:1 B) 3:2 C) 5:0 D) 2:1

ಉತ್ತರ: B. 5 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ 3:2 ಬಹುಮತದಿಂದ ತ್ರಿವಳಿ ತಲಾಖ್ ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು.

25. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಶಿಫಾರಸಿಲ್ಲದೆ ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆ ಸಾಧ್ಯವೇ?

A) ಹೌದು, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇರವಾಗಿ B) ಇಲ್ಲ, ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸಲಹೆ ಅಗತ್ಯ C) ಹೌದು, ಸ್ಪೀಕರ್ ಮಾಡಬಹುದು D) ಇಲ್ಲ, ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅನುಮತಿ ಬೇಕು

ಉತ್ತರ: B. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ಸಲಹೆಯ ಮೇರೆಗೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ವಿಧಾನಸಭೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

26. "ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮ" (Rule of Law) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲ?

A) ಅಮೆರಿಕ B) ಬ್ರಿಟನ್ (ಡೈಸಿ) C) ಫ್ರಾನ್ಸ್ D) ಐರ್ಲೆಂಡ್

ಉತ್ತರ: B. ಎ.ವಿ. ಡೈಸಿ (ಬ್ರಿಟನ್) ಕಾನೂನಿನ ನಿಯಮದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

27. ಲಿಲಿ ಥಾಮಸ್ (2013) ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪು?

A) NOTA ಪರಿಚಯ B) RPA ಸೆಕ್ಷನ್ 8(4) ರದ್ದು C) EVM ಕಡ್ಡಾಯ D) ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು 18

ಉತ್ತರ: B. ಸೆಕ್ಷನ್ 8(4) ರದ್ದಾಗಿ ಅಪರಾಧ ಸಾಬೀತಾದ ಶಾಸಕರ ತಕ್ಷಣ ಅನರ್ಹತೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

28. ಸಂಸತ್ತಿನ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನದ ಉಲ್ಲೇಖ?

A) ವಿಧಿ 108 B) ವಿಧಿ 110 C) ವಿಧಿ 112 D) ವಿಧಿ 118

ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 108 ಕೆಲವು ಮಸೂದೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.

29. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ?

A) 5 B) 7 C) 9 D) 11

ಉತ್ತರ: C. 9 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಗೌಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.

30. "ಸಮಾಜವಾದಿ" ಪದದ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ?

A) ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಧನಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಮಾತ್ರ B) ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜವಾದ — ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕತೆ C) ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ D) ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಆಡಳಿತ

ಉತ್ತರ: B. ಭಾರತದ ಸಮಾಜವಾದ ಎಂದರೆ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಮಾಜವಾದ — ಮಿಶ್ರ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಮಾದರಿ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ — ಭಾಗ 4 (ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು 31–40)

31. ಪ್ರಕಾಶ್ ಸಿಂಗ್ (2006) ಪ್ರಕರಣ ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?
A) ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆ B) ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣೆ C) ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನೇಮಕ D) ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ
ಉತ್ತರ: B. ಪ್ರಕಾಶ್ ಸಿಂಗ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ 7 ಪೊಲೀಸ್ ಸುಧಾರಣಾ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು.

32. ಮನಿ ಬಿಲ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಯಾವ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ?
A) ವಿಧಿ 108 B) ವಿಧಿ 109 C) ವಿಧಿ 110 D) ವಿಧಿ 111
ಉತ್ತರ: C. ವಿಧಿ 110 ಮನಿ ಬಿಲ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ; ವಿಧಿ 109 ವಿಶೇಷ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

33. ನವ್ತೇಜ್ ಜೋಹರ್ (2018) ಯಾವ ಸೆಕ್ಷನ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?
A) IPC 377 B) IPC 497 C) IPC 124A D) IPC 499
ಉತ್ತರ: A. IPC ಸೆಕ್ಷನ್ 377ನ್ನು ಭಾಗಶಃ ರದ್ದುಮಾಡಿ ಸಲಿಂಗ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಅಪರಾಧಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.

34. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ?
A) 62 B) 75 C) 40 D) 36
ಉತ್ತರ: B. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ 75 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

35. ಹೇಳಿಕೆ I: ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯತೀತತೆ ಮೂಲ ರಚನೆ ಎಂದು ತೀರ್ಪು. ಹೇಳಿಕೆ II: ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ಪ್ರಕರಣ ವಿಧಿ 352ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
A) ಎರಡೂ ಸರಿ B) I ಸರಿ, II ತಪ್ಪು C) I ತಪ್ಪು, II ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು
ಉತ್ತರ: B. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ (1994) ವಿಧಿ 356ಕ್ಕೆ (ರಾಜ್ಯ ತುರ್ತು) ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ, 352ಕ್ಕಲ್ಲ.

36. UPSC ಸದಸ್ಯರ ನೇಮಕ ಯಾರಿಂದ?
A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ C) ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ D) ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 316ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ UPSC ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.

37. ಜೋಸೆಫ್ ಷೈನ್ (2018) ಯಾವ ಸೆಕ್ಷನ್ ರದ್ದು ಮಾಡಿತು?
A) IPC 377 B) IPC 497 C) IPC 375 D) IPC 498A
ಉತ್ತರ: B. IPC ಸೆಕ್ಷನ್ 497 (ವ್ಯಭಿಚಾರ) ಅಸಂವಿಧಾನಿಕ ಎಂದು ರದ್ದುಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

38. "ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗ" (first among equals) ಯಾರಿಗೆ ಅನ್ವಯ?
A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ C) CEC D) ರಾಜ್ಯಪಾಲ
ಉತ್ತರ: C. ಟಿ.ಎನ್. ಶೇಷನ್ (1995) ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ CECಯನ್ನು first among equals ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು.

39. ಸಂವಿಧಾನದ ಯಾವ ಭಾಗ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?
A) ಭಾಗ II B) ಭಾಗ III C) ಭಾಗ IV D) ಭಾಗ IVA
ಉತ್ತರ: B. ಭಾಗ III (ವಿಧಿ 12–35) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು; ಭಾಗ IV ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು.

40. ರಾಜಾ ರಾಮ್ ಪಾಲ್ (2007) ಪ್ರಕರಣದ ವಿಷಯ?
A) ಪಕ್ಷಾಂತರ B) ಸಂಸದರ ಉಚ್ಚಾಟನೆ (cash-for-query) C) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಅಧಿಕಾರ
ಉತ್ತರ: B. ನಗದು-ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಗರಣದಲ್ಲಿ 11 ಸಂಸದರ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯಿತು.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 24

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 1 (Mock Test 1)

ಒಟ್ಟು 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು • ಸೂಚಿತ ಸಮಯ: 30 ನಿಮಿಷಗಳು • ಪ್ರತಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 1 ಅಂಕ. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನಿಖರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಪುಟ 476ರ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.

1. 42ನೇ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)ಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಪದಗಳು ಯಾವುವು?

A) ಸಾರ್ವಭೌಮ, ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ
B) ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಸಮಗ್ರತೆ
C) ಗಣರಾಜ್ಯ, ನ್ಯಾಯ
D) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ

2. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಸಭೆ ನಡೆದ ದಿನಾಂಕ ಯಾವುದು?

A) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949
B) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947
C) 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946
D) 26 ಜನವರಿ 1950

3. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ IIIರಲ್ಲಿವೆ.
2. ಎಲ್ಲಾ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಲಭ್ಯವಿವೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

4. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 15
B) ವಿಧಿ 16
C) ವಿಧಿ 18
D) ವಿಧಿ 17

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಕಾರಣ (R): ಅವು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ತತ್ವಗಳಾಗಿವೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

6. ಮನಿ ಬಿಲ್ (ಹಣಕಾಸು ಮಸೂದೆ)ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 108
B) ವಿಧಿ 112
C) ವಿಧಿ 109
D) ವಿಧಿ 110

7. ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಬಂಧನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲು ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹೊರಡಿಸುವ ರಿಟ್ ಯಾವುದು?

A) ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್
B) ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್
C) ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್
D) ಕೋ ವಾರೆಂಟೋ

8. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪದಚ್ಯುತಿ (impeachment) ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 61
B) ವಿಧಿ 56
C) ವಿಧಿ 60
D) ವಿಧಿ 62

9. ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
B) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
D) 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

10. ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.
2. ಪೊಲೀಸ್ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

11. "ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವ"ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪು ಯಾವುದು?

A) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣ (1967)
B) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣ (1973)
C) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ (1980)
D) ಮನೇಕಾ ಗಾಂಧಿ ಪ್ರಕರಣ (1978)

12. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 320
B) ವಿಧಿ 326
C) ವಿಧಿ 324
D) ವಿಧಿ 328

13. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯ ಯಾವುದು?

A) ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ವಿಚ್ಛೇದನ
B) ರಕ್ಷಣೆ
C) ಪೊಲೀಸ್
D) ಭೂಮಿ

14. ಭಾರತದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕ (CAG)ರನ್ನು ನೇಮಿಸುವವರು ಯಾರು?

A) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
C) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ
D) ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್

15. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು "ಆಂತರಿಕ ಗೊಂದಲ" ಎಂಬ ಪದದ ಬದಲಿಗೆ "ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ತಂದಿತು.
2. ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಘೋಷಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

16. ಲೋಕಸಭೆಯ ಕೋರಂ (quorum) ಎಷ್ಟು?

A) ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/3 ಭಾಗ
B) ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/2 ಭಾಗ
C) 50 ಸದಸ್ಯರು
D) ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/10 ಭಾಗ

17. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸಂತೋಷವಿರುವವರೆಗೆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾರೆ.
ಕಾರಣ (R): ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

18. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಷ್ಟು ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ?

A) 10
B) 12
C) 15
D) 11

19. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ (original jurisdiction) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 129
B) ವಿಧಿ 132
C) ವಿಧಿ 131
D) ವಿಧಿ 136

20. ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನನ್ನು (anti-defection law) ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)
B) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1978)
C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1985)
D) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1989)

ಅಧ್ಯಾಯ 24

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 2 (Mock Test 2)

ಒಟ್ಟು 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು • ಸೂಚಿತ ಸಮಯ: 30 ನಿಮಿಷಗಳು • ಪ್ರತಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 1 ಅಂಕ. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನಿಖರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಪುಟ 477ರ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.

1. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ದಿನಾಂಕ ಯಾವುದು?

A) 26 ಜನವರಿ 1950
B) 26 ನವೆಂಬರ್ 1949
C) 15 ಆಗಸ್ಟ್ 1947
D) 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946

2. ಸಂವಿಧಾನದ ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಯಾರು?

A) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
B) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
C) ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್
D) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

3. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.
2. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿನ ಆಶಯಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬಹುದು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

4. ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 12–15
B) ವಿಧಿ 14–18
C) ವಿಧಿ 19–22
D) ವಿಧಿ 23–24

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಬಹುದು.
ಕಾರಣ (R): ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸಂಸತ್ತಿನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು "ಮೂಲ ರಚನೆ"ಯ ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

6. ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಯಾವ ಸದನದ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ?

A) ಲೋಕಸಭೆ
B) ರಾಜ್ಯಸಭೆ
C) ಎರಡೂ ಸದನಗಳು
D) ಯಾವ ಸದನವೂ ಅಲ್ಲ

7. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 238
B) 245
C) 552
D) 250

8. ಕೇಂದ್ರ ಬಜೆಟ್ (ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ)ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 110
B) ವಿಧಿ 113
C) ವಿಧಿ 112
D) ವಿಧಿ 111

9. ಪೌರತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ ಯಾವುದು?

A) ಭಾಗ III
B) ಭಾಗ IV
C) ಭಾಗ IVA
D) ಭಾಗ II

10. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
2. ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು 65 ವರ್ಷಗಳು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

11. ಮಂಡಲ್ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸುಗಳ ಜಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತೀರ್ಪು ಯಾವುದು?

A) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪ್ರಕರಣ
B) ಶಾ ಬಾನೋ ಪ್ರಕರಣ
C) ಇಂದಿರಾ ಸಹಾನಿ ಪ್ರಕರಣ (1992)
D) ವಿಶಾಖಾ ಪ್ರಕರಣ

12. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 275
B) ವಿಧಿ 280
C) ವಿಧಿ 282
D) ವಿಧಿ 285

13. 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಷಯಗಳು
B) ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು
C) ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳು
D) ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳು

14. ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ (RTI Act) ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 2002
B) 2010
C) 2013
D) 2005

15. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿದೆ.
2. ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಅನುಮೋದನೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

16. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಒಟ್ಟು ಚುನಾಯಿತ ಸ್ಥಾನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 224
B) 225
C) 243
D) 75

17. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತವು ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ (quasi-federal) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
ಕಾರಣ (R): ಸಂವಿಧಾನವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

18. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ (1978) ಪ್ರಕಾರ, ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು — ಗರಿಷ್ಠ ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ?

A) ಎಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬೇಕಾದರೂ
B) ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ
C) ಎರಡು ಬಾರಿ
D) ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

19. ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ತೆರಿಗೆಗೆ (GST) ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ ನೀಡಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 99ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
B) 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
C) 100ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
D) 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

20. ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 2005
B) 2011
C) 2013
D) 2016

ಅಧ್ಯಾಯ 24

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 3 (Mock Test 3)

ಒಟ್ಟು 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು • ಸೂಚಿತ ಸಮಯ: 30 ನಿಮಿಷಗಳು • ಪ್ರತಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 1 ಅಂಕ. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನಿಖರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಪುಟ 478ರ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.

1. ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು ಯಾರು?

A) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
B) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
C) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
D) ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್

2. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ "ನಾವು ಭಾರತದ ಜನತೆ" ಎಂಬ ಪದಗಳು ಯಾವ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ?

A) ಬ್ರಿಟನ್
B) ಫ್ರಾನ್ಸ್
C) ಕೆನಡಾ
D) ಅಮೆರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ

3. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು.
2. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

4. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 25–28
B) ವಿಧಿ 14–18
C) ವಿಧಿ 19–22
D) ವಿಧಿ 23–24

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಮನಿ ಬಿಲ್‌ನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
ಕಾರಣ (R): ಮನಿ ಬಿಲ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

6. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ ಹೇರಲು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ ನೀಡುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 352
B) ವಿಧಿ 356
C) ವಿಧಿ 360
D) ವಿಧಿ 368

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

7. ಭಾರತದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1947
B) 1949
C) 1950
D) 1952

8. ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳ ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 32
B) ವಿಧಿ 136
C) ವಿಧಿ 227
D) ವಿಧಿ 226

9. ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣ ಯಾರ ಹೊಣೆ?

A) ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ
B) ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ
C) ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ
D) ರಾಜ್ಯಪಾಲರು

10. ಸಂಸತ್ತಿನ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ರಾಜ್ಯಸಭೆಯು ಶಾಶ್ವತ ಸದನವಾಗಿದೆ; ಅದು ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
2. ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

11. ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪು ಹೊರಬಿದ್ದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1967
B) 1973
C) 1976
D) 1980

12. ಕೇಂದ್ರ ಲೋಕಸೇವಾ ಆಯೋಗದ (UPSC) ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 308–311
B) ವಿಧಿ 312–314
C) ವಿಧಿ 324–329
D) ವಿಧಿ 315–323

13. 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು
B) ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು
C) ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳು
D) ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯಗಳು

14. ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಇರುವ ನಗರ ಯಾವುದು?

A) ಮೈಸೂರು
B) ಬೆಂಗಳೂರು
C) ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
D) ಮಂಗಳೂರು

15. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಸಂಸತ್ತಿನ ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
2. ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರೂ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

16. ಮತದಾನದ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21ರಿಂದ 18 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
B) 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
C) 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
D) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

17. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕ ಪೌರತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.
ಕಾರಣ (R): ಸಂವಿಧಾನವು ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪೌರತ್ವವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಲ್ಲ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

18. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ (EWS) ಮೀಸಲಾತಿ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
B) 102ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
C) 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
D) 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

19. ನೀತಿ ಆಯೋಗ (NITI Aayog) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 2014
B) 2015
C) 2016
D) 2017

20. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 75
B) 224
C) 100
D) 63

ಅಧ್ಯಾಯ 24

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 4 (Mock Test 4)

ಒಟ್ಟು 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು • ಸೂಚಿತ ಸಮಯ: 30 ನಿಮಿಷಗಳು • ಪ್ರತಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 1 ಅಂಕ. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನಿಖರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಪುಟ 479ರ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.

1. ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯೋಗ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1942
B) 1947
C) 1949
D) 1946

2. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂವಿಧಾನದ "ಆತ್ಮ" ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 14
B) ವಿಧಿ 32
C) ವಿಧಿ 21
D) ವಿಧಿ 226

3. ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಸಮಾನ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ (Uniform Civil Code) ವಿಧಿ 44ರಲ್ಲಿದೆ.
2. ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ವಿಧಿ 48ರಲ್ಲಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

4. ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕಿಗೆ (Right to Education) ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 21
B) ವಿಧಿ 21A
C) ವಿಧಿ 45
D) ವಿಧಿ 51A

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮತವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
ಕಾರಣ (R): ಸ್ಪೀಕರ್ ಸದನದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

6. ರಾಜ್ಯಪಾಲರನ್ನು ನೇಮಿಸುವವರು ಯಾರು?

A) ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ
B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
C) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ
D) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

7. ಮಸೂದೆಯ ಕುರಿತು ಎರಡೂ ಸದನಗಳ ನಡುವೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಾಗ ಕರೆಯುವ ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 110
B) ವಿಧಿ 111
C) ವಿಧಿ 118
D) ವಿಧಿ 108

8. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ ನೀಡುವ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 352
B) ವಿಧಿ 356
C) ವಿಧಿ 360
D) ವಿಧಿ 365

9. ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ (Citizenship Act) ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1950
B) 1960
C) 1976
D) 1955

10. ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು (1976) "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ" ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
2. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

11. ವಿಶಾಖಾ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು (Vishaka Guidelines) ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ?

A) ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ
B) ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳ ತಡೆ
C) ಬಾಲಕಾರ್ಮಿಕ ಪದ್ಧತಿ ನಿರ್ಮೂಲನೆ
D) ಮತದಾರರ ಶಿಕ್ಷಣ

12. ಕೇಂದ್ರ ಜಾಗೃತಾ ಆಯೋಗ (CVC) ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 1964
B) 1974
C) 1984
D) 1994

13. ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು?

A) 21 ವರ್ಷ
B) 25 ವರ್ಷ
C) 30 ವರ್ಷ
D) 18 ವರ್ಷ

14. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 3 ವರ್ಷಗಳು
B) 4 ವರ್ಷಗಳು
C) 5 ವರ್ಷಗಳು
D) 6 ವರ್ಷಗಳು

15. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ.
2. ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುದ್ದೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

16. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಯಾರು?

A) ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
B) ದ್ರೌಪದಿ ಮುರ್ಮು
C) ಸುಮಿತ್ರಾ ಮಹಾಜನ್
D) ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್

17. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗವು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ.
ಕಾರಣ (R): ಅದರ ರಚನೆಯನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದ ವಿಧಿ 280 ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

18. ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಮಸೂದೆ (Private Member's Bill) ಎಂದರೆ ಏನು?

A) ಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲದ ಸಂಸತ್ ಸದಸ್ಯರು ಮಂಡಿಸುವ ಮಸೂದೆ
B) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ಮಂಡಿಸುವ ಮಸೂದೆ
C) ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಸೂದೆ
D) ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಂಡಿಸುವ ಮಸೂದೆ

19. ಅಯೋಧ್ಯಾ ಭೂ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ತೀರ್ಪು ಹೊರಬಿದ್ದ ವರ್ಷ ಯಾವುದು?

A) 2018
B) 2019
C) 2020
D) 2021

20. ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ ಯಾವುದು?

A) ಭಾಗ XV
B) ಭಾಗ XVI
C) ಭಾಗ XVII
D) ಭಾಗ XVIII

ಅಧ್ಯಾಯ 24

ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 5 (Mock Test 5)

ಒಟ್ಟು 20 ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು • ಸೂಚಿತ ಸಮಯ: 30 ನಿಮಿಷಗಳು • ಪ್ರತಿ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 1 ಅಂಕ. ಇದು ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಕಗಳಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ನಿಖರತೆಯ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೊಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟು ಪುಟ 480ರ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ.

1. ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ "ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ"ವನ್ನು (Objectives Resolution) ಮಂಡಿಸಿದವರು ಯಾರು?

A) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
B) ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್
C) ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
D) ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು

2. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಅನುಸೂಚಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 8
B) 12
C) 10
D) 22

3. ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ವಿಧಿ 19ರಲ್ಲಿ 6 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
2. ವಿಧಿ 21 ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

4. "ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ" ಎಂಬ ತತ್ವವು ಯಾವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ?

A) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕು
B) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ
C) ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯ
D) ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವ (ವಿಧಿ 39)

5. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಮನಿ ಬಿಲ್‌ನ್ನು ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಕಾರಣ (R): ಮನಿ ಬಿಲ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

6. ಒಂದು ಮಸೂದೆ ಮನಿ ಬಿಲ್ ಆಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು?

A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ
B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ
C) ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸಭಾಪತಿ
D) ಲೋಕಸಭಾ ಸ್ಪೀಕರ್

7. ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅಂಶ ಯಾವುದು?

A) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಬಳವನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ನೀಡುವುದು
B) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಂಗದ ಪಾತ್ರ
C) ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ವರ್ಗಾವಣೆ
D) ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿ

8. "ಪಿಥ್ ಅಂಡ್ ಸಬ್‌ಸ್ಟಾನ್ಸ್" (pith and substance) ತತ್ವವು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಘೋಷಣೆ
B) ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
C) ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆ
D) ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

9. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 72
B) ವಿಧಿ 71
C) ವಿಧಿ 73
D) ವಿಧಿ 74

10. ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯದ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ ನೀಡಿತು.
2. 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

11. ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ ತೀರ್ಪು (2017) ಯಾವ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

A) ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು
B) ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು
C) ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
D) ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕು

12. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು ಯಾರು?

A) ಸುಕುಮಾರ್ ಸೇನ್
B) ಟಿ.ಎನ್. ಶೇಷನ್
C) ಎಂ.ಎಸ್. ಗಿಲ್
D) ಜೆ.ಎಂ. ಲಿಂಗ್ಡೋ

13. ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕರಣದ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿದ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದರು?

A) 7
B) 9
C) 11
D) 13

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

14. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು?

A) 18 ವರ್ಷ
B) 21 ವರ್ಷ
C) 25 ವರ್ಷ
D) 30 ವರ್ಷ

15. ಸಂಸದೀಯ ಸಮಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಕೆಳಗಿನ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ:
1. ಲೋಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯ (PAC) ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
2. ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಲೋಕಸಭೆಯಿಂದಲೇ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) 1 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
B) 2 ಮಾತ್ರ ಸರಿ
C) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ಸರಿ
D) 1 ಮತ್ತು 2 ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

16. ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು "ವಕೀಲರ ಸ್ವರ್ಗ" (lawyer's paradise) ಎಂದು ಕರೆದವರು ಯಾರು?

A) ಗ್ರಾನ್ವಿಲ್ ಆಸ್ಟಿನ್
B) ಐವರ್ ಜೆನ್ನಿಂಗ್ಸ್
C) ಡಿ.ಡಿ. ಬಸು
D) ಎಂ.ಪಿ. ಜೈನ್

17. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಸಂವಿಧಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
ಕಾರಣ (R): ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಾಗಿದೆ.
ಸರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ:

A) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ
B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; ಆದರೆ R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲ
C) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು
D) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ

18. ಸಂಸತ್ತಿನ "ಶೂನ್ಯಾವಧಿ" (Zero Hour) ಎಂದರೆ ಏನು?

A) ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿಯ ನಂತರದ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಚರ್ಚಾ ಸಮಯ
B) ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ವಿರಾಮದ ಸಮಯ
C) ಅಧಿವೇಶನದ ಮೊದಲ ಒಂದು ಗಂಟೆ
D) ಮತದಾನ ನಡೆಯುವ ಸಮಯ

19. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ (ವಿಧಿ 356) ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು?

A) 6 ತಿಂಗಳು
B) 3 ವರ್ಷ
C) 2 ವರ್ಷ
D) 1 ವರ್ಷ

20. ಸಂವಿಧಾನದ 8ನೇ ಅನುಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 18
B) 22
C) 21
D) 25

◆ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ — ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 1 (Answer Key — Mock Test 1)

ಪ್ರಶ್ನೆ	ಉತ್ತರ	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ
1	B	42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಸಮಗ್ರತೆ ಸೇರಿಸಿತು.
2	C	ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಸಭೆ 9 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1946.
3	A	ಹಕ್ಕುಗಳು ಭಾಗ IIIರಲ್ಲಿವೆ; ವಿಧಿ 15, 16, 19ರಂತಹ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳು ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ.
4	D	ವಿಧಿ 17 ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಿದೆ.
5	A	ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು (ವಿಧಿ 37) ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ; ಅವು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ.
6	D	ವಿಧಿ 110 ಮನಿ ಬಿಲ್‌ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
7	B	ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ ರಿಟ್ ಹೊರಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
8	A	ವಿಧಿ 61 ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಪದಚ್ಯುತಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.
9	D	73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992) ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿತು.
10	C	ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ; ಪೊಲೀಸ್ ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿದೆ.
11	B	ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (1973) ಮೂಲ ರಚನೆಯ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತು.
12	C	ವಿಧಿ 324 ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ರಚನೆಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ.
13	A	ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ವಿಚ್ಛೇದನ ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.
14	B	CAGರನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು ನೇಮಿಸುತ್ತಾರೆ (ವಿಧಿ 148).
15	C	44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ "ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ" ತಂದಿತು; ಹಣಕಾಸು ತುರ್ತು ಎಂದೂ ಘೋಷಿತವಾಗಿಲ್ಲ.
16	D	ಕೋರಂ = ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ 1/10 ಭಾಗ (ವಿಧಿ 100).
17	A	ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಸಂತೋಷವಿರುವವರೆಗೆ; ನೇಮಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ.
18	D	ಪ್ರಸ್ತುತ 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ (ಭಾಗ IVA, ವಿಧಿ 51A).
19	C	ವಿಧಿ 131 ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮೂಲ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ.
20	C	52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1985) ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು ತಂದಿತು.

SKY DIGITAL CYBER

◆ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ — ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 2 (Answer Key — Mock Test 2)

ಪ್ರಶ್ನೆ	ಉತ್ತರ	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ
1	B	ಸಂವಿಧಾನ ಅಂಗೀಕಾರ: 26 ನವೆಂಬರ್ 1949.
2	D	ಕರಡು ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್.
3	A	ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ (ಬೊಮ್ಮಾಯಿ ತೀರ್ಪು); ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ.
4	B	ಸಮಾನತೆಯ ಹಕ್ಕು: ವಿಧಿ 14–18.
5	A	ಸಂಸತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಬಹುದು; ಮೂಲ ರಚನೆಯ ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು.
6	B	ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಪದನಿಮಿತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು (ವಿಧಿ 64).
7	D	ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 250.
8	C	ಬಜೆಟ್ (ವಾರ್ಷಿಕ ಹಣಕಾಸು ಹೇಳಿಕೆ): ವಿಧಿ 112.
9	D	ಪೌರತ್ವ: ಭಾಗ II (ವಿಧಿ 5–11).
10	A	SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ನೇಮಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ; HC ನಿವೃತ್ತಿ ವಯಸ್ಸು 62.
11	C	ಇಂದಿರಾ ಸಹಾನಿ (1992): ಮಂಡಲ್ ಮೀಸಲಾತಿ ತೀರ್ಪು.
12	B	ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ: ವಿಧಿ 280.
13	B	11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ: ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು.
14	D	ಮಾಹಿತಿ ಹಕ್ಕು ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ: 2005.
15	C	ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯ; ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅನುಮೋದನೆ.
16	A	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ: 224 ಚುನಾಯಿತ ಸ್ಥಾನಗಳು.
17	A	ಭಾರತ ಅರೆ-ಒಕ್ಕೂಟ; ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ.
18	B	44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ: ಸಲಹೆಯ ಮರುಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ.
19	D	101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2016) GSTಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಆಧಾರ.
20	C	ಲೋಕಪಾಲ್ ಮತ್ತು ಲೋಕಾಯುಕ್ತ ಕಾಯ್ದೆ: 2013.

◆ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ — ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 3 (Answer Key — Mock Test 3)

ಪ್ರಶ್ನೆ	ಉತ್ತರ	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ
1	B	ಸಂವಿಧಾನ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್.
2	D	"ನಾವು ಭಾರತದ ಜನತೆ" — ಅಮೆರಿಕ ಸಂವಿಧಾನದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ.
3	C	ಕರ್ತವ್ಯಗಳು 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ; ಪ್ರಸ್ತುತ 11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.
4	A	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ: ವಿಧಿ 25–28.
5	A	ಮನಿ ಬಿಲ್ ತಿರಸ್ಕಾರ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಲೋಕಸಭೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ.
6	B	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತ: ವಿಧಿ 356.
7	C	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಅಸ್ತಿತ್ವ: 26 ಜನವರಿ 1950.
8	D	ಹೈಕೋರ್ಟ್ ರಿಟ್ ಅಧಿಕಾರ: ವಿಧಿ 226.
9	B	ಪಂಚಾಯತ್ ಚುನಾವಣೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ.
10	C	ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಶಾಶ್ವತ ಸದನ; ಲೋಕಸಭೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ.
11	A	ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ತೀರ್ಪು: 1967.
12	D	UPSC: ವಿಧಿ 315–323.
13	B	12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ: ನಗರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು.
14	B	ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿದೆ.
15	C	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸದರು ಮತ್ತು ಶಾಸಕರು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ.
16	D	61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1989): ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 18.
17	A	ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಏಕ ಪೌರತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದೆ.
18	C	103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2019): EWS ಮೀಸಲಾತಿ.
19	B	ನೀತಿ ಆಯೋಗ ಸ್ಥಾಪನೆ: 2015.
20	A	ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತು: 75 ಸದಸ್ಯರು.

◆ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ — ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 4 (Answer Key — Mock Test 4)

ಪ್ರಶ್ನೆ	ಉತ್ತರ	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ
1	D	ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್ 1946ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.
2	B	ವಿಧಿ 32 ಸಂವಿಧಾನದ "ಆತ್ಮ" (ಅಂಬೇಡ್ಕರ್).
3	C	UCC ವಿಧಿ 44ರಲ್ಲಿ; ಗೋಹತ್ಯೆ ನಿಷೇಧ ವಿಧಿ 48ರಲ್ಲಿ.
4	B	ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು: ವಿಧಿ 21A (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
5	A	ಸ್ಪೀಕರ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ತಟಸ್ಥ ಪಾತ್ರ.
6	D	ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ನೇಮಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ (ವಿಧಿ 155).
7	D	ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ: ವಿಧಿ 108.
8	A	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು: ವಿಧಿ 352.
9	D	ಪೌರತ್ವ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ: 1955.
10	C	42ನೇ "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ"; 44ನೇ ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿತು.
11	B	ವಿಶಾಖಾ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿ: ಕೆಲಸದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲೈಂಗಿಕ ಕಿರುಕುಳ ತಡೆ.
12	A	CVC ಸ್ಥಾಪನೆ: 1964.
13	D	ಗ್ರಾಮಸಭೆ: 18+ ವಯಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲಾ ಮತದಾರರು ಸದಸ್ಯರು.
14	C	ಪಂಚಾಯತ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅವಧಿ 5 ವರ್ಷ (73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
15	C	CEC ನೇಮಕ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯಿಂದ; SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಬಹುದು.
16	D	ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್.
17	A	ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆ (ವಿಧಿ 280).
18	A	ಖಾಸಗಿ ಸದಸ್ಯರ ಮಸೂದೆ: ಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲದ ಸಂಸದರ ಮಸೂದೆ.
19	B	ಅಯೋಧ್ಯಾ ತೀರ್ಪು: 2019.
20	C	ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು: ಭಾಗ XVII.

◆ ಉತ್ತರ ಕೀಲಿ — ಮಾದರಿ ಪರೀಕ್ಷೆ 5 (Answer Key — Mock Test 5)

ಪ್ರಶ್ನೆ	ಉತ್ತರ	ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ
1	D	ಉದ್ದೇಶಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಡಿಸಿದವರು ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು.
2	B	ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳಿವೆ.
3	C	ವಿಧಿ 19ರಲ್ಲಿ 6 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು; ವಿಧಿ 21 ಜೀವನದ ಹಕ್ಕು.
4	D	ಸಮಾನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ವೇತನ: ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವ (ವಿಧಿ 39).
5	A	ಮನಿ ಬಿಲ್ ರಾಜ್ಯಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಡನೆ/ತಿರಸ್ಕಾರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
6	D	ಮನಿ ಬಿಲ್ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪೀಕರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಅಂತಿಮ.
7	A	ಸಂಬಳ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ: ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ.
8	C	ಪಿಥ್ ಅಂಡ್ ಸಬ್‌ಸ್ಟಾನ್ಸ್: ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಅಧಿಕಾರ ವಿಭಜನೆ.
9	A	ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ: ವಿಧಿ 72.
10	C	73ನೇ ಪಂಚಾಯತ್; 74ನೇ ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.
11	D	ಪುಟ್ಟಸ್ವಾಮಿ (2017): ಖಾಸಗಿತನದ ಹಕ್ಕು.
12	A	ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರು ಸುಕುಮಾರ್ ಸೇನ್.
13	D	ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ: 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ.
14	B	ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ವಯಸ್ಸು 21 ವರ್ಷ.
15	C	PAC ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರು; ಅಂದಾಜು ಸಮಿತಿ ಲೋಕಸಭೆಯದ್ದೇ.
16	B	"ವಕೀಲರ ಸ್ವರ್ಗ": ಐವರ್ ಜೆನ್ನಿಂಗ್ಸ್.
17	A	ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ತಿದ್ದುಪಡಿ; ಅದು ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗ.
18	A	ಶೂನ್ಯಾವಧಿ: ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ಅವಧಿಯ ನಂತರದ ಚರ್ಚಾ ಸಮಯ.
19	B	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಆಡಳಿತದ ಗರಿಷ್ಠ ಅವಧಿ 3 ವರ್ಷ.
20	B	8ನೇ ಅನುಸೂಚಿ: 22 ಭಾಷೆಗಳು.

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 25 — ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಸಂವಿಧಾನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಯಾಣ ಒಂದೇ Timeline ನಲ್ಲಿ — 1773ರಿಂದ 2023ರವರೆಗೆ. "ಯಾವ ಕಾಯ್ದೆ — ಯಾವ ವರ್ಷ — ಏನು ಬದಲಾವಣೆ" ಎಂಬುದು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾದರಿ.

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ Timeline — ಭಾಗ 1 (1773–1942)

1. **1773 — ರೆಗ್ಯುಲೇಟಿಂಗ್ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ ಹುದ್ದೆ ಸೃಷ್ಟಿ (ಮೊದಲಿಗರು: ವಾರನ್ ಹೇಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್); ಕಲ್ಕತ್ತಾದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಸ್ಥಾಪನೆ.

2. **1833 — ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಬಂಗಾಳದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ → ಭಾರತದ ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ (ಮೊದಲಿಗರು: ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್); ಕಂಪನಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ ಅಂತ್ಯ.

3. **1858 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಕಂಪನಿ ಆಡಳಿತ ಅಂತ್ಯ — ನೇರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ; ಭಾರತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ (Secretary of State); ಗವರ್ನರ್-ಜನರಲ್ → ವೈಸರಾಯ್.

4. **1909 — ಭಾರತೀಯ ಮಂಡಳಿಗಳ ಕಾಯ್ದೆ (ಮಾರ್ಲೆ-ಮಿಂಟೊ)**
   ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತದಾರ ವರ್ಗ; ವೈಸರಾಯ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಮಂಡಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ (ಸತ್ಯೇಂದ್ರ ಸಿನ್ಹಾ).

5. **1919 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ (ಮಾಂಟೆಗ್ಯೂ-ಚೆಲ್ಮ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್)**
   ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಪ್ರಭುತ್ವ (Dyarchy); ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಸದನ ಶಾಸಕಾಂಗ (ಮೇಲ್ಮನೆ + ಕೆಳಮನೆ).

6. **1935 — ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕಾಯ್ದೆ**
   ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ; ಒಕ್ಕೂಟ ಯೋಜನೆ (ಪೂರ್ಣ ಜಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ); ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು — ಕೇಂದ್ರ, ಪ್ರಾಂತೀಯ, ಸಮವರ್ತಿ.

7. **1942 — ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ಮಿಷನ್**
   ಸ್ಟಾಫರ್ಡ್ ಕ್ರಿಪ್ಸ್ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಡೊಮಿನಿಯನ್ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ; ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ತಿರಸ್ಕಾರ ("ಮುಂದೂಡಿದ ಚೆಕ್" — ಗಾಂಧೀಜಿ).

DIGITAL CYBER

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ Timeline — ಭಾಗ 2 (1946–1956)

8 **1946 (ಮಾರ್ಚ್) — ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಿಷನ್**

ಪೆಥಿಕ್-ಲಾರೆನ್ಸ್, ಕ್ರಿಪ್ಸ್, ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಸದಸ್ಯರು; ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಶಿಫಾರಸು.

9 **1946 (ಡಿಸೆಂಬರ್ 9) — ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ**

ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ: ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸಿನ್ಹಾ; ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ.

10 **1946 (ಡಿಸೆಂಬರ್ 11) — ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್**

ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯ ಶಾಶ್ವತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಚುನಾಯಿತ.

11 **1947 (ಜುಲೈ 18) — ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದೆ**

ಮೌಂಟ್‌ಬ್ಯಾಟನ್ ಯೋಜನೆ (ಜೂನ್ 3) ಆಧಾರ; ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ವಿಭಜನೆಗೆ ಕಾನೂನು ರೂಪ.

12 **1947 (ಆಗಸ್ಟ್ 15) — ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ**

ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರ; ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾ ಸಭೆಯೇ ಶಾಸಕಾಂಗವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ.

13 **1949 (ನವೆಂಬರ್ 26) — ಸಂವಿಧಾನ ಅಂಗೀಕಾರ**

ರಚನಾ ಸಭೆಯಿಂದ ಅಂಗೀಕಾರ; ಕೆಲವು ವಿಧಿಗಳು (ಪೌರತ್ವ, ಚುನಾವಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ತಕ್ಷಣ ಜಾರಿ.

14 **1950 (ಜನವರಿ 26) — ಸಂವಿಧಾನ ಜಾರಿ**

ಭಾರತ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಗಣರಾಜ್ಯ; 1935ರ ಕಾಯ್ದೆ ರದ್ದು.

15 **1951 — 1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**

9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆ; ವಿಧಿ 31A, 31B; ವಿಧಿ 19(1)(a) ಮೇಲೆ ಸಮಂಜಸ ನಿರ್ಬಂಧ.

16 **1956 — 7ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**

ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣೆ; 14 ರಾಜ್ಯಗಳು + 6 ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ Timeline — ಭಾಗ 3 (1960–1993)

17 **1960 — ಬೆರುಬಾರಿ ಪ್ರಕರಣ**

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗವಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪು (1973ರಲ್ಲಿ ಕೇಶವಾನಂದ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ ರದ್ದು).

18 **1967 — ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ ಪ್ರಕರಣ**

ಸಂಸತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೀರ್ಪು.

19 **1973 — ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ (ಏಪ್ರಿಲ್ 24)**

13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ; "ಮೂಲ ರಚನೆ" (Basic Structure) ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ; 7:6 ಬಹುಮತ.

20 **1975–77 — ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ**

1975 ಜೂನ್ 25ರಿಂದ 1977 ಮಾರ್ಚ್ 21ರವರೆಗೆ; "ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ" ಆಧಾರ (ವಿಧಿ 352).

21 **1976 — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ("ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ")**

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅಖಂಡತೆ; ಭಾಗ IVA — 10 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು.

22 **1978 — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**

ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ (ಈಗ ವಿಧಿ 300A — ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕು).

23 **1985 — 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**

10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಸೇರ್ಪಡೆ — ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು.

24 **1988 — 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ**

ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು 21ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆ (ವಿಧಿ 326).

25 **1992 — 73ನೇ ಮತ್ತು 74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು**

ಡಿಸೆಂಬರ್ 1992ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರ — ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ಮತ್ತು ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಾನ.

26 **1993 — 73ನೇ/74ನೇ ಜಾರಿ**

73ನೇ: 1993 ಏಪ್ರಿಲ್ 24; 74ನೇ: 1993 ಜೂನ್ 1 — ಎರಡೂ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ Timeline — ಭಾಗ 4 (2002–2023)

27

2002 — 86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ವಿಧಿ 21A — 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ-ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು; 11ನೇ ಕರ್ತವ್ಯ (51A(k)) ಸೇರ್ಪಡೆ.

28

2016 — 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

GST ಜಾರಿ; ವಿಧಿ 246A, 269A, 279A (GST ಮಂಡಳಿ) ಸೇರ್ಪಡೆ.

29

2019 — 103ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ (EWS) 10% ಮೀಸಲಾತಿ; ವಿಧಿ 15(6), 16(6).

30

2020 — 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

SC/ST ಶಾಸಕಾಂಗ ಮೀಸಲಾತಿ 2030ರವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ; ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ಅಂತ್ಯ.

31

2023 — 106ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ (ನಾರಿ ಶಕ್ತಿ ವಂದನ್) — ಲೋಕಸಭೆ/ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ 1/3 ಸ್ಥಾನಗಳು; ವಿಧಿ 330A, 332A, 334A.

QUICK POINTS

- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳುವ ವರ್ಷಗಳು: **1949** (ಅಂಗೀಕಾರ), **1950** (ಜಾರಿ), **1976** (42ನೇ), **1978** (44ನೇ).
- ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ: **1975–77**; ಬೆರುಬಾರಿ **1960**; ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ **1967**; ಕೇಶವಾನಂದ **1973**.
- 73ನೇ/74ನೇ: ಅಂಗೀಕಾರ **1992**, ಜಾರಿ **1993** — ವರ್ಷ ಗೊಂದಲ ಬೇಡ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೋಲಿಕೆ — ಹಕ್ಕುಗಳು vs ತತ್ವಗಳು vs ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಅಂಶ	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು	ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು
ವಿಧಿಗಳು	12–35 (ಭಾಗ III)	36–51 (ಭಾಗ IV)	51A (ಭಾಗ IVA)
ಸ್ವರೂಪ	ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ (Justiciable)	ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ	ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ
ಉದ್ದೇಶ	ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ	ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ನ್ಯಾಯ	ನಾಗರಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
ಮೂಲ	ಅಮೆರಿಕ ಸಂವಿಧಾನ	ಐರ್ಲೆಂಡ್ ಸಂವಿಧಾನ	USSR ಸಂವಿಧಾನ
ಸೇರ್ಪಡೆ	ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನ (1950)	ಮೂಲ ಸಂವಿಧಾನ (1950)	42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976)
ಸಂಖ್ಯೆ	6 ವರ್ಗಗಳು	—	11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 37: ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ "ಮೂಲಭೂತ" — ಆದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗದು.
- ವಿಧಿ 32: ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರದ ಹಕ್ಕು — ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಇದನ್ನು "ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ" ಎಂದರು.
- 11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಧನಾತ್ಮಕ ಕರ್ತವ್ಯ: 51A(k) — 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).

DIGITAL CYBER

◆ ವಿಧಿ Rapid-Fire — ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು (12–35)

ವಿಧಿ	ಒಂದು ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥ
14	ಕಾನೂನಿನ ಮುಂದೆ ಸಮಾನತೆ; ಕಾನೂನುಗಳ ಸಮಾನ ರಕ್ಷಣೆ
15	ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ ಆಧಾರದ ತಾರತಮ್ಯ ನಿಷೇಧ
16	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ
17	ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ಅಂತ್ಯ
18	ಬಿರುದುಗಳ ನಿಷೇಧ (ಸೈನಿಕ/ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹೊರತು)
19(1)	ಆರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು — ಮಾತು, ಸಭೆ, ಸಂಘ, ಸಂಚಾರ, ವಾಸ, ವೃತ್ತಿ
20	ಅಪರಾಧ ಕಾನೂನುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆ
21	ಜೀವ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ
21A	6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಚಿತ-ಕಡ್ಡಾಯ ಶಿಕ್ಷಣ (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
22	ಬಂಧನ ಮತ್ತು ತಡೆರಕ್ಷಣದ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ
23	ಮಾನವ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆ ಮತ್ತು ಬಲವಂತದ ದುಡಿಮೆ ನಿಷೇಧ
24	14 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆ/ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿಷೇಧ
25–28	ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕು
29–30	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು (ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು)
32	ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳು — 5 ವಿಧದ ರಿಟ್‌ಗಳು

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25
ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳುವ ವಿಧಿಗಳು

- **ವಿಧಿ 38:** ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯ; ಆದಾಯ ಅಸಮಾನತೆ ಕಡಿಮೆ.
- **ವಿಧಿ 40:** ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ ಸಂಘಟನೆ.
- **ವಿಧಿ 44:** ಏಕರೂಪ ನಾಗರಿಕ ಸಂಹಿತೆ (Uniform Civil Code).
- **ವಿಧಿ 45:** 6 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ನಂತರ).
- **ವಿಧಿ 48A:** ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೇರ್ಪಡೆ).
- **ವಿಧಿ 50:** ನ್ಯಾಯಾಂಗ-ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ.

ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು

- ಒಟ್ಟು **11** ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — 10 (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 1976) + 1 (86ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ, 2002).
- ಸಂವಿಧಾನ, ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತೆಗೆ ಗೌರವ.
- 51A(k): 6–14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು — ಪೋಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯ.

EXAM TRAP — ವಿಧಿ 32 vs ವಿಧಿ 226

ವಿಧಿ 32ರ ಅಡಿ **ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳ ಜಾರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಿಟ್ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು; ವಿಧಿ 226ರ ಅಡಿ **ಹೈಕೋರ್ಟ್** ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು + ಇತರ ಕಾನೂನುಬದ್ಧ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ರಿಟ್ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು — ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಾಲ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೋಲಿಕೆ — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ vs ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ

ಅಂಶ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (President)	ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ (Prime Minister)
ಸ್ಥಾನ	ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಸರ್ಕಾರದ ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ನೇಮಕ/ಚುನಾವಣೆ	ಚುನಾಯಿತ ಮತದಾರರ ಸಮೂಹ (ಸಂಸತ್ತು + ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳು)	ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಪಡೆದ ನಾಯಕನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಕ
ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ	5 ವರ್ಷ	ಲೋಕಸಭೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ ಇರುವವರೆಗೆ
ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಗಳು	ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರ (53); ಕ್ಷಮಾದಾನ (72); ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ (123)	ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರ; ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಲಹೆ (74)
ಪದಚ್ಯುತಿ	ಮಹಾಭಿಯೋಗ (ವಿಧಿ 61)	ಅವಿಶ್ವಾಸ ನಿರ್ಣಯ (ಲೋಕಸಭೆ)
ಅರ್ಹತೆ	35 ವರ್ಷ; ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಅರ್ಹತೆ	ಸಂಸತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಸದನದ ಸದಸ್ಯ (6 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ)

QUICK POINTS

- ವಿಧಿ 74: ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ನೇತೃತ್ವದ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ-ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.
- ವಿಧಿ 75(3): ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರ.
- ಮನಿ ಬಿಲ್‌ಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನಿರಾಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ (ವಿಧಿ 111).

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹೋಲಿಕೆ — ಸಂಸತ್ತು vs ನ್ಯಾಯಾಂಗ

ಅಂಶ	ಸಂಸತ್ತು (Parliament)	ನ್ಯಾಯಾಂಗ (Judiciary)
ರಚನೆ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ + ಲೋಕಸಭೆ + ರಾಜ್ಯಸಭೆ (ವಿಧಿ 79)	ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ + ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಗಳು + ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು
ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ	ಕಾನೂನು ರಚನೆ; ಹಣಕಾಸು ನಿಯಂತ್ರಣ	ನ್ಯಾಯದಾನ; ಸಂವಿಧಾನದ ರಕ್ಷಣೆ
ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲ	ವಿಧಿ 79–88 (ರಚನೆ); 107–122 (ಕಾನೂನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ)	ವಿಧಿ 124–147 (SC); 214–231 (HC)
ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ	ಮಹಾಭಿಯೋಗ; ಬಜೆಟ್ ಅಂಗೀಕಾರ; ತುರ್ತು ಅನುಮೋದನೆ	ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ; ರಿಟ್‌ಗಳು (32, 226); ಮೂಲ ರಚನೆ ರಕ್ಷಣೆ
ಸದಸ್ಯರ ಅವಧಿ	ಲೋಕಸಭೆ 5 ವರ್ಷ; ರಾಜ್ಯಸಭೆ ನಿರಂತರ (ಸದಸ್ಯರು 6 ವರ್ಷ)	SC ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು 65 ವರ್ಷ; HC 62 ವರ್ಷ
ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ	ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು; ರಾಜ್ಯಸಭೆ — ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಭಾರತದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ (CJI)

ನೆನಪಿಡಿ

- ಲೋಕಸಭೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು: **543**; ಸಂವಿಧಾನದ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ 552 (104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ರದ್ದು).
- ರಾಜ್ಯಸಭೆಯ ಗರಿಷ್ಠ ಸದಸ್ಯರು: **250** (238 ಚುನಾಯಿತ + 12 ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ).

DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER
DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು — ಒಂದು ನೋಟದಲ್ಲಿ

QUICK POINTS

- **ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ:** ವಿಧಿ 52–78; ಚುನಾವಣೆ — ಅನುಪಾತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ + ಏಕ ಸಂಕ್ರಮಣೀಯ ಮತ; ಮಹಾಭಿಯೋಗ — ವಿಧಿ 61.
- **ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ:** ವಿಧಿ 74–75; ನೈಜ ಕಾರ್ಯಾಂಗ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ; ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- **ಸಂಸತ್ತು:** ವಿಧಿ 79–122; ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ — ವಿಧಿ 108 (ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ).
- **ನ್ಯಾಯಾಂಗ:** SC ವಿಧಿ 124–147; ಕೊಲಿಜಿಯಂ ಮೂಲಕ ನೇಮಕ; ಮೂಲ ರಚನೆ ತತ್ವ — ಕೇಶವಾನಂದ (1973).
- **ರಿಟ್‌ಗಳು (5):** ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್, ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್, ಸೆಷಿಯೊರರಿ, ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್, ಕೋ ವಾರಂಟೊ.

EXAM TRAP — ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ (ವಿಧಿ 72) **ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬಹುದು**; ರಾಜ್ಯಪಾಲರು (ವಿಧಿ 161) ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಾಗದು — ಉಳಿದ ಶಿಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಮಾದಾನ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪದೇಪದೇ ಕೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೋಲಿಕೆ ಸೂತ್ರ

- ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ : ರಾಜ್ಯ :: **ರಾಜ್ಯಪಾಲ** : ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ : ಕೇಂದ್ರ :: **ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ** : ರಾಜ್ಯದ ನೈಜ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ.
- ಲೋಕಸಭೆ : ಕೇಂದ್ರ :: **ವಿಧಾನಸಭೆ** : ರಾಜ್ಯದ ಜನಪ್ರಿಯ ಸದನ.

DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನದ ಭಾಗಗಳು — Rapid Table

ಭಾಗ	ವಿಧಿಗಳು	ವಿಷಯ
I	1–4	ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರದೇಶ
II	5–11	ಪೌರತ್ವ
III	12–35	ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು
IV	36–51	ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು
IVA	51A	ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು
V	52–151	ಕೇಂದ್ರ (ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ಸಂಸತ್ತು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ, CAG)
VI	152–237	ರಾಜ್ಯಗಳು
VIII	239–242	ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳು
IX	243–243O	ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು
IXA	243P–243ZG	ನಗರಸಭೆಗಳು
IXB	243ZH–243ZT	ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು (97ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
XI	245–263	ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು
XII	264–300A	ಹಣಕಾಸು, ಆಸ್ತಿ, ಒಪ್ಪಂದಗಳು
XIV	308–323	ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸೇವೆಗಳು (UPSC)
XV	324–329	ಚುನಾವಣೆಗಳು
XVIII	352–360	ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು
XX	368	ಸಂವಿಧಾನ ತಿದ್ದುಪಡಿ

DIGITAL CYBER

◆ 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳು — Rapid Table

ಅನುಸೂಚಿ	ವಿಷಯ
1ನೇ	ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರಾಡಳಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಪಟ್ಟಿ
2ನೇ	ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ, ರಾಜ್ಯಪಾಲರು, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸಂಬಳ-ಭತ್ಯೆಗಳು
3ನೇ	ಪ್ರಮಾಣವಚನಗಳ ನಮೂನೆಗಳು
4ನೇ	ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸ್ಥಾನ ಹಂಚಿಕೆ
5ನೇ	ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ
6ನೇ	ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತ
7ನೇ	ಮೂರು ಪಟ್ಟಿಗಳು — ಕೇಂದ್ರ (100), ರಾಜ್ಯ (61), ಸಮವರ್ತಿ (52)
8ನೇ	ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು (22 ಭಾಷೆಗಳು)
9ನೇ	ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಗಳು (1ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಸೇರ್ಪಡೆ)
10ನೇ	ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾನೂನು (52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
11ನೇ	ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳು (73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)
12ನೇ	ನಗರಸಭೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು (74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ)

QUICK POINTS

- 8ನೇ ಅನುಸೂಚಿ ಭಾಷೆಗಳು: 21ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1967) — ಸಿಂಧಿ; 71ನೇ (1992) — ಕೊಂಕಣಿ, ಮಣಿಪುರಿ, ನೇಪಾಳಿ; 92ನೇ (2003) — ಬೋಡೊ, ಡೋಗ್ರಿ, ಮೈಥಿಲಿ, ಸಂತಾಲಿ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು — Rapid Table

ತಿದ್ದುಪಡಿ	ವರ್ಷ	ಮುಖ್ಯಾಂಶ
1ನೇ	1951	9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ; ವಿಧಿ 31A, 31B
7ನೇ	1956	ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯ ಪುನರ್‌ವಿಂಗಡಣೆ
42ನೇ	1976	ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ; ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ 3 ಪದಗಳು; ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು
44ನೇ	1978	ಆಸ್ತಿ ಹಕ್ಕು FR ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕುವಿಕೆ (ಈಗ ವಿಧಿ 300A)
52ನೇ	1985	10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ
61ನೇ	1988	ಮತದಾನ ವಯಸ್ಸು 21→18 (ವಿಧಿ 326)
73ನೇ	1992	ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ (ಭಾಗ IX)
74ನೇ	1992	ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಭಾಗ IXA)
86ನೇ	2002	ವಿಧಿ 21A — 6–14 ವರ್ಷ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು
91ನೇ	2003	ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ ಗಾತ್ರ ಮಿತಿ — 15%
99ನೇ	2014	NJAC — 2015ರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು
101ನೇ	2016	GST (ವಿಧಿ 246A, 269A, 279A)
103ನೇ	2019	EWS 10% ಮೀಸಲಾತಿ (ವಿಧಿ 15(6), 16(6))
104ನೇ	2020	SC/ST ಮೀಸಲಾತಿ 2030ರವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಣೆ
106ನೇ	2023	ಮಹಿಳಾ ಮೀಸಲಾತಿ 1/3 (ವಿಧಿ 330A, 332A, 334A)

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS
ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580
CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು — Rapid Revision

ಶಾಸನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ

ವಿಧಿ 245–255; 7ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

- **ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿ:** 100 ವಿಷಯಗಳು — ರಕ್ಷಣೆ, ವಿದೇಶಾಂಗ, ಪರಮಾಣು ಶಕ್ತಿ.
- **ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿ:** 61 ವಿಷಯಗಳು — ಪೊಲೀಸ್, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಕೃಷಿ.
- **ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿ:** 52 ವಿಷಯಗಳು — ಶಿಕ್ಷಣ, ಅರಣ್ಯ, ವಿವಾಹ (42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೇರ್ಪಡೆ).
- ಸಮವರ್ತಿ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ (ವಿಧಿ 254).

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ

ವಿಧಿ 256–263

- ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೇಂದ್ರ ಕಾನೂನುಗಳ ಜಾರಿಗೆ ಬದ್ಧ (ವಿಧಿ 256).
- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ಮಂಡಳಿ — ವಿಧಿ 263 (ಸರ್ಕಾರಿಯಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ 1990ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ).
- ಅಂತರರಾಜ್ಯ ನದಿ ನೀರು ವಿವಾದ — ವಿಧಿ 262.

ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧ

ವಿಧಿ 268–293

- ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (ವಿಧಿ 280) — ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಕ.
- GST ಮಂಡಳಿ — ವಿಧಿ 279A (101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ).
- ಕೇಂದ್ರ ತೆರಿಗೆಗಳ ಪಾಲು ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ — ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸಿನಂತೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯ — Rapid Revision

73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992)

ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

- ಭಾಗ IX; ವಿಧಿ 243–243O; 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — 29 ವಿಷಯಗಳು.
- 3 ಹಂತಗಳು: ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ → ತಾಲ್ಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ → ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್.
- ಜಾರಿ: **1993 ಏಪ್ರಿಲ್ 24**.

74ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1992)

ನಗರ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

- ಭಾಗ IXA; ವಿಧಿ 243P–243ZG; 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ — 18 ವಿಷಯಗಳು.
- 3 ವಿಧಗಳು: ನಗರ ಪಂಚಾಯತ್, ಪುರಸಭೆ, ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ.
- ಜಾರಿ: **1993 ಜೂನ್ 1**.

QUICK POINTS

- ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ **1/3** ಮೀಸಲಾತಿ; ಅವಧಿ **5 ವರ್ಷ**.
- ಚುನಾವಣೆ: ರಾಜ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ; ಹಣಕಾಸು: ರಾಜ್ಯ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ (243-I).
- 73ನೇ/74ನೇ: ಅಂಗೀಕಾರ 1992, ಜಾರಿ 1993 — ವರ್ಷ ಗೊಂದಲ ಬೇಡ.

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

◆ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು — Rapid Revision

ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿತ

- **ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ** — ವಿಧಿ 324.
- **UPSC** — ವಿಧಿ 315–323.
- **ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗ** — ವಿಧಿ 280.
- **CAG** — ವಿಧಿ 148–151.
- **NCSC** — ವಿಧಿ 338; **NCST** — ವಿಧಿ 338A; **NCBC** — ವಿಧಿ 338B.

ಇತರ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಶಾಸನಬದ್ಧ / ಕಾರ್ಯಾಂಗ ನಿರ್ಣಯದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

- **NITI Aayog** (2015) — ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವ ಸಂಪುಟದ ನಿರ್ಣಯದಿಂದ ಸ್ಥಾಪನೆ (ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಲ್ಲ).
- **NHRC** — 1993ರ ಕಾಯ್ದೆಯಡಿ (ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆ).
- **CVC, CIC** — ಶಾಸನಬದ್ಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು.

QUICK POINTS

- ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ: "ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ vs ಶಾಸನಬದ್ಧ vs ಕಾರ್ಯಾಂಗ" ವರ್ಗೀಕರಣ.
- ಅಟಾರ್ನಿ ಜನರಲ್ (ವಿಧಿ 76) — ಸರ್ಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಕಾನೂನು ಸಲಹೆಗಾರ; ಸಂಸತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲ.

DIGITAL CYBER

◆ ಅಂತಿಮ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಭಾಗ 1 (ಪ್ರಶ್ನೆ 1–10)

1. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೆ "ಸಮಾಜವಾದಿ, ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ, ಅಖಂಡತೆ" ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಯಾವುದು?

A) 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: A. 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1976) — "ಮಿನಿ ಸಂವಿಧಾನ".

2. ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳಲ್ಲಿ ರಿಟ್ (Writ) ಅಲ್ಲದ್ದು ಯಾವುದು?

A) ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್ B) ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್ C) ಇಂಜಂಕ್ಷನ್ D) ಕೋ ವಾರಂಟೊ

ಉತ್ತರ: C. 5 ರಿಟ್‌ಗಳು: ಹೇಬಿಯಸ್ ಕಾರ್ಪಸ್, ಮ್ಯಾಂಡಮಸ್, ಸೆಷಿಯೊರರಿ, ಪ್ರೊಹಿಬಿಷನ್, ಕೋ ವಾರಂಟೊ.

3. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ಕಾರಣ (R): ವಿಧಿ 37ರ ಪ್ರಕಾರ ಅವು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿವೆ.

A) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು B) A ಮತ್ತು R ಎರಡೂ ಸರಿ; R, Aಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ C) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು

ಉತ್ತರ: B. ಎರಡೂ ಸರಿ; ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮೂಲಭೂತ.

4. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಮಹಾಭಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 72 B) ವಿಧಿ 74 C) ವಿಧಿ 75 D) ವಿಧಿ 61

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 61 — "ಸಂವಿಧಾನದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ" ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಭಿಯೋಗ.

5. ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳ 29 ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅನುಸೂಚಿ ಯಾವುದು?

A) 10ನೇ ಅನುಸೂಚಿ B) 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ C) 12ನೇ ಅನುಸೂಚಿ D) 9ನೇ ಅನುಸೂಚಿ

ಉತ್ತರ: B. 11ನೇ ಅನುಸೂಚಿ (73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ); 12ನೇ — ನಗರಸಭೆಗಳ 18 ವಿಷಯಗಳು.

6. "ಮೂಲ ರಚನೆ" (Basic Structure) ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ತೀರ್ಪು ಮತ್ತು ವರ್ಷ?

A) ಕೇಶವಾನಂದ ಭಾರತಿ — 1973 B) ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ — 1967 C) ಮಿನರ್ವಾ ಮಿಲ್ಸ್ — 1980 D) ಬೆರುಬಾರಿ — 1960

ಉತ್ತರ: A. 13 ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಪೀಠ; 7:6 ಬಹುಮತದ ತೀರ್ಪು.

7. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೋಕಸಭೆಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?

A) 552 B) 550 C) 543 D) 545

ಉತ್ತರ: C. 543 ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರು; 104ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಆಂಗ್ಲೋ-ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಮನಿರ್ದೇಶನ ರದ್ದು.

8. GST ಮಂಡಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 269A B) ವಿಧಿ 246A C) ವಿಧಿ 280 D) ವಿಧಿ 279A

ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 279A — 101ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (2016) ಸೇರ್ಪಡೆ.

9. ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ ತಿದ್ದುಪಡಿ?

A) 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 62ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 52ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ

ಉತ್ತರ: A. 61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ (1988) — ವಿಧಿ 326.

10. ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ "ಸಂವಿಧಾನದ ಆತ್ಮ" ಎಂದು ಕರೆದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?

A) ವಿಧಿ 21 B) ವಿಧಿ 32 C) ವಿಧಿ 14 D) ವಿಧಿ 19

ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 32 — ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಪರಿಹಾರಗಳ ಹಕ್ಕು.

SKY DIGITAL CYBER

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25
ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಅಂತಿಮ ಮಿಶ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಪರೀಕ್ಷೆ — ಭಾಗ 2 (ಪ್ರಶ್ನೆ 11–20)

11. ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕ್ಷಮಾದಾನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಧಿ ಯಾವುದು?
A) ವಿಧಿ 72 B) ವಿಧಿ 161 C) ವಿಧಿ 163 D) ವಿಧಿ 165
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 161; ಆದರೆ ಮರಣದಂಡನೆ ಕ್ಷಮಿಸಲಾಗದು (ವಿಧಿ 72ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ).

12. ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ: I. ವಿಧಿ 352ರ ಅಡಿ ತುರ್ತು ಘೋಷಣೆಗೆ 1 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಸಂಸತ್ತಿನ ಅನುಮೋದನೆ ಬೇಕು. II. 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ "ಆಂತರಿಕ ಅಶಾಂತಿ" ಬದಲಿಗೆ "ಸಶಸ್ತ್ರ ದಂಗೆ" ತಂದಿತು.
A) I ಮಾತ್ರ ಸರಿ B) II ಮಾತ್ರ ಸರಿ C) I ಮತ್ತು II ಎರಡೂ ಸರಿ D) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು
ಉತ್ತರ: C. ಎರಡೂ ಸರಿ — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಗಳು.

13. ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ನೇಮಕಾತಿ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಅವಧಿ?
A) ವಿಧಿ 280 — ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷ B) ವಿಧಿ 280 — ಪ್ರತಿ 6 ವರ್ಷ C) ವಿಧಿ 263 — ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷ D) ವಿಧಿ 312 — ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷ
ಉತ್ತರ: A. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

14. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಜೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಯಾವುದು?
A) ವಿಧಿ 123 — ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ B) ವಿಧಿ 213 — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಸುಗ್ರೀವಾಜ್ಞೆ C) ವಿಧಿ 108 — ಜಂಟಿ ಅಧಿವೇಶನ D) ವಿಧಿ 110 — ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿಟೊ ಅಧಿಕಾರ
ಉತ್ತರ: D. ವಿಧಿ 110 — ಮನಿ ಬಿಲ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ; ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ವಿಟೊ — ವಿಧಿ 200.

15. ಭಾರತದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕರ (CAG) ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ?
A) 5 ವರ್ಷ B) 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು (ಯಾವುದು ಮೊದಲು) C) 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 62 ವರ್ಷ D) 5 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ
ಉತ್ತರ: B. ವಿಧಿ 148 — 6 ವರ್ಷ ಅಥವಾ 65 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು.

16. 73ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ದಿನಾಂಕ?
A) 1993 ಏಪ್ರಿಲ್ 24 B) 1993 ಜೂನ್ 1 C) 1993 ಜನವರಿ 26 D) 1992 ಡಿಸೆಂಬರ್ 15
ಉತ್ತರ: A. 73ನೇ — ಏಪ್ರಿಲ್ 24, 1993; 74ನೇ — ಜೂನ್ 1, 1993.

17. ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಸೇರ್ಪಡೆಯ ಕುರಿತು ಸರಿಯಾದ ಹೇಳಿಕೆ?
A) 10 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ B) 11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — 42ನೇ (10) + 86ನೇ (1) ತಿದ್ದುಪಡಿ C) 11 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ D) 10 ಕರ್ತವ್ಯಗಳು — 44ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿ
ಉತ್ತರ: B. 42ನೇ (1976) 10 + 86ನೇ (2002) 1 = ಒಟ್ಟು 11.

18. ಪ್ರತಿಪಾದನೆ (A): ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ (Judicial Review) ಇದೆ. ಕಾರಣ (R): ಸಂವಿಧಾನವೇ ದೇಶದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಕಾನೂನು.
A) A ಸರಿ, R ತಪ್ಪು B) A ತಪ್ಪು, R ಸರಿ C) ಎರಡೂ ತಪ್ಪು D) ಎರಡೂ ಸರಿ; R, A ಯ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ
ಉತ್ತರ: D. ಸಂವಿಧಾನದ ಸರ್ವೋಚ್ಚತೆಯೇ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಆಧಾರ.

19. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೇಂದ್ರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟು?
A) 97 B) 100 C) 61 D) 52
ಉತ್ತರ: B. ಕೇಂದ್ರ 100, ರಾಜ್ಯ 61, ಸಮವರ್ತಿ 52 (7ನೇ ಅನುಸೂಚಿ).

20. ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುವವರು ಯಾರು?
A) ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ B) ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ C) ಸಂಸತ್ತು D) ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್
ಉತ್ತರ: A. ವಿಧಿ 324ರ ಅಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

DIGITAL CYBER

ಅಧ್ಯಾಯ 25

ಅಂತಿಮ ಪುನರವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಮಾಸ್ಟರ್ ಅಭ್ಯಾಸ

◆ ಅಂತಿಮ Revision Checklist — "ನನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ?"

SELF-CHECK

- ☐ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪದಗಳು + 42ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ 3 ಸೇರ್ಪಡೆಗಳು
- ☐ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು: ವಿಧಿ 12–35ರ 6 ವರ್ಗಗಳು
- ☐ 5 ವಿಧದ ರಿಟ್‌ಗಳು; ವಿಧಿ 32 vs ವಿಧಿ 226 ವ್ಯತ್ಯಾಸ
- ☐ ನಿರ್ದೇಶಕ ತತ್ವಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಿಗಳು (40, 44, 48A, 50)
- ☐ 11 ಮೂಲಭೂತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು (51A)
- ☐ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ: ಚುನಾವಣೆ, 5 ವರ್ಷ, ಮಹಾಭಿಯೋಗ (61), ಕ್ಷಮಾದಾನ (72)
- ☐ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ + ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ: ವಿಧಿ 74, 75(3) ಸಾಮೂಹಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ
- ☐ ಸಂಸತ್ತು: ಲೋಕಸಭೆ/ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಹೋಲಿಕೆ; ಮನಿ ಬಿಲ್ (110)
- ☐ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್: ವಿಧಿ 124–147; ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಪರಿಶೀಲನೆ; ಮೂಲ ರಚನೆ ತತ್ವ
- ☐ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು: 352, 356, 360 — ಮೂರರ ಹೋಲಿಕೆ
- ☐ ಪ್ರಮುಖ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು: 42, 44, 52, 61, 73/74, 86, 101, 103, 106
- ☐ 12 ಅನುಸೂಚಿಗಳ ವಿಷಯಗಳು
- ☐ ಕೇಂದ್ರ-ರಾಜ್ಯ ಪಟ್ಟಿಗಳು: 100 / 61 / 52
- ☐ ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿಧಿ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು (324, 280, 148, 315)
- ☐ ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಪುಗಳು: ಬೆರುಬಾರಿ (1960), ಗೋಲಕ್‌ನಾಥ್ (1967), ಕೇಶವಾನಂದ (1973)

ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಿದ್ಧತೆ

ಪರೀಕ್ಷಾ ದಿನದ ತಂತ್ರ

- **ಸಮಯ ನಿರ್ವಹಣೆ:** ಪ್ರತಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಿಗದಿತ ಸಮಯ; ಕಠಿಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಇಡಿ.
- **ಎಲಿಮಿನೇಷನ್ ತಂತ್ರ:** ಖಚಿತವಾಗಿ ತಪ್ಪಾದ 2 ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ, ನಂತರ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿ.
- **ಪುನರವಲೋಕನ:** ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ 7 ದಿನ ಮುನ್ನ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ QUICK POINTS ಮಾತ್ರ ಓದಿ.
- **ಊಹೆ ಬೇಡ:** ನೆಗೆಟಿವ್ ಮಾರ್ಕಿಂಗ್ ಇದ್ದರೆ ಖಚಿತವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ.

ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಗಳು

500 ಪುಟಗಳ ಈ ಪ್ರಯಾಣ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯ — ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧತೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯಲಿ. ಸಂವಿಧಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಯಾವುದೇ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲರು. **ಶುಭವಾಗಲಿ!**

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • POLICE • RRB • SSC • ALL OTHER COMPETITIVE EXAMS

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ WHATSAPP: 6360791580

CREATED BY SKY DIGITAL CYBER

SKY DIGITAL CYBER

ನಿಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗದ ಕನಸಿಗೆ ನಮ್ಮ ಬೆಂಬಲ!

COMPETITIVE EXAM STUDY MATERIALS & ONLINE SERVICES

KAS • KPSC • KEA • SDA/FDA • KARNATAKA POLICE • RRB • SSC • ALL COMPETITIVE EXAMS

◆ PREMIUM STUDY MATERIALS

- Kannada Competitive Exam PDFs
- General Knowledge & Current Affairs
- History, Geography & Indian Constitution
- Mental Ability & Reasoning
- Quantitative Aptitude & General Science
- Exam-Oriented MCQs, Answers & Explanations

◆ ONLINE APPLICATION SERVICES

- Government Job Applications
- Exam Registration & Admit Card Assistance
- Scholarship Applications
- Resume Preparation & PDF Editing
- PAN, Voter ID and other digital services

◆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ — CONTACT US

ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ

WHATSAPP: 6360791580

SKY DIGITAL CYBER

Study Smart • Prepare Better • Move Towards Your Goal

ನಿರಂತರ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ರಹಸ್ಯ. ಪ್ರತಿದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಓದಿ, ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಪುನರಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿ, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಬರೆಯಿರಿ.
ಶುಭವಾಗಲಿ!